

m/642

un 675.

Մ Է Պ Ա Տ Ի Ի
Ի Լ Մ Ի Հ Ի Ք Մ Է Թ Ի Թ Ա Պ Ի Ի Յ Է

Մ Ի Լ Լ Ի Մ Է Բ Թ Է Պ Լ Է Ր Տ Է
Թ Է Տ Ր Ի Մ Օ Լ ՈՒ Ն Մ Ա Ք Ի Ի Ջ Ր Է Թ Է Տ Ա Ր Ի Ք Է Տ Ի Լ Մ Ի Շ

Մ Ի Ի Է Լ Լ Ի Յ Ի
Բ. Ա Լ Ի Ք Մ Ա Ն Պ Է Ջ Ջ Ե Ա Ն

Ի Ս Ք Ա Ն Պ Օ Լ
Մ Ա Ք Պ Ա Ն Ի Յ. Մ Ա Տ Թ Է ՈՍ Ն Ա Ն

1894

Մ Է Պ Ա Տ Ի Ի

ԻԼՄ Ի ՀԻՔՄԷԹ Ի ԹԱՊԻԻՅԷ

ՄԻԼԼԻ ՄԷՔԹԷՊԷՐՑԷ

ԹԷՏՐԻՍ ՕԼՈՒՆՄԱԳ ԻԻՋՐԷ ԹԷՏԱՐԻՔ ԷՏԻԼՄԻՇ

Մ Ի Ի Է Լ Լ Ի Ֆ Ի

Ք. ԱԼԻՔՍԱՆ ՊԷՋՋԵԱՆ

ԻՍԹԱՆՊՈԼ

ՄԱԹՊԱՆ Ի Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

—
1894

ՄԱԹՊԱՆ Ի Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

Ի ՍԹԱՆԿՈԼ

Ֆինանսներէր Յօդուու, Ամբիգան Խան

معارف عمومیه نظارت جلبه سنك ۹ ذى القعدة ۳۱۱ و ۳ مایس ۳۱۰ تاریخى
و ۱۲۶ نومروى رخصتنامه سبله طبع او انمشدر

Մ Ո Ւ Գ Ա Տ Տ Է Մ Է

Զօճուգլարն իւք սիւալլարնիտան անլաշլարը իւզրէ , հէր շէյտէն եվվէլ անլէրին ֆիքրինի թահրիք վէ տիգդաթընը ճէլպ էտէն շէյլէր՝ ալէմի թապիտէ կէօրտիւքլէրի թէպէտտիւլ վէ հատիսէլէր օլուպ, սարՖ վէ իլմի հիսապ գաշտէլէրինի անլամագ իչիւն մէրագլարը ույանմազտան չօգ եվվէլ պու շէյլէրն փէշինէ տիւշէրլէր : Վէ խարճի տիւնէայը անլամագ իչիւն չօճուգլարն տէրունիտէ ույանմիշ օլան պու թագէ արզույու թէշվիգ վէ թագվիյէ էտէճէք եէրինէ , հայֆաքի միւրաճաաթ օլունան պէզիւքլէր՝ նիչէ քէրրէ պու կիպի սիւալլարը թագիր վէ թագպիհէ շայան լիւզում սուզ սիւալլար ատտ էտէրէք անլէրին սըհհէթ ի ազլինի թէշվիգ էտէճէք օլան անարսըը մուհիմմէտէն պիրինի տահա գունտաղընտա իքէն պօզմագ վէ պաստըմագ մէվգըինտէ պուլունուլար : Էյա մըմըզտա մուճիպ ի մահլուզիյէթ օլան պիր քէյֆիյէթ տիր քի , ուսուլը թալիմ ու թէտրիս հաղգընտա էտիլէն թէտգիգաթ ու թէհարիյաթըն նէթայիճ ի հասէնէսինտէն պիրի տէ , միւմքին մէրթէպէ ալի վէ ատի հէր տէրէճէտէն մէքթէպլէրէ ուլումը թապիիյէ թէտրիսինի իտխալը լիւզումնուլուն հիսս օլունմասը օլմուշ տըր :

Սայէ ի մէարիֆվայէ ի հազրէթ ի փատիշահտէ , մուխթէլիֆ տէրէճէտէն օլան մէքթէպլէրիմիգ իչիւն միւնասիպ տէրս քիթապլարըն սէնէտէն սէնէյէ արթմագտա պուլունուլար սէվիւնէճէք պիր քէյֆիյէթ տիր : Անճաղ ուլումը թապիիյէյէ տաիր էրմէնիճէ տէրս քիթապլարըն օ գաստար միւթէատտիտ պուլուն .

մամասը վէ մէյտանա կէլմիշ օլանլարըն էփէյիճէ փահալը օլմալարը միւլահազասընա մէպնի , վասաթ տէրէճէտէն օլան մէթթէպլէրի-միզէ պու երւպտէն պիր խըտմէթ էթմիշ օլմագ էմէլիլէ իշպու ՄԷՊԱՏԻ Ի ԻԼՄ Ի Հ Ի Ք Մ Է Յ Ի Յ Ա Պ Ի Ի Յ Է նին թէտարիքինէ թէշէպպիւս օլունմուշ տըր :

Մագսէտիմիզ անը մէպսի հպինտէ թագտիմ էթմէք , վէ պիր տէ , չօգ մէսարիֆտէն սագընարագ հէր պիր թալէպէնին էլինտէ պուլունապիլմէսնի թէսհիլ էթմէք օլտուղունտան , անը մուսալվիէր էթմէքտէն շիւսիլիֆ սարֆ ընազար էտիլմիշ օլուպ , պու նօգսանըն իքմալը մուալլիմէրին տիրայլթինէ հէվալէ օլուն-մուշ տըր : Չիւնքի իլմի հիքմէթ Ի թապիկյէ ուսուլլարընա վա-գըֆ , վէ ազլօգ էլ հիւնէրինէ մալիք օլան էհիլյէթլի պիր մուալ-լիմ , ալալթմագ իսթէտիկի նէսնէլէրի , տէրս օտասընտա , սիյահ թուլթա իւզէրինէ , ճիւմլէ թալէպէնին կէօրիւպ թէֆրիգ էտէպի-լէճէյի պիր սուրէթտէ , ճիւզի էմէք իլէ թէրսիմէտէպիլիր :

Իլմի հիքմէթ Ի թապիկյէ տաիի իլմի քիմեա կիպի թէճրիպէ (էրճ) իլմի տիր , Պէշ քէրրէ իշիթմէքտէն իսէ , պիր քէրրէ կէօր-մէք թալէպէ իշիւն տահա խայըրը տըր : Ֆագաթ պունտա խաթրա կէլէն կիւճիւք մալիւմտիր : Թէճրիպէ ալալթ ու էտէվալթ , վէ պինտէն ալէյհ քիւլլի մէսարիֆաթա միւհիմաճ տըր : Թասսիլըլէր վէ ըէմլէր հագգընտա տէնիլէնի պունտա տաիի թէքրարլումագ իւ-թէրիզ . եանի ֆիզիքէ աիտ մէպատիկի իզահ վէ իսպալթ էթմէք ի-շիւն լազըմ կէլէն ալալթ ու էտէվալթըն գըսմը ազամընը էհիլյէթլի պիր մուալլիմ քէնտիսի եափապիլիր , եա տա , պիր գաշ զուրուշ մէսարիֆ իլէ եափտըրապիլիր : Էվրօփատան իսպլը մէսարիֆ իլէ կէ-թիրտիլէճէք պիր ալէթ , նիլէ քէրրէ պիր թէնէքէճիյէ եա տէօք-մէճիյէ միւրաճալթ էտիլէրէք պիր գաշ զուրուշ մէսարիֆլէ էլտէ էտիլէպիլիր . գապա տա օլսա , մագսէտէ խըզմէթ էտէր : Շէյլէ-քի , հալա թուլումպասը , մուսթէլիֆ գալլընլըգտա վէ պլոտա ճամ պորուլար , վէ զիյա պահսընտա ատէսէ վէ մէնշուր կիպի , թաշրատան ալընմասը զարուրի կէօրիւնէն պազը էտէվալթ ու էճ-հիզէյէ 5—10 լիրա թախսի էտիլտիկի հալտէ . պագիսինի գըսմը ազամը , ճիւզի մէսարիֆլէ մուալլիմ թարաֆընտան թէտարիք էտի-լէպիլիր : Պունու քէնտի թէճրի պէմիզէ իսթինատէն սէյլէյէպի-լիյօրուզ :

Իշպու «Մէպատի» տէ եիւքսէք հիսապլարտան միւմքին մէր-թէպէ սարֆ ընազար էտիլմիշ օլուպ , արասըրա պուլունտուրուլմա-սը էլզէմ կէօրիւնէն պազը սատէ նէվէրի տէ , հիսապաճա թէտարիք-

լէրի մահտուտ օլան թալէպէյի օլ գըթալարտան մագուը թութ մագ իչիւն սուհուլէթ օլտուռ տէյիւ պիր ազ ուֆագճա հուրու-
ֆաթ իլէ թապ էթտիրիլէրէք քիթապըն տիկէր գըսմլարընտուն
թէֆրիգ էտիլմիշ տիր :

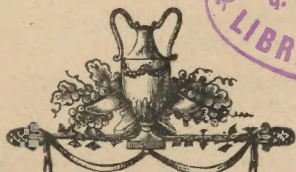
Մէպատինին լիսանընըն միւմքին մերթէպէ աչըզ օլմասընա չա-
լըշլմըշ օլուպ , առտէ իսթմալ օլտուռն թապիրաթ ը իլմիյէյէ կէ-
լինճէ , գըսմը ազամը մէքեսթիպ ի ալիյէի Օսմանիյէտէ իսթի-
մալ օլտուռն թապիրաթ օլարագ՝ թալէպէյէ սուհուլէթ իչիւն փա-
րէնթազիզ իչինտէ տիլէրին էրմէնիճէլէրի վէրիլտիքտէն պաշգա ,
քիթապըն սօնուռտա պյը բէն գիմ սըրասըյա ինկիլիզէլէրինին տա-
իի պիր ճէտվէլի թանդիմէտիլմիշ տիր :

Պու քիթապը իսթիմալէ բաղպէթ պույուրան մուալլիմէր-
տէն , իլէրիտէ աւը տահա միւֆիտ գըլաճագ օլան միւթալաաթ վէ
էֆքեարլարընը միւլէլիֆէ պէյանէ հիմմէթ պույուրմալարը խա-
սէթէն թէմէնի օլտուռը :

Այնքապ , Մերթէգի թիւրքիս Գոյեմի

Մարտ, 1894

3. ԱԼԻԲԱՆ ՊԵՋԵՆ

Ֆ Ի Հ Ր Ի Ս Թ

ՄԱՆԻՒՄԱԹ Ը ՄՈՒՀԻՄՄԷ

1. Ալեմ ի մասի։ — 2. Խավվաւ ր էնամ, — 3. Հաստէլերին
իբա էլէտիյի մայիւմաքըն մահնուտիյէի, — 4. Հաստէլեր վասրթասըլէ
թէմեիզ օլունմայան խասսիյէթլեր, — 5. Ալաիմ ի թապիիյէ, — 6.
Սէպէպ վէ էսեր, — 7. Ինսանըն գուսրէթինին մահնուտլուղու, — 8.
Ալեմ ի թապիիսէ թէասիւժէն եա րասթ կէլէ պիր շէյ եօզ սր, — 9.
Գավանիյն ի թապիիյէ, — 10. Գանուն եախօս գաիսէ սէպէպ շէյիլ
սիր, — 11. Թապիաթը պիլմէ մուամէլաթ ր եէվմիյէմիզէ ռեհպեր
սիր, — 12. Նազար եախօս սիզգաթ, — 13. Թէհրիպէ, — 14. Իլմ,
— 15. Ֆիզիք եախօս իլմ ի հիփմէթ ի թապիիյէ։

Պ Ի Ր Ի Ն Ճ Ի Գ Ը Ս Մ

ՃԻՍՄԼԵՐ ՎԷ ԽԱՎՎԱՍ Ը ՈՒՄՈՒՄԻՅԷԼԵՐԻ

16. Խավվաւ ր էնամ, — 17. Գապիլիյէթ ի ինգիսամ, — 18.
Գապիլիյէթ ի թազեիզ վէ Զումէսամիյէթ, — 19. Էլասթիզիյէթ, —
20. Ավարզաթ ր ումուսիյէ, — 21. Թէհայեիւզ, — 22. Էօյլիւ, —
23. Սաթն էօյլիւսիւ, — 24. Ասէմ ի թէնաժիւզ, — 25. Աթալէթ, —
26. Սըզլէթ, — 27. Մէրէէզ ի սըզլէթ, — 28. Էվզան, — 29. Թար.
ընըն էասար, — 30. Գուվլէթ, — 31. Խըզ, — 32. Գուվլէ ի նա.
ժըզէ, — 33. Պիր մէրէէզ էքրաժընսու օլան հարէէթ, — 34. Ճազի.
պէ ի ումուսիյէ, — 35. Սուգուր ր էնամ, — 36. Էօզարը սօղրու
աթըլան պիր ճիւմ, — 37. Ուժուզի հարէէթին աշարը սօղրու մէյլի,
38. — Բազգուս, — 39. Ճէր ի էսգալ ալաթը։

ՃԻՍՄԼԵՐԻՆ ԱՎԱՐԸԶԱԹ Ը ԽՈՒՍՈՒՍԻՅԷՍԻ

40. Ճիւմէրին տվարքաթ ր խուսուսիյէսի. — 41. Գուվլէ ի մա-
սիֆէ. — 42. Գուվլէ ի միւլասրգիյէ. — 43. Հուլուլ. — 44. Սէլա-
պէթ (սէրթլիֆ). — 45. Մասէնլէրէ խուսուսիյէթ վէրէն անվալ.

Ի Գ Ի Ն Ճ Ի Գ Ը Ս Մ

Ս Ո Ւ

46. Սուլուն դարիպ խասսիյէթլի. — 47. Սու հիսմ սիր. — 48.
Սուլուն գապիլ ի թաղեիզ օլմասրդր. — 49. Սուլուն պուլուն-
սուղու գապա թաղեիզի. — 50. Սույա պաթրըլան հիսմլէրին
աղըրլըր. — 51. Թէնրիպէ. — 52. Սըզլէթ ի իզաժիէ. — 53. Հէ-
րարէթին սույա թեսիրի. — 54. Ղազ վէ պուխար. — 55. Սոդու-
մագլըրն սույա թեսիրի. — 56. Սուլուն թէվազունունսա զանիր
օլան դարիպ պիր խուսուս. — 57. Հարէֆէթ էսէն սուլուն գուվլէթի.
— 58. Սուլուն սաթիր.

Ի Ի Զ Ի Ի Ն Ճ Ի Ի Գ Ը Ս Մ

Հ Ս Վ Ա

59. Հավա վէ խասսիյէթի. — 60. Հավանըն սըզլէթի. — 61.
Հավա ի նէսիմինն սըզլէթի. — 62. Պու գասար աղըրլըրն հիսս
օլունմասրդըրն սէպէպի. — 63. Խուսուս ր մէզփուրէ պիր պառ-
զա պիրհան. — 64. Մըզեսա ր հավա եախոս Պարօմէթրօ. — 65.
Հավա թուլումպասր եախոս Մուխալլիյէթ իւլ հավա. — 66. Սու
թուլումպասր. — 67. Սիժօն. — 68. Պալօն. — 69. Հավանըն է-
լասթիզիյէթի.

Տ Ե Օ Ր Տ Ի Ի Ն Ճ Ի Ի Գ Ը Ս Մ

Ս Է Տ Ա

70. Սէսանըն նէ օլսուղու. — 71. Հավանըն ինթիզազր. — 72.
փէրսէ. — 73. Շիսսէթ ի սէսա. — 74. Թէլլէրին փէրսէպի. — 75.

Սէսմերն սիրաբըր : — 76. Էմվանը սամբիյէնին գայրնըրը : — 77. Էանգո եախօս Աֆսը սէսա : — 78. Սէսա ինթիզազ նէթինէսի օլ-սուղունուն իսպարը : — 79. Ինսան սէսար :

ՊԷՇԻՆՃԻ ԳԸՍՄ

ՀԵՐԱՐԷԹ

80. Հերարէթին նէ իսիյի : — 81. Հերարէթին քէսիր ի ումուսիսի : — 82. — Մրգեաւը ի հերարէթ : — 83. Մրգեաւը ի հերարէթին հետսաւըրը : — 84. Վանսէթ ի ինպիս-սթ : — 85. Մէզֆիւր գաիսէնին քաթպիզի : — 86. Հերարէթին սիրայէթի : — 87. Ինթիզալ ուսուլու : — 88. Ճէվէլան ուսուլու : — 89. Ինթիզաւ ուսուլու : — 90. Միւպոսէլ ի հերարէթ : — 91. Ինթիզաւը ի հերարէթ : — 92. Գուվլէ ի պէլիյէ : — 93. Գուվլէ ի նէրիյէ : — 94. Մէպոսի ի մէզֆիւրէնին քաթպիզի : — 95. Ձէվէպան (էրիմէ) : — 96. Հերարէթ ի խաճիյէ : — 97. Թէսալիւպ եախօս իննիմոս : — 98. Ղրլեան (գայնամոզ) : — 99. Ղրլեանըն գաիսէսի : — 100. Պուխարըն էլսոթիզիյէթ գուվլէթի : — 101. Պուխարըն հերարէթ ի խաճիյէսի : — 102. Մէզֆիւր գաիսէնին քաթպիզի : — 103. Պուխարըն քէֆէսիւճի : — 104. Հերարէթ ի իզաճիյէ : — 105. Հերարէթ ի իզաճիյէ պուլմանըն քարիզի : — 106. Հերարէթին մէնպայար : — 107. Հերարէթ ի ճէմսին մէնպար : — 108. Հերարէթ վէ հարէֆէթ ի մէխսնիզիյէ : — 109. Պիւրուսէթին մէնպայար :

ԱԼԹԸՆՃԸ ԳԸՍՄ

ՁԻՅԱ

110. Ձիյա : — 111. Ձիյանըն աւլը : — 112. Թապիրաթը ի մախսուտ : — 113. Ձիյանըն սիրաբըր : — 114. Ձիյանըն շիսէթի : — 115. Ինթիզաւը ի զիյա : — 116. Ալինէ եախօս Միրաթ : — 117. Չուգուր ալինէ : — 118. Թապիրաթը ի մախսուտ : — 119. Մէհրազը ի միւզսէվին : — 120. Միհվէր ի սանի իւզէրինսէֆի մէհրազ : — 121. Ճիսմ վէ սուրէթի : — 122. Ինթիզաւը ի զիյա : — 123. Ինթիզաւը ի զիյանըն գաիսէսի : — 124. Ջալիյէ ի հասը ղայէ : — 125. Մէնուր : — 126. Մէնուրուն ի զիյա իւզէրինէ քէսիրի : — 127. Ասէսէ : — 128.

Ժ

Մուհասսէպ իւր քարաձէյն ասէսէ. — 129. Մէզփուր ասէսէնին քա-
պիաթ վէ խրզմէթի. — 130. Խուրսէպին. — 131. Պու'ս ր մէհնազ. —
132. Խոթթաթ ր զիյա. — 133. Ասի նուրուն էլվան ր սէպասան
իպարէթ օլսուդու. — 134. Լէվն ի միւթէմիմ. — 135. Էլվան ր էն-
ամ. — 136. Թայժ ր շէմսին մուխթելիժ զրամլարնրն մուխթելիժ քա-
պիաթլար. — 137. Թէգասսուր ր զիյա. — 138. Թէֆէսսուր ր փուրէ-
վիյէթ. — 139. Ինիսամ ր լէվն. — 140. Խաթիզթապ ր զիյա. —
141. Խուրսէպին. — 142. Տուրպին. — 143. Այինէլի տուրպին. —
144. Պազաւ րույէթ ալէթլէրի. — 145. Կեօզ. — 146. Պու'ս ր նազար.
147. — Ղալաթ ր րույէթ. — 148. Իփի Կեօզ իլէ րույէթ. — 149. Զի-
յանրն մէնպալար.

Ե Կ Տ Ի Ն Ճ Ի Դ Ը Ս Մ

Ա. Մ Ը Գ Ն Ա Յ Ը Ս Ի Յ Է Թ

150. Մրզնաթրսիյէթ վէ էլէթրիզիյէթ. — 151. Մրզնաթրսն
խասսիյէթլէրի. — 152. Թապիի վէ սրնաի մրզնաթրս. — 153.
Մրզնաթրսիյէթ ի պիթթէսիւր. — 154. Մրզնաթրս Եափմասնին ուսու-
լու. — 155. Հուզմէ ի մրզնաթրսիյէթ. — 156. Համրզ ր մրզնաթրս.

Բ. Է Լ Է Բ Թ Ր Ի Գ Ի Ս Ս Բ Ի Ն

157. Թանիշիս վէ քազսիմ. — 158. Օղալամ գ Եախօս տէլ քա-
րիզի իլէ էլէթրիզ. — 159. Նազիլիյէթ ի էլէթրիզ. — 160. Մու.
հիսս ի էլէթրիզ. — 161. Սէյեալ ի պարզիլէնին իփն նէվի. — 162.
Էլէթրիզ ի պիթթէսիւր — 163. Ճիսմէրի էլէթրիզ իլէ մէվու զրվանրն
ուսուլու. — 164. Ալաթ ր էլէթրիզիյէթ. — 165. Միսֆէսիժ ի էլէթ-
րիզ. — 166. Էլէթրիզ ի սափնին քէսիւրաթր. — 167. Էլէթրիզ վէ
շիլսէլ. — 168. Ճազիպ ի պուրզ.

Գ. Է Լ Է Բ Թ Ր Ի Գ Ի Մ Ի Ի Թ Է Ն Ա Ր Ր Ի Բ

169. Էլէթրիզ ի միւթէհարրիփին սալլ Եախօս պիսայէթի. — 170.
Էլէթրիզ ի փմսէվի. — 171. Գուզմէ ի մուհարրիփէ ի էլէթրիզիյէթ.

172. — Ղալվանիզմա մանգուլների . — 173. Էլեֆրիզին շիստքի վե-
մրգսւար . — 174. Ղալվանիզմա էլեֆրիզինին թեսիրաթր . — 175.
Գափլամա եախոս եալսրզ . — 176. Մրզնաթրսիէք գուվկէթիլէ էլե-
թրիզ գուվկէթի մապէլնինսէֆի ալազա . — 177. Մրզնաթրս գուվկէթի
նազզընսա Ամբերին նազարիլէսի . — 178. Էլեֆրիզ մրզնաթրս . —
179. Թէլէդրաժ . — 180. Մուսվիս ներէեան . — 181. Թահթ էք թիւ-
րապ վե թահթ էլ պահր թէլէդրաժ . — 182. Էլեֆրիզ ի պիթթէսի . —
183. Պիթթէսի ներէեանլարն թահսիլինին շերաթի . — 184. Րում-
զորժ մազարասր եախոս վեհիէսի . — 185. Մրզնաթրսիլէթսէն հասըլ
օլան ներէեան ը պիթթէսի . — 186. Թէլէժօն . — 187. Էլեֆրիզ ի
պիլներաւէ .

Խ Ա Յ Ի Մ Է

188. Գուվկէթլերին թէպսիլ ի նէլէթի . — 189. Գուվկէթլերին պա-
զասր . — 190. Գուվկէթին ինթիւար .

լիյի եա եումշազըղը , սըճազըղը եա սօղուգլուղու , պէօյիւքլիւյիւ եա քիւչիւքլիւյիւ կիպի խասսիյէթլէրինի թէֆհիմ էտիպ , պուհտան էօթէյէ կէչմէզլէր : Փէք չօգ սըրալարտա պիր հասսէ պիր պաչգասընըն իշլինի կէօրիւյօր կիպի կէօրիւնիւր իսէտէ , պու անճագ տօլայըտան օլուպլ թէճըրիպէ նէթիճէսի տիր :

4. Հասսէլէր վասըրասըյլէ քէմեիգ օլունմայան հասսիյէթլէր : — Մատտէլէրին եախօտ ճիսմէրին հաՎվասը խամիսէյէ օլան ալագալարընտան նէչէթ էտէն խասսիյէթլէրտէն պաչգա , ալէմտէ մէվճուտ օլան հէրարէթ վէզլիյա վէ էլէքթրիգիյէթ վէ ճագիպէի սըգլէթ , վէ գուվվէի մասիքէ (Բաղաչոյիւն) վէ իրթիպաթը քիմեզլիյէ (Ժիֆաիւն Բըշոյիւն) կիպի գուվվէթլէրէ օլան ալագալարը իճապընտան տախի տիկէր խասսիյէթլէրի հաիգ տիրլէր : Պիլ Ֆարզ , հասսէլէրին ինտինտէ ալթուհ թաթ վէ լաիհատան մահրուս սարը վէ աղըր պիր մատտէ իսէտէ , անըն պուհլարտան պաչգա , եանի տօղրուտան հասսէլէր վասըթասըյլէ անլաշըմայան խասսիյէթլէրի տախի օլուպլ , սըգլըղը , չու գատար տէրէճէի հէրարէթտէ էրիր օլտուղու , չէքիճ ալթընտա չու գատար ինճէ վարագ էտիլէպիլիր օլտուղու , համիզի ազօթտա (Բոնաիւն Բիւն) հալլ օլունմագ թապիաթը վէ տիկէր ճիսմէր իլէ (քիմեզլի սուրէթտէ) թէրէքքիւպ էյլէտիյինտէ քէմիյէթ ճիհէթլիլէ իպրագ էյլէտիյի սապիթ նիսպէթ (քի միւվլլիտ իւլ մա նամ գազա նիսպէթլէ 196 տըր ,) պու գապիլտէն տիր : Պաչգա պիր միսալ ալալմ : Հասսէլէրէ նագարէն ազ չօգ քիպրիթ գօգուսու օլան սիւյահ վէ եումշագ պարութտա , հէրարէթէ վէ հաւլայա օ-

4. — Ճիսմէր հագգընսա հասսէլէր ճիչիւն քամմ մալիմաթ վէրէմէգ : — Ալթունսա հասսէլէր իլէ անլաշըմայան ճի խասսիյէթլէր վար :

լան ալազասընճա, հազվաս ը խափսէնին տէրք էտէմէ-
տիյի խասսիյէթլէր տախի մէվճուտ տըր :

5. Ալաիմի Թապիյէ : — Զիյա վէ հերարէթ վէ ճա-
ղիպէ ի սըգլէթ վէ էլէքթրիգիյէթ կիպի գուզվէթլէրին
թէսիրի նէթիճէսի օլմագ իւզրէ ճիսմէր իւզէրինտէ պիր
չօգ թէպէտտիւլ վէ թէղայիւր կէօրիւրիւզ : Պիլֆարզ,
տօղրու պիր չըպուզ գըսմէն սույա կիրտիրիւտիյինտէ էյ-
րի եախօս գըրըզ կիպի կէօրիւրիւր : Սու ֆիլան տէ-
րէճէ գըզտըրըլտըղընտա հարէքէթ էտէր վէ գայնամագ
տէնիլէն հալ վագը օլուր : Եիւքսէքտէն եէքիարէ չը-
պուզ կիպի ագան սու աչաղը էնտիքճէ փարէլէնիպ տա-
նէ տանէ օլուր : Մասանըն իւզէրինտէ տուրան պիր
կիւլլէ օլ մասանըն ճիւզիճէ էյիլմէսիյլէ հարէքէթէ եա-
խօս եուվարլանմաղա պաշլար : Աճէլէ կիտէն պիրի,
այաղը թաշա իլիյտիյինտէ իլէրի տօղրու տիւչէր : Սու
պիր պօրունուէն իչինտէ տիւզ տուրմայըպ, քէնարլարը
եօզարը տօղրու եիւքսէլիր : Ուֆագ պիր նէսնէյէ մեր-
ճիմէք չէքլինտէ պիր պիլուր իլէ պագըլտըգտա պէօյիւք
կէօրիւրիւր : Զիսմէր իւզէրինտէ զահիր օլան պու մի-
սիլլիւ թէպէտտիւլթա Աշաիւմ ի քապիիյի (քնէքէ-այի)
տէնիլիր :

6. Սէպէպ վէ էսէր : — Հէր հանկը պիր ալամէթին
վիւճուտունու մուճիպ օլան շէյ եա վասըթայա Սեպիպ
(պապիւս) վէ օլ ալամէթէ տէ (պու սէպէպէ օլան ալա-
զասընճա) էսէր (աբէ-նի) թէսմիյէ օլունուր : Պիլֆարզ,
պիղտէն կէրիտէ պիր չան չալընտըղընտա պիլ անըն
սէտասըն իշիտիյօրուլ : Իչպու տէրունիմիլտէքի սէտա

5. — Ալաիմ ի քապիիյէ սէմէլէ ճէ մնլարզ, — Պիր իֆի միսալ
գիր էյլէ, — Պու քէպէսիւլաքը մունիպ օլան սէպէպլէ եախօս գուզ-
վէթլէ հանկըլար սըր : 6. — Սէպէպ վէ էսէր ճէ սիր :

հիսսի՝ էսէր օլուպ, անը մուճիպ օլան շէյ եախօտ սէպէպ հաւանըն տիթրէմէսի տիր: Էկէյ հաւանըն տիթրէմէսինի մուճիպ օլան պաշգա պիր շէյ վար իսէ, հաւանըն ինթի-
զաղը տա անա նազարէն էսէր, վէ անը մուճիպ օլան շէյ, պիլ ֆարզ չանըն տիթրէմէսի սէպէպ ատտ օլունուր: Քէզալիք չանըն տիթրէմէսի անը վուրան չէքիճին, վէ չէքիճին հարէքէթի անը իշլէտէն պազունուռն էսէրլէրի տիր: Վէ եախօտ չէօյլէ տէյէլիմ. չէքիճին հարէքէթի չանըն ինթիզաղընըն, վէ պազունուռն հարէքէթի տէ, չէքիճին էնիօլ գալգմասընըն սէպէպի տիր: Պիայնիհի, բիւզկիսար ուշուրուղու քեաղըտա (էսէրէ) նիսպէթլէ սէպէպ, վէ քէնտինի հասըլ էտէն գուլվէթէ, պիլֆարզ նէֆէսէ նիսպէթլէ էսէր տիր:

7. Ինսանըն Գուրէքիմին Մահուսլուղու: — Թապիաթտա միւշահէտէ օլունան իշպու թէպէտտիւլաթ եա ալաթիմին գըռմը ազամը ինսանըն հիւքմիւ խարիճինտէ տիր: Ֆիլ վապը ինսան քէնտի մագսէտինէ խըզմէթ էթտիրմէք իւղրէ ալէմի ճիսմանիտէ պիր չօթ թէպէտտիւլ վէ թէզալլար մէյստանա կէթիրիր: Գայալարը փարէլէյլպ պինալար եափար, աղաճարը քէսիպ անլէրի էշ-
եա ի մուսթէլիֆէյէ թահվիլ էսէր, սույու գայնատըր, տէմիրի երիսիր, նէհրլէրէ եէնի մէճրալար աչար. ֆա-
գաթ պունլար թապիաթտա միւշահատէ օլունան հարա-
քեաթ վէ թէպէտտիւլաթ եանընտա հիչ հիւքմիւնտէ տիր: Կիւնէշ տօղար վէ պաթար, քէզալիք գամէր վէ քէվա-
քիպ: Հէրարէթ վէ պիւրուտէթին հէքաթիկէրինի թէա-
գուպ էթմէլէրիյլէ մէվսիմէր պիրիպիրի արտը սըրա

— Պիր չան սէսի իօթթիլիմիգէ, պունսա սէպէպ հոնկըսը սըր, էսէր հանկըսը. — 7. Ալաթիմ ի թապիլիյէյի հաթըլ էքմէֆ ինսանըն էլիմսէ մի-
սիր. — Ինսանըն հիւքմիւ ալթընա տիւլէն վէ տիւլէյէն թէպէտտիւլաթա
միսալլար կէթիր:

կելիւրէր : Տէրեա գապարըր վէ թէսքին օլուր : Գասըրդաւար սաթհը զէմինի սիւփիւրիւպ՝ կէչէրէր : Բուր զէմին նէպաթաթ վէ հայվանաթ իլէ տօլուպ , պօշալլը : Աթէշ-ֆիշանլար փաթլար , վէ արզըն տէրունի հէրարէթի եիւպիւնտէն դօճաման տաղլար վէ պէլտէլէր սարսըլըպ՝ լէրզան օլուրլար : Ինսանըն գուվվէթ վէ թէսիւրի պուշլարըն հիչ պիւրինէ էրիչէմէզ . անլէրի իշլէթմէք եա մէքս էթմէք անըն գուարէթինին մաֆէվզինտէ տիր :

8 . Ալէմի Թապիիսէ քէսասիւճէն եա րասք կելէ պիր Շէյ եօզ քըր : — Պու տիւնեատա հէր շէյ նիզամ ու ինթիզամ իւզրէ օլտուղունու ինսան իւք կիւնտէն պէրու անլամըշ տըր : Շէմսին պէրգարար մէշըրգտան տօղուպ՝ մաղըրպտա պաթաղընը , ֆուսուլ՝ը էրպանըն (շըւէ-շաննէր) շաշմալ սուրէթտէ պիւրպիւրինի թէպուուպ էթտիլինի , սույուն պիւրուտէթ եիւզիւնտէն փէքիշիպ՝ հէրարէթ եիւզիւնտէն պուխար օլմազ թապիաթընա մալիք օլտուղունու , վէ սազիլ շէյլէրին տաիւմա էնկինէ մաիլ պուլունտուղունու անլամըշ , վէ ասրտան ասրա պու շէյլէրտէ հիչ պիր թէպէտտիւլ օլմաթըլըն ֆէհմ էյլէմիշ տիր : Հալ պէօյլէ իքէն տէ , ինսան քէնտի գուտրէթ վէ գապիլիյէթի մահտուտլուղու իզթիզաաընտան օլմազ իւզրէ , տիգգաթընա մազհար օլան նիչէ թէպէտտիւլ եա ալաիմի անլայամամըշ , վէ պու միսիլլիւ հալլարա թէսատիւֆ եա րասթ կէլէ տէմիշ տիր : Պու թապիլիւրէր անճազ ճէշ էսէրի օլուպ , ֆիլան աշվալ եա ալաիմին սէպէպի օլմասըղընա տէյիլ , իլա սէպէպիւնին ինսան թափաթընտան պիլիւնիպ անշաշըղմասըղընա տէլալէթ էտէր : Պիլֆարզ , գըշ մէվսիմինտէ պիր քիմսէ սօգապտա

8. — Թէսասիւճէն եախօս րասք կելէ սէմէլէ ճէ անլաքմազ իսքէրիզ : — Ինսան ճիշիւն հէր քէպէսիլլիւն սէպէպիւնի պիլմէզ :

կիտէր ի քէն տամտան պաշնա թաշ տիւշիւպ՝ էօլիւր - վէ հէր քէս պունու ըրվայէթ էտէր ի քէն , « Ֆիւանըն - պաշնա թէսատիւֆէն թաշ տիւշիւպ՝ էօլմիւշ տիր , » տէր : Հաղիգաթը հալտէ պունտա թէսատիւֆ եօգ տըր : Սէ - պէպսիզ հիչ պիր էսէր թէհատտիւս էթմէզ : Եաղան - եաղմուր թաշն չաթլաղընա կիրտի , իւզէրինէ կէլէն - պիւրուտէթ օլ սուլու տօնուրտու , տօնան սու կէնիշ - լէնտիւի իչիւն պիր չիվի միսիլիւ թաշը այըրտը , վէ թաշ սըզլէթի իպթիգասընտան աշաղը էնտի , վէ տտէմ֊ ֆիլան նօզթատան հարէքէթէ պաշլայըպ ֆիլան սիւրաթ իլէ ատըմ ալտըղը սէպէպտէն , թաշն տիւշտիւլիւ սա - նիյէտէ անըն ալթընտա պուլունտու , վէ վիւճուտունուն - գուվլէթի տէ տարպըն չիտտէթինէ թէհամիւլ էտէմէ - տիյինտէն՝ էօլիւմ հատիսէսի զահիր օլտու : Էկէր թէսա - տիւֆ քէլիմէսի սէպէպսիզ էսէր մանասընտա անլաշըա - ճազ իսէ , տիւնկատա էօյլէ պիր շէյլն վուզուր միւմքինսիզ տիր : Անճազ պու միսիլիւ անվալ էսպապը թապիիյէտէն օլարագ , հէր հալտէ ձէնապը Հազգըն էմրի իլէ օլուր :

9. Գավանիյն ի Թապիիյէ (Բնակւոյ օրէն) : — Տէնիզ սաթհընտա եա սահիլինտէ , թաթլը սու գըզտըրըլտըգտա , տէրէճէ ի հէրարէթ Ֆարէնհայթ միւզանըլա 212⁰ ի պուլուն - ճա գայնամագ տէնիլէն հալ վագը օլուր : Ֆագաթ հիւքսէք - եայլալարա վէ տաղլարա չըզըլընճա , հէրարէթ 212⁰ յէ վար - մագտան էվլէլ սու գայնար : Վէ պունուն աքսի , մատէն - կիպի տէրլին եէրլէրտէ կէօրիւտիւլիւ իւզըն , սաթհը տէրկատան աշաղը էնիլտիքճէ գայնամագ իչիւն լագըմ կէլէն տէրէճէ ի հէրարէթ արթըպ , 215⁰ , 220⁰ օլապիլիր : Պու հալը տաիմա շաշմազ սուրէթտէ պէօյլէ կէօրտիւլիւ - միւզտէն , հիւքսէյէ չըզըլտըգճա սուլուն էքսիք տէրէճէ ի

հէրարէթտէ վէ աշաղը Էնիլտիքճէ եիւքսէք տէրէճէ ի հէրարէթտէ գայնամաոր՝ թապիաթըն պիր թէրթիպի եա գանուհու տըր տէրիզ : Վէ եախօտ պիր չօզ թէճրիպէլէրին հէթիճէսի օլարագ կէօրտիւլիւմիւղտէ քի ալղը աչըզ գապլարտա սու վէ ղըլեան (գայնամագ) խասսիյէթիինի հաիզ օլան պաշգա էճսամը մայիէ (հէղը-ի) գայնամաղա պաշլատըզտան սօնրա տէրէճէ ի հէրարէթլէրի արթըզ թէզպիլտէթմէյօր , պոռնտան իսթինթաճ էտէրէք տէրիզ քի , հէր պիր ճիսմի մայիին քէնաինէ մախսուս մուայյէն պիր ղըլեան հոգթասը օլուպ , գըզտըրըլարագ մէզքիւր ճիսմի մայի օլ տէրէճէյի պուլտուզտան սօնրա (գապըն աղղը աչըզ ֆարզ օլոռնարագ) արթըզ անտէն ղիյատէ գըզմագ օլտուղու թապիաթըն սապիթ պիր գաիտէսի՝ եախօտ ղըլեան տէնիլէն ալամէթ ի թապիիյէյէ հիւքմ էյլէյէն պիր գանուհու տըր : Բէզալիք , աթէշ տաիմա եանմագ գապիլիյէթի օլան հէսնէլէրի իհրագ էթտիյինի պիլտիյիմիւղտէն , աթէշին եազըճը օլտուղու՝ թապիաթըն շաշմագ պիր թէրթիպի եա ուսուլու տըր՝ տէրիզ : Շէօյլէ քի պիր չօզ տիզգաթ վէ թէհարրիյաթ հէթիճէսի օլմագ իւղրէ , հէր հէ զէման անլար իսէք քի , պիր շէյ տաիմա տիկէր պիր ալամէթ վէ հատիսէյէ սէպէս օլույօր , վէ եախօտ ֆիլան իքի վազըատան պիրի օլտուղուռնտա , տիկէրի տախի շաշմագ սուրէթտէ անը թէագուպ էտէյօր , թապիաթըն պու գաիմ վէ շաշմագ ուսուլուհա Գաիսէ եախօտ Գանուռն թէսմիյէ էտէրիզ :

10. Գանուռն եախօտ Գաիսէ Սէպէպ սէյիլ սիր : — Պաշատէ մէզքիւր իֆատէտէն չուրասը աչըզ անլաշըլսա կէրէք տիր . գանուռն սէպէպ տէյիլ , իլլա սէպէպ իյէ կսէր մա-

— Սու 212 տէրէն գըզտըրըլարագ գայնար, վէ աթէ եազար՝ տէր իսէք, պուռնա գանուռն վէ՛գաիսէ տէնիլէն հանկըսը տըր. — Նէրէսի տիր :

պէյնիսէսէֆի աշագանըն գաիւմ վե շաշմազ օշուղունուն պէյանը սրբ : Սաթ՝ ը գէմինէ եագըն եիւքսէքսէն քէն-
տի պաշընա տիւշէն պիր ճիսմին իւք սանիյէտէ (թագրիպէն) 16
այագ , իքինճի սանիյէտէ (իքի սանիյէտէ տէյիլ , իլ-
լա իքինճի թէք սանիյէտէ) 48 , իւշիւնճիւ սանիյէտէ 80 ,
տէօրաիւնճիւ սանիյէտէ 112 , վէ պէշինճիտէ վէ ալթըն-
ճըտա վէ տէվամընտա պու նիսպէթլէ թէգայիւտ էտէն
պիր սիւրաթլէ մէսաֆէ գաթ էթտիյինէ պիր չօգ տագիդ
թէճրիպէլէր իլէ վագըֆ օլտուգտան սօնրա , տէրիդ քի ,
քէնտի պաշընա տիւշէն պիր ճիսմին գաթ էթտիյի միդ-
տարը մէսաֆէ հէր հանկը պիր սանիյէտէ , էվվէլքի սա-
նիյէտէ գաթ էթիլէն մէսաֆէտէն 32 այագ զիյատէ օլ-
տուղու թապիւրթըն շաշմազ պիր ուսուլու եախօտ գաի-
տէսի տիր : Եախօտ շէօյլէ տէյէպիլիլիլի . պիր ճիսմ քէն-
տի պաշընա տիւշէր իքէն սիւրաթընա հէր սանիյէտէ 32
այագ իլալէ օլունմազ իւզրէ արթար : Իմտի աշիքեար
տըր քի , մէդքիւր իֆատէ ճիսմին տիւշմէսինին , եա-
խօտ անըն սիւրաթընըն ֆիլան նիսպէթտէ արթմասընըն
սէպէպի տէյիլ : իլլա օլ սէպէպ հէր նէ իսէ՝ անըն թէֆ-
սիլի վէ իշլէմէսի ուսուլունուն գաիւմ վէ շաշմազ օլտու-
ղունուն իֆատէսի տիր : Պիր սէյլալտա գալնամազ տէ-
նիլէն ալամէթ պաշլատըգտան սօնրա՝ անըն տէրէճէ ի հէ-
րարէթինին արթմատըղը զըլեանըն պիր գանուլու եա գաի-
տէսի տիր տէյիլ (9 ունճու պէնտտէ) զիքր օլունտու :
պու քէֆիյէթ օլ հատիսէնին (գալնամազըղըն) սէպէպի
տէյիլ , իլլա օլ սէպէպ հէր նէ իսէ՝ անընլէ քէնտի էսէրի
օլան գալնամազ վագըասը մապէյնիտէքի ալագանըն գա-
իւմ վէ սապիթ օլտուղունուն պէյանը տըր :

10. — Սեպէպ վէ գաիսէ քէլիմէլէրիքի այնի մանմսմ մը անլայանա-
ղըգ . — Ֆարգը մէ սիւր :

|| . Թապիարը պիմէ՛ Մուսմէլաքը եկմիյեմիգէ Ռէ-
պէր Եիր : — Էվվէլքի Իքի պէնտէրտէ (9 վէ 10 տա) է-
տիլէն իֆատաթտան անլաչըլարզը Իւզրէ , էկէր ալէմտէ
թէսատիւֆ Կա րասթ կէլէ տէնիլէնին վիւճուտու օլ-
մայըպ՝ պիլաքս հէր շէյ նիզամ ու ինթիզամա վէ շաշմազ
ուսուլա իթթիպաէն վազը օլմագտա իսէ , վէ ինսան տա-
գիգ վէ միւքէրէրէր թէճրիպէլէր վասըթասըլա օլ ուսուլ-
լարըն նէ օլտուղունու , Կանի գանուշլարը անլայապի-
ւիյօր իսէ , պունտան շու նէթիճէ չըգար քի , ատէմ
պու գաիտէլէրի նէ գատար չօգ վէ միւքէմմէլ անլար Ի-
սէ , հէր շէյի օլ գատար էյի էօյրէնմիշ օլուր : Դըշ Ի-
չիւն թէտարիք կէօրմէմիղին սէպէպի՝ ալէմին ուսու-
լու շաշմազ օլտուղունա իթիմատըմը տըր : Էյի պիլիյօ-
րուզ քի , կէշմիշաէ օլտուղու կիպի պու սէնէ տախի
յունուար վէ փեարուար ալլարը սօղուգ օլուր : Ձիֆթճի-
նին քէնտի անպարընտաքի պուղտայը կիւղ մէվաիմինտէ
թօփրազա սաշմասընըն սէպէպի՝ գըշտան վէ պահարտան
սօնրա սըճագ կիւնլէր կէլէճէյինէ օլան իթիմատը տըր :
Թապիաթըն թէրթիպաթը պէր գարար վէ սապիթ օլտու-
ղունու պիլտիյինտէն , պու սէնէ տախի գըշտան սօնրա
Կազ կէլէճէյինէ շիւպհէսի Կօգ տըր : Դըլեան գաիտէսի-
նէ վազըֆ օլան պիրի , սույու 212⁰տէն զիյատէ քըզտըր-
մագ գաստինտէ պուլունմագ : Եիւքսէք Կէրտէն քէնտի
քէնտիմիղի աշաղը աթմազա ճէսարէթ էթմէտիյիմիղին
սէպէպի՝ տիւշէն ճիւմլէրէ հիւքմ էտէն պանուշուն գաիմ
վէ սապիթ օլտուղունու պիլտիյիմիղ տիր : Թապիաթըն
թէրթիպ վէ գավաիտինէ ըիայէթ էթմէյէրէք Կաշամագ-
տա մէսուս օլմագ միւքիւսիգ տիր : Թապիաթ նիզա-

11. — Գայնայան սուլա միշիւն Էլիմիգի պաթըրմագը . — Եիւ-
սէ պիր Եէրէն Էէնիմիգի աթաղը աթմագ իսթէմէսիյիմիղին սէ-
պէպի ԸՔ սիր :

մաթընըն ինսան նիզամաթընտան պիր պէօյիւք ֆարզը շուտըր քի , ինսան եափտըղը շէյի իսթէր իսէ իպդա էտէր , իսթէր իսէ էթմէզ , իսթէր իսէ եափար , իսթէր իսէ եափմազ : Թապիաթընքի իսէ պէօյէ տէյիլ տիր : Ատէմ իսթէսէ իսթէմէսէ , աթէշ եագար , պըչագ քէսէր , տիւշէն թաշ ինճիտիր , սու պօղար : Թօխումուն վէ սույուն վէ տէմիրին վէ հավանըն թապիաթ վէ իսասիյէթլէրինի թէպտիլ էթմէք ինսանըն էլինտէ տէյիլ տիր : Պու սէպէպտէն ա-տէմին , մատտի ալէմտէ ճարի օլան թէրթիպի , վէ մէվատտը մուխթէլիֆէնին թապիաթ վէ իսասէլէրինի տէյիլտիրմէսի գապիլ օլամազ : Նէվի ինսանըն թէրագգիսինէ խըզմէթ էտէն էնվաի սէնաաթ վէ իսթիրաաթըն վիւճուտունա միւհասէպէթ վէրէն իշթէ պու , եանի ինսանըն թապիաթտա ձէնապը Հագգըն իալզ էթտիյի ճիսմէրին գուվլէթ վէ գապիլիյէթլէրինի անլայըպ անլէրտէն պաղը տէրէճէ միւսթէֆիտ օլմանըն թարիգինի պուլապիլմէսի օլմուշ տըր :

12. Նագար եախօս Տիգգաթ (Դիւղը-Նիւն) : — Հատիսէ ի թապիիյէ պիզ իսթէսէք իսթէմէսէք , նագարըմըղը ճէլպ էտէր : Դասըրղանըն ֆըրլանտըրտըղը թօզ տիրէյի , շիմէք վէ կիւրիւլթիւ , լաթիֆ էլվանտան միւթէշէքքիլ գափսը գուզահ , եաղան դար վէ սօլու , վէ եախօտ ալթունուն աղըրըղը , չէլիին սէրթիլի վէ գուրշունուն եումշազըղը տիգգաթըմըղը ճէլպ էտէր : Անճագ պու պապտէ առէմլէր արասընտա պէօյիւք պիր ֆարդ միւշահատէ օլունուր : Պաղը (օգումամըշ) առէմլէր թէսատիւֆ էլլէտիքլէրի հասիսէլէրէ անճագ թապիի վէ դարուրի վագըալար նագարըլէ պաղըպ հասսէլէրինին գա-

— Թապիաթ գանունլարընը ինսան գանունլարնսան ժարզը նէսիր : — Իսթիրաաթ վէ սէնայիին քէգասիւմիւնի մուհիպ օլան պէլի պիր սէպէպ նէսիր : 12. — Նագար եախօս տիգգաթ տիւեֆէ նէ անլարըպ :

գայնայան սուլուն գափաղընը աթաղը շէնդիյէ վէ քէօյ-
լիւյէ մայիւմ պիր քէյֆիյէթ տիր : Եննէտէ պու հատի-
սէյի կէօրէն պաղըլար սալթ պու գատարըյէ իքթիֆա
էթմէյիպ , գափաղըն իւղէրինէ պիր աղըլըզ շէօքսէ ,
գայնայան սուլուն պուխարը աճէպա անը տա գալտըրա
պիլիբ մի , եախօտ պուխարըն թէնճէրէտէն չըգմասընա
հիչ միւսաատէ էտիւմէսէ նէթիճէսի աճէպա նէ՞ օլուր ,
եախօտ պուխարտա կէօրիւլէն պու գուլվէթին տէրէճէ ի
չիտաէթինի թային էտէն խոսոուս նէ՞ տիր , վէ եախօտ
պու միսիլլիւ շէսիտ պիր գուլվէթի ինսանըն մէնֆաա-
թընա խըսմէթ էթտիրէճէք պիր թարիֆ աճէպա պուլու-
նո՞ւր մու կիպի սիւալլար իլէ մէշղուլ օլուրլար : Պուն-
լարըն պաղըշը պաշգալարընքինտէն ֆարղը տըր : Պուն-
լար կէօրտիւքլէրինի պիր նաղարը իմի իլէ թէսպիֆ վէ
թէհարրի էտիյօրլար :

13. Թէճրիպէ (Փոք) : — Թէճրիպէ մէղքիւր նա-
ղարը իւմինին նէթիճէսի օլուպ , հատիսէ ի թապիիյէնին
քէնտի պաշընա վուգուինէ պէքլէմէյէրէք , սնլէրին վիւ-
ճուտոնու մուճիպ օլան շէրայիթի սընաի պիր սուրէթ-
տէ պիր արայա կէթիւրմէք տիր : Պիւֆարզ , գալսը գու-
ղահըն թէսպիֆ ու թէհարրիսիլլէ ուղրաշան պիրի , տաի-
մա եաղմուր եաղմասընա պէքլէմէտիյինտէն , վէ եախօտ
եաղմուր տանէլէրինին զիյա իւղէրինէ թէսիրի նէ՞ օլա-
ճաղընը անլամադ իչիւն օլ տանէլէրի իսթէտիյի կիպի
վէ իսթէտիյի գատար միւտտէթ հալատա մուալաղտա
տուրտուրամայաճաղընտան , միւնասիպ մէվըլէրտէն սու
փիւսկիւրտէրէք սընաի եաղմուր եափապիլիբ , վէ եա-
խօտ պիր եաղմուր տանէսինին եէրինի թուլթմադ իւղրէ ,

— Նազար չ իմի Տէմէլէ հանկը Գէվ Տիգգաթը անլարզ . — Նազար չ
իվիյէ գայնայան սու պուխարընսան պիր միսալ զիւր էյլէ . 13 — Ա-
լաիմ ի թապիիյէյէ օլան ալագասընա քէճրիպէ Տէմէլէ Գէ անլարզ .

քիւրէզի շէֆֆաֆ պիր զարը սու իլէ տօլտուրուպ՝ իս-
թէտիյի իրթիֆատա սասարագ, ղիյայա մադհար էտէպի-
լիր : Քէզալիք սըճագ սու պուխարընըն գուվէթ վէ թա-
պիաթընը անլամաղա արղու էտէն պիրի, օճաղըն չայ-
տանընա եա մաթպախըն թէնճէրէսինէ մէրպուլթ վէ
միւնհասըր օլմայըպ, մագսէտինէ վասըլ էթտիրէճէյինի
զանն էթտիրի միւնասիպ ալաթ վէ էտէվաթ թէտարիքի
իլէ, տիւրլիւ տիւրլիւ թէճրիպէլէր իճրա էթմէյէ տաիմա-
միւնէյյա պուլունհապիլիր : Սօղուգ պիր կէճէտէ, սէնվէն-
փէնճէրէսին տըշ թարաֆընտա պըրագըլան միւրէքքէպ
չիշէսինին տօն սէպէպինտէն գըրըլարղընա վագըֆ օլան
էհլի տիգգաթ, պիր ճիսմ ի մայիին տօնմասընտա վագը-
օլան թէվէսսիւ նիճէ, վէ նէ գաիտէյէ իթթիպաէն օլ-
տուղունու անլամագ իչիւն, եինէ էօյլէ սօղուգ պիր կէ-
ճէյէ պէքլէմէսինէ, եա էօյլէ պիր չիշէնին աչըղա գօնուլ-
մասընա լիւզում կէօրմէյիպ, միւնասիպ ալաթ վէ էտէ-
վաթ թէհիյէսիյլէ այնի հատիսէյի (եանի տօնմագըղը)
կիւնտիւզիւն քէնտի օտասընտա, վէ եագըն օրթասընտա
պիլէ վիւճուտա կէթիրիպ՝ թէտգիգ ու թէհարրիսինէ տէ-
վամ էտէպիլիր : Իշպու նէվ թէֆթիշ ու թէհարրիյէ,
եանի վէսաթի վէ շէրաթի գաստէն վէ սընաի պիր սու-
րէթտէ մէյտանա կէթիրիլմիշ օլան թէտգիգ Թեհրիպի ի
իլմիյի եախօտֆեհնիյի (քէր-էան էրէ) թէսմիյէ օլունուր :
14. Իլմ (Գիւր-Էէն) : — 12 ինճի վէ 13 իւնճիւ
պէնսուէրտէ նագարը իլմի վէ թէճրիպէ հագգընտա տէ-
նիլէնլէրտէն Իլմ քէլիմէսինին նէ մանատա գուլլանըլտըղը
գօլայ անլաշըլըր : Իլմ տախի մալիւմաթ վէ պիլկի տէմէք
տիր . անճագ ատի պիլկի վէ մալիւմաթտան ֆարզը պի-

— Թէհրիպէհնի լիւզումունա սէպէպ ԳԷ Տիր . — Թէհրիպէ ի իլմիյէ
ԳԷ Տիր . 14. — Իլմ ԳԷ Տիր . — Իլմ իլէ մալիւմաթըն Քարզը ԳԷ Տիր .

Անէն չէյին գախտէթէն վէ թամմ պիլինմէսինտէ տիր : Տէ-
միրին սէրթ վէ գաիմ պիր մատէն օլտուղունու պիլիրիդ-
լաքին հէփիսի պու գատար օլմայըպ՝ պիր չօդ թէտգի-
գաթ վէ թէճարիպ ի իլմիյէնին նէթիճէսի օլմագ իւզրէ օլ-
մատէն հագգընտա տահա թամմ վէ միւքէմմէլ մալիւմաթ
էլտէ էսիլէպիլմիշ տիր : Պիլֆարդ , ճիւզլէրի պիրպիրինի
նէ գուվվէթ իլէ թուլթմուշ օլտուղու , եսխօտ թապիր ի
ախէրլէ տէյէլմ , ֆիլան գալընլըգտա պիր տէմիր չըպու-
ղու չէքիպ՝ գօփարմաղա նէ գատար գուվվէթ լազըմ օլ-
տուղու , սըգլէթ ճիհէթիյլէ միւսավի հաճմտա սուլուն
գաչ միսլի օլտուղու , գաչ տէրէճէ ի հէրարէթտէ էրիտի-
թի , հէրարէթի ճիւզտէն ճիւզէ նապլ էթմէք գապիլիյէ-
թիին տէրէճէսի նէ օլտուղու , գալընլըզը մուլայյէն պիր
էէվհա հալինտէ նէ գատար սըգլէթէ թէհամմիւլիւ պու-
լունտուղու , հէրարէթ գապիլիյէթի՝ մալիւմ օլան պիր ճիւ-
մէ (պիլֆարդ սուլա) նիսպէթլէ քէնտինին գապիլիյէթի
նէ օլտուղու , վէ էմսալընտան օլան նիչէ խուսուսաթ
մուլայյէն վէ մուգարրէր սուրէթտէ պիլինմիշ տիր : Պի-
այնիհի , հավանըն խաֆիֆ պիր դազ օլտուղու ումումի
պիր սուրէթտէ մալիւմ իսէտէ , ուսուլ ը իլմիյէ իւզրէ
օլան տիգգաթ վէ թէհարրի անըն հագգընտա տահա թամմ
վէ միւքէմմէլ մալիւմաթ մէյտանա կէթիլմիշ տիր . չէօյ-
լէ քի , թէվէսսիւ ճիհէթիյլէ հէրարէթէ օլան ալագասը ,
հատտը գաթլինտէ հաիզ օլտուղու սըգլէթի , պիր գապ
իչինէ սըգըշտըրըլտըգտա անը փաթլատըրճասընա իպրազ
էյլէտիյի կէրիլիճի գուվվէթին թապի օլտուղու գաիտէ
վէ սաիրէ , այնէն պիլինմիշ օլարագ , ատէմ սէնաաթ

— Տէմիր մատենիսէ քէնիպէ ի իլմիյէ քարիզիյլէ անլաւրսպիլէնէ
նէ խասսիթլէ վար սըր : — Հապս հագգընսա նէ մալիւմաթ ի իլմիյէ
գիհր էսէպիլիւսին :

տարիէսինտէ եա խարիճտէ քէնտի իշլէրինի անա կէօրէ թէրթիպ էտէպիլմէքտէ տիր :

15. Ֆիզիք եախօս Իլմի Հիֆմէքի Թապիիյէ : — Ալմի մատտիտէ միւշահատէ օլունան էճամըն ալարըզաթը ումումիյէ վէ խուսուսիյէլէրինտէն, անլէրտէ զահիր օլան ալամէթլէրտէն, վէ պու ալայիմի մուճիպ օլան՝ Սըզլէթ, վէ Զիյա, վէ Հէրարէթ վէ Էլէքթրիզիյէթ կիպի Թապիի գուվլէթլէրտէն պահս էտէն իլմէ՝ Իշլի Հիֆմէքի Թապիիյէ (Բնագիտութեան), վէ մէզքիւր գուվլէթլէրէ տէ Ամիշի Հիֆմիյէ (Բնաշարժ) թէսմիյէ օլունուր :

Պու քիթապտա, Ֆիզիք եախօս Իլմի Հիֆմէթի Թապիիյէ հագգրնտաքի տէնիլէճէք օլանլար եէտի գըսմա մունգասիմ օլարագ, իլքինտէ Ճիսմլէրտէն, իքինճիսինտէ Սուտան, իւշիւնճիւսիւնտէ Հալատան, տէօրտիւնճիւսիւնտէ Սէտատան, պէշինճիսինտէ Հէրարէթտէն, ալթընճըսընտա Զիյատան, վէ եէտինճիսինտէ Մըգնաթըս իլէ Էլէքթրիզա գուվլէթլէրտէն պահս օլունաճագ տըր :

15. — Ֆիզիք եախօս Իլմի Հիֆմէքի Թապիիյէ ճէսէն պահս էսէր :

ՊԻՐԻՆՃԻ ԳԸՍՄ

ՃԻՍՄԼԷՐ ՎԷ ԽԱՎՎԱՍԸ ՈՒՄՈՒՄԻՅԷԼԷՐԻ

16. Խալվասը էնամ : — Էնամը թապիլյէյի պի-
րիպիրինտէն ֆարգ վէ թէմեիզ էթտիրէն աշխալա Խալ-
վասը էնամ տէնիլիր : Ճիսմ՝ գաթը , սէյյալ վէ զազի
սուրէթլէրին հէր հանկը պիրինտէ պուլունսա , տաիմա
մատտի ճիւղլէրին մէճմուի տիր : Պուրատա շիւզ (հէւէ)
տէտիլիմիզ ինսանըն մարիֆէթիլլէ պէօլունէպիլէն էն ու-
ֆազ գըսմլար տէմէք օլմայըպ , իլլա ֆիքրին անտէն տա-
հա էօթէ վարարազ էնճամ վասըլ օլտուղու՝ արթըպ թազ-
աիմ գապուլ էթմէղ օլան էն սօն ճիւղլէր տիր : Պունլա-
րա էնգա ի Լսեքիհէգգա (անբաշանէլէ մասսան) թէսմիլլէ
օլունմուշ տըր :

Պու ճիւղլէրին թամմ պէյիւքիւլիւնիւ թային էթմէք միւշ-
քիլ իսէ տէ , զայէթլէ ուֆազ օլմալարը լաղըմ կէլէճէյինի անլա-
մազ օ գատար չէթին տէյիլ տիր : Խուրտէպին ուֆազ նէմեղլէրի
երի կէօսթէրէն պիր ալէթ օլուպ , պիր չէյի օլտուղունուն գութ-
րէն 100 միսի պէյիւտէն պիր ալէթ՝ սաթհէն 10,000 գաթ
($100^2=10,000$), վէ գութրէն 1,000 գաթ պէյիւտէն՝ սաթհէն միւշ-
եօն գաթ ($1,000^2=1,000,000$) պէյիւտիր : Իշթէ պու սօնրաբի

16. — Խասսիլէք ճէ սիր : — Միւրէքէպաքը ճիհէքիճէն պա-
գրիքգա ճիսմ ճէ սիր : — Պուրատա ճիւզ քէլիմէսի ճէ մանատա գուլ-
լանըլմըք սր : — Էնգա ի լսեքիհէգգա ճէ սէմէք սիր : — Խուրտէպին
ճէ սիր :

17. Գապիլիյէք ի Ինգիսամ : — Էվէլէթի պէնտտէ զիքր օլունան գավլ՝ ճիսմէրտէ միւշահատէ օլունան պազը ալարըզաթըն անլաշըմասընա եարտըմ էտէր : Պիլ ֆարզ , պիւթիւն կիպի կէօրիւնէն ճիսմէրին փէք ուֆազ գըսմարտան իպարէթ օլտուղունու ինսան խուրտէպին վասըթասըլա քէշֆ էտէպիլիյօր : Միքթօպ տէնիլէն հայվանճըզար պու գապիլտէն տիր , վէ էլպէթթէ պունլաւորն ալաթ վէ ազալարը տա վար տըր : Միսք կէյիյինին թօփլու պաշը պէօյիւքիւյիւնտէ գանընա խուրտէպին իւլէ պագըլտըգտա իչինտէ միլեօնտան զիյատէ քիւրէճիքէր կէօրիւնիւյօր : Պիր պուղտայ աֆէլէն պօյասը (միւրէքքէպ եափտըպարը մօր պօյա) պիր միլեօն պուղտայ սուտա հալ էտիլտիքտէ , վէ պու սուտան պիր պուղտայըն օնտա պիրի աղըլըղընտա ուֆազ պիր տամլա ալընըպ՝ պագըլտըգտա , վէ եա պիր պէյազ քեաղըս իւղէրինէ գօնուլուպ գուրուտուլտուգտա մօր եա մապի րէնկ թէֆրիզ էտիլէպիլիյօր : Պու տէմէք տիր քի , պիր պուղտայ պօյա օն միլեօնա թագսիմ օլունմուշ տըր : Ճիսմէրտէ միւշահատէ օլունան պու արըզէյէ Գապիլիյէք ի ինգիսամ (քաթանահանաթէն) թէսմիյէ օլունմուշ տըր :

18. Գապիլիյէք ի Թագեիզ վէ Զումէսամիյէք : — Ճիսմէր , պիրպիրինէ սօգունմայան ճիւղլէրին պիր սրայա կէլմէսի , եախօտ պիր չիշէ իչինէ լաօլտուրուլմուշ լասթիզ թօփլար միսիլլիւ , արալարընտա պօշ եէր պուլունան քիւրէճիքէրին մէճմուփ կիպի տիւշիւնիւտիւքէ՝ թագեիզ վէ սըզլէթ ալթընտա հաճմ վէ գըթալարընըն քիւշիւլմէսի լաղըմ կէլիր . ճիսմէրին պու արըզէսինէ տէ

17. — Գապիլիյէք ի ինգիսամ սէմէլէ Գէ անլարըզ , — Ճիսմէր Գէ գասար ուճազ հիւզլէրէ քագսիմ օլունապիլիւրլէր . — Միսք կէյիյինին գանը հազգընսա Գէ սէնիլլիք սիր . — Անէլլը պօյասը հազգընսա : 18. — Գապիլիյէք ի քագեիզ սէմէլէ հանկը խասիյէք անլարըլըր :

ինգիլիսք Եւրոպայի Գաւառի ի քաղաքի (ճաւահան-թիւն)
 թէյամիյէ օլունուր : Մէջքիւր խասսիյէթ զազլարաւա Էն չօգ ,
 սէյյալլարաւա Էն ազ , վէ գաթը ճիսմէրտէ իսէ Փարպը
 տէրէճէլէրտէ կէօրիւլիւր : Էն սըդ մատէնլէրաէն սայը-
 լան ալթունուն պիլէ մէսամաթը (թախէլ) օլտուղու , ի-
 չի պօշ պիր ալթուն քիւրէ սու իլէ տօլտուրուլուպ
 թաղեիգէ տիւշար էտիւտիքաէ , իչինտէքի սուլուն թէր
 տանէլէրի կիպի տըշարը չըդմասընտան թէպէյիւն էթ-
 միշ տիր : Մատէնլէրաէն հէր հանկը պիրի չէքիճէնտիք-
 տէ տէօքիւլմիւշիւնտէն աղըր կէլտիյի տախի մէջքիւր
 խոսուսու թաստիգ էտիյօր : Ծիսմէրին պու արըզէսինէ
 Չոռուխսամիյէ (թախէլ-թիւն) իթլազ օլունմուշարը :
 Տէնիւտիյի կիպի իշպու գապիլիյէթ , ճիսմէրտէ ալէթ ի-
 լէ թէֆրիգ օլունմազ մէսամաթ պուլունտուղունուն վէ
 մէսամաթ տախի ճէվհէրի թէրթիպին նէթիճէսի տիր :

19. Էլասթիգիյէ : — Պիր ճիսմի սիւնտիւրմէք Եւ
 սըգմազ Եւ պիւլքմէք Եւ էյմէքլէ չէքլ ու հէյէթինտէ թէ-
 պէտտիւլ մէյտանա կէթիւրմէք , անըն ճիւզլէրի մապէյ-
 նինտէքի մէսաֆէլէրի տէյիշմէք տէմէք օլուպ պունլա-
 ըն հալ ը ապիլիւրինէ կէլմէք իչիւն իպլազ էյլտիքլէրի
 մէյլէ Էլասթիգիյէ (Թախէլ-թիւն) թապիրի իթլազ
 օլունմուշարը : Չամուր վէ գուրշուն կիպի ճիսմէրտէ պու
 թապիւթ փէք ճիւզլի օլուպ , ճամ վէ մէրմէր վէ ֆիւտիշի
 վէ սուվարըլմը չէլիքտէ փէք չօգ տըր : Սաաթըն գէմպէ-
 ըէք վասըթասըյլէ իչլէմէսի չէլիլին պու խասսիյէթի
 սայէսինտէ տիր : Եւյ վասըթասըյլէ օգուն աթըլմասը
 մէջքիւր Եւյըն մատտէսինին Էլասթիգ օլմասընտան տըր .
 Եւնի չըպուզ էյիլիպ մուգապվէս պիր հէյէթ ալտըղըն-

— Պիր ճիսմ քաղաքի էսիլիֆէ գըքսընըն ֆիւշիւլմէսինն սէպէ-
 պի Գէ սիր : — Չոռուխսամիյէ սէմէլէ Գէ անլարգ , 19. — Էլասթի-
 գիյէ Գէ սիր :

տա , քէմէրին սըշ թարաֆընա տիւշէն ճիւղէրին մէյլի պիրպիրինէ եազլաշմազ , վէ իչ թարաֆա տիւշէնլէրին քի պիրպիրինի եիթմէք օլուպ՝ անը էվվէլքի միւսթագիմ հէյէթի արմաղա զօրլամասըյա քիրլիշի կէրէրլէր : Էլսաթիպիլէթին հուտուտու վար տըր . չիւնքի ճիւղէրին պիրպիրինտէն իրազլըղը ֆիլան հուտուտու թէճափուզ էյլէտիլինտէ ճիւսմ գօփար հա գըրըլըր :

20. Ալարըզաթը ումուսիյէտէն էն մուհիմմէրի , թէհայեիւզ , վէ Ստէմի թէհաֆիւզ , վէ Աթալէթ վէ Սըզլէթ օլուպ , պուշլար ճիւսմ տէմէքլէ զահպ օլտուղումուզ թէճափուրու թէշքիլ էյլէյէն անասըրը զաթիյէտէն սիր :

21. Թէհայեիւզ : — Պիր ճիւսմ նէ գատար տա քիւչիւք օլսա եինէ հէր թութար , եինէ էնի պօյու վէ գալընլըղը վար տըր : Պուշա թէհայեիւզ (Կարաշալանուրէն) թէսիյէ օլունուր : Ճիւսմլէրին նէ գատար եէր թութուղունու անլարըպ անլաթմազ իչիւն էօլչիւյէ միւրաճաաթ օլունուր : Էօլչիւլէրտէ տէ ալէսսէվիյէ Մէթրօ տէնիլէն էօլչիւ իսթիւմալ օլունտուղունտան , պուրատա անըն հէմ Օսմանլը վէ հէմ Ինկիլիզ էօլչիւսիւնէ ալազասընը անլաթմազ էյի օլուր :

22. Էօլչիւ : — Թալէպէնին պու խուսուստա մուայէն պիր թէսափուրա զահպ օլմասը էլզէմ օլուպ՝ նազարը տիգգաթլարը աթիտէքի պէյանաթա տալէթ օլունուր :

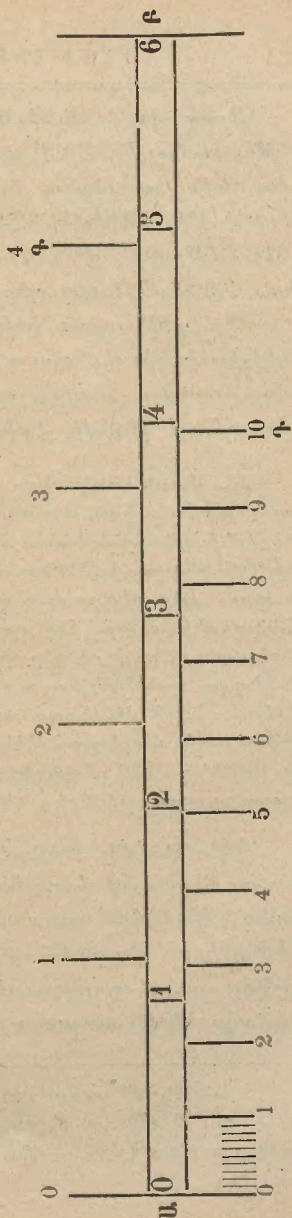
Իւմաէ իսթիւմալ օլունան էօլչիւ Մեթրօ օլուպ ,

— Սէպէպի ճէ սիր : — Պու խասսիյէթին էն չօզ պուլուցսուղու ճիւսմլէրէն պազը միսալ զիբէ էյլէ : — Հանկը ճիւսմլէրէ փէֆ ազ սր : — Էլսաթիգիյէթին հուսուսու սէմէլէ ճէ անլարըզ , 20. — Ճիւսմլէ ճիւսմլէրէ զահիբ օլան տօրք պէլլի խասսիյէթիւ հանկըլար սր : 21. — Թէհայեիւզ սէմէլէ ճէ անլարըզ :

պուլ սահիֆէնին սաղ թարաֆըն-
տա Ա. տան Դ. յա գատար օլան
մէսաֆէ անըն օն տա պիրի օ-
լարագ Տէսիմէքրօ թէսմիյէ օ-
լունուր : Տէսիմէթրօ թէքրար
օնա թագսիմ օլունարագ հէր
պիրինէ Սանքիմէքրօ տէնիլիւր .
չէօյլէ քի պիր մէթրօ 100 սան-
թիմէթրօյա մունգասիմ տիր :
Սանթիմէթրօ տախի եինէ օն
զըսմա պէօլունմէքլէ հէր պիր
զըսմա Միլիմէքրօ թէսմիյէ օ-
լունուր : Միլիմէթրօ մէթրօ-
նուն 1000 տէ պիրի տիր :

Մէթրօնուն տէօրթտէ իւ-
չիւ եախօտ 75 սանթիմէթրօ՝
թիւրքիանըն թագրիպէն պիր
միմար արչընընա միւսապի կէ-
լիր . չէօյլէ քի 3 մէթրօ 4 մի-
մար արչընը էտէր : Պուրատա Ա.
տան Գ էտէք օլան մէսաֆէ մի-
մար արչընընըն ալթըտա պիրի ,
եախօտ տէօրթ փարմագ տըր :

Ինկիլիզ էօլչիւսիւ Ա. յագ օ-
լուպ փարմագ թէսմիյէ օլունան
12 միւսապի զըսմարա թագ-
սիմ օլունուր : Պուրատա Ա. տան
Բ էտէք օլան մէսաֆէ եարըմ ա-
յագ եախօտ 6 փարմագ տըր :
3 այագ պիր Եարսա էտէր :

Այադ էօլչիւսիւսին ուղղունդուղու 30.48 սանթիւմէթրօ օլմաղլէ, 3.28 այադ պիր մէթրօ, վէ 2.46 այադ պիր միմար արչընընա միւսավի կէլիր: Ինկիլիզ էօլչիւսիւսնէ Միլ տէնիլէն 5280 այադտան իպարէթ օլմաղլէ, 1610 մէթրօյա, վէ 2147 միմար արչընընա միւսավի կէլիր: 1,000 մէթրօյա պիր Քիլօմէթրօ թէսմիյէ օլունուր:

Պու քիթապտա իսթիմալ օլունաճադ օլան չօզճա Ինկիլիզ էօլչիւսիւ օլուպ, անըն մէթրօյա վէ արչընա օլան ալապասը մալիւմ օլտուգճա՝ պիրինէ եա օլ պիրինէ պիսսուհուլէ թաճիլ էտիլէպիլիր:

23. Սարի էօլչիւսիւ — Մէթրօ վէ արչըն վէ այադ վէ պունլարըն տաճա ութադ եա տաճա իրի թադսիմլէրի՝ խաթթ ը միւսլադիմ իւզրէ օլան մէսաֆէ էօլչիւսիւ օլուպ, սաթճ իչիւն պունլարըն միւրէպպար իսթիմալ օլունուր: Պիր միւրէպպա մէթրօ՝ էնի պօյուլ պիր մէթրօ օլան պիր սաթճ տէմէք տիր, վէ պիր միւրէպպա սանթիմէթրօ՝ էնի, պօյուլ պիր սանթիմէթրօ օլան պիր սաթճ տէմէք տիր: Շէյլէ քի պիր միւրէպպա մէթրօ միւսավի կէլիր 10,000 միւրէպպա սանթիմէթրօյա ($100^2=10,000$), վէ պիր միւրէպպա մէթրօ $= 1.777$ միւրէպպա արչընա. չիւնքի ($\frac{2}{3}$)² $= \frac{16}{9} = 1.777+$, Քէզլիք պիր միւրէպպա մէթրօ $= 10.76$ միւրէպպա պաղա. չիւնքի (3.28)² $= 10.76$: Պիպիհիճի պիր միւրէպպա արչըն $= 6$ միւրէպպա պաղա. չիւնքի (2.46)² $= 6$ (թադրիպէն):

24. Ասէմի Թէնափիւզ: — Պիր ճիսմին պուլունստուղու եէրէ այնի վալըթտա պաշգա պիր ճիսմ գօնուլամաղ օլուպ, ճիսմլէրին պու մուգալէմէթ խասսիյէթինէ Ասէմ ի Թէնափիւզ (Ենդրէմահարուլէն) տէնիլմիշ տիր: Փարմաղըմըը սուլա պաթըրապիլմէմիզ իչիւն՝ փարմաղըն թուլթաճաղը եէրին սուլունուն օրատան գալտըրըմասը շարթ

22. — Միլ մէ գասար սր: — Գանչ մէթրօ վէ գանչ աւրըն էսէր:

23. — Պիր միւրէպպա մէթրօ գանչ միւրէպպա աւրըն էսէր. — Գանչ միւրէպպա այադ էսէր, — Պիր միւրէպպա աւրըն գանչ միւրէպպա ալադ էսէր:

տրլր : Մասանըն իւզէրինէ քիթապը գոյապիւմէմիզ իչին՝ քիթապըն թուրթաճաղը եւերին հաւաքընըն օրատան գալ-տըրըմասը շարթ տըր : Պիր չիշէնին իչինաէքի հաւանըն չըգարըմասընա միւսաատէ էտիւմէզ իսէ , անը սու եա ախէր պիր սէյյալ իլէ տօլտուրմագ միւմքինսիզ օլուր :

25. Արալէր : — Ճիւմէրին աւարըզաթը զաթիյէ-լէրինտէն պիրի տէ Արալէր (անգործութիւն) օլուպ , պու պիր ճիւմին քէնտի պուլունտուղու հալը քէնտիլիյինաէն տէյիշէմէզ օլտուղու տէմէք տիր : Տահա աչըզ սէօղլէր իլէ իֆատէ էտէր իսէք , պու տէմէք տիր քի , հարէ-քէթսիզ տուրան պիր ճիւմ քէնտի պաշընա հարէքէթէ կէլէմէզ , վէ հարէքէթտէ օլան պիր ճիւմ քէնտի պաշը-նա հարէքէթտէն ֆէրաղաթ էտէմէզ : Հէր նէ զէման սա-քին եախօտ տուրան պիր ճիւմին հարէքէթի , եա հարէ-քէթտէ օլան պիր ճիւմին տուրմասը վագը օլուր իսէ , պու թէպէտտիւլաթա սէպէպ ճիւմին զաթընտա տէյիլ , իլլա խարիճտէ տիր : Հայվան չապուզ չապուզ կիտէր ի-քէն՝ զաֆիլ տուրմասըյէ , իւթիւնտէքինին իլէրի տօղ-լու էյիւմէսի եա տիւշմէսի , վէ եա պիրի աճէլէ կիտէր իքէն աչաղընա պիր շէյ իլիշմէսիյէ կիթտիյի թարաֆա տօղլու տիւշմէսի պունտունլէ թէֆսիր օլունուր : Գօշան աթընըն ճիրիտինին տահա միւլէսսիր օլմասը պունտան տըր , չիւնքի աթըն սիւրաթը վէ քէնտի պաղուսունուն վէրտիյի սիւրաթ ճէմ օլույօր : Արըլիը պիր գալըն թալի-թա փարչաորնա աթըլըպ՝ չարփան պիր թաշ անը խալը-ճա սալլար իքէն , այնի թալիթայա էնտալթ օլունան պիր

24. — Ասեմ ի քեւաֆիւզ սեմէլէ հմնկը խասիյէք անլաբըր ,
25. — Արալէր նէ քիր : — Աքսըղըմըզ պիր քաքն պիր ազսուրա գէմինէ
սիւլիւպ սուրմասը աքալէք իչիւն վէրիլէն քահիս իլէ իմքիւզն էսֆը
մի : — Անէլէ կիսէն պիր հայլանըն զաթիլ սուրմասըյէ իւսքիւնէլի-
լիլիի sonqru սիւսէսիցին նին յէպէպի եա քէմսիրի նէ քիր :

գուրչունուն անը սալամայարագ իչինէ կէօմիւլմէսի եա տէլիպ կէչմէսի պունունէ թէֆսիր օլունուր , չիւնքի սօնրաքինտէ գուրչունուն հարէքէթինին թախթայա սիւրայէթ էթմէսինէ վագըթ վէրիւմէյօր :

26. Սըզլէթ : — Ճիսմաէն ապա այրըւմայան արըզէտէն պիրի տէ Սըզլէթ (ڄاڻو-ڄڻاڻ) , եախօտ աղըրլըդ տըր : Պիր ճիսմ նէ գատար ուֆագ օլսա , եախօտ հաւա կիպի նէ գատար ինճէ օլսա աղըրլըգտան խալի օլամագ 1000 մէթրօ ուղունլուղունտա պիր էօրիւմճէք թէլինին աղըրլըդ պիր պուղտայ օլսա , օլ թէլին միլեօնտա պիրինին , եախօտ պիր միլիմէթրօ ուղունլուղունտա օլան զըսմընն կինէ աղըրլըդ վար տըր , եանի պիր պուղտայն միլեօնտա պիրի տիր : Պիր միլքեաապ մէթրօ հաւա (տէնիլ սաթհընտա) 1293 կրամ , եախօտ պիլիմ թարթըլէ 400 տիրէմ կիպի կէլիր : Իմտի ուֆագ թօփլու պաշը գատար , եախօտ գութրէն պիր միլիմէթրօ պէօյլւքլիւյիւնտէ օլան հաւա գապարճըլը փէք ճիւղի իսէտէ , եինէ աղըրլըգտան մահրում օլմայըպ , պիր պուղտայըն կիւղ պինտէ պիրի ($\frac{1}{100000}$) գատար կէլիր : Պիր ճիսմին աղըրլըդ , տուրտուղու սաթհըն իւղէրինէ չէօքտիւյիւ գուվլէթին մըգտարը տըր : Ճիսմ փէք ուֆագ , եախօտ հաւա կիպի փէք ինճէ օլտուղունտան անըն չէօքտիւյիւ գուվլէթին աղըլըդնը չօղուղունու թագտիր էթմէյէ էլիմիլ եա վիւճուտումուղ քիֆայէթ էթմէյիպ պունուն իչինն թէրաղը տէտիքլէրի ալէթէ միւրաճաաթ լաղըմ կէլիր : Թէրաղը իսթիմալ օլունաճաղը մագսէտէ կէօրէ ատի , եա փէք տագիգ օլապիլիր :

— Արընըն նիրիսի արալէթէ ճէ նինէրլէ միսալ սր : — Թախթայա արըլան քաւ իլէ գուրհուն : 26. — Սըզլէթ եախօտ աղըրլըգ ճէ սիր : — Սըզլէթի օլմայան նիսմ վնր մը սր : — Թեքաղի ճէ սիր :

27. ՄԷՐԷԼԵՂ Ի ՍՐԳԼԷՔ. — Պիր ճիսմին աղբրըղը-
նըն քեաֆֆէսի պիր նոգթայա ճէմ օլունմուշ կիպի թէ-
սավվուր օլունսա, օլ նոգթայա ՄԷՐԷԼԵՂ Ի ՍՐԳԼԷՔ (ԿԷ-
ԶԱՆԴԱՆԻՆ) թապիր օլունուր : Բիւրէ եա միւքեաապ վէ
եա մէնշուր շէքլինտէ մունթաղամ պիր ճիսմին մէրքէզի
սըզլէթի շէքլին թամմ հէնտէսի մէրքէզինէ իսապէթ է-
տէն նոգթա տըր : Ղայր Ի մունթաղամ ճիսմէր իփ իլէ
մուխթէլիֆ նոգթալարտան ասըլտըզլարընտա՝ մէրքէզի
սըզլէթ իփին ամուտի իմթիտատլարընըն տէրունի ճիսմ-
տէ եէքտիկէրինի գաթ էյլէտիյի նոգթա տըր : Պիր ճիսմին
միւվազէնէսինին (ՀԱՄԱՄԱՐԱԿԶԱՆԻՆ), եանի տիւշմէյերէք
տուրապլիմէսինին շարթը, մէրքէզի սըզլէթինտէն կէչէն
խաթթը ք շագուլինին օլ ճիսմին գաթտէսի իչինէ տիւշմէսի
տիր : Պու սէպէպտէն ճիսմէրտէ էն մազպուլթու գաթ-
տէսի կէնիշ օլուպ, մէրքէզի սըզլէթի գաթտէյէ եագըն
կէչէնի տիր : Ինսանըն տէվրիվէսի շարփալարընքինտէն
գօլայ տըր : Կիւնքի հէմ գաթտէ քիւչիւք, վէ հէմ մէր-
քէզի սըզլէթ գաթտէտէն խայըճա եօգպուա տըր : Ա-
յագտաքի առէմ էյիլմէտիքճէ օթուրամազ, վէ օթուրան
առէմ իլէրի տօղրու էյիլմէտիքճէ այագա գալգամազ : Պիր
էլինտէ աղբրըզ օլան պիր առէմ օլ պիր թարաֆընա
տօղրու էյիլմէտիքճէ այագտա տուրամազ : Քէզալիք
գուճաղընտա աղբրըզ օլան պիրինին արգայա տօղրու, վէ
արգասընտա աղբրըզ օլան պիրինին էօնէ տօղրու էյիլ-
մէսի լաղըմ կէլիր : Շէօյլէքի, մէրքէզի սըզլէթտէն կէ-
չէն խաթթը ք շագուլի պօշա տիւշմէյիպ՝ գաթտէսինին իչի-
նէ, եախօտ այաղըն պաստըղը եէրէ թէսատիւֆ էյլէյէ :

27. — ՄԷՐԷԼԵՂ Ի ՍՐԳԼԷՔԻ քարիժ էյլէ. — Պիր ճիսմին սիւ-
մէյէթէ սուրապիլմէսինին շարթը ցէ սիր. — Ինսանին մը սիւմէսի
սահա գօլայ սը եօգա շարփալարըն մը. — Նիչիւն. — Նիհն օթու-
րուպ գալգսըղմըզ քարիժ էյլէ :

Չան գուլլէսի կիպի եիւքսէք գուլլէլէրին գաիտէլէ-
րինին վասի օլմասը, վէ պիր տէ պիւթիւն գուլլէնին մէր-
քէզի սըգլէթի գաիտէտէն չօգ Եօգարը տիւշմէմէսի ի-
չիւն անլէրէ էհրէմ չէքլի վէրիւր :

28. Էվգան. — Էօլչիւտէ օլտուղու կիպի թարթը-
տա տախի մէթրօտան չըգարըլան էվգանա րաղպէթ էտիլ-
տիյինտէն անը պուրատա իճմալ թարիգիլէ պէյան էտէլիմ :

29. Թարթընըն էսասը պիր միւքեասապ սանթիմէթրօ
սուլուն աղըրըլը օլուպ պունա Կրամ, վէ պին տանէսինէ
պիր Քիչօկրամ թէսմիյէ օլունուր : 10 կրամ՝ Թիւրքիա-
նըն 3 տիրհէմինտէն ճիւղիճէ (4 պուղտայ գատար) զիյա-
տէ օլուպ, պիր քիլօկրամ պիզիմ 309 տիրհէմիմիզ կիպի
տիր : Ինկիլիզին Լիպրա տէնիլէն թարթըսը իքի նէվ ի-
սէտէ, չօգ միւսթամէլ օլանը 144 տիրհէմ իթիպար օլու-
նուր : Ինկիլիզին Թօնեխարօսու 2240 լիպրա օլուպ, թագ-
րիպէն պիզիմ 800 օգգայա միւսապի կէլիլ : Վէ Ֆրանսը-
զըն Թօնօսու 1,000 քիլօկրամ, վէ եախօտ պիր միւքեասապ
մէթրօ թէմիզ սուլուն աղըրըլը տէմէք օլուպ $772\frac{1}{3}$
օգգա կիպի տիր :

23իւնճիւ պէնտտէ պէյան օլունտուղու վէճճ իւզրէ, սաթճլար
ուզունըլզարըն միւրէպպար նիսպէթիլէ թէզսիւտ էյլէտիքլէրի
կիպի, պէտէյլէր եա ճիւմէր տախի միւքեասապ նիսպէթէ թապի օ-
լուրլար : Պիլֆարը, պիր միւքեասապ մէթրօ միւսապի տիր 2.37 միւ-
քեասապ արընա վէ 35.29 միւքեասապ պյաղա. չիւնքի ($\frac{3}{4}$)³ = 2.37 յէ
վէ (3.28)³ = 35.29 ա. Բէզպիք 1 միւքեասապ Միմար արընը միւսապի
կէլիլ 0.422 միւքեասապ մէթրոյա վէ 14.89 միւքեասապ պյաղա. չիւնքի
($\frac{3}{4}$)³ = 0.422 վէ (2.46)³ = 14.89, Իմտի պունլարտան շու գաիտէ
չըգար քի,

28. — Էվգան (քարթլարա) էսաս ճէ սիր, 29. — Կրամ ճէ սիր.
— Տիրհէմ իլէ ալագասը ճէ սիր. — Քիլօկրամ, լիպրա, քօնէլաքօ վէ
քօնօ ճէ սիր. — Միւքեասապար ալընսըգսա մէքօնօն վէ ալընըն վէ
այաղըն ճիսպէթիճի կէօսթէրէն րազամլար ճէ սիր :

(1) Խաթթէն օլան մէթրոյու արշընա վէ պաղա թահվիլ Ի-
չիւն , մէթրո կէօսթէրէն ատէտի 1¹/₃ վէ 3.28 Իլէ զարպ էթմէք
լազըմ կէլիր :

(2) Սաթհէն օլան եախօտ միւրէպպա մէթրոյու միւրէպպա ար-
շընա վէ պաղա թահվիլ Իչիւն , անը 1.78 վէ 10.70 Իլէ զարպ էթ-
մէք լազըմ կէլիր :

(3) Վէ պէտէնէն օլան եախօտ միւրէպպա մէթրոյու միւրէպպա
արշընա վէ պաղա թահվիլ էթմէք Իչիւն , անը 2.37 վէ 35.29 Իլէ
զարպ էթմէք լազըմ կէլիր :

30. Գուվվէք . — Էճսամըն հարէքէթինի մուճիպ օ-
լան , եա հարէքէթինի թաթիլ էտէն էսպպա Գուվվէք
(շըր-բէն) տէնլիլիր :

Ինկիլիզ էօլչիւսիւնճէ գուվվէթին մըգեասը , եախօտ
վահտէթի գուվվէթ ալազ վէ լիպրա տըր , եանի պիր լիպ-
րա աղըրլըզ պիր ալազ եիւքսէյէ գալտըրապիլէն գուվ-
վէթ Վահիս Ի գըշասի (Ֆու-բէն) իթիպար օլունուր :

Մէթրո ուսուլունճա վահտէթի գուվվէթ պիր քիւ-
կրամը պիր մէթրո եիւքսէյէ գալտըրան գուվվէթ օլուպ
պու էվվէլքինին եէտի միալինտէն զիյատէ տիր (7.216) :

Ինկիլիզ թապիրինճէ , 33,000 լիպրայը պիր տազի-
գէտէ պիր ալազ եիւքսէյէ գալտըրան գուվվէթ պիր պար-
կիր գուվվէթի իթլազ օլունուր , քի պու մէթրո ուսու-
լունճա 4,573 քիլօկրամը պիր տազիգէտէ պիր մէթրո գալ-
տըրան գուվվէթ տէմէք տիր :

31. Խըզ (թ-է) . — Պիր ճիսմին խըզը անը տուրտուր-
մազ Իչիւն լազըմ կէլէն գուվվէթ օլուպ՝ աղըրլըզ Իլէ
սիւրաթընըն հասըլը զարպընա միւսապի տիր : Մէսէլա ,
պէշ ալազ սիւրաթլէ հարէքէթ էտէն 100 օգգալըզ պիր
ճիսմին խըզը (5×100) 500 օգգա տըր : Ճիսմ փէք պէօ-
յիւք օլտուղունտա սիւրաթը ճիւզի պիլէ օլսա խըզը ,

30. — Գուվվէք ճէ սիր . — Գուվվէթի Վահիս Ի գըշասի ճէ սիր :
— Պարկիր գուվվէթի Տէմէլէ ճէ գաւսար գուվվէք անլաւըրը : 31.
— Խըզ ճէ սիր :

եախօսու անը տուրտուրմագ իշխն լազըմ կէլէն գուզվէթ փէք պէօյիւք օլուր :

Օգիանօտաւ, սիւրաթը չարէքէթի փէք ճիւզի օլան պուզ տաւարնտա մէֆրէթ գուզվէթ մէվճուտ տրր : Հիսապ օլունմուշ տրր քի, պիր միւքեապ միլ գըթաւնտա օլան պէօյլէ պիր պուզ տաւարնն սիւրաթը սանիյէտէ պէս պիր փարմագ օլաւ, անը տուրտուրմագ իշխն 245,000 միլէօն օգգա գուզվէթ լազըմ տրր : Տիկեր թարաֆտան, 10 օգգա կիպի ուֆագ պիր գումպարա սանիյէտէ 2,000 այապ սիւրաթլէ կիթօսէ, անըն իրըը եախօտ տուրտուրուլմասը իշխն լազըմ կէլէն գուզվէթ 20,000 օգգա օլուր :

32. Գուզվէ ի Նաճըզէ (Թաֆաշէլզըր-Բէն) : — Հարէքէթտէ օլան պիր ճիսմին նաֆըզ եախօտ տէլիճի գուզվէթի սիւրաթընըն միւրէպպար նիսպէթիյլէ թէզպիւտ էտէր : Սանիյէտէ 1,000 այապ սիւրաթլէ չարէքէթ էտէն պիր գուրշուն պիր աղաճ պէտէնիյնէ պիր փարմագ տէրինիյինտէ կիրտիյի չայտէ, այնի գուրշուն սանիյէտէ 1,500 այապ սիւրաթլէ կիթտիյինտէ, սափլանըճը եախօտ նաֆըզ գուզվէթի 1½ տէյիւ, իլաւ 1½ըն միւրէպպարնճա գաթլանաւրագ, 2¼ օլուր : Սիւրաթ 2¼ գաթլանտըը չայտէ, թէսիրի 6¼ օլուր : Հարէքէթտէ օլան ճիսմին շիտտէթ ի գուզվէթի աղըրըզընըն նըսֆընը սիւրաթընըն միւրէպպարլէ զարպէթմէքտէն իլէրի կէլէն չասըլը զարպա միւսալի օլուպ, սուրէթ ի ումումիյէսի պէօյլէ եազըլըր, եանի 1½ աւ 2 = շիտտէթէ : Պունտա ա ճիսմին աղըրըզընը, վէ ա սիւրաթընը կէօթէրիյօր :

33. Պիր մէրէգ էքրաճընսա օլան Հարէքէթ : — Ուճունա թաշ պաղըը պիր իփի օլ պիր ուճունտան գալիճէ թութուպ՝ էլիմիզին էթրաֆընտա ֆըրլաթտըղըրզտա, կէօրիւրիւզ քի, իփ ուզատըգճա իփէ տաճա զիյատէ զօր

— Ծիսէթի ցէ իլէ քայից օլունուր : — Պիր պուզ աւսարնս ցէ գաւար խըզ վար սր : 32. — Գուզվէ ի նաֆըզէ տէքէսէն մագսէս ցէ սիր : — Հարէքէթտէ օլան պիր ճիսմին շիսէթ ի գուզվէթի ցէ իլէ քայից օլունուր : — Գուզվէ ի միցն էլ մէրէգ, վէ գուզվէ ի իլ էլ մէրէգ ցէ սիր : — Գուզվէ ի միցն էլ մէրէգին շիսէթի ցէ իլէ քայից օլունուր : 33. — Գուզվէ ի միցն էլ մէրէգին աղըրընա չօզլուղունա միւրմ էլիլէնց գաիսէ ցէ սիր :

կելիր : Պիր մէրքէզ էթրաֆընտա հարէքէթ էյլէյէն պու միսիլիւ պիր ճիսմին մէրքէզտէն իրազլանիադա օլան մէյլինէ Գուլվիէ ի մին եղ մերֆեզ (կէրրան-էնյո շըր-նէն) , վէ մէրքէզէ տօղրու քէնտինի չէքէն գուլվիէթէ Գուլվիէ ի իղ եղ մերֆեզ (կէրրան-էնյո շըր-նէն) թէսմիյէ օլունուր :

Պիր տաիրէ իչինտէ հարէքէթ էյլէյէն պէջլէ պիր ճիսմին մէրքէզտէն գաշմադա օլան մէյլինին մըգտարը, պիր սանիյէտէ օլան սիւր-աթընըն միւրէպպաընը քէնտի աղըրըղը իլէ զարպ էթտիքտէն սօն-րա՝ օլ հասըլը զարպը , նըսֆը գութըռն՝ ճաղիպէ ըսգամը իլէ (32 իլէ) զարպընտան իլէրի կէլէն հասըլը զարպաթ ագսիմ՝ էտէրէք, սնիաըլըր : Պիլֆարզ, 3 այագ ուզուհ պիր իփին ուճուհտա 10 օգ-գաւ աղըրըղընտա պիր ճիսմ սանիյէտէ պիր տէֆա ֆըրլանտըրլա-ճազ օլտուզընտա , օլ ճիսմին մէրքէզտէն գաշմադա օլան մէյլի-նին շիտտէթի , էաթտ իփէ կէլէն զօր միւսազի օլուր ,

$$+ = \frac{10 \times (18.86)^2}{3 \times 32} = \frac{3560}{96} = 37 \text{ օգգայա} :$$

Մէգքիւր մուստէլէտէքի 18.86 , նըսֆը գութըռն 3 այագ օլան պիր տաիրէնին մուհիթի տիր , վէ 32՝ արղըն գուլվիէ ճաղիպէսինին ալամէթի տիր , էանի եօգարտան աշաղը տիւշէն պիր ճիսմին հէր սանիյէտէ նէ գատար ուրթաղընը կէօթէրէն ըսգամ տըր . (35ինճի պէնտէ միւրաճաաթ օլունա) : Քիւրէի արղըն խաթթը իսթիվասըն-տա պիր ճիսմին գուլվիէ ի մին էլ մէրքէզ սէպէպինտէն քէնտի ա-ղըրըղընտան զայ էյլէտիյի գըսմ օլուր ,

$$+ = \frac{1520^2}{3963.5 \times 5280 \times 32} = \frac{1}{289}$$

Մէգքիւր մուստէլէտէ 1520, այագ օլմագ իւղրէ , քիւրէի ար-ղըն հարէքէթի վէզիյէսի էանտընտա , խաթթը իսթիվա սէմթի-նին պիր սանիյէ զարֆընտա օլան սիւրաթը տըր : 3963.5, միլ օլմագ իւղրէ , քիւրէի արղըն նըսֆը գութըռն տըր , վէ 5280 պիր միլտէ մէվճուտ օլան այագլարըն սայըսը տըր : $\frac{1}{289}$ քէսը կէօթէրի քի , խաթթը իսթիվա սէմթինտէ պիր ճիսմին մէրքէզտէն գաշմադա մէյ-լի աղըրըղընը 289 տա պիրի տիր , էանի 290 տիրհէմ կէլէճէք օլան պիր ճիսմ շիմտի մէգքիւր հարէքէթի վէզիյէ սէպէպինտէն 289

տիրհէմ կէլեր : Միւրաթ շիմոիքինին իքի միպի օլա , եանի զէմին քէնտի միհվէրի էթըաֆընտա 12 սաաթտա պիր տէֆա տէվը էթմիշ օլա , զայաթ շիմոիքինին տէօրթ միպի օլա իտի , եանի $\frac{1}{289}$, եախօտ $\frac{1}{72}$, վէ սիւրաթ շիմոիքինին 17 միպի օլա , զայաթ քիււլի օլա իտի , եանի $\frac{289}{289}$, եախօտ թապիրի ախէրլէ տէտիյիմիզ հալտէ , օլ վադըթ խաթթը իսթիվատա օլան պիր ճիսմին աղըրըղը հիշ գալմազ իտի :

34. **Ճագիպէի Ումումիյէ** (Տէեւէր-Լան Յէսզ-Ին) : — Պոռնտան էվվէ 26 ընճը պէնտտէ աղըրըգ իշիւն , պիր ճիսմին՝ տուրտուղու սաթհըն իւզէրինէ չէօքտիւյիւ գուվվէթին միգտարը տըր տէտիք : Իշպու չէօքմէքլիյին եախօտ սըգլէթին հասսընը անլամաղա չալըշալմ :

Պօշ պիր ուֆուդ ֆարզ էթսէք , վէ օնտա հէմճինս մատտէտէն օլմազ իւզըէ , գուլթըն պիր սանթիմէթը ակեյիւքիւյիւնտէ վէ պիրպիրինտէն 10 մէթը անսաֆէտէ վազը իքի ուֆադ քիւրէ մէվճուտ օլուղընու ֆարզ էյլէսէք , պոռնլար պուլունտուզլարը նօգթալարտա գալիմ տուրմայըպ՝ եալաշ եալաշ պիրպիրինէ եազլաշմազտա պուլունաճաղար , վէ հէր պիրի պէշ մէթը կէլտիքտէն սօնրա , քէնտիլէրի պըրան խաթթըն թամմ օրթասընտա գաւվուշաճաղար : Պոռնլարտան պիրի օլ պիրինտէն պէյիւք օլուպ՝ մատտէսի օլ պիրինին տէօրթ միպի օլա իտի , եինէ կէլիպ պիրպիրինի պուլըրլար իտի , անճադ շու ֆարզ իլէ քի , պէյիւյիւ պիր մէթը եօլալանտէք , քիւչիւյիւ տէօրթ մէթը եօլալը իտի , վէ պէյլէճէ պիրի 2 վէ տիկէրի 8 մէթը եօլճուլըգ էթտիքտէն սօնրա գաւվուշուրլար իտի : Մէգքիւր միսալտա ճիսմին պիրինի տիւն եամըգ գատար պէյիւք , վէ տիկէրինի պիր օգդա կիպի քիււչիւք պիր ճիսմ , վէ մապէյիլէրինտէքի մէսաֆէյի տէ 6,400,000 մէթը եախօտ 4000 միլ ֆարզ էյլէսէք , եինէ պոռնլար պիրպիրինէ եազլաշմազտա պուլունաճաղար . շու գատար քի , գաւվուշուղլարը նօգթա քէնտիլէրի պըրան 4000 միլ խաթթըն թամմ օրթասընտա օլմայըպ՝ պէյիւյիւնէ տաշա եազըն օլաճաղ տըր , եանի քիււչիւք ճիսմ պէյիւյիւնիւն գաշտա պիրի իսէ , պէյիւյիւնիւն

— Զէմին օիմսիքիմսէն 17 գաթ չապուզ տօնսէ , նէքիմսի նէ օլուր իքի :
— Նիշիւն : 34. — **Ճագիպէի ումումիյէ** տէմէլ նէ անլայանաղըգ :
— Պիրպիրինէն ուզագա պուլունան իքի նիսմէր՝ մապէնլէրինսէքի մէսաճէնին հանկը նօգթասընսա գաւվուրլար :

քիւնչիւնէ տօղրու գըմըլտոնտըղը մէսաֆէ օնիսպէթտէ օլաճազ տըր ։ Ելիմիզտէն թաշ, թաթթա վէ տէմիր կիպի պիր ճիսմին ետէ տիւշ մէսինտէ վազը օլան հալ ալնէն պու տէտիյիմիզ կիպի տիր ։ Եանի գէմին վէ թաշ պիրպիրինէ գափուշմազ իւզըն պիրպիրինէ տօղրու հարէքէթէ տիյօրլար , վէ գէմին թաշըն գաշ միպի իսէ , օ նիսպէթտէ պաթը , վէ թաշ գէմինին գաշտու պիրի իսէ , օ նիսպէթտէ չապուգ հարէքէթէ պիրպիրինի պուլըլար ։ (Իքի ճիսմին մապէյ-նինտէքի մէսաֆէ՝ անլէրին մէրիգըրի մապէյնինտէքի իրագըրգ անլաշըլաճազ տըր) ։ Ելլէ իսէ էլէ տըլնան պիր թաշտան հիսս էտիլէն աղըրըգ՝ անլն գէմինէ գափուշմազ մէյլինէ միւմանաթ էտէն նէսնէյէ , եանի էլէ չէօքմէսի եաթօտ պասմասը տըր ։

Ճիսմըրտէ զահիր օլան իշպու եէքտիկէրինէ գափուշմազ մէյլի մէսէլէսինտէ անլաշըլմասը պէճիտտ խուսուսլարտոն պիրի տախի շուտըր քի , պիրպիրլէրինէ տօղրու հարէքէթէլէրինին սիւրաթը պիր գըյաս օլմայըլ՝ արալարընտաքի մէսաֆէ աղալտըգճա սիւրաթ տախի աղթար ։ Մապէյնլէրի օն մէթրօ օլան իքի քիւնչիւնէքէրին պիրպիրինէ գափուշմազ մէյլինին շիտտէթի նէ իսէ , պու մէսաֆէ նըսֆընա էնտիրիլիպ՝ պէշ մէթրօ գալտըգտու մէգքիւր մէյլին շիտտէթի տէօրթ գաթլանրը ։ Պուսուս մուղայիրի , մէսաֆէ պէշ գաթլանրա , եանի 10 մէթրօ 50 մէթրօ օլա , մէգքիւր մէյլին շիտտէթի էվլէլէրինին 25 տէ պիրի օլուր ։

Պու իլահհաթա կէօրէ աղըրըգ տէնիլէն հալ միւսթազիլ օլմայըլ՝ նիսպէթ նէթիճէսի տիր ։ Շէյլէքի , գէմին շիմտիքինտէն տահա աղըր եա տահա խաֆիֆ պիր պէտէն օլա իտի , օ զէման՝ շիմտի պիր օգգա տէտիյիմիզ աղըրըգ տախի էօյլէ գալմայըլ՝ շիմտիքինտէն զիյատտէ եա էքսիք օլուր իտի ։ Պիլֆարզ , տիւնեամըղըն հաճմը զահիրի շիմտիքի կիպի գալարազ քէնտիսի մանթար խաֆիֆիլինտէ օլուպ տա սըգլէթի շիմտիքինին 20 տէ պիրի օլա իտի , ճիսմլէրին անա գափուշմազ մէյլի տախի շիմտիքինտէն 20 գաթ աղ օլուր իտի ։ Շէյլէքի շիմտի պիր օգգա կէլէն պիր ճիսմ օլ վաղըթ 20 տիրհէմ կէլիր իտի ։ Ղէ եաթօտ էկէր գէմին փլաթին մատէնի սըգըղընտա օլարազ շիմտիքինին 4 միպի աղըր օլա իտի , ճիսմլէրին սըգլէթի տէ շիմտիքինին 4 միպի օլուպ , շիմտի պիր օգգա կէլէն օլ

— Զէմինէ տիւնէն պիր քաւ գէմինի գըմըլտաճիր մը , վէ նէ գաւար ։
— Շիսմի պիր օգգա տէտիյիմիզ պիր նիսմին տահա աղըր եա տահա խաճիթ օլմասը օլապիլլի մի իտի ։ — Նէ գէման ։

վագըթ անօրթ օգգա կէլիւ իտի : Տիկեր թարաֆտան , ղէմինին սաթճընտա օլան պիր ճիսմին մերքէղտէն իրազըղը (4000 միլ) իքի եա պէշ գաթլանսա , անըն ղէմինէ գաթլաշմագ մէյլին եախօտ սըղլէթի աէ շիմտիքինին տէօրթտէ պիրի եախօտ 25 տէ պիրի գալլը իտի :

Ճիսմլէրտէ միւշահատէ օլունան իշպու մէյլին սէպէպինէ կէլինտիքտէ , եանի՝ ճիսմլէր պիրպիրինէ տօղրու նիճիւն հարէքէթ էթմէքտէ տիրլէր եախօտ նիճիւն տղըր տշըլար՝ տէյիւ սիւսլ օլունա տուգտա , օլ պոպտէ ֆիդիդի պիր թէֆսիր պիլմէտիյիմիդի պէյան իլէ , ճէնապը Հագգըն պու վէճճլէ նիդլամա գոյտուղունտան պաշգա պիր ճէվապըմըլ եօգ տըր : Էճսամ իւղէրինտէ նիւմոյան օլան տիկեր ալարըլաթ վէ խուսուսիյաթ հագգընտա տէնիլէպիլէնի տղըրլըգ իչիւն տախի սերպէսթ թագըրիւր էտիպ , իլքինտէ անա վիւճիւտ վէրէն , եանի ԱլլաՏ պէյլլէ օլմասընը էմր էթմիշ տիր տէր , օրատա տուրուրուլ : Պունա դուվլէթ եա գաիտէ իսմինի վէրմէք անը թէֆսիր էթմէք տէմէք օլմայըլ , անճագ իշլէմէսինին սապիթ ուսուլունա կէլյան էթմէք տիր : Մէքքիւր ուսուլունա իսահակ Նիւտոն պէր վէճճ ի աթի իֆատէ էյլէտի . եանի ,

Ճեմի միսմիւր մրգսար ղ հագիդիլիւն կօրք տօղրու նիսպիքսէ , վէ մեսափեկին միւրեպպաընըն քիւսի նիսպիքինսէ եէֆսիկերինի ճեկպ կեհրլէր :

35. Սուգուրը Էնսամ (Անկուճա մարմոյ) : — Եիւքսէք պիր մահալտէն հէր հանկը պիր ճիսմ պրագըլսա , քիւրէի արղըն գուվլէի ճագիպէսիյնտէն ճիսմի մէզպուրուն սաթհը արգա տօղրու հարէքէթի միւշահատէ օլունա , վէ էճսամըն պու հարէքէթի աթի իւլ պէյան գաւաիտէ իմթիսալ էտէր :

(1) Ճէմի ճիսմլէր այնի սիւրաթլէ տիւշերլէր :

Տէմիր վէ թախթա կիպի ճիսմլէրին չիմտի պիր սիւրաթլէ աիւշմէմէլէրինին սէպէպի հաւատան գապուլ էյ-

— Պուրասա 100 սիրմէմ կէլն պիր ճիսմ՝ սաքի ղէմինսէն 12,000 միլ եօգարսա գնչ սիրմէմ կէլիւ : — Ճագիպէ ի ֆիւլիլէնին քապիաքընր անլաքմագ իւգէ , Նեւսոնուն իսմիյլէ մարուժ օլան գաիսէ ճէ սիր : 35. — Սուգուրը Էնսամ ճէ սէմէֆ սիր : — Տիւմէֆսէ նարի օլան իւլ գաիսէլէրի գիւր էյլէ :

լէտիքլէրի մուգաժէմէթ ֆարզը տըր : Պիրինին (թախթանըն) զըթասը տիկէրին քինտէն պէօյլւք օլտուղունտան իչինտէն միւրուր էյլէտիյի հավատան կէօրտիւյիւ միւմանաւթ տիկէրին քինտէն չօգ տըր , վէ անըն իչիւն տէ հարէքէթի աղըր տըր : Ֆագաթ հավասըղ եէրտէ էտիլէն թէճրիպէլէրտէն , տիւչէն տէմիւր իլէ քեաղըտ փարչասընըն հարէքէթինին սիւրաթընտա ֆարգ օլմասըղը թէհագգուգ էյլէմիչ տիր :

(2) Տիւչմէքտէ գաթ էտիլէն մէսաֆէ՝ տիւչմէքտէ միւրուր էտէն զէմանըն միւրէպպար իլէ միւթէնասիպ տիր : Իլք սանիյէտէ $16\frac{1}{12}$ այագ տիւչէն պիր ճիսմ 2 սանիյէտէ 4 տէֆա $16\frac{1}{12}$ այագ , 3 սանիյէտէ 9 տէֆա $16\frac{1}{12}$ այագ , 5 սանիյէտէ 25 տէֆա $16\frac{1}{12}$ այագ մէսաֆէ գաթ էտէր :

(3) Տիւչմէքտէ քէսպ էտիլէն սիւրաթ՝ տիւչմէքտէ միւրուր էտէն վագըթ իլէ միւթէնասիպ տիր , եանի հէր սանիյէտէ 32 այագ արթար :

Պիր ճիսմ 16 այագ տիւչտիւյիւնտէ , պու մէսաֆէ՝ նին իլք զըսմընտա հարէքէթի փէք աղըր օլուպ , կիթտիքճէ չապուղլանըր , վէ օլ մէսաֆէնին (16այաղըն) սօն նօղթասընա վասըլ օլտուղունտա օլ գատար սիւրաթ քէսպ էտէր քի , անտէն սօնրա քէնտինի աչաղը տօղրուչէքէն պիր գուլվլէթ , եանի զէմինին գուլվլէ ի ճագիպէսի հիչ օլմասա պիլէ , օլ նօղթայատէք քէսպ էթմիչ օլտուղու խըղ իլէ իքինճի սանիյէտէ 32 այագ մէսաֆէ գաթ էտէր : Ֆագաթ զէմին պաղի գալտըգճա՝ անըն թէսիրի տէ իլք սանիյէտէ օլտուղու կիպի տէվամ էտէճէլինտէն , պունոււն նէթիճէսի օլան $16\frac{1}{12}$ այագ տախի

— Պիրիցնի գախէցնիցնն ցէմէ օլտուղունու իգան էյլէ : — Իֆիցնիցնիցն : — Իւչիւցնիւցնիւցն : — Պիր ճիսմ պէ սանիյէտէ ցէ գասար սիւշեր : — Պէշիւցնի սանիյէտէ ցէ գասար սիւշեր : — Պէ սանիյէցնիցնիցնիցնիցն քէսպ էյլէսիյի սիւրաթ ցէ գասար սր :

քէսպ էտիլէն սիւրաթա իւսվէ էտիլէրէք, իքինճի սանիյէտէ 48 այազ (վէ տահա տօղրուսու 48³/₁₂ այազ) մէսաֆէ գաթ էտէր: Իլք սանիյէնին նիհայէթինտէ քէսպ էթտիյի սիւրաթ 32¹/₆ այազ օլտուղու կիպի իքինճի սանիյէնին նիհայէթինտէ 2 տէֆա 32¹/₆, վէ իւչիւնճիւ սանիյէնին նիհայէթինտէ 3 տէֆա 32¹/₆, վէ պէշինճինին նիհայէթինտէ քէսպ էթտիյի սիւրաթ 5 տէֆա 32¹/₆ այազ օլուր: Շէօյլէ քի տիւշմէքտէ օլան պիր ճիսմին հէր հանկը թէք պիր սանիյէտէ դաչ այազ մէսաֆէ գաթ էթտիյինի անլամագ արզու օլունտուգտա, անտէն էվվէլքի սանիյէնին նիհայէթինտէ քէսպ էթտիյի սիւրաթա 16¹/₁₂ այազը իւսվէ էթմէքլէ մաթլուպ հասըլ օլուր: Պիլֆարզ, տիւշմէքտէ օլան պիր ճիսմին 10 ունճու սանիյէտէ գաթ էթտիյի մէսաֆէ օլուր $9 \times 32\frac{1}{6} + 16\frac{1}{12} = 305\frac{7}{12}$ այազ:

36. Եօգարը օղրու աթըլան պիր ճիսմ: — Պիր ճիսմ տիւշէր իքէն հէր սանիյէտէ՝ էվվէլքի սանիյէտէ պտըղը մէսաֆէյէ 32 այազ զամմ օլունարապ մէսաֆէ գաթ էթտիյի կիպի, եօգարը տօղրու ամուտի սուրէթտէ աթըլտըղընտա տա հէր սանիյէտէ 32 այազ էքսիլէրէք մէսաֆէ գաթ էտէր: Պիլֆարզ, պիր եպյտան հաւլայա տօղրու ամուտի սուրէթտէ ֆըրլատըլան պիր օգ իլք սանիյէտէ 144 այազ չըգտըղը ֆարզ օլունաս (հաւվանըն միւմանաաթընը հիսապա իախալ էթմէտիյիմիդ հալտէ), իքինճի սանիյէտէ 112, իւչիւնճիւտէ 80, տէօրտիւնճիւտէ 48 վէ պէշինճիտէ 16 այազ մէսաֆէ եօգարը չըգար, քի ճէման 400 այազ օլուր: Պու տէմէք տիրքի, պիր ճիսմին ֆիլան իրթիֆատան տիւշմէսինէ միւրուր էտէն զէման, աշաղըտան եօգարը տօղրու աթըլտըգտա այնի իրթիֆաա եթթիշմէսի իչիւն միւրուր էտէն զէմանա

36. — Եօգարը օղրու աթըլան պիր ճիսմին սիւրաթընս 68 ինքիզամ միւսահաւաք օլունուր:

միւսնալի տիր : Շէօյլէքի , ամուտի աթըլմըշ պիր թիւ-
ֆէնկին փաթլամասըյլէ գուրշունուն կէրի եէրէ տիւշ-
մէսի մապէյնինտէ 40 սանիյէ կիրտիյի թագտիրտէ , պու
միւստէթին նըսֆը չըգմասընա վէ նըսֆը էնմէսինէ կիթ-
միշ օլարագ , գուրշունուն եթիշտիյի էն սօն իրթիֆա
6433 այագ օլմուշ օլուր : Զիւնքի , $20 \times 20 \times 16^{1/2} = 6433$:

Հէր հանկը պիր իրթիֆատան տիւշէն պիր ճիսմին օլ մէսաֆէ-
նին սօն նօգթասընա վիւսուլունտա քէսպ էտէճէյի սիւրաթը պուլ-
մագ իշիւն օլ մէսաֆէնին ճէգր ի միւրէպպարնը 8 է զարպ էյի :

Պիլֆարգ , 25 այագ մէսաֆէնին վէրտիյի էն սօն սիւրաթ օլուր ,
 $\sqrt{25 \times 8} = 40$, վէ 100 այագընքի $\sqrt{100 \times 8} = 80$ այագա :

37 . Ուժուգի Հարէֆէթին աօաղը սօղու Մէյլի : — Պիր
ճիսմ ուֆուգի պիր սուրէթտէ հէր նէ գուվլէթ իլէ ա-
թըլսա , կինէ իլք սանիյէտէ 16 , իքի սանիյէտէ 64 , վէ
3 սանիյէտէ 144 այագ տիւշէր : Շէօյլէքի , պիր եիւքսէք
մէվզիյէ գօնուլմուշ պիր թօփտան սանիյէտէ 2000 այագ
սիւրաթլէ հարէքէթ էթմէք իւզրէ , թամմ ուֆուգի հի-
զատա աթըլան պիր թօփ կիւլլէսի իլք սանիյէնին նիհա-
յէթինտէ թօփուն աղզընտան 2000 այագ իլէրի վէ 16 ա-
յագ էնկին օլան պիր նօգթատա պուլունուր . վէ իքին-
ճի սանիյէնին նիհայէթինտէ թօփուն աղզընտան 64 այագ ,
վէ իւշիւնճիւ սանիյէնին նիհայէթինտէ թօփուն աղզընտան
144 այագ էնկին պիր նօգթատա պուլունուր : Սիւաշա-
րըն նիշան նօգթասընը թային էթմէքտէ պու խունուս
նաղար ը տիգգաթա ալընմըշ տըր :

— Պէօյլէ ամուսի աթըլան պիր զուրունուն քիւժէնկէն չըգմասըյլա
կէրի ճիւժէսի 40 սանիյէ սիւրմիւս օլուրա , ճէ գասար եիւսէյէ չըգ-
մը օլուր : 37 . — Պիր եիւսէֆ գուլլէնին պաքնճան քամմ ուժուգի
ճիւժէթէ աթըլան պիր թօփ կիւլլէսի իւշ սանիյէ սօնա գէմնէ սօղու
ճէ գասար էյիլմիւս օլուր :

38. Բազգաս : — Ղայրի գապիլի իննհինա (էյիլմէզ) պիր չըպուղուն ուճունա սագիլ պիր նէսնէ րապթ է-տիլիպ՝ տիկէր ուճու տախի պիր մահալա թալիզ էտիլէ-րէք սալլանտըրըլըր իսէ , պունա փանդէ-լ հախօտ րագ-գաս (ճեճանէ) թէսմիյէ օլունուր :

Բազգասըն հարէքէթի տախի քիւրէի արզըն ճազի-պէսինէ թէպաիյէթ էյլէտիյինտէն՝ աթի իւլ պէյան դաի-տէ թահլընտա վուզու պուլուր :

(1) Այնի րազգաստա վիւսաթ ը րագս (լայն-թիւն ճեճան) պիր գաչ տէրէճէյի թէճավուզ էթմէտիլի հալտէ միւտտէթի րագս միւսավի օլուր :

(2) Թուլու սապիթ րազգասարա մէրպուլթ օլանէճ-սամըն սըզլէթի հէր նէ օլուրսա օլսուն , քեսֆֆէսի պիր անտէ վէ պիր միւտտէթտէ րագս էտէրլէր : Ուզունլուզ այնի օլտուգճա րազգասըն ուճունտաքի աղըրըլըն մանթար եա գուրչուն օլմասը միւտտէթի րագսա թէսիր էթմէզ :

(3) Թուլարը մուխթէլիֆ րազգասարտա , միւտտէթի րագս թուլարըն ճէզրի միւրէպպաը իլէ միւթէնասիպ օլուր : Մէսէլա , պիր րազգասըն ուզունլուզու պիր տի-կէրինին 4, 9, վէ 16 միսլի օլտուղունտա հէր պիր հա-րէքէթինէ կիտէն միւտտէթ էվվէլքինին 2, 3 վէ 4 միսլի օլուր : Վէ չուրասը մուայէն տիր քի , վազըթ ուզա-տըգճա ատէտի րագս անըն աքսի նիսպէթինտէ աղա-լըր . շէօյէքի , սօնրաքիլէրին հարէքէթլէրինին ատէտի էվվէլքինին $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$ վէ $\frac{1}{4}$ նիսպէթինտէ օլուր :

(4) Քիւրէի արզըն մուխթէլիֆ մահալլէրինտէ , թուլու սա-

38. — Բազգաս 68 սիր : — Բազգասըն հարէքէթինէ միւտտէթ օլունան *skorp* գաիսէ 68 սիր : — Սանիյէսէ պիր սէճա ինքիզազ էսէն րազգասըն թուլու 68 գասար սր : — Թուլու 4 մէքօ օլան պիր րազ-գաս սաաքսա գմիչ սէճա րագս էսէր : — Սաաքսա 7200 սէճա րազս է-սէն րազգասըն թուլու 68 սիր :

պիթ ըագգասըն միւտտէթ ի ըագգալարը՝ պուլունտուղու արզըն գուվ-վէ ի ճագիպէսինին շիտտէթինին ճէզը ի միւրէպպար իլէ միւթէ-քեաֆիյէն (խաֆէն) միւթէնարպ օլուր :

Հէր սանիյէտէ պիր տէֆա հարէքէթ էտէն ըագգասըն ուզու-լուղու (կրինիյտէ) պիր մէթրօ գատար տըր. (0.994 մէթրօ) : Քիւրէ ի արզըն գուլթպ թարաֆլարընին պիր ազ հասըն ալարագ մէրքէզէ տահա հազըն կէլմէսի միւնասէպէթիյլէ , խաթթ ը իսթիվատան գուլթպլարա տօղրու կիտիլտիքճէ գուվէ ի ճագիպէսինին թէզպիւտ էյլէտիյի իչիւն , պիր ըագգաս խաթթ ը իսթիվատան գուլթպլարա տօղրու կիթտիքճէ միւտտէթ ի ըագգալ ազպլըպ՝ տտէտ ի ըագգալ չօ-ղալըր : Պիլֆարգ , խաթթ ը իսթիվատա 24 սաաթ զարֆընտա 86,269 տէֆա հարէքէթ էյլէյէն պիր ըագգաս 40 ընճը արզտա 86,357 , վէ 74 իւնճիւ արզտա 86,670 տէֆա ըագգա էտիյօր :

Շէմին գուվէ ի ճագիպէսի արզընքինին 27 միսի օլտուղուն-տան , սանիյէտէ պիր տէֆա հարէքէթ էտէն ըագգաս շէմնտէ սա-նիյէտէ 5 տէֆատան զիյատէ հարէքէթ էտէնճէք տիր. ($\sqrt{27}=5.19$) : Վէ պուլուն ուղալիյի , գամէրին գուվէ ի ճագիպէսի զէմինին-քինին ալթըտա պիրի կիպի օլտուղու իչիւն պուրատա սանիյէտէ պիր տէֆա հարէքէթ էտէն ըագգաս օրատա թադրիպէն $2\frac{1}{2}$ սանի-յէտէ պիր տէֆա ըագգա էտէր. ($\sqrt{\frac{1}{6}}=\frac{1}{2.45}$) :

Իւչիւնճիւ գաիտէ հիւքմիւնճէ , ուզունլուգ արթ-տըքճա հարէքէթ միւտտէթի արթտըղը , եախօտ ըագգաս տահա աղըր հարէքէթ էթտիյի իչիւն , ըագգասը սաաթ-լար եազըն կէրի գալըպ , գըչըն իլէրի կիտէրլէր . անըն իչիւն ըագգասլարըն ալթ ուճունտա պիր վիտա պուլու-նուպ՝ պուլուն վասըթասըյա անա տիւզէն վէրիլըր , եանի լազըմ կէլտիյինէ կէօրէ ըագգաս ճիւզիճէ ուզա-սըլըր եա գըսալտըլըր :

39. Ճէր ի էսգալ Ալարը (Մէֆէնիւն շէր-բէննէր) :

— Խաթթ ի իսթիվաս տօղու իօլէյէն պիր ըագգասը սաաթ գուպ քարաքըն կէօթիւրիւյիւնէ իլէրի մի կիւրէ , կէրի մի գալըր . — Նիչիւն , — ըագգասը հարէքէթի ճէմսէ վէ գամէրէն նիճէ օլանագ իմիւ . — ըագգասը սաաթլարա նէ խուտուսա տօղգաթ լազըմ կէլիր : 39. — Ճէր ի էսգալ ալարը հանկըլար սըր :

— Պոռնուարըն ատէտի ալթը օլուպ , աթիտէքի իսմէր իլէ մալիւմ տիր : Մանավէլա , Մագարա , Սաթհը մաիլ , Չարգ վէ Միլ , Չիվի վէ Վիտա :

(1) Մանավէլա , միւսթագիւմ վէ էյիլմէզ պիւքիւլմէզ , մէթին պիր տէյնէք օլուպ , պոռնտա՝ գուվլէթին մուգավէմէթէ նիսպէթինի թային էտէն խոստուս Մեւնէս (յէնարան) տէնիլէն նոգթատան օլան իրագլըզլար տըր , վէ մանավէլանըն շէքլի , վէ գուվլէթ վէ մէսնէտ վէ մուգավէմէթին վազիլէթլէրի հէր նէ տէ օլսա , տաիմա գուվլէթին մեւնէսսէն օլան իրագլըզլէ հասըլ ը զարպը , մուգավիւկէթին մեւնէսսէն օլան իրագլըզլէ հասըլ ը զարպընա միւսալիի սիր : Թաշճըլարըն միւրտիւմիւ , մագաս վէ քէլիլէթին մանավէլա տըր :

(2) Աղըրլըղը աշաղըտան եօգարը գալտըրմագ իշիւն եիւքսէքտէ պիր մահալէ մէրպուլթ օլան մագարա իսթիմալընտա՝ գուվլէթ մուգավէմէթէ տաիմա միւսալի (վէ տէլք (շէրա) սէպէպինտէն պիր ազ տա զիյատէճէ) օլտուղոռնտան , պոռնտա ճիհէթ միւնասէպէթինտէն վէ գուվլէթին իսթիմալը սուհուլէթինտէն պաշգա քեար եօգ տըր : Ֆագաթ մագպուլթ մագարանըն ալթ թարաֆընտա պիր , եա պիր թագըմ միւլթէհարրիք մագարալար պուլոռնուրսա , օլ վագըթ ճիւզի պիր գուվլէթ պէօլիւք պիր մուգավէմէթէ մուատիլ կէլէպիլիւ , վէ պոռնտա գուվլէթին մուգավիւկէթին օլան նիսպէթինի , միւրթեհարրիք մագարալարըն իֆի միսլի , եախոս իփլէրին սայըսը քային հէր . շէօյլէքի , միւլթէհարրիք մագարալարըն ատէտի պէշ օլտուղու հալտէ , գուվլէթին մուգավէմէթէ նիսպէթի 1 ին 10 ա օլան նիսպէթինտէ օլուր :

(1) Մանավէլա ճէ , վէ իսթիմալընսա հարի օլան գաիսէ ճէ օիր :

— (2) Մագարա իսթիմալընսա գուվլէթին մուգավէլէթ նիսպէթի ճէ իլէ քային օլուրուր :

(3) Աղբը նէսնէլէրի ամուտի պիր իրթիֆաա չըգարմազ արգու օլունտուղու սըրատա սուհուլէթ իչիւն իսթիմալ օլունան ալէթ պիր հօգուչ եախօտ սաթհ ը մաիլ տիր : Պունտա տա գուլվէթին մուգալեմէթէ նիսպէրի ամուտի իրթիֆառն սաթն ը մաիլին ուզունընդունա օլան նիսպէրիյէ քային օլունուր : Եանի պիր սաթհ ը մաիլտէ ամուտի իրթիֆա սաթհ ը մաիլին պէշտէ պիրի իսէ , գուլվէթին տէ մուգալէմէթէ նիսպէթի էօյլէ օլուր : Եէօյլէքի , 100 օգգա աղբըլըղնտա պիր ճիսմի պէօյլէ պիր սաթհ ը մաիլտէն հօգարը տօղրու եիթմէք իչիւն 20 օգգալըգ պիր գուլվէթէ ինթիյաճ հասըլ օլուր :

(4) Զարգ վէ Միլ : Զարգ վէ միլ մանալէլանըն պիր նէվի սայըլապիլիր : Պունտա գուլվէթ չարգըն քէնարընա իթլազ օլունուր վէ մուգալէմէթ անըն միլի իւղէրինտէ պուլունուր , վէ պու իքինին եէքաիկէրինէ նիսպէթի գուլթըլընըն նիսպէթիյլէ թային օլունուր . եանի միլին գուրունուն՝ չարգըն գուրունա նիսպէրի նէ իսէ , գուլվէթին սէ մուգալեմէթէ նիսպէրի նէման օ սըր : Պիլֆարգ , գուլթըլ օն ալազ օլան պիր չարգըն միլինին գուլթըլ եարըմ ալազ օլա , օլ վաղըթ օլ չարգըն քէնարընա 50 օգգայա միւսապի պիր գուլվէթ վէրիլտիյինտէ , միլտէ հասըլ օլան մուգալէմէթ 1000 օգգայա միւսապի կէլիր : Հարէքէթի պիր չարգտան տիկէրինէ նաղլ էթմէք իչիւն վասըթա օլան ուրղանլար տախի ճէրրի էսգալ ալաթընըն մուհիմմ պիր գըսմը հալինտէ զիքր օլունապիլիրլէր :

(5) Զիվի՝ եան եանա գօնուլմուչ իքի սաթհ ը մաիլ-

— (3) Սաթն ը մաիլ նէ սիր , — Պունտա գուլվէթին մուգալէմէթէ օլան նիսպէրիինի քային էսէն խուսուսաք նէ սիր . — (4) Զարգ վէ միլին իսթիմալընա նարի օլան գաիսէ նէ սիր . — Զարգ վէ միլ նէ գաիսէյէ քապի սիր . — (5) Զիվի նէ սըրատա իսթիմալ օլունուր :

սէն ի պարէթ պիր ալէթ օլուպ, պունտա գուլվիքին մու-
գավեմեքե օլան նիսպեքի՝ չիվինին գալընըղընըն
սարնը մաիդի (պիր եանընա) օլան նիսպեքիյդե քային
օլունուր : Պիլֆարզ, չիվինին գալընըղը (Թեփէսի)
սաթհը մաիլին օնտա պիրի օլուպ, իսթիմալ օլունան
գուվվէթ 50 օգգա ֆարզ օլունտուղունտա, չիվինին հէր
եանընա 500 օգգա թաղեիդ կէլր :

Գայալարը պիրպիրինտէն այըրմագ վէ փէք աղըր
ճիւմլէրի ճիւղի պիր մէսաֆէ գըմըլտաթմագ իչիւն, չիվի
էն միւէսսիր ալէթլէրտէն տիր : Պըչագ, քէսէր, պալթա,
մըլս վէ իյնէ, ճիւմլէսի չիվի հիւքմիւնտէ տիր :

(6) Վիտա : Վիտա պիր իւսթիււանէ էթրաֆընա սա-
րըմըն օլան պիր սաթհը մաիլ օլուպ, պունտա գուլվի-
քին մուգավեմեքե նիսպեքի՝ իֆի ճիշին մասպեյնիւնե-
ֆի վեասպեկնին՝ իւսթիււանեկնին մուհիքինե (վէ վիտա
պիր գօլ իլէ տէօնտէրիւսիյնտէ օլ գօլուն թէրսիմ էյլէ-
տիլի տաիւրէնին մուհիթինէ) օլան նիսպեքիյդե քային
օլունուր : Շէօյլէքի, գուվվէթ սապիթ գալարագ գօլ
ուզատըգճա մուգավէմէթ իզտիյատ պուլուր : Պու սէ-
պէպտէն վիտանըն տիշլէրինէ լազըմ կէլէն գուվվէթ վէ-
րիլտիլի, վէ սօմուն հիւքմիւնտէ պուլունան տիշիսիւնտէ
հարէքէթ էտէն տիշլէրին սայըսը միւմքին ի մէրթէպէ չօգ
օլտուղու թագտիրտէ, ճէրրի էսգալ ալաթընըն էն գուվ-
վէթլիլէրինտէն օլուր : Պիլֆարզ, էյի չէլիքտէն եաիւր-
մըն հէր տիշին գալընըղը եարըմ փարմագ օլուպ, պուն-
լարտան տիշիսի իչինտէ հարէքէթ էտէնլէրին ատէտի օն
տանէ օլտուղունտա, պէօյլէ պիր վիտա եա մէնկէնէ
գօրա կէլէրէք տիշլէրինին սըյըլմասը իչիւն 200,000 օգ-
գատան զիյատէ գուվվէթ լազըմ տըր :

— Հանկը չիվի քանա միւէսսիր իր : — (6) Վիտասա՝ գուվվէթին
մուգավէմէթ օլան նիսպեքինի քային էէն խուսուս 66 իր :

Շուրասը ունուտուղմամալը տըր քի , ճէրրի էսգալ ալաթընըն հէր հանկը պիրինտէ քեար անճագ զահիրի օլուպ՝ հագիրգաթը հալտէ , եանի սարֆի էտիլէն զէման եախօտ գաթ էտիլէն մէսաֆէ տախիլի հիսապ էտիլտի-յինտէ , գուվլէթ մուգավէմէթէ տախիմ միւսապի տիր : Պիլֆարզ , վիտա մարիֆէթիլէ՝ 100 օգգա գուվլէթ 100,000 օգգայը գալտըրապիլիր . եանի պիր գուվլէթ պին գաթլանըր : Պունունլէ պէրապէր , խաթըրտան չըգարըլմամալը տըր քի , 100,000 օգգա աղըրըգ պիր փարմագ հարէքէթ էտէնէ գատար՝ 100 օգգա գուվլէթ անըն պին միալի եօլ ալմալը — պին փարմագ հարէքէթ էթմէլի : Իփլիք պիւքէն չարգտա , էլին չէվիրտիյի պէօլիւք չարգ պիր քէրրէ տէօնէնէտէք՝ իյ պէլքի 150 տէֆա տէօնէր . լաքին գուվլէթ աֆնի նիսպէթտէ ազալըր , եանի պէօլիւք չարգ 600 տիրհէմ պիր գուվլէթ իլէ տէօնիւյօր իսէ , իյ անճագ 4 տիրհէմ գուվլէթ իլէ տէօնիւյօր . պունտան զիյատէսինէ թէհամմիւլ էտէմէզ :

ՃԻՍՍԼԵՐԻՆ ԱՎԱՐԸԶԱԹ Ը ԽՈՒՍՈՒՍԻՅԷՍԻ

40. — Պունտան էվէլքի (16-34) պէնտլէրտէ ճիամլէր հագգընտա թատաս վէ թարիֆ օլունան ալարըզաթը ումոււմիյէ վէ տախիյէտէն սլաչգա , ֆարզը թագըմտան օլան ճիամլէրտէ , այրըճա քէնտիլէրէ մախսուս օլան թապիւթ վէ սըֆէթլէր տախի պուլունույօր : Պիլֆարզ , սուտա , հէրարէթէ օլան ալագասընճա , պաչգա ճիամլէր-

— Ճէրրի էսգալ ալաթլէրինին իսթիմալընճա ԳԸ քեար վար : 40 — Ա. վարըգաթը խուտուսիյէ ճէմէլէ ԳԸ անլայանաղըզ :

տէ օլմայան ֆիլան թապիւթ եա խասսիյէթ մէվճուտ տըր : Ալթուն սըգ վէ աղըր պիր ճիսմ օլտուգտան պաշ-
գա , հատտէ էօնիւնտէ վէ չէքիճ ալթընտա ֆիլան խու-
սուսի թապիւթը տախի իգհար էտիյօր : Իչպու Ավարը-
զաթը խուսուսիյէսէն (Տասնուոր յարկուլէն) պաղըւա-
րընը զիքը էտէլիմ :

41. Գուվլէի Մասիբէ : — Թաշ , տէմիր , թախթա ,
քէմիք վէ սաիրէնին փէք ուֆագ ճիւղլէրտէն իսպարէթ իքէն ,
թօփ վէ դաթը պիր պէտէն հալինտէ պուլունապիւմէլէրի ,
էճղա ի մէքըրէնին քէնտիլէրէ մախսուս պիր գուվլէթ իլէ
պիրպիրինի թուլթուպ՝ գօյլէրմէմէլէրինին նէթիճէսի տիր :
Իչպու գուվլէի ճէվլէրիյէ էն չօգ դաթը ճիսմէրտէ դա-
հիր օլուպ , սէյեսալլարտա միւվաղէնէտէ , վէ զազլարտա
խաէ , Կէքտիկէրինի տէֆ էթմէքտէ պուլունմաղլէ՝ պիր-
պիրինէ եազըն դալապիւմէլէրի իչիւն պիր գուվլէթէ լիւ-
ղուժ հասըլ օլուր : Գաթը ճիսմէրէ մախսուս օլուպ՝ ան-
լէրին մուխթէլիֆ թազըմլարընտա փէք մուխթէլիֆ տէ-
րէճէտէ նիւմայան օլան իչպու գուվլէթէ Գուվլիի ըն-
սիֆե (Բաղաչիյուլէն) թէսմիյէ օլունուպ , պիր ճիսմի չէ-
քիպ դօփարմաղա լազըմ կէլէն գուվլէթին մըգտարիյէ
թալին օլունուր : Պու պապտէ մատէնլէրտէ էն էօղլիւ-
սիւ չէլիք , վէ էն գաիֆի գուրչուն օլտուղուլէպէյիւն
էյլէմիշ տիր : Շէօյլէքի , չէլիկին էն ալասընտան պիր միւ-
րէպպա սանթիմէթիօ գալընլըղընտա պիր չըպուղու չէքիպ
գօփարմագ իչիւն 10,000 օգգա գուվլէթ լազըմ կէտիփ
հալտէ , աշին գալընլըգտա պիր գուրչուն չըպուգ 100 օգ-
գա գուվլէթ եա աղըրլըգտան գօփմուշ տըր : Մէգքիւր

41. — Ճիսմէր փէք ուֆագ ճիւղլէրտէն իսպարէթ իքէն եէփարէ պիւ
պէսէն հալինտէ պուլունապիւմէլէրի նիճէ միւմֆին օլույօր : — Գուվ-
լիի մասիֆե ճէ սիր : — Պազը մասէնլէրին գուվլէի մասիֆէրինի
զիֆը էյլէ : — Աղանլարտա էն գալիսի հանկըսը սր :

գալընըգտա էյի Շուէտ տէմիրինին գուզվէ ի մասիքէսի 4,258 , կիւմիւլանքի 2,375 , չէքիճ իշի պագըրընքի 1,925 , վէ աղաճարտան շիմչիրինքի 1166 , տիշպուտան զընքի 991 , մէշէնինքի 642 , ճէվիզինքի 472 , վէ չամընքի 446 օգգա օլտուղու պա թէճրիպէ թէճագգուզ էյլէմիշ տիր : Տէմիրին գաշնազընտա օլտուղու կիպի , աջաբըլմըշ կա գօփմուշ ճիւզլէր էվլէլքի եագընըզա կէթիրիլէպիրիլէր իսէ , էվլէլքի գուզվէթ եինէ զանիր օլուր :

42. Գուզվէի Միւլասըգիյէ : — Սու վէ թախթա կիպի ֆարգըլ նէվտէն օլան ճիւմլէրին ճիւզլէրի պէշնինտէ պիրպիրինի ճէզպ էթմէք կա թուլթամագ եօլլու զանիր օլան գուզվէթէ տէ Գուզվիէ ի միւլասըգիյէ (յարաչոյն-թիւն) թէսմիյէ օլունմուշ տըր : Մէրմէր իւզէրինէ գօնուլան պիր տամլա խաղըն կա սուլուն անա պուլաշմասը մէզքիւր խասսիյէթին նէթիճէսի տիր : Ճիւլա տամլասընըն պուլաշմամասը , գուզվէ ի մասիքէսինին գուզվէ ի միւլասըգիյէսինէ ֆաիգ օլմասըլէ թէֆսիր օլունուր : Թուլթալըն կէօրտիւլիւ իշ , թախթանըն ճիւզլէրիլէ քէնտինինքիլէր մապէշնինտէ օլան գուզվէ ի միւլասըգիյէյէ համլ օլունմագ կէրէք տիր : Շէքէր վէ թուզ կիպի մատտէլէրին սուտա էրիմէսի պունունլէ թէֆսիր օլունուր : Գըլ կիպի ինճէ պօրուլարտան վէ տար արալըզարտան սէյնալլարըն եօգարը չըգմալարընտա ճարի օլուպ՝ Աշախի շարիյէ (հէր-չոյն-թիւն) տէնիլէն եինէ պու գուզվէթ կա խասսիյէթ տիր : Ուճու սուլա պաթըրըլան շէքէրին սուտան տըշարտաքի գըսմընըն ըսլանմասը , վէ լամպատա էնկինաէքի եաղըն ֆիթիլին ուճունա չըգմասը ինճէ արալըզ

42. — Գուզվէ ի միւլասըգիյէ ԳԷ սիր . — Իփի թախթա փարչասընր պիրլէտիլմէ իշիւն թուրգալ գուլլանըրմասընըն Քիզիզի սէպէպի ԳԷ սիր . — Աշախի շարիյէ տէմէլէ ԳԷ յանլայսնալըզ . — Պու ալամէք ԳԷ Գնին Գէթիճէսի սիր :

հախօտ մէսամմաթ իգթիզասընտան տըր : Մէզքիւր գուվ-
վէթին նէպաթաթ ալէմինտէ վէ ֆէնն ի զըպաթտա կէօր-
տիւլիւ խըտմէթ փէք մուհիմմ տիր :

43. Հուլու : — Պիր հալափուշտա (գալըն պաղար-
սըգ) ասփ սու տօլտուրուլույ՝ աղղը պաղլանարագ շէ-
քէր եա փէքմէզ շէրպէթի կիպի սուտան գաթը պիր սէյ-
եալ իչինէ պաթըրըլաճագ օլտուղուշտա զարիպ պիր հալ
վագը օլուր, հանի հալափուշտաթի սու, անըն մէսամմա-
թընտան տըշարտաթի սէյեալա, վէ հէման աշնի վագըթտա
տըշարտաթի սէյեալ տախի հալափուշտաթի սույա գարըշ-
մագտա օլուր : Իշպու հատիսէյէ ֆիզիք լիսանըյէ Հուշուշ
(հոսս-հոսս) թապիր օլուշուր : Տըշարքի գապտաթի սույուշ
անըն տէրուշինտէթի սէյեալա տուլիւլինէ Հուշուշ ը
սախիլի (շէքհոսս-հոսս) վէ տէրուշինտէթի գապտան խարիճ-
տէթինէ չըգմասընա Հուշուշ ը խարիճի (արթ-հոսս-հոսս)
թէամիյէ օլուշուր : Պու ալամէթլէրին հայաթ ը հայվա-
նիյէտէ մուհիմմ խըտմէթի վար տըր : Պունա պէնգէր պիր
հալ, սըգլէթի ֆարգլը օլան զաղլար մապէյնինտէ վագը
օլուր : Շէօլէքի, գապիլ ի նուֆուզ պիր վասըթա իւէ
եէքտիկէրինտէն այըրմըշ իքի զաղլարտան աղըրը խա-
ֆիֆինին ալթընա պիւէ տիւշմիւշ օլսա, մէզքիւր արա-
լըգտան սըգարագ պիր միւտտէթ սօնրա պիրպիրինէ գա-
րըշմըշ պուլուշուրլար : Սէյեալլարըն գարըշմասընտան
թէֆրիգ էտիւմէք իւզրէ, պունա տա Ինթիշար (շոսս-
լո-հոսս) իսմի վէրիւմիշ օլուպ՝ ալէմ ի նէպաթաթըն իղթի-
տասը մէսէլէսինտէ պէօյիւք իշի վար տըր :

44. Սէլապէ (Սէրքիլի) (Կարձը-Ռէն) : — Մատտէ-

43. — Հուշուշ ԵՔ սիր : — Պու ալամէթին վուգուի իշին Եար ԵՔ
սիր : — Ղաղլարսա պու թապիաթ : վմր մր սր. — ԵՔ թէսլիյէ օլու-
ճուր : 44. — Սէրքիլի սէմէլէ ԵՔ խուսուսի սրժէք անլաւըլանագ սր :

լէրին պիրպիրինի չըզապիւմէքտէ իպրազ էյլէտիքլէրի
թապիաթ հա խասսիյէթի անլաթմադ իչիւն խաթիմալ օ-
լոււնան թապիր օլուպ՝ էլմաս հէր ճիսմի չըզըպ քէնտիսի
հիչ պիրինտէն չըզըլմատըզը իչիւն ճէտվէլին պաշընտա
տուրմասըյլէ օն (10) իթիպար օլոււուր, անտէն սօնրա
սըրա իլէ կէլիւր կէօք հագուլթ (9), սարը հագուլթ (8),
վէ հէճէֆ թաշը (7), վէ ճէտվէլին սօն ուճոււնա սօզըու
ճիփսին (2) քի թըրնապ իլէ չըզըլապիւր :

45. Մատենիւրէ Խաւսուսիյէք վերէն Ս. Խալալ : — Մա-
տէնլէրտէ, պիսմուլթ, անթիմօն վէ արսէնիք չէքիճալթըն-
տա թօզա թէհալվիւլ էտէճէք տէրէճէտէ կէվրէք օլուպ,
պոււնլարտան պիսմուլթ տիկէր մատէնլէրէ, պիլֆարդ,
գուրչոււնա վէ գալայա գարըշտըրըլտըզընտա անլէրին ա-
թէշտէ էրիմէք տէրէճէսինի խալըճա թէնզիլ էտէր, հա-
նի թէզ էրիտիր : Անթիմօն վէ արսէնիք իսէ, մէզքիւր
հոււնչազ մատէնլէր իլէ էրիտիլտիյինտէ անլէրի սէրէթլէ-
տիր : Պէյազ օլաճազ տէրէճէտէ գըզտըրըլմըշ տէմիր փար-
չալարը չէքիճէնէրէք պիրպիրինէ հափըշըր : Իչպու գայ-
նազ տէնիլէն խասսիյէթ փլաթինտէ տալսի պուլուուպ
տիկէր մատէնլէրտէ հօգ սըր : Լէսանէք հախօտ Գապիլի-
յէք ի ինճիրար (چهارمین) , հանի հատտէտէն չէքի-
լէրէք ինճէ թէլ օլապիւմէք գապիլիյէթինտէ փլաթին պաշ-
տա տուրուպ, կիւմիւլչ անա ուանի տիր : Փլաթին օլ տէրէճէ
ինճէ թէլ էտիւմիշ տիր քի 1730 արշընը անճազ պիր պուղ-
տայ աղըրըզընտա կէլմիշ տիր : Պու թէլին 620 տիրէմի
պիւթին տիւնհանըն չէվրէսինի (25,000 միլ) սօլանմա :

— Էն սէք նիսմէր հանկը քաղմսան օլանլար սր : — Միս-
քամէլ մատենիւրէ էն սէքի հանկըսր սր : 45. — Պիսմուք, անթի-
մօն, արսէնիք, գուրոււն, պրոււն վէ փլաթինի պիրպիրինէն թէմ-
եիզ էսէն խասսիյէթի 62 սր :

ղա քեաֆի տիր : Մերաներ եախօտ Գապիդիյեր ի ինթի-
րագսա (Ճաւաւանդիւն), Կանի չէքիճ իլէ վարագ օլա-
պիլմէքտէ պիրինճի մէվզիի իհրաղ էտէն ալթուն օլուպ,
անտէն սօնրա կիւմիւշ վէ պագըր կէլիր : Ալթուն չէքիճ
ալթընտա , Կա իւթիւլանէ հատտէսինտէ օլ տէրէճէ
եռֆգալտըլապիլիյօր քի , 1000 տանէսի պիրպիրի իւս-
թիւնէ դօնուլտուգտա , ատի քեաղըտ գալընըղընտա
պիլէ օլմայօր , վէ Կախօտ պիր միւրէպպա այաղընըն ա-
ղըրլըղը անճագ $2\frac{1}{2}$ պուղսայ կէլիյօր :

Ի Ք Ի Ն Ճ Ի Ք Լ Ս Մ

Ս Ո Ւ

46. Սուլուն դարիպ Խաասիյէքլերի : — Սու հէր քե-
սէ մալիւմ պիր մատտէ օլուպ՝ անը վէ խըտմէթինի պիլ-
մէյէն պիր քիմսէ Խօգ կիպի կէօրիւնիւր խսէ տէ , հադի-
գաթը հալ էօյլէ օլմայըպ , սուտա ատէմէրին պէօյիւք
փայընըն խապէրտար օլմատըղը թապիաթ վէ խաասիյէթ-
լէր մէվճուտ տըր :

47. Ճիսմէրէ մախսուս օլան ալարըղաթը տաի-
միյէ , Կանի թէհայեիւղ , 'ատէմի թէնաֆիւղ , աթա-

46. — Սու նմարը պիր մասսէ սիր : — Մայի սէսիյիմիգ նիսմէրէ մախ-
սուս օլան խաասիյէքլեր նէ սիր : 47. — Սուսա գուլլէ ի մասիֆ վէ
միւլսարգիյէ վնը մը տըր :

լէթ վէ աղբորը , սուտա տախի պուլունտուղունտան , սու տախի ճիսմ տիր : Շու գատար քի սույուն քէնտի պա- ջընա մուայենէ պիր շէքլի վէ հուտուտու օլմայըպ՝ պու- լունտուղու գապըն շէքլինէ ույար . չիւնքի սույուն ճիւղ- լէրի փէք միւթէհարրիք օլուպ՝ սուհուլէթլէ եէրլէրինի տէյիշիրլէր : Պունտան աըր քի փարմադ սույա պաթը- րըըպ՝ իլէրի տօղրու հարէքէթ էթտիրիտիլինտէ , սա- վուշտուղու եէր պօշ գալմաղ , եախօտ փարմադ տըշարը չըգարըլտըղընտա՝ եէրի տէլիք գալմազ : Եինէ տէ՝ փար- մաղըն ուճու խաֆիֆճէ սույա տօգունտուրուլուպ՝ տիգ- գաթլէ գալտըրըլտըղընտա , սույուն սաթհընտան եօգարը դըսա վէ ինճէ պիր տիրէք եախմասընտան , եախօտ եախ- րազարըն իւղէրինտէ չիյ տանէլէրինին ալտըղը քիւրէյէ պէնպէր շէքլլէրտէն միւսթէպան տըր քի , սու ճիւղլէ- րինին ազ չօգ եախըշկանլըղը , եախօտ գուվվէ ի մա- սիքէսի վար աըր : Իշթէ պու խասսիյէթլէրի հաիզ օլան ճիսմլէրէ Մայի (հոռնէ-թէ կա հեղ-կ) թէսմիյէ օլունուր :

48. Սույուն գապիլ ի Թագեիզ օլմաօըրը : — Սու փէք եուճազ իսէ տէ , Գապիլ ի քագեիզ (ճշէլէ) տէյիլ տիր , եանի քէնտինի սըգմազլէ գըթասը քիւչիւլմէզ , եատա քիւչիւլմէսի փէք ճիւղի օլուր : Կիւմիւշ վէ ալ- թուն վէ պազըր պիլէ , տարպիսանէլէրտէ օլտուղու կիպի , պէօյիւք թագեիզէ տիւշար էտիտիքլէրինտէ գըթաճա քիւչիւլիւրլէր . լաքին սույուն վէ տիկէր էճասմ ը մայիէ- յի սըգըշտըրարազ քիւչիւլթմէք փէք չէթին տիր : Թու- լու 10 սանթիմէթրօ վէ գութրու $2\frac{1}{2}$ սանթիմէթրօ (եա- խօտ պիր փարմազ) օլան պիր թիւֆէնկ տէմիրի սու իլէ տօլտուրուլուպ , սըգը տէնիլէն թագեիզէ տիւշար էտիլ-

— Նէսէն պիիքսին . 48. — Սու գապիլ ի քագեիզ մի սիր . — Սաքիը պիր միւրէպպա փարմազ օլան պիր սու սիւթունու 100 օգգա քագեիզ քահքընսա քուլունուն գաշսն պիրի գըսալըր :

տիքատէ, քէնտինի պիր միլիմէթրօ (պիր մանկըր գալըն-
լըղընտա) գըսալթմագ իչին 1000 օգգա գուլվէթ իլէ
պասըլմասը լաղըմ կէլիր :

49. Սուլուն պուլունսուղու Գապա Թագեիզի : — Պի-
զիմ սիմ մէճիտիչնին աղըրլըղը 7½ տիրէմ կիպի տիր :
Ս.ղընըն վէ տիպինին գալընլըղը միւսավի վէ գուլթըն
իչինէ մէճիտիչէ սըղաճագ գատար պէօյիւքլիւյիւ օլան պիր
ուղուն ճամ չիչէ իչինէ 100 մէճիտիչէ տիզէճէք օլուր ի-
սէք, չիչէնին տիպինէ, եանի մէճիտիչէլէրին գօնուղու
սաթհա 750 տիրէմ թագեիզ կէլիր իքէն, չիչէնին եան-
լարընա հիչ թագեիզ եա զօր կէլմէզ : Մէճիտիչէ եերինէ
պուղտայ գօսագ, աղըրլըղըն պէօյիւք գըսմը երին չիչէ-
նին տիպինէ կէլիր իսէ տէ, պիր ճիւզի գըսմը տա եան-
լարա կէլիր : չիւնքի եանտա պէօյիւճէք պիր տէլիք օլ-
տուղունտա՝ պուղտայըն անտէն ագտըղը միւշահատէ օ-
լունուր, քի պու տէլիքտէն հօգարտա պուլունան պուղ-
տայ տանէլէրինին քէնտիլէրտէն աչաղտա օլան տանէլէ-
րին իւզէրինէ չէօքմէսինին նէթիճէսի տիր : Մէզքիւր չի-
չէյէ պուղտայ եերինէ : տանէլէրի տահա ուֆագ վէ տա-
հա գայիագ օլան քէթէն թօխումու տօլտուրուլսա, թօ-
խումուն աղըրլըղը սէպէպինտէն, էվլէլքիլէր կիպի երինէ
չիչէնին տիպինէ զօր կէլիր իսէ տէ, եանտան աչըլան
պիր տէլիքտէն թօխումուն տահա զիյատէ գուլվէթ վէ
սիւրաթլէ ագմասընտան անլաչըլաճաղը վէճճ իւղըն, պու
տէֆա եանլարա կէլէն թագեիզ տահա զիյատէ օլուր : Վէ
պունտան չու նէթիճէյէ վասըլ օլուրուղ քի, պիր չիչէ-
յէ եա պիր գապա գօնուլան նէսնէլէրին տանէլէրի նէ
տէրէճէ ուֆագ վէ գայիագ օլուր իսէ, անլէրին աղըրլը-

49. — Պուլունսուղու գապա վէթիի թագեիզ հինէթիլէ սուլուն գաթը
հիսմէթէն ճարը 67 սիւ :

ղընտան գապըն եանլարընա կէլէն թաղեիգ այնի նիւ-
պէթտէ արթմագտա օլուր : Մէզքիւր խասսիյէթ (եա-
նի տանէլէրինին ուֆագլըղը վէ գայիագլըղը) սուտա
պէրքէմալ օլտուղունտան , սու մէծիտիյէ կիպի՝ պուլուն-
տուղու գապըն սալթ տիպինէ չէօքմէզ , իլլա եանլարընա
վէ հաթթա եօգարըյա տօղրու տախի զօր վէրիւր : Շու
գատար քի իշպու եանլարա կէլէն թաղեիգ սույուն տէ-
րինլիինէ կէօրէ օլուր : Պիլֆարզ , պիր միւքեաապ փար-
մագ սու զարընըն ալըրլըղը թագրիպէն 5 տիրհէմ տիր :
Պէօլէ սու զարընտան 20 տանէ պիրպիրի իւզէրինէ գօր-
սան , 100 տիրհէմ աղըրլըղընտա վէ 20 փարմագ ուղուն-
տուղունտա տէօրթ քէօչէլի պիր սու չըպուղու օլուր :
Պու սու չըպուղու քէնտի չէքլինտէ վէ պէօյիւքլիւլին-
տէ տէօրթ քէօչէլի պիր գապ իչինէ գօնուլտուգտա գա-
պըն տիպինէ 100 տիրհէմ աղըրլըզ չէօքտիւլիւ կիպի տի-
պինէ մութթասըլ եանլարըն հէր հանկը պիրինին տէ հէման
օլ գատար սաթհընա (պիր միւրէպպա փարմաղընա) հէ-
ման օլ գատար թագեիգ կէլիւր : Պունու իգահ էթմէյէ
չալըչալըմ : 3-4 գատէմ պօյունտա եախօտ տէրինլիյի պիր
մէթրօ կիպի տէօրթ քէօչէլի պիր գապ ալընաըն , վէ սու
իլէ տօլտուրուլմագտան էվլէլ , պունուն եանլարընտա
գախտէտէն եօգարը տօղրու ֆարգլը եիւքսէքլիքլէրտէ ,
պիրէր միւրէպպա փարմագ կէնիշիյինտէ տէլիքլէր աչը-
լըպ , պու տէլիքլէրտէ գապըն որչ թարաֆընտան իչէրի
տօղրու պասան վէ սու սըզտըրմաշան զէմպէրէքլի գա-
փագլար թէրթիպ էտիլէրէք պու զէմպէրէքլէրին գուվ-
վէթի տիրհէմ իլէ թային էտիլսին , եանի գապըն իչին-

-- Սուսա պու քապիաթ ԳԵՃԻՃ ԳԵՔԻՃԵՍԻ իր . — Սու օլու պիր
գապըն սաթիքնսան իւշ այագ (36 փարմագ) քէրիքսէ օլուպ պէ-
յիւլիլիլի պիր միւրէպպա փարմագ օլան պիր քէրիքսէն սու ԳԷ գուվլէթ
իլէ չըգար :

սէն տիշարը տօղրու երթիւտիյնտէ գաչ տիրհէմ գուվ-վէթին անլէրի աչաճաղը անլաշըլսըն : Մէզքիւր գափագ-լարտան գապըն տիպինէ կազըն օլանըն զէմպէրէյի գուվ-վէթի 100 տիրհէմ, պիր ազ կօգարտաքինինքի 60, իւ-չիւնճիւնիւնքի 40, վէ տահա եիւքսէքտէ օլան պիր տէօրտիւնճիւ գափաղընքի 30 տիրհէմ ֆարդ օլու-նարագ, մէզքիւր գապըն իչինէ կավաշ եավաշ սու տօլտուրուլսա, վէ սու նէ գատար տօլտուգտան սօնրա գափաղը զօրլայըպ տըշարը չըգտըղընա տիգգաթ օլուն-սա, կէօրիւլէճէք քի, գապ գուվվէթի 100 տիրհէմ օլան էն տիպտէքի գափագտան 20 փարմագ կօգարըլատէք տօլտուրուլունճա, սու օլ գափաղը զօրլայըպ տըշարը ազ-մաղա պաշլար, եանի գափաղըն պէօյիւքիւլիւ նէ իսէ, օ գալընլըքտա վէ օրատան սուլուն սաթհընատէք օլան մէսաֆէ ուզունլուզունտա պիր սու չըպուղունոն աղըր-լըղը իլէ ($20 \times 5 = 100$ տիրհէմ իլէ) տիշարը երթիւտիւ օլուր-Բէզալիք իքինճի, իւչիւնճիւ, վէ տէօրտիւնճիւ գափագ-լարտան սուլուն զօրլայըպ տիշարը չըգմասը սուլուն սաթ-հընըն անլէրտէն 12, 8 վէ 6 փարմագ կօգարտա պուլուն-տուղունտա վաղը օլուր :

Պու թէճրիպէտէ շայանը տիգգաթ պիր խուսուս տախի շու տըր քի, մէզքիւր գապա այնի տէրինլիքտէ վէ զէմպէրէյինն գուվվէթի միւսավի, պիլֆարպ, հէփի-սիտէ 100էր տիրհէմ օլան պիր չօգ գափաղար ֆըր տօլայը զօնուլուպ, գապ 20 փարմագ տէրինլիյնտէ սու իլէ տօլ-տուրուլսա, օլ վազըթ սուլուն զօրունտան երթիլիպ ա-չըլան սալթ պիր կա իքի գափագ օլմայըպ, իլլա չէփ-

— 10 այագ սերիսէն : — Մէզքիւր գաիսէյէ կէօրէ, սերինլիի 30 այագ օլան պիր սարճընըն ճիպիսէ պիր միւրէպպա այագ սաթնա ճէ գաւա-թագեիգ կէլիւ :

չէվրէ հէր գաչ գափադ վար իսէ , ճիւմլէսինտէն տէ սու-
Փըշըրըր : Եանի պալատէ պէյան օլունան շէրաիթ թահ-
թընտա թաղեիդ հէր թարաֆա թէսիր էտէր :

Տահասը վար . պէօյլէ պիր գապտա թաղեիդ ա-
շաղըյա վէ եանլարա տօղրու նէ գատար իսէ , եօգարը
տօղրու տախի հէման օլ գատար տըր : Գալընլըղը պիր
միւրէպպա փարմադ օլան՝ տիպի գափալը՝ տէօրթ քէօշէ-
լի պիր թէնէքէ պօրու , սույուն իչինէ ամուտի օլարադ
10 փարմադ պաթըրըտըղընտա տըշպըր տօղրու 50 տիր-
հէմ , վէ 15 փարմադ պաթըրըտըղընտա 75 տիրհէմ գուվ-
վէթլէ աթըլտըղը՝ իւղէրինէ գօնուլմասը լաղըմ կէլէն ա-
ղըրըզլար վասըթասըլէ անլաշըր : Իմտի սույուն թաղ-
եիդի խուսուսունտա աթիտէքի ումումի գաիտէյի իֆա-
տէ էտէպիլիրիդ . եանի , սու իլէ տօլու պիր գապ-
տա , անըն (սույուն) աղըրըղընտան իլէրի կէլէն թաղ-
եիդ հէր քարաֆա օշուղու կիպի , Տերինլիյէ Տէ միւ-
քէնասիպ սիր :

50 . Սույա պաթըրըլան ճիւմլէին Ս.ղըրըղը : — Պիր
միւքեաապ փարմադ պէօյլէքիւլիւլէնտէ պիր մէրմէրտէն
զարըն սաթհլարընտան պիրինին թամմ օրթասընտան պիր
իփլիք պաղլանարադ տէրինլիյի պիր այադ օլան՝ սու իլէ
տօլու պիր ճամ գասըն իչինէ սույուն սաթհընտան 5
փարմադ աշաղը էնտիրիլտիյինտէ , եանի զարըն իւթ
սաթհը սույուն եիւղիւնտէն 5 փարմադ աշաղըրտա պու-
լունտուրուլտուղունտա , օ վազըթ պիթթապի զարըն
ալթ թարաֆը սույուն սաթհընտան 6 փարմադ , վէ տէօրթ
եանլարը (մէրքէլլէրինտէն իթիպար իլէ) 5¹/₂ փարմադ

— Ույուն՝ Բէցի Տէրունիկէ պաթըրըլան ճիւմլէի եօգարը սօղրու եի-
քիցի գուվլէթի Գէ գասար սր . 50 . — Սույա զաքս օլունան (պաթըր-
ըլան) պիր ճիւմլէն Տանա խաթիթ կէլիյօր . — Գէ գասար խաթիթ-
լէնիյօր :

տէրինտէ օլաճագ տըր : Սալիֆ իւզզիքը պէնստէ (49 տա) իզահ օլունան մէպտէյէ կէօրէ , պու զարըն Եանա կէլէն տէօրթ թարաֆլարընտան հէր պիրինէ օ գալընլըգտա վէ $5\frac{1}{2}$ փարմագ ուզունլուզունտա պիր սու չըպուզունուն աղըրլըզընճա ($5\frac{1}{2} \times 5 = 27\frac{1}{2}$ տիրհէմ) պիր թազեիգ կէլիպ , պունլար գարչը պէ գարչը , հէմ տախի միւսապի օլտուզլարընտան անըն աղըրլըզընա թէսիր էթմէզլէր . ֆազաթ զարըն իւսթ վէ ալթ սաթչլարընա կէլէն թազեիգ պէօյէ տէյիլ տիր : Անըն իւսթ թարաֆը , ուզունլուզու 5 , վէ գալընլըզը պիր փարմագ օլան տէօրթ քէօչէլի պիր սու չըպուզունուն աղըրլըզըն ($5 \times 5 = 25$ տիրհէմ պիր գոււլլէթ իլէ) աչաղը տօղրու պասըլտըը հալտէ , ալթ թարաֆը , ուզունլուզու ալթը , վէ գալընլըզը պիր փարմագ օլան տէօրթ քէօչէլի պիր սու չըպուզունուն աղըրլըզըն ($6 \times 5 = 30$ տիրհէմ իլէ) Եօգարը տօղրու եիթիլիր . Եանի անը սուլուն եիւզիւնէ տօղրու ալթան գոււլլէթ սուլուն տիպլինէ տօղրու պասան գոււլլէթտէն 5 տիրհէմ զիյատէ տիր : Էօյլէ իսէ օլ ճիսմին սուտաքի աղըրլըզը , տըչարտաքի աղըրլըզընտան 5 տիրհէմ էքսիք օլմագ լազըմ կէլիր . շէօյլէքի , սուտան տըչարտա $12\frac{1}{2}$ տիրհէմ կէլիօր իտի իսէ , սուլա պաթմըչ իքէն թարթըլտըզընտա $7\frac{1}{2}$ տիրհէմ կէլէճէք տիր : Վէ պու 5 տիրհէմ ֆարգ օլ մէրմէր զարըն թուլտուզու ելրին սուլունուն , Եանի պիր միւքեաապ փարմագ սուլուն աղըրլըզը օլտուզունտան , պունտան շու ումումի գաիտէ իսթիլարաճ օլունուր քի , հէր հանկը պիր ճիսմ սուլա պաթըրըչըգսա , ֆենսի հագիգի աղըրլըզընսան՝ եհրինի քուքսուղու սուլուն աղըրլըզը գասար եփսիլիր :

— Սուլա պաթըրըլան ճիսմէրին խաթիլէնմէսինի պէյան էսէն ումումի գաիտէ ճէ սիր :

51. ԹԵՆԵՐԻԱԿԷ : — Մէզքիւր գաիտէնին սըհնէթի չու-
վէճն իլէ Թէճըրիպէ էտիլէպիլիր : Աղըրլըղը ֆարզը նէս-
նէլէրտէն , պիլֆարզ , ալթուն , գուրչուն , տէմիր , ճամ,
չիմչիր , պէյազ չամ վէ մանթարաան պիրէր միւքեաապ
փարմագ պէօյիւքլիւյիւնտէ զարլար ալըպլ թարթըլտըզ-
տա կէօրիւլիւր քի , ալթուն 97 , գուրչուն 57 , տէմիր
39 , ճամ 16.67 , չիմչիր 6.4 , պէյազ չամ 2.75 , վէ ման-
թար 1.25 տիրհէմ կէլիր : Սօնրաքի իքիտէն մատա ,
պունլարը Թէքրար պիրէր պիրէր սույա պաթըրտըգտան
սօնրա թարթ , վէ կէօրիւրսիւն քի ալթուն 92 , գուր-
չուն 52 , տէմիր 34 , ճամ $11\frac{2}{3}$, վէ չիմչիր $1\frac{2}{3}$ տիրհէմ
կէլիր , եանի սու իչինտէ թարթըլտըղընտա՝ ճիւմէսին-
տէն տէ էքսիլէն այնի մըգտար տըր , եանի 5 տիրհէմ :
Չիւնքի ճէմիսինին տէ գըթասը պիր միւքեաապ փարմագ
օլտուղունտան , քէնտիլէրի եօգարը եիթէն գուվլլէթին ,
աչաղը եիթէն գուվլլէթտէն ֆաղլասը պիր միւքեաապ
փարմագ սույուն աղըրլըղընա , եանի 5 տիրհէմէ միւսա-
վի տիր : Սօնրաքի իքիյէ , եանի չամ իլէ մանթարա կէ-
լինինճէ , պունլար սույա պիւսպիւթիւն պաթմայըպ , չա-
մընընրաֆանա կազընը , վէ մանթարըն տէօրթտէ իւչիւ տը-
չարտա գալըր : Եանի զարըն աղըրլըղընըն՝ օ գըթատա
սու զարընըն աղըրլըղընա (5 տիրհէմէ) նիսպէթի նէ իսէ,
սույա պաթան գըսմը տա այնի նիսպէթտէ օլուր : Վէ
պու սէպէպտէն ասընտա 2.75 տիրհէմ օլան չամ զարը-
նըն պիւթիւն պաթմասը , եախօտ սույուն եիւզիւ պէրա-
պէրինէ էնմէսի իչիւն իւզէրինէ 2.25 տիրհէմ աղըրլըղըն
պասմասը լաղըրմ կէլիր : չիւնքի անճագ օլ վազըթ քէն-

51. — 55 սիրհէմ կէլէն պիր միւքեաապ փարմագ գուրուն սույա
պաթըրլըզգսա ճէ կէլիր : — Աղըրլըղը 6.4 սիրհէմ օլան պիր միւ-
քեաապ փարմագ շիմէիր սույա ղաթս օլունսղունսա ճէ կէլիր :

տիրին աղբրըղը՝ ետրինի թուլմուշ օլտուղու սուլուն աղբրըղընա միւսաւի կէլիւր . (5=2.75+2.25) Պիսյնի , ասլընտա անճագ 1.25 տիրնէմ օլան մանթար զարընըն պիւսպիւթիւն սուլա կէօմիւլէպիւմէսի իչիւն իւղէրինէ 3.75 տիրնէմ աղբրըղըն իււլէսի լաղըմ կէլիւր : Եախօս թապիրի ախէրլէ չէօյլէ տէյէլիւմ , չամ զարընը փարմաղըմը իլէ թուլթուպ՝ սուլա պաթըրաճագ օլուր իսէք , 2.25 տիրնէմ պիր գոււլլէթ իլէ սուլուն եիւղիւնէ տօղրու կէրի աթըլըր . չէօյլէքի , փարմաղըմըղ աչըպ՝ գօյլէրէճէք օլուր իսէք , չարչապուգ սուլուն եիւղիւնէ չըգար : Մանթար զարընը սուլուն եիւղիւնէ աթան գոււլլէթ տանա չօգ օլուպ , 3.75 տիրնէմէ միւսաւի տիր :

52. Սըգլէք ի Իգաճիյէ : — Ճիսմէրին ճիւմէսի պիր սըգլէթտէ օլմայըպ , միւսաւի գըթատա ալընան աղաճ վէթաչ վէ տէմիր կիպի մուխթէլիֆ ճիսմէրին աղբրըղըլարընըն մուխթէլիֆ օլտուղունտան անլաշըլաղը իւզրէ , քիմիսինին գուսաչը կախօս թէրթիպ ի ճէվէրիսի սէյրէք , վէ քիմիսինինքի սըգ սըր : Սու ալար իթթիխազ օլունտուղու հալտէ , տիկէրլէրին սըգլըղը կախօս աղբրըղը սնա գըլաս օլունուր : Իմոի , պիր ճիսմին աղբրըղը , այնի գըթատա օլան թէմիզ սուլուն աղբրըղընըն գաչ միսլի օլտուղունու կէօսթէրէն լազամա օլ ճիսմին Սըգլէք ի իգաճիյէսի (ԳԵՄԷԼԵՐԵ ԶԱՆԴԵՐԵՆ) թէսմիյէ օլունուր : Պիլֆարզ , պիր միւքեաապ փարմագ սու 5 տիրնէմ իքէն ալին գըթատա չէքիճէնմիչ տէմիր 39 տիրնէմ կէլիյօր . տէմէք տիր քի տէմիրին սըգլէթի սուլունքինին 7.8 միսլի տիր : Իշպուր լազամ (7.8) տէմիրին սըգլէթ ի իգաճիյէսի-

— Սուլուն իպիճէ պաթըրլան պիր միւքեաապ փարմագ մանթար ճէ գուլլէք իլէ սուլուն եիւղիւնէ աթըլըր . — ճիլիւն . 52. — Սըգլէք ի իգաճիյէ ճէ սիւր . — Կիւմիւքիւն սըգլէք ի իգաճիյէսի 10 1/2 սըր՝ տէմէլէ ճէ տէմէլ իսթէրիզ :

նի կէօսթէրիր : Պիայնիհի , պիր միւքեաապ փարմագ
գուրչուն 57 տիրհէմ կելտիյի հալտէ՝ գուրչուն սուտան
11.4 տէֆա ($\frac{57}{5} = 11.4$) աղըր օլմուչ օլուր . վէ եախօտ՝
գուրչունուն սըգլէթ ի իզաֆիյէսի 11.4 տիր՝ տէնիր :

Իմտի , հէր հանկը պիր ճիսմին սըգլէթ ի իզաֆիյէսի-
նի պուլմագ իչին օլ ճիսմին աղըրլըղընը , գըթասընճա
սուլուն աղըրլըղընա թագսիմ էթմէք լաղըմ կէլիր : 51ինճի
պէնտին թաֆսիլաթընտան միւսթէպան օլտուղու իւղըէ ,
պիր ճիսմին՝ գըթասընճա սուլուն աղըրլըղը՝ օլ ճիսմին
տըշարտա (հալատա) վէ սուտա օլան աղըրլըղարընըն
ֆարըղնա միւսապի տիր : Պիլֆարզ , 100 տիրհէմ կէլէն
ալթուն՝ սուտա թարթըրլըղընտա 94.84 տիրհէմ կէլիյօր :
Պու տէմէք տիր քի մէզքիւր ալթունուն գըթասընճա
սուլուն աղըրլըղը 5.16 տիրհէմիմիշ . ($100 - 94.84 = 5.16$) :
Իմտի 100 ատէտ 5.16յա թագսիմ էտիլտիքտէ ($\frac{100}{5.16} = 19.36$) .
չըզան րազամ , եանի 19.36 ալթունուն սըգլէթ ի իզա-
ֆիյէսի տիր : Բէզալիք չիմչիրին վէ մանթարըն սըգլէթ ի
իզաֆիյէսի տիր , (չիմչիրինքի) $\frac{6.4}{5} = 1.28$ վէ (մանթարըն-
քի) $\frac{1.28}{5} = 0.25$:

Սէյեալլարըն սըգլէթ ի իզաֆիյէսինի պուլմագ իչին ,
ինճէ պօղաղը պիր չիչէյի պօղաղընտաքի մուսայէէն պիր
նօգթայատէք թէմիզ վէ սօղուզ (320ֆ.) սու իլէ տօլտու-
րուպ թարթ . վէ սօնրա սուլու պօչալտըպ անլաշըլմասը
արզու օլունան սէյեալտան (այնի տէրէճէ հէրարէթտէ
օլմագ իւզըէ) այնի նօգթայատէք տօլտուրուպ թարթ , վէ
սօնրաքի թարթըր եախօտ աղըրլըղը էվլէլէլինէ թագ-
սիմ էլլէ : Պիլֆարզ , 125 տիրհէմ սու ալան պիր չիչէ

— Պիր ճիսմին սըգլէթ ի իզաֆիյէսինի պուլմանըն գախէսի ճէ սիր .

— Պիր ճիսմին գըթասընճա սուլուն աղըրլըղը ճէ օլտուղունու պուլմա-
նըն քարիզի ճէ սիր : Ալթունուն սըգլէթ ի իզաֆիյէսի ճէ սիր .

Թէմիզ զաճ եաղը իլէ տօլտուրուուպ թարթըլտըղընտա-
(իչի) 230 տիրհէմ, ամմա ալքօօլ իլէ տօլտուրուուպ
թարթըլտըղընտա (իչի) 98.75 տիրհէմ կէլիր. էօյլէ իսէ
զաճ եաղընըն սըզլէթ ի իզաֆիյէսի 1.84 ($\frac{98.75}{125} = 1.84$) օ-
լուր, վէ ալքօօլուընքի 0.79 ($\frac{98.75}{125} = 0.79$) :

Ղաղլարըն սըզլէթ ի իզաֆիյէսի, զաղլար իլինտէ
էն խաֆիֆի թանըլան միւվէլլիտ իւլ մա նամ զազա
թաթպիզ օլունուր: Հալանըն սըզլէթ ի իզաֆիյէսի 14.0 վէ
միւվէլլիտ իւլ հումուղէ թէսմիյէ օլունանընքի 16.0 տըր:

53. Հէրարէքիմ Սուլա Թէսիրի: — Ճիւմլէ ճիսմլէր
հէրարէթ երւզիւնտէն քէսպ ի ճէսամէթ էյլէտիքլէրի կի-
պի սու տախի պու գաիտէյէ իթթիսլա էատէր: Տար պօ-
ղազլը պիր շիչէնին պօղազընատէք սու տօլտուրուուպ
պիթթէտրիճ գըզտըրըլտըգտա սուլուն կէնիչլէնէրէք եա-
վաշ եավաշ եօգարը տօղրու չըգտըղը կէօրիւլիւր: Վէ
տիզգաթ իւզրէ իճրա էտիլէն թէճըրիպլէրտէն անլաշը-
մըշ տըր քի, սօղուզլուղու տօն տէրէճէսինտէ (32⁰Ֆ.)
օլան սու գայնար տէրէճէսինէ (212⁰Ֆ.) գըզտըրըլտըգտա
գըթասը էվվէլքինին 43 տէ իքիսի գատար կէնիչլէնիր.
(84իւնիւ պէնտէ միւրաճաաթ օլունա.) եանի տօն տէ-
րէճէսինտէ սօղուզ իքէն պիր գապը 43 տէֆա տօլտու-
րան սու, գայնատըղընտա ալնի գապը 45 տէֆա տօլ-
տուրուր: Տէմէք օլուր քի սըճադ սու սօղուզ սուտան
խաֆիֆ տիր: Վէ պու սէպէպտէն եազ կիւնէլինին հէ-
րարէթի կէօլլէրտէ վէ տէնիզլէրտէն գատար տէրինէ թէ-
սիր էտէր իսէ, գըշ հալասընըն պիւրուտէթի անտէն զիյատէ
տէրինէ իչլէր: Քէզալիք սու տօլու պիր գապը ալթ թա-

— Շիսիքիմնի: — Էնսամը մայիեմին սըզլէթ ի իզաֆիյէսի ճն-
սըլ պուլուրտուն: — 100 սիրհէմ սու ալան պիր գապ գան սիրհէմ ալ-
ֆօօլ, վէ գան սիրհէմ գան եաղը պիր: — Հալանըն սըզլէթ ի իզաֆիյէսի
14 սիր՝ քէսմէլէ ճէ անլաշըլը: 53. — Հէրարէք Սուլա ճէ քէսիր էսէր:

ըրաֆընտան հերարէթ վերերէք գըղաւըմագ գօլայ իքէն , իւսթ թարաֆընտան հերարէթ իւհագըլէ գըղաւըմագ փէք չէթին տիր :

Հերարէթ սուլու զազ հալինէ , եախօտ պուխարա թահվիլ էտէր : Էն սօղուզ սուլարըն պիլէ եաւաշ եաւաշ պուխարա թէհավվիւլ էյլէտիյի , պուլունտուգլարը դապըն պիր միւտտէթ սօնրա գուրումասընտան թէպէյեիւն էտէր : Կէօլլէրին վէ օգիանօսլարըն վասի սաթհընտան , հէմ տախի ճէսիմ նէհըլէրտէն պիր վաֆիր սու տաիմա արգասը քէսիլմէզ սուրէթտէ թէպախիսուր էյլէտիյինտէն , քիւրէի հաւասա տաիմա պուխար հալինտէ կէօրիւնմէզ պիր սու տէրեասը մէվճուտ տըր : Սուլուն հերարէթի արթուրգճա , հալիյլէ թէպախիսուր տախի արթար , վէ գայնամաղա պաշլայընճա , սալթ սաթհընտան տէյիլ , իլլա պէտէնինտէն տախի պօլ պօլ պուխար հասըլ օլուր : Հաւա նիճէ կէօրիւնմէզ իսէ , սու պուխարը տախի կէօրիւնմէզ պիր զազ տըր : Օտանըն օրթասընտաքի մանկալա պիր թաս սու գօնուլուպ գըղաւըրլուսա , պիր միւտտէթ սօնրա օ սու թաստան զայիլ օլուր իսէ տէ , խայլը գըսմը կէօրիւնմէզ զազ հալինտէ օտանըն իչինտէ եինէ մէվճուտ տըր :

100 տիրհէմ սու եինէ 100 տիրհէմ պուխար օլուլօր . շու ֆարգ իլէ քի , սուլուն գըթասը եաթուլթուղու հէր նէ իսէ , պուխարա թէհավվիւլիւնտէ անըն 1700 միսլի եէր թուլթուլօր . շէօյլէքի , պիր միւքեաապ փարմագ սուլուն պուխարը հէման հէման պիր միւքեաապ այագ օլուլօր . չիւնքի պիր միւքեաապ այագ 1728 միւքեաապ փարմագ էտէր . ($12 \times 12 \times 12 = 1728$:)

— Սու 1800Ձ. գըգարսա ԳԷ գասար կեցիւլէցիր . — Հերարէթ սուսա պաւագ ԳԷ թէպէսիլ հասըլ էսէր . — Սու ԳԷ գասար գըգըննա պուխարա թէհավվիլ էսէր . — Պիր գապ սու պուխար օլուրսա ԳԷ գասար եէր թուրսր :

Սըճագ պուխարն էլասթիգ եախօտ երթիճի գուզվէթի փէք ազիմ տիր : Պիր թէնճէրէնին գափաղը նէ գատար մազպուժ գափատըլսա , եինէ ալթընտա թէրաքիւմ էտէն պուխարն զօրունա թէհամիւլ էտէմէյիպ փաթլար : Մէֆրէթ վէ փէք գուզվէթլի վափօր գաղանլարընն փաթլամասը պու սէպէպտէն տիր :

Սու հէրարէթ վասըթասըյլէ 1700 գաթ կէնիչլէնիպ պուխար տէնիլէն հալա թէհազվիւլ էյլէտիյի կիպի , օլ սէպէպին գալգմասըյլէ , եանի սօղումագլէ տախի թէքէսսիւֆ էտիպ՝ թէքրար սու օլուր :

54. Ղագ վէ Պուխար (չալ Լ շոքէ) : — Պուխար եա զագ նէվինտէն օլան ճիսմլէրի սու կիպի սէյեալ հալա թահվիլ էթմէք իչիւն անլէրի եա սօղութմագ , եա սըգըշտըրըպ դըթալարընը քիւչիւլթմէք , եատապու իքի վասըթայա պիրտէն միւրաճաաթ էթմէք լազըմ կէլիր : Պու պապտէ զազլար պէնինտէ ազիմ ֆարգ միւշահատէ օլունմուշ տրր : Սու պուխարը կիպի պազըլարը ազաճըգ սօղութումագլէ , վէ եախօտ ճիւզիճէ սըգըշտըրըմագլէ սէյեալ օլապիլիօրլար : Ֆագաթ միւլէլլիտ իւլ մա վէ միւլէլլիտ իւլ հումուզէ կիպիլէրինի մայի հալա թահվիլ էթմէք իչիւն՝ աշուրի տէրէճէտէ սօղութմագլէ պէրապէր դայէթ պէօյիւք թազեիգ թէսիրինէ տիւշար էյլէմէք տէ լազըմ կէլմիշ տիր : Պինաէն ալէյհ , դագ իսմի ճիւլէսինէ տէ միւշնասիպ կէլէն պիր թապիր իսէտէ , մայի հալա թահվիլէրի գօլայ օլանլարա ալէսսէվիյէ պուխար թէսմիյէ օլունմուշ տրր :

55. Սօղումագլըղըն Սույա Թէսիրի : — Հէրարէթ

— Պուխարն էլասթիգ գուզվէթի հագգընսա նէ տըսին : 54. — Ղագ իլէ պուխար եէֆիկէրինէն նինէ թէճիգ էսիյի : — Ղագլարսա մայի հալա կէթիլիւմիւ օլանը վմը մը տր :

սուշու կէնիւշէնտիրտիլի կիպի պիւրուտէթ տախիանընդըթ-
ասընը քիւշիււտէճէք տիր , վէ պէօյէ տէ օլուր : Շէօյէքի ,
սու 212⁰ տէն պէա իլէ տէրէճէ տէրէճէ սօղուտուլուդ-
տա , գըթասը տա այնի վէճն իլէ չէքիլիպ քիւշիււմէքտէ
օլուր , վէ տէրէճէ (Փարէնհայթ միզանընտա) 39.2⁰ յէ
վարանստէք պու հալ տէվամ էտէր . Փագաթ իսթիսնա
տէտիլիմիզ անտէն սօնրա պաշլայըպ սօղուգըլուգ արթ-
տըգճա գըթա կէնիւշէնմէքտէ պուլունուր : Շէօյէքի ,
պիւրուտէթի 37⁰ օլան սուշուն գըթասը 39⁰ օլանտան րա-
հա քիւշիւք օլմայը իքէն , տահա կէնիւշ օլուր . վէ պու հալ
39⁰ տան աշաղըյա սօղըրու 32⁰ յէտէք տէվամ էտէրէք , սու
սօղուտուգճա քէսպի թէվէսսիւ էյլէր . օլ նօգթատա
(32⁰ տէ) տօնմաղա պաշլայընճա պու թէվէսսիւ գապիլիյէթի
պիրտէն պիրէ արթըպ 32⁰ տէ իքէն գըթասը 10 օլան պիր
սու տօնուճա 11 գըթա իպրաղ էտէր , եանի ծնտա պիր
կիպի կէնիւշէնիւր : Վէ էկէր սու տար պիր գապտա օ-
լուպ , տօնար իքէն կէնիւշէնմէսինէ մէյտան պուլմաղ ի-
մէ , պուլունտուգըլու գապը չաթլատըր : Սուշուն պու խաս-
սիյէթինէ վագըֆ օլմայանլար , եախօտ պիլիւր իքէն գայտ-
սըզ պուլունանլար հէր գըշ պու եիւղտէն չօդ գիյանա
ուղըրարլար : Թարլանըն թաշ կիպի փէքիւմիշ քէսէքլէրինի
եումշադ թօփրաղա թահվիլ էտէն , վէ եաղմուր սուշունու
գայալարըն չաթլագլարընա կիրէրէք տօնմասըյէ անլէրի
փարէլէյիպ սէնէ պէ սէնէ թօփրաղա թահվիլ էյլէյէն
գուվվէթլէրտէն պիր պէլիճէսի իշթէ սուշուն պու թա-
պիաթը , եանի տօնար իքէն կէնիւշէնմէսի տիր :

Ումուճի գախտէնին խիլաֆընտա կէօրիւնէն սուշուն

55. — Սուշուն , հերաբէ եա պիւրուտէթէն գապուլ էքսիյի թէսի
խուտուտէնա իպրաղ էյլէթիյի իսթիսնա մէ սիր . — Հանկը սու տահա
աղըր սր , հերաբէթի 35⁰ օլան մր եօգա 33⁰ օլան մր . — Նիշիւն : —
Տօնան սուշուն պուլունսուղու գապը չաթլաքմասընը սէպէպի մէ սիր .

իշպու խասսիյէթի երւզիւնտէն տիւնեայա թէրէթթիւպ էյլէյն մէնֆաթ ճիւզի պիր շէյ տէյիլ տիր : Սու տախի 390 տան էօթէ միւսթէսնա պիր թապիւթ կէօսթէրմէյիպ տէ տիկէր ճիսմէր կիպի սօղուտուզճա , վէ ազըպէթ տօնտուղունտա , քիւչիւլմէքտէ տէվամ էթսէ իտի , պուզ սուտան աղըր օլմագլալըմ կէլիւր իտի . պուսուռն տա թապիի նէթիճէսի պու օլուր իտի քի , նէհրէրին վէ կէօլլէրին սաթհընտա թէչէքքիւլ էտէն պուզլար սուլա պաթմագլէ , սաթհ տախմա աչըգտա գալարագ , ալէտտէվամ պուզուռն եէնիսի եափըլըպ տիպինէ էնմէքտէ պուլունաճաղընտան , գըչլարը ուզուռն օլան իպլիմէրտէ ճէսիմ նէհրէր , վէ հաթթա կէօլլէրին պիւթիւն պէտէնի պուզ քէսիլէճէք , վէ անլէրտէ օլան հայաթ մանվ օլտուղտան պաշգա , եազըն պիւթիւն միւտտէթի օլ պուզլարը էրիթմէյէ քեաֆի օլմայաճագ իտի : Շիմաիքի թէրթիպտէ , հասըլ օլան պուզլար սուլուն երւզիւնտէ գալմաղլէ , պիր եօրղան միսիլլիւ ալթընտաքի սուլու տըչարքի հավանըն շիտտէթինտէն մուհաֆազա էտէր , վէ տօնմագ ճիւզի պիր գալընըղը թէճալուզ էտէմէլ :

56 . Սուլուն Թէվագուսուսա գահիր օլան դարիպ պիր խուսուս : — Ֆարզ էտէլիմ քի , պիր եարտա եախսու իւչայագ պօյու վէ 1½ փարմագ էնի օլան պիր գապ , տիպինէ մութթասըլ օլմագ իւզրէ եանտան քիւչիւք պիր տէլիք վասըթասըլա քէնտի եիւքսէքլիյինտէ , վէ տէլիյինին գալընըղը պիր միւրէպպա փարմագ օլան պիր ճամ պօրուլա միւհագ տըր : Պէօլիւք գապա 20 փարմագ տէրինլիյինտէ սու տօլտուրուլտուգտա պէսպէլլի տիր քի ,

— Սու տօնար իէէն կէնիւլմէսիցիննն մէնճաաքք վար սր : — Պուզ սուսան աղըր օլա , ճէթինէսի ճէ օլուր իսի : 56. — Սուլուն թէվագուսուսա գահիր օլան դարիպ պիր խուսուս ճէ սր :

քէնտինէ միւլհագ պօրուտա տախի աշնի երւքսէքլիյէ գալգար : Պուենտա շայանը տիգգաթ սայըլաճագ խուսուս պէօյիւք գապտաքի սու իլէ պօրուտաքի սուլուն պիր հիգատա տուրմասը տրր . չիւնքի պէօյիւք գապտա 15,400 տիրհէմ կիպի սու վար իսէ տէ , գապըն տիպինտէքի տէլիքտէն սուլու տըչարքի պօրուլա եիթէն գուվլէթ օգատար օլմայըպ՝ անճագ տէլիյին գալընլըղընտա , վէ օլնօգթատան սուլուն սաթհընատէք օլան մէսաֆէնին (20 փարմաղըն) ուզունլըղընտա պիր սու չըպուղընուն աղըրլըղը , եանի 100 տիրհէմ տրր : Նախօտ մատտէյի պօրուտաքի սու ճիհէթինտէն միւթալաա էտէճէք օլտուղումուգտա , պու տէմէք օլույօր քի , օրատտաքի 100 տիրհէմ սուլուն աղըրլըղը կախօտ թաղեիպի պէօյիւք գապտաքի 15,400 տիրհէմ սուլու քէնտինին պուլունտուղու եիւքսէքլիյէ գալտըրապիւմիչ տիր : Իչթէ պուրատա միւլվազէնտէ տուրան պիր նէվ թէրաղը վար աըր քի , պիր կէօղիւնտէքի սըգլէթ 100 տիրհէմ , տիկէր կէօղիւնտէքի 15,400 տիրհէմ տիր : Պու աճիպ կէօրիւնէն ալամէթին թէֆսիրինին էսասը 49 ունճու պէնտտէ զիքր օլունտու : Շէօյլէքի , մէգքիւր պօրունուն աչաղքի աղընտա մէվճուտ օլան սըգլէթ կախօտ թաղեիգ , պէօյիւք գապտա պօրունուն գալընլըղընտա օլան հէր սաթհը 100 տիրհէմ վիք պիր գուվլէթլէ եիթմէսիյլէ , օլ թարաֆտաքի սուլուն տախի աշնի իրթիֆատա տուրմասը լաղըմ կէլիր : (Գութրու 14 փարմագ օլան պիր գապըն սաթհը 154 փարմագ կիպի օլտուղունտան , պօրուտաքի 100 տիրհէմ սուլուն պէօյիւք գապա վէրտիյի թաղեիգ $100 \times 154 = 15,400$)

— Պօրուսաֆի 100 իրհէմ սու նմալ օլուպ սա պէօյիւք գապսաֆի 15,400 իրհէմ սու իլէ քէվազունսա պուլունույօր . — Պօրուսաֆի սու իւղէրիգէ 100 օգգա գուվլէթ իլէ պասըլանագ օլտուղունսա , պէօյիւք գապսաֆի սու 66 գուվլէթ իլէ եօգարը տօղու եիթիլիր :

տիրհէմ օլուր :) Էկէր մէղքիւր պօրուսուն իւլինէ 10 փարմադ սու տահա տօլտուրուլապիւտէ , պու սու թարթըտա անճագ 50 տիրհէմ կիպի ճիւղի պիր շէյ իսէ տէ , ալթ ուճունտա իլէրի կէթիրտիյի թագեիզ էվլէլքինին նըսֆը գատար աղըրլըր , եանի 7700 տիրհէմ սույու տախի կէթիւրէպիլիր : Շէօյլէթի , քիւչիւք պօրուտա 30 փարմադ եիւքսէքլիյինտէ տուրան սու պէօյիւք գապտաքի սույու տախի աշնի իրթիֆատա (30 փարմադ եիւքսէքլիյինտէ) տուրտուրուր , վէ պէօյլէճէ 150 տիրհէմ սու 23,100 տիրհէմ սու իլէ թէվազուն հալինտէ պուլունուր : Պու խուսուս շու վէճիլէ իսպաթ էտիլէպիլիր : Գապ 30 փարմադ սու իլէ տօլու իքէն սույուն եիւզիւնէ թէմաս էտէրճէսինէ անա էօյլէ պիր գափագ թէրթիպ էտիլին քի , քէնարընտան հիչ սու սըղտըրմասըն , վէ եինէ տէ սույուն էնմէսի վէ գալզմասը իլէ պէրապէր աշաղը եօգարը գօլայ էնսին գալզսըն : Գափագ պու հալտէ տուրուր իքէն իւզէրինէ 7700 տիրհէմ աղըրլը գօնսա , պու աղըրլըգ՝ ալթընտաքի սույա պատմաղլէ տըշարքի պօրուտա 20 փարմադ եիւքսէքլիյինտէ տուրան սույու 30 փարմադ եիւքսէքլիյէ չըգարըր : Վէ եախօտ մատտէյի պէրի թարաֆտան թարիֆ էթտիյիմիգտէ տէմիչ օլույօրուզ քի , պօրույա իւալէ էտիլէն 10 փարմադ եիւքսէքլիք եախօտ 50 տիրհէմ սու օլ պիր թարաֆտա 19 օգգար աղըրլըգ տահա գալտըրտը : Մէղքիւր պօրու ուզուն օլսատա , 10 փարմադ եէրինէ 10 տէֆա 10 փարմադ պօյունտա եախօտ 500 տիրհէմ սու տօլտուրուլսա , օլ վազըթ պէօյիւք գապտաքի գափաղըն իւզէրինտէ 19 օգգայը

— Քիւլիւ պօրուսունուն գուքու $\frac{1}{2}$ փարմադ , վէ միւլիւ պուլունսուդու պէօյիւ իւսթիւվանէնին գուքու 20 փարմադ օլան պիր սու ճէնսէրսինսէ 4է-7է 500 օգգա գուվէթ իլէ քագեիզ էսիլիսէ , պէրի քարաճա նէ գաւար քագեիզ կէլիր :

տէյիլ, իլլա 190 օգգայը գալտըրըր : Ճամ պօրուչու ուզաթ-մագտան իսէ, տէլլային գալընըղընճա պիր էլէնճու ույտու-րուպ անըն իւղէրինէ 500 տիրհէմ պիր աղըրըղէ պասը-սա, երինէ այնի նէթիճէ մէյտանա կէլիր, եանի պէօյիւք գապտաքի գափաղը 190 օգգա գուվվէթլէ եօգարը տօղրու երթէր : Իշպու իզահաթտան Սու ճեհեհեհեհ (Զը-Քաշ-Խաշան Տահու) տէնիլէնին էսասը գօլայ անլաշըլապիրի :

57. Հարէէք Էսէճ Սուլուն Գուվվէթի : — Ազան սու-լարըն պէօյիւք պէօյիւք չարգլար տէճնտէրմէլէրինտէն, վէ նէհրլէրտէ կէօրիւտիւյիւ իւղրէ, փէք չօգ թաշլարը վէ իրի գայա պէտէնլէրինի եուվարլայը կէօթիւրմէլէ-րինտէն, վաֆիր գուվվէթի հաիղ օլտուղլարը անլաշըլըր :

Գուվվէթ թայինինտէ չօգ քէրրէ պարկիր գուվվէթի թապիրի իսթիմալ օլունուր, քի պունտան էվվէլ (30 ուն-ճու պէնտտէ) պիւտիրիւտի իւղրէ, 33,000 լիպլայը, եախօտ 11,880 օգգա աղըրըղը պիր տաղիգէ զարֆընտա պիր այագ եիւքսէյէ գալտըրապիլէն գուվվէթ տէմէք տիր : Պունտա րագամըն պիրինի էքսիւտիպ տիկէրինի այնի նիսպէթլէ արթըրմագ օլապիրի : Պիլֆարզ, պիր այագ եէրինէ 10 այագ գօնուլուպ, օգգանըն սայըսը 1188 է թէնղիլ էտիլէպիրի : Պու գուվվէթ տէօրթ երկիթ ատէ-մին կէօրէճէյի իշէ մուգապիլ կէլտիյի անլաշըլըր :

Սու տէյիրմէնլէրինտէ վէ սու գուվվէթիլէ իշէյէն ֆապրիգա-լարտա կէօրիւտիւյիւ իւղրէ սուլուն էն չօգ գուվվէթ իպրաղ էթ-մէսի եիւքսէքտէն տիւշտիւյիւնտէ վագը օլուր : Ղէ պիր սուտա նէ գատար գուվվէթ մէվճուտ օլտուղընու անլամագ իչիւն, անըն (այագ օլմագ իւղրէ) տիւշտիւյիւ իրթիֆար, վէ պիր տաղիգէտէ

57. — Նէ գասար գուվվէթէ պիր պարկիր գուվվէթի տէնիյի : — 11,880 օգգայը պիր սանիյէ 15 այագ գալթրան, գուվվէթ ճէ գասար սր : — Եիւսէֆէն իսէն սուտա ճէ գասար գուվվէթ մէվնուտ օլտու-ղընու պուլմանըն գաիսէսիճի սէօյլէ :

(լիպրա օլմագ իւզրէ) նէ գատար սու տէօքիւլտիւլնիւ պիլմէք լազրմ կելիր: 0 զէման գաիտէ շու օլուր: պիր տագիգէտէ տէօքիւլէն սուլուն աղըրլըղը իրթիֆար իլէ զարպ էտիլիպ 33,000 է թագսիմ էտիլտիլինտէ՝ չըգան խարիճի գըսմէթ սնըն գաչ պարկիր գուվէթինի հաիզ օլտուղունու կէօթէրէն ըագամ օլուր: Պունուն տէօրթտէ պիրի զայ օլուր ֆարզ էտիլտէ, տէօրթտէ իւչիւ իշէ եարատըլպիլիր: Պիլֆարզ, էնի 10, տերնիլի 2, վէ սանիլէտէ սիւրաթը 7 այագ օլուպ, 50 այագ եիւքսէքտէն տիւշէն պիր սուլուն գուվէթի օլուր,

$$\frac{10 \times 2 \times 7 \times 60 \times 62\frac{1}{2} \times 50}{33,000} = 800 \text{ պարկիր գուվէթի (թագրիպէն).}$$

պունուն իսէ տէօրթտէ իւչիւ, եանի 600 պարկիր գուվէթի իշէ եարատըլպիլիր: Մէգքիւր ըագամլարտա 60՝ սանիլէյի տագիգէյէ թաշվիլ էտէն մուղուպ տըր, վէ 62 $\frac{1}{2}$ տա պիր միւքեաապ այագ սուլուն գաչ լիպրա օլտուղունու կէօթէրէն ըագամ տըր:

58. Սուլուն Սաթիր: — Տիւնեա եուվարլագ օլտուղու իչիւն տէրեանըն սաթիշ տա եուվարլագ եաիօտ թիւմսէք տիր: Չիւնքի սուլուն թէվազունտա, եաիօտ հարէքէթսիլ տուրապիլմէսի իչիւն սաթիշ տաիմա ճազիպէի սըգլէթ խաթթընա ամուտի տիւշմէք կէրէք տիր: Պու թիւմսէքլիք պիր միլ մէսաֆէտէ 8, իքի միլ մէսաֆէտէ 32 վէ պէշ միլ մէսաֆէտէ 200 փարմագ տըր: Եանի թիւմսէքլիք մէսաֆէյէ սատէ նիսպէթլէ տէյիլ, անճագ միւրէպպա նիսպէթլէ օլարագ թէղայիւտ էտէր: Փագաթ 5-10 արշըն կիպի ճիւզի մէսաֆէլէրտէ սուլուն սաթիշ քեամիլէն միւսթէվի վէ ուֆուզի ատտ օլունապիլիր: պու սէպէպտէն սու Մըգեսա ը իսթիվա (հաշմաշմէ) հալինտէ իսթիմալ օլունուր:

— Էնի վէ սերիցիլի 2 այագ օլուպ սանիլէսէ 3 այագ սիւրաթի ագան սու 15 այագ եիւֆսէֆսէն սիւեհսէ, նէ գուվէք հասըլ էսէ: 58.— Իւչ միլ մէսաֆէսէ սիւնեանըն սաթիւնսաֆի միւնհանիլէք նէ գասար սըր: — Մըգեսա ը իսթիվա նէ սիր:

Ի Ի Ձ Ի Ի Ն Ճ Ի Ի Գ Ը Ս Մ

Շ Ա Վ Ա

59. Հավա վե Խաստիյերի : — Թէնէֆֆիւս էյլէտի-
յիմիզ հավա միւլէլլիտ իւլ կիւհէրչիլէ վէ միւլէլլիտ իւլ
հուսուզէ նպման իքի զազարըն ֆիզիքի սուրէթտէ մախ-
լութը օլուպ , պու իքիտէն մատա անտէ պիր մըգտար
սու պուխարը իլէ պիր ազ տա համիլ ի ֆահմի տէնիլէն
զազ տաիմա պուլունուր :

Հաւա , ճիւզլէրինին փէք միւթէհարրիք վէ գայփազ
թապիաթընա նազարէն էճսամը մայիէյէ պէնզէր իսէտէ ,
ճիւզլէրինին պիրպիրինի թութուճու գուվլէթինին (գուվ-
վէ ի մասիքէսինին) օլմամասը , վէ սէյեալլարտա կէօ-
րիւլէնին քեամիլէն մուզայիլի օլմագ իւզրէ զայէթլէ
էլասթիգ օլմասըյլէ անլէրտէն պիւսպիւթիւն այրլըր :

Պիւթիւն քիւրէյի ինաթա էտէն հաւանըն մէճմուինէ
Քիւրէ ի հաւա (Տիւրք) եախօտ Հաւա ի նէսիմի թէս-
միյէ օլունուպ , եիւքսէյէ չըգըլտըգճա սէյրէլիր , Պաօն-
լար իլէ իճրա էտիլէն սէյեահաթտա վէ եիւճէ տազարըն
պաշընտա թէնէֆֆիւս կիւճլիւյիւ պունտան տըր :

Քիւրէ ի հաւանըն սաթհը զէմիլտէննէ գատար Խօ-

59. — Հավա նէ դազարսան միւրէֆֆէպ սիր . — Հավանըն վէ սի-
կէր դազարըն էճսամը մայիէսէն պէլլի պիր ժարզարըր նէ սիր . Հա-
վա ի նէսիմի սէմէլէ նէ անլարըգ . — Հավա ի նէսիմին իրթիճար
նէ գասար սր :

դարտա խիթամա էրտիյի թամմ մալիւմ տէյիլ իսէ տէ ,
 ֆէճրտէն անլաշլաղղընա կէօրէ 40-50 միլ , վէ շաֆազը
 չիմալի տէնիլէն հատիսէտէն չըգարըլան հիսապա կէօրէ
 400-500 միլ օլմայը :

60. Հաւանըն Սըզլէթի : — Սէյնալ վէ գաթը ճիսմ-
 լէը միսիլլիւ , հաւա տախի , թէհայեիւղիւ , 'ատէմի թէ-
 նաֆիւղիւ , աթալէթի վէ սըզլէթի օլան պիր ճիսմտիր .
 շու ֆարզ իլէ թի , զազլարա մախսուս արիզէտէն պիրի
 օլմազ իւզըն՝ հաւանըն ճիւզլէրինտէ պիրպիրինի ճէզպ
 էթմէքտէն զիյատէ տէֆ էթմէք թապիլաթը պուլունտու-
 ղունտան , հաւա պիր պասգընա թազեիզ ալթընտա պու-
 լունմատըղընտա փէք կէնիշ եէր թութար : Պիր պօշ շի-
 շէտէ մէվճուտ օլան հաւանըն 1000 տէ 999 ը անտէն
 չըգարըլալ , անտէ պէս 1000 տէ պիրի պրազըլսա , պու-
 ճիւզի գըսմ թէվէսսիւ էյլէյիպ եհիսէ պիւթիւն չիշէյի տօլ-
 տուրուր : Հաւանըն 'ատէմի թէնաֆիւղիւ պուլունտան էվվէլ
 (Չ4իւնճիւ պէնտտէ) զիքր օլունտու : Շէօյլէթի , հաւա տախի
 տիկէր ճիսմլէր միսիլլիւ աթըլ տըր , եանի խարիճտէն պիր
 թէսիր օլմատըղը թագտիրտէ քէնտի հալընը թէպտիլ էտէ-
 մէզ . (պէնտ.25) : Հաւա , ճիւմլէ զազլար իլէ պէրապէր , փէք
 էլասթիզ պիր ճիսմ օլտուղունտան աղըրըղը մուգարլէր
 օլմայըլ՝ քէսաֆէթիլէ տէրէճէ ի հէրարէթինէ միւթէվազ-
 գըֆ տըր : Շէօյլէթի , իւզէրինէ պասան թազեիզ չօզ , վէ
 օրթալըզ տախի սօղուզ օլտուղունտա գըթասը քիւլլիւք վէ
 քէնտիսի սըզ օլմաղլէ աղըր կէլիր : Լաքին պուլուն մուղա-
 յիրի վազը օլուպ՝ քէնտինի թազեիզ էտէն գուլվէթ ազ ,
 վէ տէրէճէ ի հէրարէթ եիւքսէք օլտուղունտա , օ զէման

— 60. Հաւանըն գուվվէ ի մասիֆէսի , եախօս ճիւզլէրինիմ պիրպիրի-
 նի թուլունու գուվվէթի հազգընսա ճէ ճէրսին . — Պիր միւլեաապ ա-
 յազ հաւա թարթըսա ճէ կիլիր :

գրթասը կէնիշ, վէ պինաէն ալէյն թարթըսը ազ օլուր : Տիւնեա իւղէրինտէ էն սագիլ հաւա սաթհը տէրեա հիւղասընա կէլէն օլուպ, պուռուռն տէրէճէի հէրարէթի 32⁰ֆ. իթիպար օլուռտուղու հալտէ պիր միւքեաապ ալագ հաւա 11.6 տիրհէմ (582 պուղտայ) կէլիր : Տէնիզ սաթհը պէրապէրինտէ, սուլուն տօնմագ տէրէճէսինտէ (32⁰ֆ.տէ) սօղուգ օլան գուրու հաւանըն աղըրըղը, սօղուգուղու ալնի տէրէճէտէն օլան սուլա նիսպէթլէ 771 տէ պիրտիր : Շէօլէքի, 771 միւքեաապ ալագ հաւանըն աղըրըղը պիր միւքեաապ ալագ սուլուն աղըրըղընա միւսաւի կէլիր, քի 8974 տիրհէմ, եախօտ 22.44 օգգա էտէր : Սաթհը տէրեատան 3000 ալագ եօգարը չըղըլտըգտա (պիֆարգ Այնթապտա) պիր միւքեաապ ալագ հաւա էվլէլէքի գատար աղըր կէլմէզ, վէ ծոտա պիրի գատար էքսիլիպ 10¹/₂ տիրհէմ կիպի կէլիր : Սաթհը տէրեատան 18,000 ալագ, եախօտ 3¹/₂ միլ կիպի եօգարը չըղըլտըգտա, օրատա հաւանըն գրթասը տէնիզ սաթհը պէրապէրինտէ օլտուղուռնու իքի միսլի կիպի օլտուղու իչիւն, աղըրըղը տա էվլէլէքինին նըսֆը գատար օլուլօր : Վէ թէճրիպէ հէմ հիսապ թարիգիլէ անլաշըլմըշ տըր քի : 7 միլ եօգարտա հաւանըն սէյրէքլիյի աշաղըտաքինին տէօրթտէ պիրի, վէ 10¹/₂ միլտէ 8 տէ պիրի, վէ 14 միլտէ 16 տա պիրի օլուպ, պու միւսլալ իւղրէ կիտիլտիյինտէ 35 միլ եօգարտա անճագ պինտէ պիրի կիպի գալաճագ տըր :

61. Հաւա ի Նէսիմինին Սըզլէքի : — Քիւրէ ի արզըն սաթհընըն գաշ միւրէպպա միլ, վէ պինաէն ալէյն գաշ միւրէպպա ալագ օլտուղուռնու պիլտիյիմիգտէն, էկէր պիր

— Սու՝ հաւանըն գանչ միսլի աղըր սըր : — Պիր միւքեաապ ալագ սուլուն աղըրըղըն 6¹/₂ սիւր : — Եօգարը չըղըլտըգտա, հաւա 6¹/₂ նիսպէթ-սէ ինպիսաթ էսէր (սէյրէլիր) : — 7 միլ եօգարտա հաւանըն քաղեիգի 6¹/₂ գաւար սըր :

միւրէպպա այագ սաթհ իւզէրինէ կէլէն հաւանըն, եանի դախտէսի տէրեա երւղլանտէ վէ թէփէսի հաւանըն թիւ-
քէնտիյի նօզթատա էնճամ պուլան հէր թարաֆը պիր
այագ օլմագ իւզրէ, տէօրթ քէօշէլի պիր հաւա սիւթու-
նունուն աղըրլըղընը սիլսէք, պիր դաշ րագամը պիրպի-
րի իլէ զարպ էտէրէք պիւթիւն հաւա ի մուհիթին սըգ-
լէթինի պուլմուշ օլուրուզ: Շիւաի պունու, եանի մու-
այեէն դալընլըգտա պիր ինճէ հաւա սիւթունունուն
աղըրլըղընը անլամագա չալըշալըմ:

Պիր գապա, պիլֆարզ դախտէսի պիր միւրէպպա
այագ օլան տէօրթ քէօշէլի պիր գապա սու տօլտուրուպ,
իքի աղզը աչըզ ուզուն պիր ճամ պօրունուն պիր ու-
ճունու անա պաթըրտըղմըգտա աշիքեար տըր քի, պօ-
րունուն ալթ ուճունտան կիրէն սու անըն պաթտըզը
նօզթայատէք չըգըպ, գապտաքի սուլուն սաթհըլէ միւս-
թէվի օլտուգտա՝ օրատա տուրուր: Չիւնքի գապըն իւ-
զէրինէ չէօքէն հաւանըն թաղեիդիլէ պօրունուն իչին-
տէքի հաւանըն թաղեիդի մուվաղէնէտէ տիր: Վէ մա-
լիւմ տիր քի պօրունուն եօգարքի ուճունտան աղըզ իլէ
սօմուրուլտուղունտա, սու եօգարը տօղրու չըգարագ պիր
ազտան աղըզա եէթիշիր: Սօմուրմագ եա էմմէք տէտի-
յիմիդ՝ պօրունուն իչինտէքի հաւայը չէքմէք տիր: Հաւա
չէքիլինճէ, թէվազունա խալէլ կէլմէքլէ, եանի գապըն
սաթհընա պասան սըգլէթ պօրունուն իչինտէքինի թէճա-
վուզ էթմէքլէ, զօրլայըպ սուլու եօգարը կիթէր: ՏՃ ըն-
ճը պէնտտէ իղահ օլունան մէպտէյէ կէօրէ, հաւայը էմ-
մէքլէ պօրուտա սու պիր արշըն եօգարը չըգարսա, գա-

61.— Թուլու՝ սաթի ր Տէրեասան հաւանըն քիլէնսիյի ճօգթայաթէ
միւմթէ օլան պիր միւրէպպա փարմագ գալընլըղընա ճալա սիւ-
թունունա աղըրլըղընը ճէ գասար սըր: — Մէգփիւր սիւթուն պիր միւ-
րէպպա այագ գալընլըղընա օլուրսա, սըգլէթի ճէ օլուր:

լընլըղը գապըն իչ գութրունա վէ ուղունլուղու պիր ար-
չընա միւսաւի կէլէն պիր սու տիրէյինին աղըրլըղը օլ
գապտաքի սուլուն սաթնընա չէօքմիւշ օլուր : Պու թէճ-
րիպէյի փէք ուղուն պիր պօրու իլէ էթսէք , չէօյլէքի ,
պօրունուն սուտան տըչարտա իչի պօշ գալան գըսմը
5-10 արչըն ուղունլուղունտա օլսա , պօրունուն եօգար-
քի աղըր գուվլէթլիճէ էմլիտիյինտէ , երինէ ախի հալ
վազը օլուր , եանի սու պօրուտան եօգարը չըգա չըգա
աղըզա եթթիլիր : Պունտա անճադ շու կիւճլիւյէ թէսա-
տիւֆ էտիլիր քի , օ գատար ուղուն պիր պօրուտան սու-
լու էմիպ եօգարը չէքմէք իչիւն տուտաղարըն գուվլէթի
թէհամմիւլ էտէմէղ . իմտի պու խըզմէթէ մախսուս օլմաք
իւղրէ , սօմուրուճու գուվլէթի փէք չօք օլան Հալիա
թուշումպասըր իամինտէ պիր ալէթ իսթիմալ օլունուր :
Մէզքիւր թէճրիպէ (թէճրիպէնին մահալը տէնիղ սահլիլինտէ
Փարզ օլունարադ) սուտան տըչարքի գըսմը 20 արչըն
գատար ուղուն օլան պիր պօրու իլէ էտիլէրէք , հավասը
չէքիլէճէք օլսա , շու դարիպ նէթիճէ գահիր օլուր քի ,
սու պօրուտա 14 արչըն եախօտ 34 այադ չըգարգտան
սօնրա օրատա տուրուր , վէ հավա թուլումպասընըն սօ-
մուրուճու գուվլէթի հէր նէ տէրէճէ միւքէմմէլ տէ օլսա ,
արթըզ եօգարը տօղրու գըմըլտամադ : Պօրու էվլէլքին-
տէն տահա ինճէ եա տահա գալըն ալընսա , իչ Փարգ
էթմէյիպ , երինէ էվլէլքի նէթիճէ հատիա օլարադ , սու
34 այադ չըգարգտան սօնրա օրատա տուրուր : Մէզքիւր

— Պիր նամ պօրունուն պիր ունունու սույա պաքըրպ՝ օլ պիր ունու-
նու սօմուրսուղումուզսա սուլուն աղգըմրպա կէլմէսի նէսէն քիւ . —
Մէզքիւր ուսուլ իլէ սուլու սօմուրադ իսթէսիլիմիզ եիւսէսիլի
չըգարապիլիւմիլիզ . — ճիչիւն . — Սու եէրինէ ալգօփօլ եա ճիվա կիպի
պաւգա պիր ճիւս ի մայի իսթիմալ օլունսա , անլէրին ճէ չըգանաղը
սօմ հուսուն 34 այանգ մը քր :

թէճրիպէտէ սու ետրինէ պաշգա պիր ճիսմի մայի իսթիմալ օլունսա , անըն սուտան աղըրլըղը եա խաֆիֆլիյի նիսպէթինճէ , պօրուտաքի սու եա տահա էնկինտէ գալըր եա տահա եիւքսէյէ չըգար : Ալգօհօլուն սըզլէթի իղաֆիյէսի 0.79 օլտուղունստան, 34 այագ ետրինէ ($\frac{34}{0.79} =$) 43 այագ եիւքսէլիր . պիւաքս ճիվանըն սըզլէթի իղաֆիյէսի 13.60 օլմաղլէ սու ետրինէ պու սէյեալ իսթիմալ օլունսա , պօրունուն իշլինտէ անճագ ($\frac{34}{13.6} =$) 2.5 այագ եախօտ 30 փարմագ եիւքսէլիր : Վէ , 56 ընճը պէնտին թալիմինէ կէօրէ , պու տէմէք օլուր քի , գալընլըղ գապըն իչ գութրունա , վէ ուզունլուղու 34 այաղա (եախօտ 14 արչնա) միւսավի կէլէն պիր սու տիրէյինին աղըրլըղը տըշարքի գապըն սաթհընա չէօքմէքտէ տիր . վէ պու չէօքէն պիրա չիւպհէ գախտէսի սույուն սաթհընտա օլուպ պիր միւրէպպա այագ , վէ ուզունլուղու քիւրէ ի հավանըն էնճամ պուլտուղու նօգթայատէք եթիչէն տէօրթ քէօչէլի պիր հավա սիւթունունուն աղըրլըղը տըր քի , 34 միւքեաապ այագ սույուն եախօտ 2.5 միւքեաապ այագ ճիվանըն աղըրլըղնա միւսավի օլուպ , օտա թագրիպէն 763 օգգա էտէր : Պու տէմէք օլուր քի , քիւրէ ի արզըն պիւթիւն սաթհընը 34 այագ տէրինլիյինտէ գափլայան սույուն , վէ եախօտ 2.5 այագ տէրինլիյինտէ ճիվանըն աղըրլըղը նէ իտէ , պիւթիւն քիւրէ ի հավանըն աղըրլըղը տա հէման օ սըր : Պիր միւրէպպա այաղա 763 օգգատան պիր միւրէպպա փարմաղա 5.3 օգգա թագիթգ իսապէթ էտէր . վէ հաւլա ի նէսիմինին սըզլէթինի

— Պու խուսուս հավա հագգընսա ճէ էյի քասիգ էթմիւ օլուր . — Այր ունու ճիվայա պաթըրլմը պիր պօրունուն իւսք քարաճընսան հավա պիւսպիւքիւն չէֆիսիյինսէ , ճիվանըն 30 փարմագսան զիյասէ չըգմամասընըն սէպէպի ճէ ճիւր . — Չէփչէվրէ գէմինի ինսապ էյլէյէն պիւքիւն հավա ի նէսիմինին աղըրլըղը գմչ օգգա սըր :

անկամագ սըրալարընտա միյար հալինտէ իսթիմալ օլու-
նան րազամ իշթէ պու (5.3) տըր : Տիւնեանըն սաթհը
197,000,000 միւրէպպա միլ օլուպ , հէր միւրէպպա միլտէ
5280 միւրէպպա այագ մէվճուտ օլտուղունտան՝ պիւթիւն
հավաի մուհիթին սըզլէթի օլուր , $197,000,000 \times 5280^3 \times$
 $763 = 4,188,462,142,400,000,000$ օգգա : Իշթէ պու ճէսիմ
մէպլաղ, եանի (թագրիպէն) 4,200 միլեօն տէֆա 1,000 միլ-
եօն օգգա պիւթիւն հավաի նէսիմինին սըզլէթի տիր :

62. Պու գասար Աղբըլըըն հիսս օլունմասըղըըն Սէ-
պէպի : — 49 ունճու պէնտտէ թաֆսիլ օլունտուղու իւզ-
րէ , սուտա վէ ճէմի էճսամը մայիէտէ քէնտիլէրին աղբը-
լըղընտան , ետտա իւզէրլէրինէ չէօքէն տիկէր պիր գուվլէ-
թին պասմասընտան իլէրի կէլէն թագեիգ կալընըզ աշա-
ղը տօղրու օլմայըպ՝ իլլա հէր թարաֆա , վէ հաթթա եօ-
դարը տօղրու , միւսավի տէրէճէտէ տիր : Պու սէպէպ-
տէն օգիանօստա պիր գաչ եիւզ արչըն տէրինտէ կէզէն
պիր պալըզ քէնտինտէն եօգարտա օլան օգատար սուլուն
աղբըլըղընը հիսս էթմէզ : Իշպու թագեիգի հէր թարաֆա
նազլ էթմէք գապիլիյէթի էճսամը մայիէտէ նիճէ իսէ ,
ղազլարտա տա այնէն էօյլէ տիր : Եէր եիւզիւնտէ հարէ-
քէթ էտէն ատէմ պու տէրին հավա տէրեասընըն տիպինտէ
կէզմէսիլէ վիւճուտունուն սաթհը կէնիչիլինտէ (2000
միւրէպպա փարմագ) պիր հավա սիւթունունուն սըզլէթինէ
տիւշար իսէ տէ , պու թագեիգ հէր թարաֆտան օլտու-
ղու վէ պախուսուս վիւճուտունուն տէրունինտէ , էթին-
տէ , տամարլարընտա վէ գանընտա պուլունան հավանըն
էլասթիգ գուվլէթի տըշարքի իլէ պիր օլտուղու իշիւն ,

62. — Հավանըն թագեիգի հէր միւրէպպա փարմագ 5.3 օգգա օլ-
տուղու հալէ , ինսանըն վիւճուտու իւզէրինէ կէլէն սըզլէք ճէ գասար
օլուր : — Պու գասար աղբըլըըն հիսս էթմէսիլիւգին իիլ պէլի սէ-
պէպի ճէ սիր :

մէջքերու աղբուրդը հիսս էթմէզ : Վիւնուտունուն տէրու-
նինտէքի հաւա իլէ տըշարքի հաւանըն էլասթիզ գուվ-
վէթի մապէնինտէքի ֆարզ հատոր թէճաւուզ էթտիլին-
տէ նէթիճէսի անիտէ զահիր օլուր :

63. Խուսուս ր մէզբիւրէ պիր պաւզա Պիւրհան : —
Սալիֆ իւզ զիքր պէնտտէ պէյան օլունան հատիսէ , եա-
նի սույուն եա ճիւանըն հաւասը չէքիլէն պիր պօրուտան
եօգարը տօղրու չըգմասը , գապտաքի սույուն սաթհը
իւզէրինէ պասան հաւանըն թաղեիգինտէն օլուղունա
պունտան էվվէլքի պէնտտէ պէյան օլունան տէլիլէրտէն
պաշգա՝ պիր պիւրհան ր գաթի հալինտէ չու տախի զիքր
օլունապիլիր քի , մէջքերի թէճրիպէնին մաշալը տէնիզ
սաթհընտան եօգարըտա օլուղունտա , սու պօրուտա 34
այագ եիւքսէյէ չըգարըլամազ . չիւնքի սույուն սաթհընա
պասան հաւանըն աղբուրդը էքսիլիր : Սաթհը տէրեա-
տան իրթիֆար 9541 այագ օլան Գիթօ շէհրինտէ սուան-
ճագ 24 այագ գատար (23.82) , վէ ճիվա 21 փարմագ
եիւքսէլէպիլմիշ տիր 17,500 այագ իրթիֆարնտա հաւանըն
թաղեիգի էվվէլքինին անճագ նըսֆը գալըպ՝ ճիվա սիւ-
թունու 15 փարմագտան եօգարը չըգամայօր : Պու տէ-
մէք տիր քի քիւրէի հաւանըն 3½ միլ գալընըղընտա
օլան ալթ թապագասը , աղբուրդ ճիէթիյէ պագիտէ գա-
լանըն հէփսինէ միւսավի տիր : Սաթհը տէրեատան 37,000
այագ եախօտ 7 միլ կիպի եօգարը չըգըլտգտա , հաւաի
մուհիթին իւշ րուպունտան զիյատէսի կէչիլմիշ , եախօտ
աշաղըտա գալմըշ օլույօր , չիւնքի օ իրթիֆատա ճիվա
պօրուտա անճագ 7 փարմագ չըգապիլիյօր :

64. Մըգեսա ր Հավա եախօս Պարօմէքրօ : — Ու-

63. — Պուն , եանի սույուն պօրուս մուայէն պիր իրթիճա չըգ-
մասը հավա ի մուհիթին թագեիգինէն օլուղունա պաւզա 62 ճէլի
իւրաէ էսէպիլիւսին :

գունդուղու 32 փարմագ օլան պիր թարաֆը գափալը թէմիզ վէ գուրու պիր ճամ պօրու խալիս ճիվա իլէ տօլտուրուլուպ աղզը փարմագ իլէ սըզը սըզը գափատըլարագ՝ օլ փարմաղըն թութուղու ուճ ճիվա իլէ տօլուպէօյիւճէք պիր Ֆինճանա պաթըրըլտըզտան սօնրա փարմագ պօրունուն աղզընտան չէքիտիյինտէ, պօրուտաքի ճիվա անճագ իքի փարմագ գատար էնիպ օրատա, Էանի Ֆինճանտաքի ճիվանըն սաթհընտան 30 փարմագ Էօզարտա տուրուր: Պօրունուն իւսթ թարաֆընտաքի պօշ կէօրիւնէն իքի փարմագ մէսաֆէ քեամիլէն խալի, Էանի հավասըզ օլուպ, 62նճի պէնտտէ իզան էտիլտիյի իւզրէ, քիւրէի նէսիմինին Ֆինճանտաքի ճիվա իւզէրիւնէ թազեիզի պօրուտաքի ճիվայը 30 փարմագ Էօզարտա տուրտուրույօր: (Պու թէճրիպէ տէնիզ սահիլինտէ Փարզ օլունույօր:) Մէզքիւր թէճրիպէյի իւք տէֆասընտա Գալիլէոսուն չըրաղը Թօրիչէլի էյլէտիյի իչիւն անա Թօրիչէլի պօրունու թէամիյէ օլունամուշ տըր: Մէզքիւր պօրու, ալթ թարաֆընտաքի ճիվա տօլու Ֆինճանըյլէ պէրապէր՝ իսթիմալէ սալիւ վէ նազլէ միւսաիտ պիր թէրթիպ ալտըղընտա Մըզեսու ը հալիս (Ճանրալաֆ) տէնիլէն ալէթ օլուր քի, Էէրտէն Էէրէ կէօթիւրիւլէրէք ճիվանըն էնիպ գալըմասըյլէ՝ Փարզը մահալլէրին սաթհը տէրեատան օլան իրթիֆաընը կէօթէրտիյի միսիլիւ, Էէրինտէն հիչ հարէքէթ էթտիրիլմէտիյինտէ տախի, ճիվա սիւթունունուն իրթիֆաընտա ալա սըրա զահիր օլան զաֆիլ թէպէտտիւլաթը վասըրթասըյլէ տէ, հավատա անգարիպ վազը օլաճագ թէ-

— 17,500 այագ Էօզարտա հավունըն քազեիզի 6Է գաւար սր: 64. — Մըզեսու ը հալիս 6Է սիր. — Ճիվա իլէ օլսուրուլուպ աղզը քաւաթը պիր ժիննանսաֆի հիվայա պաթըրըլուն պօրունուն ուզունուլու 40 փարմագ օլսուրունես հիվա էնէր մի, վէ 6Է գաւար: — Մէզքիւր պօրունուն քուլու 25 փարմագ օլսուրունես 6Է լիւզը օլուր:

պէտտեւելաթը խապէր վէրեր : Ալէլուսում , ճիվա սիւթու-
նունուն պիրտէն եիւքսէլմէսի՝ աչըգ վէ սաքին հավայա ,
վէ պիրտէն էնմէսի՝ պողուգ վէ ֆուրթունալը հավայա
տէլպէթ էտէր . մէգքիւր ալէթին պու մագսէտէ էն չօգ
իսթիմալը սէյրի սէֆաինտէ տիր :

Ճիվասըգ օլմագ իւզրէ Անէրօյր թապիր օլունան տի-
կէր պիրնէվ միզանը հավա տախի վար տըր քի , իչինտէքի
հավա տըչարքի հավա իլէ ալագա էտէմէզ օլան եուֆ-
գա գափագլը պիր մատէն գութու օլուպ , ֆարգլը իրթի-
ֆալարտա գափաղըն ճիւզիճէ գապարմասը եա չէօքմէսի
վասըթասըյլէ իրթիֆա ֆարգընը խապէր վէրեր , էլեւէվմ ,
հէր թարաֆտա , ալէլ խոսուս գարա սէյնահաթընտա
էն չօգ իսթիմալ օլունան մըգեաս պուսնէվտէն տիր :

65. Հավա Թուլումպասը եախօս Մուխալլիյէր իւլ
Հավա : — Հավա թուլումպասը հավայը պուլունտուղու
գապտան եա մահալտէն չէքիպ չըգարան , եախօտ թախ-
լիյէ էտէն պիր ալէթ տիր : Պունուն էսասի գըսմը իքի
տիր . եանի , պիր մատէն իւսթիւվանէ , վէ պիր տէ պու-
նուն իչինտէ քէնարլարընտան հավայը սըգտըրմագ սու-
րէթտէ աչաղը եօգարը հարէքէթ էտէպիլէն պիր փիսթօն :
Պունտան մատա՝ պիրի պօրունուն տիպինտէ , վէ պիրի
տէ փիսթօնտա՝ եօգարը տօղրու աչըլան վէ գափանտը-
ղընտա հավայը սըգտըրմայաճագ սուրէթտէ ինթիմամ իլէ
եափըլմըջ օլան իքի գուլվէթլի գափագ վար տըր :
Իւսթիւվանէնին ալթ թարաֆը պիր մատէն պօրու վա-
սըթասըյլէ հավասը թախլիյէ էտիլէճէք գապա րապթ
էտիլի : Փիսթօն իւսթիւվանէնին տիպինտէք էնտիրիլ-
միշ ֆարգ օլունարագ , գօլու վասըթասըյլէ եօգարը չէ-

— Մըգեասը հավանըն եախօս պարօմէքօնուն սէճաինէ օլան հիւսն ի
խըզմէքի ճէ էիւզէն սիր : — Անիքոյս քապիր օլունան պարօմէքօյու
թարիճ էլիէ : 65. — Հավա թուլումպասընը խըզմէքի ճէ սիր :

քիլտիյնտէ , իւսթիւականէնին տիպինտէքի գափագ իլէ փիսթօնուն մապէյնինէ տիւչէն հաւա չոգ սէյրէլմէսիյլէ տըշարքի հաւա իլէ միււլազէնէ իիւլալ էտիլմիշ օլարագ խարիճտէքի հաւանըն սըզլէթի չէօքէր , վէ իւսթ գափագտան կիրէմէզ իսէտէ , ալթ գափագ իչէրի տողրու աչըլտըզը իչիւն զօրլայըպ օրատան կիրէր , վէ պէօյլէճէ , թախիյէսի արզու օլունան գապըն հաւասը պիր ազ էքսիլմիշ օլուր եախօտ սէյրէր : Փիսթօն պուլունտուղու մէվգիտէն թէքրար իւսթիւականէնին տիպինէ պասըլտըզընտա , տիպտէքի գափագ գափանըր վէ փիսթօնտաքի գափագ տըշարը տողրու աչըլմասըյլէ իւսթիւականէնին իչինտէքի հաւա օրատան խարիճէ չըգար : Փիսթօն իքինճի տէֆա օլարագ թէքրար եօգարը գալտըրըլտըզընտա , իլք տէֆատա օլաուղու կիպի , կինէ տիպտէքի գափագ իւսթիւականէնին իչինէ տողրու աչըլարագ , օրայա աչաղըտան պիր մըգտար հաւա տահա կէլմէսիյլէ , թախիյէսի արզու օլունան գապըն հաւասը պիր ազ տահա էքսիլմիշ օլուր : Պու ամէլ տէվամ էտիպ՝ փիսթօնուն հէր եօգարը գալտըրըլմասընտա իւսթիւականէնին տիպինտէքի գափագտան անըն իչինէ հաւա կէլէրէք , վէ հէր աչաղը պասըլմասընտա իւսթիւականէտէքի հաւա փիսթօնտաքի գափագտան տըշաշը գաչարագ , պէօյլէճէ թախիյէսի արզու օլունան գապըն հաւասը չըգարըլմըշ օլուր :

Սփրէնկըլըն իսմիյլէ եատ օլունան հաւա թուլումպասը էսասէն պունտան ֆարղը օլուպ , անըն թախիյէ էտիճի գուվլէթի տահա միւլքէմմէլ տիր : Պու՝ 35-40 փարմագ ուղունլուղունտա՝ ամուտի պիր մէվգիտէ տուրտուրուլմուշ իքի աղղը աչըգ պիր ճամ պօրու օլուպ , ալթ

— Սուրէք ի ինքասըն , եախօս պէլինէ զըսմարըն քարիճ էլլէ : — Սփրէնկըլըն իսմիյլէ մարուճ հաւա բուլումպասըն իըզմէթի՝ եախօս մէնճաաքը 66 սիր :

ուճոճան տան 30-32 փարմագ եօգարտա մատեն եա ճամ պօրուտան պիր տալը վար տըր : Թախլիյէսի արզու օլու նան գապ միւնասիպ պիր թարիգլէ մէղքիւր տալա ըապլթ օլունտուգտան սօնրա , պօրուճուն եօգարքի աղղընա թալիգ էտիլմիշ պիր խունի վասըթասըլլէ տէվամի սուրէթ տէ ճիվա աղըթմաղլէ օլ գապըն հավասը թախլիյէ էտիլմիշ օլուր : Հավասըղ եէրտէ սէտանըն իշխիլմէղ , աթէշլին եանմաղ , վէ հայվանըն եաշամաղ օլտուղու հավա թուլումպասը վասըթասըլլէ կիւղէլճէ իսպալթ օլունապիլիր :

66. Սու թուլումպասը : — Սու թուլումպասը էսասէն հավա թուլումպասը տըր : Էվլէլքի (65 ինճի) պէնտտէ թարիֆ էլլէտիլմիղ հավա թուլումպասընտա , իւսթիւլանէնին տիպինտէքի գափաղա մէրպուլթ օլան պօրու , թախլիյէսի արզու օլունան գապա կէօթիւրիւլէճէք եէրտէ , պիր սու իշինէ էնտիլմիշ ֆարղ օլունսա , աշիքհարտըր քի իւսթիւլանէտէ փիսթօնուն աշաղը եօգարը հարէքէթ էթմէսիլլէ , պիր ուճու սուլա պաթըրըմիշ օլան մէղքիւր պօրուճուն սուտան եօգարքի գըսմընտաքի հավա իւսթիւլանէնին իշինէ չէքիլիպ եէրինէ սու տօլար , վէ փիսթօնուն հարէքէթի տէվամէթ տիրիլէրէք , աշաղքի պօրուտա հավա թիւքէնինճէ ալթ գափագտան իւսթիւլանէնին իշինէ սու կէլմէյէ պաշլար , վէ պիր աղ տահա տէվամ էտինճէ իւսթիւլանէտէքի հավա տախի թիւքէնիպ եէրինի սու տօլտուրմաղլէ , փիսթօն հէր աշաղը պաստըրըլտըգճա , սու անտէքի գափագտան տըշարը չըգմագտա օլուր : Հավա թուլումպասը հագղընտա պէյան օլունան՝ սու թուլումպասը իշլունտախի սահիճ տիր , քի էն էյի թուլումպալար փիսթօնու վէ :

66. — Սու թուլումպասընն հավա թուլումպասընսան պիւ Քարգը վան մը , վէ վար իսէ ճէ սիւր . — Թուլումպա վասըթասըլլէ սու ճէ գասար տըիմէն չըգարըլապիլիր :

գափաղարը հավայը վէ սուլու սըղտըրմայան թուլում պալար տըր :

Թուլումպատա սուլուն եօգարը չըգամսը քիւրէ ի հավանըն թաղեիգիլէ օլտուղունսան , տէրինլիք (սահլի-տէ) Յէ ալաղը թէճավուղ էտէր իսէ , եանի իւսթիւլանէ-նին աիպինտէքի գափաղ իլէ սուլուն սաթհը մապէյնինտէ օլան մէսաֆէ Յէ ալաղտան զիյատէ օլուրսա , թուլումպա իլլէմէղ , սու չըգարմաղ : Վէ ամէլիսինէ կէլինտիքտէ , գա-փաղարտա վէ փիսթօնուն ալըչըղըղնտա մաթլուպ օլան քէմալ պուլունմատըղընտան Յէ ալաղտան տա իսայըճա էք-սիք օլմասը լաղըմ կէլիր : Քէլալիք թուլումպանըն իս-թիմալ օլունաճաղը մահալըն սաթհը տէրեատան իրթի-ֆար արթտըղճա , հավանըն թաղեիգի տէ էքսիլէճէյինտէն , թուլումպանըն գուվլէթի կիթտիքճէ տիւչէր : Շէօլլէքի , 6000 ալաղ եիւքսէք պիր հալատա էն միւքէմմէլ թու-լումպա՝ սուլու 28 ալաղտան զիյատէ չըգարմաղ , վէ թիպէթ հալասընտա (16,000 ալաղ եիւքսէքտէ) անճաղ 18-19 ալաղ չըգարըր :

Էն միւսաիտ չէրաիթ թանթընտա թուլումպանըն գուվլէթի Յէ ալաղտան տէրինէ իլլէմէղ իսէտէ : փիս-թօնուն իւսթ թարաֆընա կէլէն պօրուսունու ուղուն եափմաղէ սու փէք չօղ եիւքսէյէ չըգարըլապլիիր : Չիւն-քի , սուլուն սաթհըլլէ փիսթօնուն հարէքէթ էթտիյի պօրունուն գափաղը մապէյնինտէ օլան մէսաֆէ , հավա-նըն թաղեիգի գուվլէթինին հուտուտունու թէճավուղ էթմէտիյի թագտիրտէ , սու գօլայճա փիսթօնուն պօրու-սունա վէ անտէն փիսթօնուն գափաղընըն իւսթ թարա-ֆընա չըգարըրըր , վէ թուլումպանըն իլլէմէսի տէվամ

— Ձրգարլսնաղ սուլուն սաթիլլէ սիպիճէֆի գափաղըն մապէյ-նիճէ սիւճէն մէսաթէ գնչ ալաղ օլմալր : — Փիսթօնսաֆի գափաղըն իւսթ քարաթընա կէլէն պօրունուն ուղունլուղու ճէ գաւար օլմալր :

էթ տրիր ի տիյննոյն աշաղըտան տախմա կէլիպ փրսթօն գա-
փաղընը կէչէն սու էվլէլէլինի եօգարը տօղրու երթ-
մէքտէ պուլունուր : Վէ պու նօղթատան էօթէ , եանի
փրսթօնուն գափաղընը կէչտիքտէն սօնրա , սույու եօ-
գարը չըգարան գուվլէթ արթըգ հալանըն թաղեիգի օլ-
մայըպ , անճագ ինսան գօլունուն եա ախէր պիր մա-
քինանըն գուվլէթի օլմասըլէ , պունա պիր հուտուտ
օլմայըպ սու արղու օլունան եիւքսէքլէյէ չըգարընապիլիր :

67. Սիֆօն : — Պուրէ (Ր) չէքլինտէ պիր պօրու
օլուպ , պիր գապը դըմըլտաթմայարագ իչինտէքի սէյեալը
չըգարմագ արղու օլունտուղունտա իսթիմալ օլունուր :
Դըսա թարաֆ սէյեալա պաթըրըլարագ , սիշարտա գա-
լան ուղուն թարաֆտան հալա պիր եօլ իլէ չէքլիննէ ,
տիրսէք սույուն սաթննտան խայլընա եօգարտա պիլէ
պուլունսա , եինէ սու օրատան կէչիպ ուղուն գօլտան
ազար : Պունուն վասըթասըլէ սույուն ազմասը իչին
իքի շարթ օլուպ , պիրի տըշարքի գօլուն աղընըն գապ-
տաքի սույուն սաթննտան աշաղըտա օլմասը , վէ տի-
կէրի տէ՛ եօգարքի տիրսէյին սույուն սաթննտան իրթի-
ֆաը քիւրէի հալանըն թաղեիգի գուվլէթինի թէճա-
վուպ էթմէմէսի տիր , քի սէվանիլտէ 3½ այագ տըր :

68. Պալօն : — 50 ինճի պէնտտէ պէյան օլունտու-
ղու իւղրէ , պիր ճիսմ սույա պաթըրըլարգտա եէրինի
թութտուղու սույուն աղըրըղընճա քէնտի աղըրըղըն-
տան էքսիլիր : Պու խասսիյէթ սալթ սույա մախսուս օլ-
մայըպ ճիւղէ էճսամը մայիէ հաղընտա սա՛իհ տիր :
Ալգօձօլ եա ճիւլայա պաթըրըլան ճիսմէր տախի քէնտի
խարիճի աղըրըղարընտան եէրինի թութտուղարը սէյ-

67. — Սիֆօն 6Է քիր : — Պունուն իսթիմայընա քըգաթ օլունանագ
իբի խուպուս 6Է քիր : 68. — Պիր ճիսմ հալասըք եէրէ մի քանա
աղըր կէլիր , եօգա հալայը եէրէ մի . 6իչիւն :

եալն աղբրըղը դատար զայ էտէրէր : Հաւա նէլինտէն օլան ճիսմէր , եախօտ զաղար տախի պու պապտէ այ- նէն էճամը մայիէյէ պէնդէրէր : Հաւասըղ , եախօտ հէր հանկը զազտան քիւլլիյէն խալի օլան պիր մահալտէ թար- թըլան պիր ճիսմ հաւա իչինտէ թարթըլանտան աղբր կէլիր , վէ ֆարզ , սուտա օլտուղու կիպի , եէրինի թութ- տուղու հաւանըն աղբրըղը տըր : Պիլֆարզ , հաւասըղ եէրտէ 60 օգդա կէլէն պիր միւքեաապ այազ մէրմէր՝ հալալը եէրտէ թարթըլտըղնաա 11¹/₂ տիրհէմ էքսիք կէլիր , չիւնքի պիր միւքեաապ այազ հաւանըն աղբրը- ղը (տէնիզ սահլիլնտէ) 11¹/₂ տիրհէմ տիր :

Փարմազ իլէ սուլուն տիպինտէ թութուլան պիր փարչա մանթար գօյլէրիլտիքտէ չար չափուզ սուլուն եիւ- զիւնէ չըգար (պէնտ 51) չիւնքի եէրինի թութտուղու սուտան խաֆիֆ տիր . վէ պու ֆարզըն չօղլուղունա կէօ- րէ օլան պիր չիտտէթ իլէ հօգարը տօղրու աթըլըր : Պի- ախնիհ , հաւա օղլանսուունուն տիպինտէ , եախօտ սաթհը զէմլնտէ պիր նէսնէ՝ աղբրըղընըն ճիւղիյէթինէ նիս- պէթլէ գըթասը օլ տէրէճէ վասի օլուրսա քի , եէրինի թութտուղու հաւատան խաֆիֆ օլա , օ զէման՝ մանթար սուլուն եիւղիւնէ չըգտըղը կիպի , պու տա հաւանըն սաթհընա տօղրու չըգմազ իւզրէ հօգարը տօղրու հարէ- քէթ էտէր : Պիր սապուն քէօիլիւլիւ քէնտի գապուղու օլան սու զարը վէ իչինտէքի հաւասըլյէ պէրապէր եէ- րինի թութտուղու հաւատան խաֆիֆ օլտուղու իչիւն մուալլագտա սուրուպ հօգարը տօղրու չըգար : Թէնլիր իչիւն պազը պէօյիւք շէհրէրաէ իսթիմալ էյլէտիքէրի հաւա զազը հաւատան խալըճա խաֆիֆ տիր : Ճանֆէս

— 60 օգդա տէսիլիլիկ մէրմէրին սարլ աղբրըղը 60 տիր . — Պիր սա- պուն տէօփիլիլի 60 զէման հօգար տօղրու չըգար . — 60 զէման նարէ- քէր էրմէլիպ մուալլագտա տուր . — Պալոն 60 տիր .

կիպի ինճէ վէ մէթին , վէ հավայը սրգորդմամասը իշխւն մուշամմա հէյէթինէ վազ օլունմուշ պիր մատտէտէն կէնիշ պիր քիւրէվի տաղարճըգ իմալ օլունուկտա՝ մէգքիւր թէնվիր զազը իլէ տօլտուրուլաճագ օլուրսա , զազ իլէ զարֆընըն աղըրլըղը պիրլիքտէ , եէրինի թուլտուղու հավանընքինտէն խաֆիֆ օլտուղու իշխւն մէգքիւր քիւրէ եօգարը տօլրու չըգար , վէ պունա պաշօն թէսմիյէ օլունմուշ տըր : Պէրապէր ատէմ չըգմագ արզու օլունտուղունտա պալօնա մէրպուլթ պիր տէ խաֆիֆ սէփէթ պուլունուր , քի հավա սէյեսհարը պունա բաքիպ օլուրլար :

Գուլթու 40 այագ օլան պիր քիւրէվի պալօն մէգքիւր զազ իլէ տօլտուրուլտուգտա , ճանֆէսինն , սէփէթինն վէ տիկէր լէվադիմաթըն աղըրլըղ տա 150 օգգա ֆարգ օլունտուղու հալտէ , գուվլէթ ի իսթիլաէյեսի , եանի եօգարը չըգըճը եաթօտ աղըրլըգ գալտըրըճը գուվլէթի 328 օգգա կիպի օլուր . շէյլէքի , 2 եա 3 քիշիլ 10,000 այագ եիւքսէյէ գալտըրապիլիր :

$$\left[\frac{(40^3 \times 0.52 \times 11\frac{2}{3})}{400} - \frac{1}{2} \frac{(40^3 \times 0.52 \times 11\frac{2}{3})}{400} - 150 = 328 \text{ օգգա} \right] ,$$

Պալօն ինսանա մուլթէլիֆ Կօլլար իլէ խըզմէթ էյլէմէքտէ պուլունմուշ տըր , վէ կէմի կիպի , արզու օլունան թարաֆա սէվգի խուսուսունտա միւշանէտէ օլունան միւշքիլաթ սէնէտէն սէնէյէ աղալմագտա իստէ , արզու օլունան տէրէճէ ի քէմալա տահա խալ էտիլմէմիշ տիր :

69 . Հավանըն էլասթիգիյէրի : — Թէճրիպէ իլէ անլաշըմըշ տըր քի , հավանըն էլասթիգ գուվլէթի սըգլէթի նիսպէթիլլէ թէզայիւտ էտէր (տէրէճէ ի հէրարէթի տէյիշլիմէմէք չարթըլա) . շէյլէքի , պիր միւքեսապ այագ

— Եօգարը սօղու 6Է գուվլէթ իլէ չըգար : — Պալօնուն ինսանա Փաիսէսի 6Է սիր . 69 . — 10 սիրհէմ հավաւր օլան պիր գապա՝ սըգրեսըան պիր փիսթօն վասթասըյլէ 500 սիրհէմ հավա սօլսուրուլուր իսէ , օլ գապըն եանլար 6Է գաւսար գուվլէթ իլէ սըգար սօղու եիթիլիր :

հաճմը օլան պիր սահտըղա $11\frac{1}{2}$ տիրհէմ հավա եէրինէ , աշխթ ի զաղթա թէսմիյէ օլունան միւքէոսիֆ վաորթա- սըլլա 23 տիրհէմ հավա տօլտուրուլսա , եանի անտէքի հավանըն քէսաֆէթի իքի գաթլանսա , անըն կէրլիճի եա Կիրթիճի գուվլէթի տէ իքի գաթլանըպ պուլունտուղու գապըն հէր միւրէպպա փարմագ սաթհընը հավանըն սըգ- լէթինին իքի միսլի պիր գուվլէթ իլէ , եանի հէր միւ- րէպպա փարմաղը $10\frac{2}{3}$ օգգա պիր գուվլէթ իլէ եիթէր (պէնտ 61) : Տահա զիյասէ գուվլէթ վէրիպ , մէղքիւր գապա 116 տիրհէմ հավա սըղտըրըլսա , եախօս անտէքի հավանըն քէսաֆէթի էվլէլքինին օն միսլինէ վարտըրըլ- սա , օլ վազըթ պուլունտուղու գապըն հէր պիր միւրէպ- պա փարմագ սաթհընը 53 օգգա գուվլէթ իլէ տըշարը տօղրու եիթէր :

Պու տէտիլիմիդ աթիտէքի թէճրիպէ իլէ տախի թաս- տիգ օլունուր : Շէօլլէքի , իչ գութրու պիր միւրէպպա փարմաղա միւսապի օլան պիր գալըն վէ մէթին ուղուն ճամ պօրու ալընըպ , վէ պունա տէլքտէն (շէոմ) խալի վէ հավա սըղտըրմայան պիր փիսթօն թէրթիպ էտիլիպ անըն իւզէ- րինէ մուայեէն ազըրլըզլար գօնուլարապ անը նէ տէրէճէ աշաղը էնտիլէճէյինէ , եախօտ հավալը նէ տէրէճէ սըն- տըրաճաղընա տիգգաթ օլունսա , կէօրիւլէճէք տիր քի , (հավա ի մուհիթինքինէ իլավէ օլմագ իւզըր) 5.3 օգգա թազևիգ ալթընտա հավա էվլէլքի գըթմաընըն եարքսընա էնէր : Քէզալիք 26.5 օգգա թազևիգ ալթընտա պէշտէ պիրի , վէ 53 օգգանըն ալթընտա օնտա պիրի գալըր :

Հավա ի նէսիմինին սաթհը զէմինէ եապըն կէլէն

— Պիր միւրէպպա փարմագ գութրու օլան պիր իւսթիվանէնին իչինէ- ֆի հավալը հավա սըգսըրմայան պիր փիսթօն վասթթասըլլէ սըգթօթ- տարազ հանմը 20 ճէ պիրէ թէնգիլ էսիսէ , փիսթօնա 66 գաւսար գուվ- վէթ իլէ կէրի եիթէր : — Ալէք ի գաղթա 66 թիր :

պէօյլէ տէվամ էտէրէք պու հարէքթ գուլաղա վասը
օլուպ անըն իշինտէքի զարա պիթթէսիւր անը ինթիզազա
կէթիրմէքէ պիզտէ իշիթմէք տէնիլէն հիսս վազը օլուր ։

Սէտանըն նազլընա վասըթա հաւա օլտուղու պուհ-տան թէպէյեիւն էտէր քի , սէտա վէրէն պիր ճիսմին էթ-րաֆընտաքի հաւա պիր Կօլ իլէ , պիլֆարզ , հաւա թու-լումպասը մարիֆէթիլլէ օրատան գալտըրըլապիլիր իսէ , էվլէլա պիսսուհուլէ իշիտիլէն սէտա արթըգ իշիտիլէմէգ օլուր : Հաւա թուլումպասընտա ֆանուսուն (շիքուհաբն) ալթընա՝ քէնտի պաշընա չալընան պիր չան գօնուլուպ , ֆանուստան հաւայը թախլիլէյէ միւպաշէրէթ օլունտուղ-տա , հաւա չէքիլտիքճէ սէտա տախի զաիֆլէնիպ՝ ազը-պէթ իշիտիլմէգ օլուր : Եիւքսէք տաղլարա , Եախօտ պա-լօն իլէ հաւանըն փէք Կիւճէ սէմթլէրինէ չըգանլարըն տախի չէհատէթի պուտըր . չիւնքի օլ սէմթլէրաէ հաւա փէք ինճէ վէ սէյրէք օլմասըլլէ , սէս տախի աֆնի նիս-պէթլէ զաիֆլէնիյօր , վէ աշաղըտա փէք գուվլէթլի չա-մաթա չըգարան պիր թիւֆէնիկ , Կա թապանճանըն սէսի օրատա ուֆազ պիր չաթըրթըյա թէհալվիլ էտէյօր :

71. Հավանքն Եփեսոսացի (Յաշանուհի, Երոյ) : — Սէսաւ վէրէն ճիսմ հավալը տիթրէտիւր տէտիք . պունու անլա մաղա չալըչալմ : Հավանքն էլասթիգիյէթի օլ տէրէճէ տիւրքի , պիր գըսմընա աիանսըզ պիր թէսիր վուգու պուտուղունտա , պու թէսիր ճիւզտէն ճիւզէ կէչէրէք , հավանքն ատի տէրէճէ ի հէրարէթիւնտէ , պիր սանիյէ գարֆընտա 1090 ալագ իրաղա եէթիչիւր :

Նըսֆը գումարում 1090 այագ օլան պիր ճէսիմ հալա քիւրէսի-
թասաովուր էյլէյիպ՝ պունու հէր պիրինին գալընլըը պիր այագ
օլան 1090 հէմնէքէզ գապուզլարաուն ետիսու թապագալարտան:

— Վասրթա հավա օլջուղունա իսպաքմըզ Ե՛ քիւ : 71. — Հավանըն.
Էլասքիգիէթինին չօգուղու Ե՛սէն անլաւըրյօր :

խաբարէթ ֆարզ տեղիւմ՝ Մէղքիւր հաժա մէրքէղինէ, սանիյէտէ 1090 ի հիշիլազա գապիլիյէթի օլան պիր չահ գօնուլազա պիր չէքիճ իլէ վըրուլազա տա, քէնտիսի հէր սանիյէտէ 1090 տէֆա տիթրէտիյի կիպի, էթրաֆընտաքի մէղքիւր հաժա քիւրէտինի տէ հէր պիր թապագասընր սանիյէտէ օլ գատար տէֆա տիթրէտիր, Չանըն տիթրէմէսի աղընըն գուլթուռուռն պիրպիրի արտընըն ուղայըզ գըսալմասը տըր, Ալըլըղընտա, էթրաֆընտաքի իլք հաժա թապագասընր երթմէքլէ անըն պիր գըսմընը (նըսֆընը) թէքսիր էտէր եախօտ սըգլաշարըր, վէ կէրի չէքիլտիքտէ օլ սըգըլան հաժա տախի էվլէլէրի եւերինէ ըրւճու էթմէքլէ օլ նըսֆը թապագա ինպիսալթ էտէր եախօտ աշըլըզ սէյրէր, իշպու երթիլիպ սըգլանմազ, վէ կէրի չէքիլիպ սէյրէմէք հարէքէթի թէգատտիւմ խաթթընըն ճիհէթիտէ օլտուղու ունուտուլմամալը տըր, ֆագաթ մէղքիւր գըսմ իլք տէֆա երթիլտիյիտէ, քէնտիսին քէսպ էթտիյի էլալթիգ գուլվէթիտի օլ թապագանըն քէնտիսիտէն սօնրու կէլէն գըսմընա (նըսֆընա) սիրպլէթ էթտիլմիշ օլմասըլա, քէնտի կէրի տէօնէրէք սէյրէտիյի անտէ, պու տա սըգլանմազտա եախօտ ինգըպազ էթմէքտէ պուլըւռուր, Շէզլէքի, չանըն պիր տէֆա աշըլըզ էօրթիւլմէսիլլէ քէնտիսիէ միւթիմասըլ պուլըւռուլ գալընըղը պիր այսազ ֆարզ օլըւռնա հաժա թապագասընըն չանտան թարաֆա օլան նըսֆը միւռնպէսիթ (սէյրէք) վէ տիկէր նըսֆը միւռնգապըզ (սըգ) հալտէ պուլըւռուր, վէ պուռնա պիր Միւլմ ի սալթի (շաշաւաւ օլթ) թէսմիյէ օլըւռնուր, Չանըն իքինճի տէֆա աշըլըզ էօրթիւլմէսիտէ իքինճի թապագա, իւշիւնճիւսիւնտէ՝ իւշիւնճիւ թապագա մէղքիւր հալը քէսպ էտիպ, իհիթիզալ տէվլամ էտէրէք պիր սանիյէ խիթամընտա՝ նըսֆը գուլթու 1090 այսազ օլան մէղքիւր հաժա քիւրէսի 1090 էմվաճը հալտիյէտէն իպարէթ պուլըւռուր:

Մէղքիւր էմվաճը սալթիյէտին հէր պիրիտէ հաժա ճիւզլէրի սանիյէտէ 1090 տէֆա իլէրի կէրի հարէքէթ էթմէլէրիլլէ չանըն տիթրէմէսի տէվլամ էթտիքճէ, մէղքիւր հաժա թապագալարընտան հէր պիրիլին միւռնգապըզ վէ մինպէսիլթ գըսմլարընըն միւթէվալիյէն սանիյէտէ 1090 տէֆա թէպտիլ ի հալէյլէմէլէրի վազը օլըւր, վէ եախօտ շէզլէ տէյլիւմ, մէղքիւր 1090 թապագալարըն ճիւլմէսիտին տէ մէրքէղտէն թարաֆա օլան նըսֆլարը սէյրէք եա միւռնպէ-

— Պիր չանըն հալաւա ճիլճէ եա ճասըլ ինքիզազ մէյսանա կէքիւրի-յիլին քարիմ էյլէ. — Մէվն ի սալթի ճէ սիր:

սիթ օլուուղու անտէ , քիւրէնին սաթ հընտան թարաֆա տիւշէն տիկէր նըսֆլարըն ճիւմլէսինտէ տէ սըգըզ եա ինղըպազ վազը օլուպ , պու հալ անճաֆ փէք ճիւզի , եանի պիր սանիյէնին 1090 տա պիրի զատար պիր միւտտէթ սիւրէր . պուհուռն ագապինտէ ճիւմլէ միւն պէսիթ նըսֆլար միւնգապըզ , վէ ճիւմլէ միւնգապըզ նըսֆլար միւն պէսիթ օլուր . շէգլլէքի , ագտէմճէ տէնիլտիյի իւզրէ , ճիւմի միւթէսալիթէնին իհթիզաղաթը սայըսը նէ իսէ , անլէրտէն իլէրի կէլէն սէտա էմվաճընտան հէր պիրի հէր սանիյէտէ օ գատար տէֆա աչըլըպ էօրթիւլիւր , եախօտ սանիյէտէ օ գատար տէֆա սըգ գըմը սէյրէք , վէ սէյրէք գըմը սըգ օլուր :

Վէ շուրասը էյի ֆէհմ օլուումուլը տըր քի , իշպու հարէքէթ ի իհթիզաղիյէ հէր պիր մէվճին հալա ճիւզլէրին իլէրի կէրի կիտիպ կէլմէլէրինտէն իպարէթ օլուպ , պուհուռն տա ճիհէթի , քիւրէնին նըսֆ ը գուլթըռ , եախօտ սէտանըն ինթիշարը իսթիգամէթինտէ տիր :

Հէր պիր սանիյէտէ ատէտ ի իհթիզաղաթը 16 տան էքսիք օլմայան վէ հէր պիր տիթըէյիշի իշիւն միրուր էտէն զէմանըն ճիւմլէսի տէ կէքտիկէրինէ միւսալի օյան թէմէվիլիւճաթըն վէրտիյի սէսէ Սէսա թէմայէ օլունուպ ճիւմլէ մուսիգի սէտա պու գապիլտէն տիր : Չաթըրտը եա չամաթա , եա փաթլարշ տէնիլէն սէսլէր մէզքիւր խասսիյէթտէն մաշրում օլուպ դիւնդիւնէ (ճայլէն) թէմայէ օլունուրլար :

72. Փէրսէ : — Մուսիգատա իսթիմալ օլունան ԳՅ , Բ , Ֆ , տէնիլէն տէրէճէլէրտէ կէօրիւլտիւլիւ իւզրէ , սէտանըն էնկինիլի վէ կիւքսէքլիյի օլուպ , Փէրսէ (Բարձր-Բէն) թապիր օլունուր , վէ փէրսէյի թային էտէն շէյ սէտա վէրէն ճիւմին իհթիզաղաթընըն սայըսը տըր : Պիլֆարզ , միւնասիպ թէճրիպլէլէրլէ թէպէյսիւն էյլէմիշ տիր քի , սանիյէտէ 256 իհթիզաղլէ ԳՅ փէրտէսինի վէրէն պիր քիրիշին եա պօյունու գըսալտարաֆ եա

տիւզէնինի արթըրարագ բէյ փէրտէսինի վէրէպիւմէսի իշիւն անըն սանիւէտէ 288 տէֆա ինթիզազ էթմէսի լազըմ կէլի-յօր : Գէզալիք Գ փէրտէսի իշիւն 320 , ֆ- իշիւն 341¹/₃ , «օլ իշիւն 384 , ւ իշիւն 426²/₃ , «ի իշիւն 480 , վէ իթին-ճի Գ իշիւն 512 , ևանի քնկին Գնուն իքի միսլի ինթի-զազ լազըմ սըր :

Տնուն ինթիզազաթը ատէսի վահիտ ֆարզ օլուն-տուղունտա , սիկէրլէր սըրասըլա պէր վէճի Իաթի կէլիւր , ևանի ,

$$1 \quad \frac{9}{8} , \quad \frac{5}{4} , \quad \frac{4}{3} , \quad \frac{3}{2} , \quad \frac{5}{3} , \quad \frac{15}{8} \quad \text{վէ} \quad 2$$

Գ բէյ Գ ֆ- «օլ ւ -ի Գ :

73. Շիսէք ի Սէսա (սասիւն-թիւն յայնէ) : — Պիր չա-նը ևս քիրիշի զաիֆ ևս գուվվէթլի պիր սուրէթատէ սէս-լէնտիւմէք անըն փէրտէսինի ևս խօտ ինթիզազաթը սայը-սընա թէսիր էթմէզ : Սէսանըն զաիֆլիլի ևս գուվվէթի ինթիզազաթըն սայըսը իլէ տէլիլ , անճազ Վիւսաք ը ին-թիզազիյէնին (ւայն-թիւն շաշանճան) ազըղը չօզլուղու իլէ թայլին օլունուր : Եայ քիրիշէ գուվվէթլիճէ սիւրիւմէսի իլէ քիրիշին հէր պիր տիթրէմէսինտէ հարէքէթի մէյտա-նը կէնիշ օլուպ՝ պունտան իլէրի կէլէն հալա թէլաթիւ-միւնիւն հէր պիր թապագասընտա հալա ճիւղլէրինին իլէրի ևս կէրի հարէքէթլէրի ալիի նիսպէթտէ վասի օլ-տուղունտան , սէտա գուվվէթլի օլարագ իրաղա վասըլ օ-լուր : Պունուն մուղայլրի , ևայ քիրիշէ խաֆիֆճէ տօ-զանմասըլէ քէնտինտէ , վէ նէթիճէսի օլմագ իւզրէ քիւ-րէլի հալա թէմէվվիւճիւնիւն հէր պիր թապագասընտա հալա ճիւղլէրինին իլէրի վէ կէրի հարէքէթլէրինին մէյ-

— Մուսիգիսէ so փէրտէսինին ինթիզազաթը ասէսի 48 ժարզ օլուն-ջուղունտա , անէն սօնրա կէլէն փէրտէրինի (սըրասըլէ) նէ օլուր : 73. — Շիսէք ի սէսա սէմէլէ նէ աղլարզ :

տանը ճիւղի օլմասըյա , գուլաղա թէսիբի զաիֆ օլուպ սէտա փէք իրաղա եէթիշմէզ , Շէօյլէքի , փէրտէ ինթի-
զազ քէսրէթինին , վէ գուվլէթ՝ վիւսաթ ը ինթիզազիյէ-
նին նէթիճէսի տիր :

Սէտանըն շիտտէթինէ հիւքմ էյլէյէն պաշ սէպէպ սէտա վէրէն ճիսմին ինթիզազաթընըն վիւսաթ ը իսէ տէ , մէսաֆէնին ազլըղը չօգլուղու , վէ նազլինէ վասըթա օ-
լան հաւանըն ինզըպազը վէ ինպիսաթը , վէ տիկէր պիր ձիսմի միւքեսալիքեցին (յաշմադա-ճադի) գուրպիյէթի տախի շիտտէթ ի սէտայը թայլն էտէրլէր :

Մէրքէզտէն սուտուր իլէ սուրէթ ի քիւրէվիյէտէ հէր թարաֆա միւնթէշիր օլան ճիւմլէ գուվլէթլէրտէ կէօրիւլտիւլիւ միսիլիւ , սէտանըն շիտտէթի տախի մէ-
սաֆէնին միւրէպպաը նիսպէթինտէ թէնագուս էտէր , անճագ ինճէ պօրուլար պոլնտան միւսթէսնա տըր , չիւն-
քի պու միսիլիւ պօրուլար վասըթասըյա պիր զաիֆ ֆը-
սըլթը պիլէ փէք իրագտա իշիտիլէպիլմէքտէ տիր :

74. Թէլլէրին Փէրսէսի : — Թամպուր վէ սանթուր վէ քէման կիպի թէլլի մուսիգի ալէթլէրտէ սէտանըն փէրտէսի տէօրթ խուսուս իլէ , եանի , թէլլին «-լը-նը-լը-» , վէ Դի-լէնի (յիդա-ճ) , վէ Գաւընլըլը , վէ «Էֆէնի իլէ թային օլուսուր :

(1) Ուզունլուզ : Տիւզէն վէ տիկէր խուսուսաթայնի գալտըղը հալտէ փէրտէնին եիւքսէլմէսի , եախօտ ինթի-
զազաթըն արթմասը ուզունլուղուն թէրսի նիսպէթիլլէ օլուր . չէօյլէքի , Դ փէրտէսինի վէրէն պիր թէլ ըսգա-
լանըն տիկէր փէրտէլէրինի վէրէպիլմէսի իշիւն ինթիզազ-
լարընըն նիսպէթինի կէօսթէրէն ըսգամլարըն (72 հճի

— Սէսանըն շիսթէքինի քային էսէն խուսուսաթ ցէ սիւ . — Մէսամէ եախօս իրազլըք սէսանըն շիսթէքինէ ցէ քէսիւր էսէր . 74. — Զալլըր քէլ-
լէրինճէ փէրէշի քային էսէն խուսուսաթ հմնկըլաւ սըր :

պէնտէ միւրաճաւթ օլունա) թէրսի սըրաւըլլա գըսալ-
տըմասը իճապ էտէր . շէօյլէ քի Դօ փէրտէսի վէրէն թէ-
լին թուու պիր ֆարզ օլունաուղունտա՝ օլ պիրլէրի

1 8 4 3 2 3 8 1
 9 5 4 3 5 15 2 օլմազ լազըմկէլիր .
Դօ ԷԷ Զ Զ Դ Է Դ Դ

(2) Տիւզէն . Փէրտէսին եիւքսէլմէսի եախօտ ին-
թիզազլարըն արթմասը իչիւն թէլին ԴԷՆԷ 72 նճի պէնտ-
տէքի նիսպէթ լազաւլարընըն միւրէպպար հիսապընճա-
թէզէիտ էտիւմէք լազըմ կէլիր : Շէօյլէքի , պիր օգգա-
գուվլէթ իւէ կէրիւիպ Դօ փէրտէսի վէրէն պիր թէլէ ԷԷ .
փէրտէսի վէրտիրմէք իչիւն անըն տիւզէնինի $(\frac{2}{3})^2$ նիս-
պէթինտէ , վէ Դօ փէրտէսի վէրմէք իչիւն $(\frac{3}{2})^2$ նիսպէթին-
տէ արթմալը , քի ԷԷ իչիւն $400 \times (\frac{2}{3})^2 = 506$ տիրհէմ
օլուր , վէ Դօ իչիւն $400 \times (\frac{3}{2})^2 = 900$ տիրհէմ օլուր :

(3) Թեղիւն գաղընըղը : Թէլլէրտէ փէրտէյէ եախօտ
ատէտ ի ինթիզազաթա թէսիր էտէն խուսուսաթտան պի-
րի տէ գալընըղ ինճէլիք տիր : Պիր թէլին ուզունըղու
վէ տիւզէնի աշնի գալարաղ գալընըղը էքսիւտիքճէ փէր-
տէ եիւքսէլիր , վէ արթտըզճա փէրտէէնէր : Վէ պունտա
գաիտէ , ինթիւզաթ . Դօ թէլին գութրունուն թէրսի
նիսպէթինէ միւթապաթաթ էլլէտիյի տիր : Շէօյլէքի ,
տիւզէնի վէ ուզունըղու պիր օլուպ՝ պիրինին գալընը-
ղը գութրէն տիկէրինին իքի միալի օլան իքի թէլլէրտէ՝
ինթիզազլարըն սալըսը 1 ին 2 յէ օլան նիսպէթինտէ տիր :
Աշաղըտան եօգալը սօղըու ըսգալա փէրտէլէրինին հա-
տիս օլմալարը իչիւն՝ թէլին գալընըղը եախօտ գութրու-
աթիտէքի նիսպէթտէ օլաճազ տըր :

— Ուզունըղ իլէ փէրտէ մապէյնիճէ ճէ ալագա վար , — Պունու
կէտսէրէն ռազաւլար ճէ սիր : — Տիւզէն իլէ փէրտէ մապէյնիճէ
ճէ ալագա վար , — Տիւզէն ճէ գաիտէյէ քապի սիր : — Գալընըղ ին-
ճէլիփ փէրտէյէ ճէ գանուն իւզրէ քէսիր էտէր :

$$1, \frac{8}{9}, \frac{4}{5}, \frac{3}{4}, \frac{2}{3}, \frac{3}{5}, \frac{8}{15} \text{ և } \frac{1}{2}$$

$\begin{matrix} 70 & 12 & 4 & 3 & 2 & 5 & 15 & 2 \end{matrix}$

(4) Սըզդիթ : Թէլէրտէ տիւզէն , պօյ , վէ գալընլըգ կիպի խուսուսաթ աշնի գալտըղը հալտէ , փէրտէնին եիւքսէքլիյի եախօա ինթիզազաթըն չօգլուղու թէլին եա-
փըլմըչ օլտուղու մատտէնին սըզլէթիյլէ թային օլուսուր :
Շէօյլէթի , իքի թէլտէն՝ սըզլէթի ազ օլանըն վէրտիյի
փէրտէ տահա եիւքսէք օլուպ , պունտա գալտէ չու տըր-
հարէքէթ ի ինթիզազիյէ , սըզլէթին ճէզը ի միւրէպպաը-
նըն թէրսինէ իմթիսալ էլէր : Պիլֆարզ , չէլիյին սըզլէթի
ալթունունքինին $\frac{2}{3}$ սի կիպի օլտուղունտան , չէլիյին ին-
թիզազաթը առատը ալթունունքինին $\frac{14}{9}$ որ կիպի տիր .
չիւնքի $\frac{2}{3}$ նին ճէզը ի միւրէպպաը թազրիպէն $\frac{9}{11}$ օլուպ ,
պունուն թէրսի $\frac{14}{9}$ տըր : Եանի պիր ալթուն թէլ 90 ինթի-
զազ վէրտիյի սըրատա , աշնի հալ ու քէյֆիէթլէր թահթըն-
տա պուլունան պիր չէլիք թէլ 140 ինթիզազ վէրէճէք տիր :

75. Սէսանըն Սիւրաքը : — Սէտանըն հասըլ օլտու-
ղու մէնպատան չու գատար իրաղա եէթիչմէսի վազթու
միւնթաճ պիր քէյֆիյէթ օլտուղու սայքի հէր առէմին
մալիւմիւ տիր : Պիր ազ կէրիտէ պալթա եա չէքիճ իլէ
իչլէյէն պիրինէ պագաղըմըգտա , անլէրին տարպընըն
սէսինի լուրուլտուգլարընտան սօնրա իշիտիրիզ , վէ արա-
յա տիւզէն մէսաֆէ նէ գատար չօգ իսէ , պու վազըթ
ֆարզը տա օ գատար միւմթէտ տիր : Պիտանի՛ի , իրագտա
աթըլան պիր թիւֆէնկ եա թօփուն տիւմանը վէ ալէվի
կէօրիւլմէսիյլէ սէսինին իշիտիլմէսի մապէյնինէ խայը

— So , rky , միսպալսընս գալընլըգ ցիսպէթինի կէօսթէնց րազամ
լարը գիք էլլէ . — Սըզդըղըն փէրսէյլ օլան ալագասընր անլաթ , 75. —
Սէսանըն մահալսէն մահալէ ցազի վսգթա միւսթան օլսաղունու ցէսէն
պիլիքսին :

պիր միւստտէթ կիրէր : Սէտանըն պու քէյֆիյէթի , եանի շու գատար վազըթտա շու գատար մէսաֆէ գաթ էթմէ-սի , սէտայը մուճիպ օլան ճիսմին ինթիզազաթընըն ազ-լըղը չօզլուղունէթիճէսի օլմատըղը կիպի , օլ ինթիզազա-թըն վիւսաթընըն տախի ազլըղը չօզլուղունէթիճէսի օլ-մայըպ , անճագ հաւանըն տէրէճէ ի սըզլէթի վէ էլասթի-գիյէթինին սէմէրէսի տիր : Շէօյլէքի , սէտանըն փէրտէսի եիւքսէքտէ օլսա , էնկինտէ օլսա , վէնէվի գուվլէթի տէ օլսա , զաիֆ տէ օլսա , հաւա օ հաւա գալտըգճա սէտա-նըն սիւրաթը տաիմա սանիյէտէ 1090 այագ եախօտ 332.3 մէթրօ տըր :

Սէտանըն մէնպար իլէ պիզիմ մապէյնիմիլդէ տիւչէն արալըղըն թագրիպէն նէ գատար մէսաֆէ օլտուղունու անլամաղա պու խուսուս չօգ եարտըմ էտէր : Պիլֆարը , շիմէք իլէ կիւրիւթիւսիւնիւն մապէյնինտէ 15 սանիյէ տիւչէրսէ անը հասըլ էտէն պուլութ պիղտէն 16,350 այագ , եախօտ իւչմիլ կիպի պիր մէսաֆէտէ օլտուղուն անլաշըղըր :

Ղազլարտա սէտանըն սիւրաթը սըզլէթլէրի իլէ թա-յին օլունուր : Ազըրըղը հաւանըն իքի պուչուգ միսլի օլան գլօրին զազտա սէտա սանիյէտէ 677 այագ , վէ սըզլէթի հաւատան 14 գաթ խաֆիֆ օլան միւվէլլիտ իւլ մա նամ զազտա սանիյէտէ 4163 այագ եօլ ալըր :

Սիւրաթը սէտա սէյեալլարտա տահա զիյատէ օլուպ , ալգօհօլտա 3854 , վէ թաթլը սուտա 4714 այագ օլտու-ղու պա թէճրիպէ թէհազգուգ էյլէմիշ տիր : Սուլպ ճիսմ-լէրտէ սիւրաթը սէտա էճսամը մայիէ վէ հաւաթիյէտէ կէօ-րիւլէնաէն զիյատէ օլտուղուն թէպէյեիւն էյլէմիշ տիր :

— Սէս սանիյէտէ ճէ գասար եօլ ալըր , — կիւրիւքիսի շիմէյին-սէն օրուգ սանիյէ սօնա իւիսիյէն պուլուքուն իրազըղը ճէ օլանագ սր , — Դյօրիւն սէնիլէն զազա սիւրաթը սէս ճէ սիր , — Ալգօհօլտա վէ սուտա ճէ սիր , — կիւմիւսէ , պագըրսա վէ չէլիսէ ճէ սիր :

Շէօյէքի , սէտանըն սիւրաթը կիւմիւլատ սանիյէտէ 10,900 , պազըրտա 11,666 վէ չէլիքատէ 15,470 ալագ օլ-տուղու անկաշըմըշ տըր :

76. Էմվան ր Սավթիյէնին Գալընըղը . — 71 ինճի պէս-տին թաֆսիլի մուճէպինճէ , սիւրաթը սէտա սանիյէտէ 1090 ալագ օլուպ՝ պիր մէվճի սէտա տախի ճիսմի միւթէսավըթըն պիր տէֆա իլէրի կէրի հարէքէթինտէն Նէշէթ էյլէտիքճէ (72 ինճի պէնտէ միւրա-ճաաթ օլունա) , էմվան ր սավթիյէնին գալընըղը սէտա վէրէն ճիսմին պիր սանիյէտէ օլան իճթիզազաթը ատէտիյլէ թային օլունուր : Պիւ-ֆարզ , սանիյէտէ պիր տէֆա օլան հարէքէթտէն իլէրի կէլէն մէվճի հաւանըն (սէտ օրդ) գալընըղը ($\frac{1090}{1}$) 1090 ալագ , վէ սա-նիյէտէ 5 իճթիզազտան իլէրի կէլէնինքի ($\frac{1090}{5}$) 218 ալագ , վէ սանի-յէտէ 1090 իճթիզազտան իլէրի կէլէնին գալընըղը ($\frac{1090}{1090}$) 1 ալագ տըր : վէ մատամքի թէճրիպէլէրտէն սնլաշլտըղըն կէօրէ , սանի-յէտէ 16 իճթիզազտան էքսիյի վէ 38,000 իճթիզազտան զիյա-տէսի ինսան գուլաղընտա սէտա հիսսի հասըլ էթմէյօր , տէ-մէք օլըրէքի մուսիգի սէտալարտա էն էնկին պամ փերտէսինտէն հատին օլան հաւա տալըասընըն գալընըղը ($\frac{1090}{16}$) 68 ալագ , վէ էն զիլ փերտէտէն իլէրի կէլէն մէվճի հաւանըն գալընըղը ($\frac{1090}{38750}$) $\frac{1}{30}$ փարմագ , եաթու 8.6 միլիմէթըր օլույօր :

77. Սանգօ Եախօս Ա.ֆ ր Սէալ : — Պիր էլասթիզ թօփ պիր տիւլարա չարիրըտըղընտա կէլի տէօնտիւլիւ միսիլլիւ , էմվան ր սէտա տախի ամուտի եա անա եազըն պիր մանիյէ թէսատիւֆ էյլէտիյինտէ կէրի տէօնէր , վէ էկէր սէտա վէրէն ճիսմ իլէ աքս էթտիրէն սպթ՝ մապէնինտէ վըգտարը քեաֆի մէսաֆէ վարիսէ , սէտա չըգտըղը անտէ իշիտիւտիքտէն պաշգա՝ պիր տէ աքս էթտիրտէն սօնրա իշիտիւմէսիլէ թէքուրըլանմըշ օլուպ , պունա Ա.ֆ ր սէսա Եախօս Եանգօ (արշաֆաշ) թէսմիյէ օլունուր : Ատի թէ-քէլլիւմտէ սանիյէտէ պէշ հէճէ թէլէֆֆիւզ օլունապիլ-

76. — Էմվան ր սավթիյէնին գալընըղը 68 իլէ թային օլունուր : — 256 ինթիզագսն իլէրի կէլէն սէսա տալըասընըն գալընըղը 68 գասա-սըր : 77. — Եանգօ 68 սըր :

տիպինտէն , հէր հէճէ իշխւն պիր սանիյէնին պէշտէ պիրի միւրուր էտէր . պինտէն ալէյհ , սէտանըն աքս էթտիլի սաթհ սէտանըն մէնպաընտան 109 ալազ մէսաֆէտէ օլուրսա , պհն հա ահն կիպի վահիտ հէճէնին իլէլէֆֆիւղիւ պիթէր պիթմէզ ախի սէս թէքրարլանըր : Չիւնքի կիտիպ կէրի տէճնէճէյի մէսաֆէ 218 ալազ օլուպ պունտա սէտանըն միւրուրու իշխւն պիր սանիյէնին պէշտէ պիրի լաղըմ կէլիր : Պէօլէ պիր նօղթատա հաւնի , նէրհէսիւն կիպի իքի հէճէլի հա տահա ուղուն պիր լուղէթ հիւքսէք սէս իլէ սէօլէնտէ , սիւալ պիթէր պիթմէզ գուլաղա վասըլ օլան տաիմա էն սօն հէճէ օլուր : Մէսաֆէ պունուն իքի միսլի , սիլֆարլ 218 ալազ օլտուղունտա էն սօն իքի հէճէ , 327 ալազ իրաղտան իւշ հէճէ , վէ տրաւըզ 545 ալաղը պուտուղունտա պէշ հէճէ թէքրարլանըր . չէօլէքի , էօլէ պիր նօղթատա պիրի տուրուպ « Պիղիմ էվէ նէ գէման կէլէճէքսին » տէյիւ պաղըրսա , սօնրաքի պէշ հէճէյի , հանի « ման կէլէճէքսին » հէճէլէրինի վաղըհէն իշխտիր : Պաղը մահալլէրտէ աքս էթսարէն սաթհ պիրտէն զիյաւտէ վէ մուխթէլիֆ իրաղըղտա օլմասըլէթ թէք պիր սէտանըն հանգօսու քէսիր իւլ ատէտ օլուր :

78 . Մէսա Իիքիզազ Նէքիճէսի օլտուղունտա Իսպարք — Մէսա , հաւա ինթիզաղընտան իլէրի կէլտիլի վէ մուսիգիտէ իիթիլաֆ ը փէրտէ ինթիզաղաթըն ատէտիլլէ թալին օլունտուղու պունտան մուգատտէմ (73 վէ 74 իւնճիւ պէնտէրտէ) զիքր օլունտու : Պունուն սըհէթի Սալար մաքինասը թապիր օլունտան տիշլի պիր չարզ վասըթասըլլէ կիւղէլճէ իսպաթ օլունմուշ տըր : Մէզքիւր չարզ ուֆուգի պիր միհվէր իւղէրինտէ իսթէնիլէն սիւրաթլէ տէճն-

— Իֆի հէնէ իօիսիլմէսի իշխն ախ էթսիւրէն սաթն քէլէյլում էսէնէնննն գասար իրազ օլմար , 78 . — Սալար մաֆիցասըննն պիր չարզ սըր , վէ խրզլէքի ճէ սիր :

աւերիլէպիլէն , վէ տիշլէրինին ատէտի մուայնէն պուլունան պիր չարգ օլուպ , էօյլէ թէրթիպ էտիլմիշ տիր քի հարէքէթ էթտիրիլտիյինտէ տիշլէրի պիր թէզէնէյէ մօգունուր : Աշի-քէտար տըր քի , չարգըն տէճումէսի փէք աղըր օլտուղունտա գուլաղա վասըլ օլան սէս , հէր պիր տիշլին թէզէնէյէ մօգունամասընտան հասըլ օլան այրը այրը չաթըրթըլարտան իպարէթ պուլունուր : Ֆաղաթ չապուգ տէճատէրիլտիյինտէ պունլար ալթըգ այրը այրը թէֆրիգ օլունամայըպ գուլաղըն հիսս էթտիյի եէք ահէնք պիր սէտա օլուր : Մէզքիւր չարգ իլէ թէպէյիւն էտէն պիր խուսուս չու տըր քի , այրը այրը չաթըրթըլարըն սէտա խաստիյէթինի քէսպ էտէպիլմէսի իշիւն պիր սանիյէտէ տիշլէրին ագալլի 16սընըն թէզէնէյէ մօգունամասը իճասպ էտէր : 76նճը պէհուտէ էմվաճըր ոալթիյէտէն պահա էտէր իքէն պիլտիրիլտիյի իւզըն , մուսիգի սէտալարընտա իշպու 16 ինթիղաղտան իլէրի կէլէն սէտա գուլաղըն թէֆրիգ էտէպիլտիյի էն էնկին պամ փէրտէսի օլուպ , մէզքիւր չարգը տահա չու պուգ տէճատէրէրէք պիր սանիյէ զարֆընտա վուգուա կէլէն այրը այրը չաթըրթըլարըն առէտի արթտըգճա փէրտէ տախի տէրէճէ տէրէճէ եիւքսէլմէքտէ օլուր : Մէզքիւր Սաւար չարգընըն 256 տիշի պուլունատուղունու , վէ սանիյէտէ պիր տէֆա տէճուր օլտուղունու ֆարգ էտէճէք օլուր իսէք , տէմէք օլուր քի , գուլաղա վասըլ օլան սէտա սանիյէտէ 256 ինթիղաղըն վէրէճէյի փէրտէ օլուր , քի պունա մուսիգիտէ , փէրտէ ի էսսսիյէտէն օլան քո իսմի վէրիլիյօր : Իշպու տիշլի չարգ սանիյէտէ պիր տէֆա օլմաղ իւզըն հէր նէ դատար տէճատէրիլտէ փէրտէ ապա չաւըրմայըպ այնի սէտայը վէրմէքտէ պուլունուր : Վէ պիր

— Ֆիլան սէս գնչ ինթիգագսան իլէրի կէտիյինի Սավար չարգը վասթթասըր իլէ անլամանըն քարիգի 6է սիր :

փերտէ եօգարրտան օլան սէտա , եանի բէյ փերտէսի չը-
գարըմագ իսթէնսէ , հարէքէթի աղարազար . արթըրմաղէ
անա վասըլ օլունուր . վէ անը պուլտուգտան սօնրա հա-
րէքէթի օլ գըյաստա տէվամ էտէրէք չարզըննէ սիւրաթլէ
տէօնտիւլիւ թէտգիզ օլունաճագ օլուր իսէ , կէօրիւլիւր
քի 24 սանիյէ գարֆընտա չարզըն 27 տէֆա տէօնմէսի
իճապ էտիյօր , եանի 24 սանիյէտէ 256 տէֆա 27 , եախօտ
6912 , վէ պիր սանիյէտէ ($\frac{6912}{24} =$) 288 ինթիզազ վուգու
պուլմուշ տըր : Վէ պէօյլէճէ թէհագգուգ էտէյօր քի , ր:
փերտէսի 256 ինթիզաղտան նէչէթ էթտիյի կիսի , բէյ
փերտէսի տէ 288 ինթիզաղտան իլէրի կէլիյօր : Տէմէք
հաճէթ տէյիլ տիր քի մէղքիւր տիչլի չարզըն սիւրաթլընը
եալաչ եալաչ արթըրմաղլա օլսլիր ֆ , ֆ , ալ , լ , «
վէ ր: փերտէլէրի տէ սըրասըլա գահիր օլույօր , վէ հէր
պիր տէֆասընտա չարզըննէ չապուպուգտա տէօնտիւլիւ-
նէ տիզգաթ օլունաճագ օլուր իսէ , կէօրիւլիւր քի , սէ-
տա ի էսաոի եախօտ

so	փերտէսի իչիւն չարդ	24	սանիյէտէ	24	տէֆա
րէյ	»	»	»	»	27
ւի	»	»	»	»	30
փա	»	»	»	»	32
սօլ	»	»	»	»	36
շա	»	»	»	»	40
սի	»	»	»	»	45
so	»	»	»	»	48

տէօնմէսի իճապ էտէյօր : Շէօյլէքի , հէր պիր փերտէյէ
լաղըմ կէլէն հարէքէթ ի ինթիզաղիյէ նէ օլտուգու պուն-
տան պիսսուհուլէ անլաչըլըր . պիլֆարզ ,

— Մուսիգիսէ ր: իլ բէյ փերտէսիմն աւէս ի ինթիզաղար 69 հիսպէթ-
սէ սիր :

so իշիւն	256	սոլ »	$\frac{256 \times 36}{24} = 384$
րէյ »	$\frac{256 \times 27}{24} = 288$	լա »	$\frac{256 \times 40}{24} = 426\frac{2}{3}$
սի »	$\frac{256 \times 30}{24} = 320$	սի »	$\frac{256 \times 45}{24} = 480$
փա »	$\frac{256 \times 32}{24} = 341\frac{1}{3}$	սո »	$\frac{256 \times 48}{24} = 512$

Հէր պիր փէրտէյէ մախսուս օլան ինթիզազաթը կէօսթէ-
րէն մէզքիւր լազամլարըն եէքտիկէրինէ նիսպէթի 72 նճի
պէնուտէ կէօսթէրիլտիյի իւզրէ փէք սաուէ տիր . եանի ,

$$1, \frac{9}{8}, \frac{5}{4}, \frac{4}{3}, \frac{3}{2}, \frac{5}{3}, \frac{15}{8} \text{ վէ } 2$$

Դ՝ ԴԷՅ ԴԷ ԶԷ ԶԷ ԶԷ ԶԷ ԶԷ ԶԷ ԶԷ

Աստառը ինթիզազաթը թային էթմէքտէ Սաւլար չար-
զընըն կէօրտիւլիւ իշ պուշտան զիյատէ տիր . փիյանուտա,
եա քէմանուտա , եա սանթուրտա վէ եա պօրուտա հէր
հանկը պիր մուսիգի փէրտէնին վէ եախօտ ինսան սէտա-
սընըն պիր սանիյէտէ գաչ տէֆա ինթիզազ էյլէտիյի
անլաշըլմազ իսթէնսէ , չարգա էօյլէ պիր սիւրաթ վէրիլըր
քի , չըգարտըղը փէրտէ՝ թայինի իսթէնիլէն փէր-
տէյի քեամիլէն թուլթուլն : Պու տիւզէն արզու օլու-
նան տէրէճէսինի պուլտուլտան սօնրա չարզըն նէ սիւ-
րաթլէ տէօնտիւլիւ թահգիգ օլունմասը իւզէրինէ մաթ-
լուպ հասըլ օլուպ , օլ փէրտէնին առատը ինթիզազա-
թը անլաշըլմըլ օլուր : Պիլֆարզ , մէզքիւր սէտանըն
թամմ փէրտէսինի պուլմազ իշիւն չարզըն 24 սանիյէտէ
144 տէֆա եախօտ սանիյէտէ 6 տէֆա չէվրիլմէսի իճապ
էթսէ , պուշտան անլաշըլըր քի , օլ սէտա սանիյէտէ 1536
հարէքեաթը ինթիզազիյէնին վէրտիյի փէրտէ տիր , եա-
խօտ , մուսիգիտէ իւշիւնճիւ ըսգալանըն «Ե փէրտէսի

— Սէսա ի էասսի (so) 256 ինթիզազեան իլէրի կէլիյի ճարզ օլունսու-
ղունսա անսէն սօնրա կէլէն փէրտէրիննի 6Է օլուր .

տիր : Պէօլէնէ՛ն ուշմագտա օլան պիր արընըն եախօտ սիվրի սինէլին գանատարը սանիյէտէ գաչ տէֆա հարէքէթ յիլէ-տիյի տախի մէզքիւր չարգ մարիֆէթի իլէ անլաշըլապիլիր :

Ֆանօղրաֆ (Յոյնէր) եախօտ Նագիլ ի ռէսա տէնիլէն ալէթ տախի սէտանըն իշթիզազ նէթիճէսի օլուպ , փէր-տէնին եիւքսէլմէսի ատատը իշթիզազաթըն թէզայեիւ-տիւնէ միւթէլագգըֆ օլտուզուհու գաթի վէ սատէ պիր սուրէթտէ իսպաթ էտէր :

79. Ինսան Սէասըր : — Մէզքիւր ալէթլէր վասը-թասըլլա անլաշըլմըշ տըր թի , ատի գօնուշմագտա էրքէք սէսի սանիյէտէ 90 տան 136 իշթիզազաթա , վէ նիսա սէսի 275 տէն 575 իշթիզազաթա այլտ օլան պիր փէրտէ կէօսթէրիյօր : Թէրէնիւմտէ ինսան սէտասընըն իլէտիյի հուտուտ անճագ իքի թէլալ կիպի օլուպ պազէն իւշ թէլալ վէ պիր ազ զիյաոէսի պիլէ կէօրիւմիւշ իսէ տէ , պուհլար խարիգ իւլ ատէ օլուպ միւսթէմնա գապիլլիոտէն տիրլէր : Ինսանտա սէտա , խըրթլաղըն պաշընտա քիրիշ կիպի կէրիլէպիլէն իքի ազալէթլէրին տիթրէմէսիյէ հա-սըլ օուր , թի պուհլար էրքէքտէ հէմ ուզուհն վէ հէմ գալըն օլմալարըլլա , ատատը իշթիզազաթ ազ օլուպ փէր-տէ էնիլին օլուր , նիսվանտա իսէ տահա գըսա վէ էնճէ օլմալարըլլէ հարէքեաթը իշթիզազիյէ չօգ , վէ պինաէն ալէյի փէրտէ եիւքսէք օլուր :

— Սալար չարգընըն մագսէփնէ խըզմէք էսէն սուիս ցէ ալէք վար . 79. — Ինսան սէասըր նագգընսա ցէ սէնիլմիցիւր : — Թէրէնիւմտէ փէրէ հուսուհու ցէ գասար սըր : — Ինսանսա սէսա ցննէ հասըլ օլուր .

ՊԵՇԻՆՃԻ ԳԸՍՄ

ՀԵՐԱՐԷԹ

80 — Հերարէթինն ցէ իսիյի : — Հաստէմիղէ օլան ա-
լագասընճա հերարէթինն նէ իտիյինի անլամագ չէթին տէյիլ
տիր : Պիր աթէշ գարչըսընտա եա կիւնէշտէ տուրտու-
ղումուզտա , վէ եախօտ էլիմիղի սըճագ սույա պաթըր-
տըղըմըզտա հիսս էյլէտիյիմիղ հալա հերարէթ թէսմիյէ
էտէրիզ : Անճագ հերարէթինն ասլընըն նէ՞ իտիյի մէսէլէ-
սինէ կէլինճէ , անը անլայըպ անլաթմագ օ գատար գօլայ
տէյիլ տիր Պիր վագըթ վար իտի քի (պիլֆարղ կէչէն ասրտա)
էրպապը ուլում՝ հերարէթի զայէթ ինճէ վէ թարթըյա կէլ-
մէզ իսաֆիֆ պիր մատտէ կիպի կէօզէտէրէք , ճիսմէրին
գըղմասընը պու մատտէնին անլէրին քիթլէսինէ եախօտ
պէտէնինէ տիւխուլու , վէ սօլումագըղը տա անըն խու-
ղումըյլէ թէֆսիր էտէրէր իտի , վէ պունա ֆարգը սու-
սուր (ԳԵՍՏԷՆ ԳԵՂԱՆՈՒՄ) թէսմիյէ օլումումուշ իտի :
Հաքին հերարէթինն ասլը հագգընտա պու կիւնքի գըյաս
պունտան էաստէն թէֆէրրիւգ էտէր :

Եւ եէվ՝ ուլէմա թապիկէ պէյիհոտ ճարի վէ մագպու-
լօլան էֆքեարա կէօրէ , հերարէթ՝ ճիսմի րէշիկէ Էսէն Էճգա ի
ֆերսիյեհին ինրիզագարը սերիսիյինն ցէրիսիսի սիր : Վէ պու-
նտ տա ֆարգը րէշիսիս (ԳԵՍՏԷՆ ԳԵՂԱՆՈՒՄ) թէսմիյէ օլումումուշ
տիր : 14 իւնճիւ պէնտտէ պէյան էտիլտիլի իւզրէ , էճասմըն միւ-

80. — Հերարէթ ցէ սիր : — Հերարէթ հագգընսա ֆարգը սուսուր
սէսէլէ ցէ անլաւըր : — Հերարէթինն ասլը հագգընսա շիսիֆի
գըյաս ցէ սիր :

րելթթէպ պոլուոնուղու թագսիմ գապուլ էթմէզ օլան էճլա Ի ֆերտիյէ էն գուվէթլի խուրտէպինլէր իլէ թային վէ թէֆրիզ օլու-
նամայաճազ տէրէճէտէ ուֆազ օլուուգլարընտան, անլէրէ թայիգ
էտիլէն իհթիզազաթ տախի օ գապիլտէն անլաշըլաճազ տըր: Շէյլէ
քի, սէտատա գուլաղըն թէֆրիզ էտէպիլտիյի էն երւճէ փերտէյի
մուճիպ օլան մէվճ ի հավանըն գալընլըղը 8² միլմէթրօ իքէն, հէ-
րարէթլի մուճիպ օլան իհթիզազաթըն վիւսաթը ը հարէքէթի պուռն-
տան 5—10 պին գաթ ուֆազ տըր:

Սէտատա ճիսմ ի միւթէսաթլըթըն իհթիզաղընը գուլաղա
իլհազ էթմէք իչիւն, էլաթթիգիյէթի հաիզ էճամը հավաիյէ
էա մայիէ վէ էա սուլլաիյէտէն պիրինին թէվասուլթու լաղըմ կէլ-
տիյի միսիլիւ, էճլա ի ֆերտիյէնին տախի հարէքէթ ի իհթիզա-
զիյէսինի մէնպարտան իրաղա նազլ էտէն վասըթա, հավաղը վէ
հավասըզ հէր եերի, վէ հաթթա ալթուռն կիպի էն սըզ ճիսմլէրին
պիլէ տէրուռնին տօլուուրտուղու ֆարզ օլուռուպ, էպիր ի էյրէֆ
էախօտ ձեւվի ի էսիր (էթէր) թէսմիյէ օլուռնան պիր վասըթա ի մէվհու-
մէ տիր: Շէմատէն վէ տիկէր էճամըմ սէմալիյէտէն հէրարէթ իլէ գի-
յալը պիլէ նազլ էտէն իշթէ մէղքիւր ճէվլ ի էսիր տիր:

81. Հէրարէթին Թէսիր ի Ումուսիսի: — Ճիսմլէրաճ-
վալը սէլաաէնին էանի, հավաի, մայի վէ սուլպ օլմազ-
լըղըն հէր հանկը պիրինտէ պուլուռնասալար հէրարէթ ան-
լէրին զըթասընը թէվսի էտէր: Հավա իլէ կէվլէքճէ տօլ-
տուրուլմուշ աղլը պաղլը պիր տաղարճըզ գըզաթըրըլտըզ-
տա չիչիպ գապարըր: Սօղուգ սու իլէ տօլտուրուլմուշ
ինճէ պօղաղլը պիր չիչէ հէրարէթէ մազնար էտիլտիքտէ
սու քէսպ ի թէվէսսիւ էտիպ չիչէյէ սըղմաղ օլմաղլէ
թաշար: Սօղուգ պիր աէմիր չըպուգ գըզաթըրըլմաղլէ
պօյու ուզար: Եաշ օտուռն էա չամուր կիպի րուլթու-
պէթլի նէմնէլէրին հէրարէթ երւզիւնտէն քիււչիւլմէլէրի,
մէզքիւր գաիտէնին մուղայիրինտէ սալըլմազ: Զիւնքի

— Մեզիւր գըյասս Գէ իսմ վերիլմիւ քի: — Էմվան ր սէս իլէ էմ-
վան ր հէրարէթ մապիյնիսէ Գէ պէյիլմ ժարգ վար: 81. — Հէրարէ-
թին ճիսմլէր իւզերինէ ումուսի քէսիրի Գէ քի: — Պուռնա պաղը մի-
սալլէր գիւր էյլէ: — Չամուր լըզսրըրսըզսս Գիչիւն քիլէսսի էքմէյօր:

անկերին պիր զըսմը օլան սու հէրարէթ սէպէպիլէ իւրաճ էտիլտիյինտէն պիթթապի զըթալարընըն ինզըրադ պուլմասը իճապ էտէր : Պու գաիտէյէ հագիգի իսթիսնա փէք ազ օլուպ , պունլարտան պիրի սու օլտուղու ՅՅինճի պէնատէ զիքը օլունտու :

Սուտա զահիր օլան պու միւպայէնէթ անճադ պիր հուտուտա միւնհասըր օլուպ անըն խարիճինտէ եինէ տիկէր ճիամլէր կիպի տիր . չիւնքի ՅԶ⁰տէն ՅՅ⁰ա վարանատէք , հէրարէթ արթարգճա քէսպ ի թէվէսիւ էտէճէք հէրինէ քէսպ ի ինզըպադ էտէր իսէ տէ , օլ նօզթատան էօթէ , եինէ , տիկէր ճիամլէր միսիլիւ , տէրէճէ ի հէրարէթ արթարգճա զըթասը տա կէնիչլէնիլ :

Իֆատաթը մէզքիւրէյէ կէօրէ , պիւրուտէթ տէնիլէնին հագիպաթը հալտէ վիւճուտու օլմայըպ , անճադ հէրարէթին էնկին տէրէճէլէրինի կէօսթէրէն պիր թապիր տիր : Պիզ նէսնէլէրին հէրարէթինի անճադ վիւճուտու մուզունքինէ (քի ֆարէնհայթ միզանընտա 98⁰տիր) թաթպիզ էյլէտիյիմիզտէն , անտէն զիյատէսինէ սընազ , վէէքոյինէ սօղուզ տէմէմիզ ատէթ հիւքմիւնէ կէչմիշ տիր : Հալ պու քի , էկէր հէրարէթ էճզա ի ֆէրտիյէնին ինթիզադաթը սէրիէսինին նէթիճէսի իսէ , հէրարէթի օլմայան պիր ճիսմ եօգտըր : Պուզուն հէրարէթի տօնմուշ ճիվանընքինտէն 71 տէրէճէ ի ֆարէնհայթ զիյատէ տիր :

Էճզա ի ֆէրտիյէ հազարիյէթինին իճազընտան օլմազ իւզրէ , ճիսմլէր էսիթ ի էյրեթ իլէ մուհաթ , վէ եէքտիկէրինէ տօգունմայարադ իճթիլազ էթմէքտէ օլան էճզա ի ֆէրտիյէտէն իպարէթ պուլլունտուզլարընտան , հէրարէթին թէգիւտի վիւսաթըը իճթիզազիյէյի արթըրադը , վէ եաթու ճիւզլէրի պիրպիրինտէն տահա զիյատէ սյըրտըզը իշիւն ճիսմին զըթասընը թէվի էտէր :

— Մէզիւր գաթէ խուսուսունսա սուսա միւսահաթէ օլան միւպայէնէթ ԳԷ իր . — Պունուճ հուսուսունու զիւր էյլէ . — Պիրուսէթ ԳԷ իր . — Պուզա հէրարէթ վնր մր . — Հէրարէթ ճիսմլէրի Գիլիւն կէնիլէնիւրիյօր :

82. Մըգեսա ր Հերարէք (Ջերմալէ) : — Ինսան տէ-
րէճէի հերարէթաէ օլան իրիճէ ֆարգլարը թէֆրիզ էտէ-
պիլիպ՝ ճիւղի ֆարգլարը անշայամատըղընտան, պէօլէ
սըրալարտա քէնտինէ տէլալէթ էտէճէք օլան պիր մըգ-
եսա ր հերարէթէ հէր հալտէ լիւզում հիսս էտէր : Պու
նէթիճէյէ վասըլ օլմագ իչիւն ուլէմա ի հիքէմիյէնին
(Բնագէտ) իթթիխազ էյլէտիյի ուսուլ շու օլմուշ տըր քի,
պիր մըգտար մուայենէ հերարէթի, պիլֆարղ ինճիմատ
նօզթասընտա օլան սու իլէ գայնայան սուլուն մապէյ-
նինէ տիւչէն հերարէթի, մըգեսա տէյիւ ալըս անը իս-
թէտիքէրի գասար ուֆագ գըսմլարա թագսիմ էյլէսինլէր :
Պու մագսէտէ գուլլանըլան վասըթա միւճէլվէֆ քիւրէ-
ճիյի ճիվա իլէ տօլու ինճէ տէլիքի պիր ճամ պօրու օլուպ,
ճիվա քիւրէճիյի էրիմէք իւղրէ օլան պուզուն իչինէ կէօ-
միւլտիւլիւնտէ, ճիվանըն օլ ինճէ տէլիքտէ էնիպ սուր-
տուզու նօզթայա պիրնիչան գօնուլարագ՝ պուճա Նօգրա ի
իւմիմս (հէր սուր-ցան) թէսմիյէ օլունուր : Վէ սօնրա
մէգքիւր ճամը քիւրէսի վէ սափը իլէ պէրապէր պիր սու-
յա պաթըրըպ՝ օլ սու գայնատըլաղընտա ճիվանըն չըգըս
տուրտուզու նօզթայա տա պիր նիչան գօնուլարագ, անա
տա Նօգրա ի դըլեսն (հէր եւր-ցան) թէսմիյէ օլունուր :
Մէգքիւր իքի նօզթալարըն մապէյնիի ֆարէնհայթ նամ
Ալմանեալը 180 գըսմա թագսիմ էթմիշ օլուպ, ինճիմատ
նօզթասընը սըֆըր եէրինէ 32 տէն պաշլատըղը իչիւն, պու-
նուն զըլեան նօզթասընը կէօսթէրէնրագամ (180 + 32 =)
212° օլմուշ տըր : Ֆարէնհայթ իսմի իլէ մարուֆ միլանը
հերարէթ իշթէ պու տըր : Բօմիւր նամ ճանիմարգալը ալիմ,
մէգքիւր իքի նօզթալարըն մապէյնիի 80 գըսմա պէօլ-

82. — Մըգեսա ր հերարէք 68 սիր : — Ֆարէնհայթ իսմիյէ մարուժ
միգանը հերարէթի 686է եափաւրա : — Բօմիւր վէ սանթիկրա սըգ-
Ֆասլարընըն պունեսն ժարգը 68 սիր :

միւշ տիր : Միզանը հերարեթլէրտէ թագսիմ ճիհէթիյէ էն էյիսի Սանթիկրաս թէսմիյէ օլունան օլուպ , պունտա մէզքիւր իքի նօգթալարըն մապէնի թամմ 100 զըսմա թագսիմ օլունամալլէ , սըֆըր (0) նօգթա ի ինճիմատը վէ 100 նօգթա ի զըլեանը կէօսթէրիր :

Պունլարտան չօք միւսթամէլի՝ Ֆարէնհայթընքի իլէ սանթիկրատ օլտուղունտան , պունլարըն տէրէճէլէրինին եէքտիկէրինէ թանվիլ լաղըմ կէլտիյինտէ (1) ֆարէնհայթ միզանը տէրէճէլէրինտէն 32 յի թարհ իլէ ֆազլասընը ⁵ իլէ զարպ էթմէքլէ հասըլը զարպ սանթիկրատ միզանը տէրէճէլէրինի կէօսթէրիր : Վէ (2) սանթիկրատ միզանը տէրէճէլէրինի ⁹ իլէ զարպ իլէ հասըլը զարպա 32 իլավէ էտիլտիյինտէ , ֆարէնհայթ միզեսսընըն տէրէճէլէրինէ թանվիլ օլունմուշ օլուր : Պիլֆարզ ,

$$95^{\circ}\text{Ֆ.} = 35^{\circ}\text{ ա.} \quad (95 - 32 \times \frac{5}{9} = 35) \quad \text{վէ}$$

$$50^{\circ}\text{ա.} = 122^{\circ}\text{ Ֆ.} \quad (50 \times \frac{9}{5} + 32 = 122)$$

Փէք սօղուպ իգլիմլէրտէ ճիվա տօնտուղու իչիւն , ալգօհօլ միզանը իսթիմալ օլունուր :

83. Մըգեսար Հէրարէքին Հէսասըղը : — Պիր միզան՝ տէրէճէ ի հերարեթլին փէք ճիւղի մըպտարընը կէօսթէրէպիլմէսի իչիւն , եա ճիվա գասընըն պէօյիւք վէ տէլիյին ինճէ օլմասընա տիգգաթ էտիլիր , եա տա ճիվա եէրինէ ինպիսաթ գապիլիյէթի ճիվանընքինտէն զիյատէ օլան պիր ճիսմ , պիլֆարզ հալա իսթիմալ օլունուր : Գըլթալարը միւսավի ճիվա իլէ հալա գըղտըրլտըղլարընտա , հալանըն իսթիտատը ճիվանընքինին 20 միսլի օլուր :

— Սանթիկրաս վէ Ֆարէնհայթ միզանլարընը սէրէնէլէրինի եէֆիկէրինէ քանվիլ էքմէնին զանունու նէ սիր : — Մըգեսալարսա նիվա եէրինէ պագէն ալգօհօլ գուլլանալարընը սէպէպի նէ սիր. 83. — Պիր մըգեսարն հէսասըղը նէ իլէ քային օլունուր :

84. Վահագն Ի Ինգիսաք : — Հէրարէթ երկրահատէն քէսպի թէվէսսիւ վէ իմթիտատ էթմէք ճիւղէ էնամա մարսուս ումուսի պիր քէյֆիյէթ իսէ տէ , միւսավի տէլէնէ Ի հէրարէթ թէսիւրի թահթընտա իզհար էյլէտիլէրի ինպիսաթ միւսավի տէյիլ տիր : Պա թէճրիպէ անլաշըլմըշ տըր քի 32⁰ ֆ. հէրարէթի օլան պիր ճամ չըզուկ գայնար սու իչինէ գօնուլտուզունտա եանի 180⁰ գըզտըրըրլըզընտա թուլու 1270 տէ պիր ($\frac{1}{1270}$) ուզայօր :

Փարզը մատաէլէր իւզէրինտէ մէզքիւր գապիլտէն օլմագ իւզըր իճրա էտիլէն թէճրիպէլէր կէօսթէրմիշ տիր քի , 180 տէրէնէ գըզտըրըրլըզտա տէմիրին ուզանմասը 833 տէ պիր ($\frac{1}{833}$) , պազըրընքի 555 տէ պիր ($\frac{1}{555}$) , ճիւլանընքի 65 տէ պիր ($\frac{1}{65}$) , սուլունքի 21 $\frac{1}{2}$ տա պիր ($\frac{1}{21.5}$) վէ ալգօհօլունքի 8 $\frac{1}{2}$ տա պիր ($\frac{1}{8.5}$) տիր : Պու լագամլարտան հէր պիրինի 180 է թապսիմ էթտիլմիլտէ պէ տէրէնէլի հէրարէթ թահթընտա հէ՞ գատար ուզատըզլարը անլաշըլըր : Պիլֆարզ ,

Ճամընքի	$\frac{1}{1270} \div 180 = 228,600$ տէ պիր օլուր.
Տէմիրինքի	$\frac{1}{833} \div 180 = 150,000$ » » »
Պազըրընքի	$\frac{1}{555} \div 180 = 100,000$ » » »
Փիրինճինքի	Թագրիպէն 100,000 » » »
Փուլթեանընքի	» 60,000 » » »
Ճիւլանընքի	$\frac{1}{65} \div 180 = 11,500$ » » »

84. — Վահագն Ի ինգիսաք տէմիլէնն անլարզ : — Ճամ , վէ տէմիր վէ պազըր , վէ ճիւլա , վէ սուլուն հէրարէթ երկրահատէն թէվէսսիւ գապիլիյէթլէրի հազըրնէս նէ տէմիրիլի սիր : — Տէմիրին , պազըրըն , փիրիննին , բուքեանըն վէ ճիւլանըն վահագն Ի ինգիսաքլարը նէ սիր :

Պոլյուների	$\frac{1}{21} \div 180 = 3,780$	տէ	պիր	օլուր .
Վագօօլների	$\frac{1}{81\frac{1}{2}} \div 180 = 1,500$	»	»	»
Հավանքն վէ տէկեր զազարների	500	»	»	»

Պիր նէսնէ ֆարէնհայթ մըզեասընճա վահէր տէրէճէ ի հէրարէթ գըզտըրըլտըգտա ուզունլուզունուն նէ նիսպէթ-տէ արթտըղընը կէօսթէրէն րազամա Վանսէթ ի ինպիսաթ (ջա-ջաէ Ժա-ալան) թէսմիյէ օլունուր : Տէմիրին վահտէթ ի ինպիսաթը $\frac{1}{150000}$, վէ պագըրընքի $\frac{1}{100000}$ տիր :

Մէզքիւր ճէտվէլտէ կէօրիւտիւլիւ վէճի իւզրէ , հէ-րարէթտէն քէսպ ի ինպիսաթ էթմէք գապիլիյէթի էճսամը սուլպիյէտէ նիսպէթէն ազ , էճսամը մայիէտէ անաէն խայ-լըճա զիյատէ , վէ հավատա եախօտ զազարտա իսէ՝ էն չօգ տըր : Վահտէթ ի ինպիսաթ խուսուսունտա զազար-տա շայանը տիգգաթ օլան պիր հալ շու տըր քի , միւվէլ-լիտ իւլ մա (Զը-ձէն) վէ միւվէլլիտ իւլ հումուզէ (Բի-ա-ձէն) կիպի սըգիլէթէրի պիրպիրինտէն չօգ ֆարզը տա օլ-սա , ճիւմլէսինին տէ վահտէթ ի ինպիսաթլարը սայքի միւսապի տիր , եանի 500տէ պիր ($\frac{1}{500}$) կիպի տիր :

85. Մէզիւր Գաիսէնին Թարպիգի : — (1) Փանդիւլ-լիւ , եախօտ րազգասը սաաթլարըն րազգասլարը սը-ճագտա ուզայրպ սօղուգտա չէքիլտիքլէրինտէն , օ միսիլ-լիւ սաաթլար եազ վագթընտա կէրի գալըր վէ զըճն իւլէրի կիտէլէր : Բագգասը՝ ալթ ուճունտաքի պիր վիտա վա-սըթասըլլա իճապընա կէօրէ ուզալթմագ զըսալթմագ լիւ-զունուլ պունտան տըր : Տէրէճէ ի հէրարէթ ֆարզընտան

— Պու էիւզէն՝ սուլպ , մայի վէ դագի նիսլէրսէ նէ ճարգ միւսանսէ օլունուր : — Վանսէթ ի ինպիսաթսա , զազարըն իպրագ էլլէսիյի շայանը սիգգաթ պիր խուսըս նէ սիւ : 85. — Բագգասը սաաթ լար եազըն նիշիւն կէրի գալըր :

Նէշէթ էտէն մէղքիւր տիւղէնսիդիլի թազմին իշիւն միւ-
րաճաթ օլունան տիկէր պիր ուսուլ, բազգասըն սալ-
լանան աղըրըղընը պիրպիրինէ միւվազի վէ վահտէթ Ի
ինպիսաթլարը ֆարգը օլան մատէն թէլէրինտէն ասմագ
տըր: Մէղքիւր թէլլէր հա չըպուզլար ըսկարա չէքլինտէ
օլմագ իւզրէ էօյլէ թէրթիւ պիւմիշ տիր քի, պիր դըսմը
աչաղը տօղրու ուզանըր իքէն, տիկէր դըսմը տա հէման
օ գատար հօգարը տօղրու ուզանմագ իլէ պիրպիրինին
թէսիրինի չիւրիւտիւրլէր: Վէ պէօյլէճէ սաաթըն տիւղէ-
նի շաշմայը պիր դըյաս իշլէր: Պու մագսէտէ իսթիմալ
օլունան մատէն ալէսսէվիլէ տէմիր իլէ փիրլինճ տիր: Պու
միսիլիւ բազգասլարա Բազգաս ը մուսվիլիզ (Գիւրնիշ
ճօճանի) թէսմիլէ օլունուր: (2) Արապա թէքէրլէքլէ-
րինին տէմիր չէնպէրլէրինի պիր աղ տար հափըպ, թալ-
լայարագ կէշիրիլլէր, քի սօղուտուգտա սըզը սըզը թութ-
սուն: (3) Մատէնլէր հէյարէթ սէպէպլինտէն ուզատըզ-
լարը վէ պիւրուտէթ սէպէպլինտէն չէքլիլպ դըսալտըզլա-
րը էսնատէ աղիմ գուվլէթ իպրագ էտէրլէր: Պիր միւ-
րէպպա փարմագ գալընըղընտա պիր տէմիր չըպուզ գըզ-
տըղը վազըթսա էօնիւնէ թէսատիւֆ էտէն պիր մանիլ
10-15 պին օգգա գուվլէթ իլէ Կիթտիլի Կիպի սօղու-
յուպ դըսալըր իքէն տէ ուճունա բապթ օլունան պիր ա-
ղըրըղը հէման օ գատար գուվլէթ իլէ չէքտիլի էճլտէն,
էյիւմիշ պլինալարը վէ տիվարլարը տօղրուլթմագ իշիւն
անըն պու իսասիլէթլինտէն իսթիֆատէ էտէրլէր: (4)
Պօյլարը վէ էնլէրի վէ գալընըղլարը միւսապի օլմագ իւզ-
րէ տէմիր վէ թութհա մատէնլէրինտէն սիմ մէճիտէյէ

— Նք չէճիս բազգասլարա բազգաս ը մուսվիլիզ ճէնիլի: — Արապա
թէկըրլէրինի ճէմիր չէնպէրլէրինի ճէնէ պէրֆիսիլլէր: — Մատէնլէրին
ուզայպ գըսալմագսա իպրագ Կլէսիլլէրի գուվլէթ հազգընստ ճէ
սէրսին:

գալընլըղընտա վէ միւսթաթիլ շէքլինտէ միւսթէվի փար-
չալար ալընըպ ատի տէրէճէ ի հէրարէթտէ (65⁰ տէ) պիր-
պիրինէ փէրչինլէնտիքտէն սօնրա , էվլէլ դարը սու , վէ
սօնրա գափնայան սու իչինէ գօնուլաճազ օլուրսա , էվ-
վէլքինտէ թութեա վէ սօնրաքինտէ տէմիր իչ թարաֆա
կէլմէք իւզրէ մուգավվաս հէյէթ ալըր : Թուլթեանըն
վահտէթ ի ինպիսաթը տէմիրինքինին 2¹/₂ միսլի օլմասը
իլէ սօղուգտա գըսալմասը վէ սըճագտա ուզամասը տաթի
տէմիրինքինին 2¹/₂ միսլի օլտուղունտան , մէզքիւր հա-
տիսէյի մուճիպ օլուր : (5) Քիւրէ ի արգտա խաթթը ը իս-
թիվա սէմթինին հավասը պաչգա սէմթլէրինքինտէն զի-
յատէ սըճագ օլմասըյլա քէսպ ի ինպիսաթ էտիպ խաֆիֆ-
լէնէրէք եօգարը ուռուտ էտէր , վէ անըն կէրինի տօլ-
տուրմագ իւզրէ սօղուգ վէ սագիլ հավա իքի կանտան
օրայա տօղրու ճէրէեան էտէր : Վէ պուսէպէպտէն տաի-
մա քիւրէ ի հավա խաթթը իսթիվատան գուլպարա
վէ գուլպարտան խաթթը իսթիվայա տօղրու տէվէրան
վէ ճէվէլան էյլէմէքտէ պուլունուր :

86. Հէրարէթին Սիրայէթի (Ջէրհան-Քան ծաւլը) :
— (1) Սուլպ ճիսմէրտէ հէրարէթին թարիգ ի սիրայէթի
ճիւղտէն ճիւղէ Ինքիգալ (հալըրդան-Քիւն) տըր : (2) Էճ-
սամը մայիէ վէ զաղիյէտէ սիրայէթ ի հէրարէթ Ճէվէրան
(շէջն) թարիգիլէ օլուր : Վէ (3) հէրարէթին պուլուն-
տուղու մէնպատան իրագտաքի պիր ճիսմէ սիրայէթի տէ
Ինքիշար (հաւաթայն-ճ) թարիգիլէ վագը օլուր : Պուն-
լարը պիրէր պիրէր անլամաղա չալըչալըմ :

87. (1) Ինքիգալ Ուսուլու : — Տէմիրին եա թաշ կի-

— Պիրպիինէ փէրչինլէնմիւք քուքեա վէ շէմիր հագգընսա 6⁰ շէնիլ-
միւք թիւ : — Բիւզկեարն ումուսի հաւէթէթինին քէճսիրի 6⁰ թիւ : 86.
— Հէրարէթ՝ պուլունուղու մէնպատան թիւէր պիր ճիսմէ 6⁰ քարից
իւէ սիրայէթ էսէր :

պի պիր ճիսմին պիր ուճու ամէնէն զօնուլտուղունտաւ, էվիլէա ամէնէն տօգունան ճիւղէր զըզըպ՝ պունլար ալտըզլարը հէրարէթի քէնտիլէրէ մութթասըլ օլան ղէրրէլէրէ, անլէր տէ քէնտիլէրտէն սօնրա կէլէնլէրէ, վէ պունլար տա տանա սօնրաքիլէրէ իւհագ էթմէքլէ, հէրարէթ օլ ճիսմին պէտէնինտէ իլէրի տօղրու հարէքէթ էթմէքտէ պուլունուր. վէ պունա ինքիզալ ը հէրարէթ տէնիլիր, Հէրարէթի ճիւղտէն ճիւղէ նագլ էթմէք գապիլիլէթի խուսուսունտա էճսամը սուլպիլէ պէնինտէ քիւլլի ֆարգ միւշահատէ օլունուր: Պաղը ճիսմէր, էք ճիւղէ մատէնլէր, հէրարէթի ճիւղտէն ճիւղէ պիսսուհուլէ նագլ էտէրլէր: Լաքին ֆաղֆուրի, ճամ, օտուն վէ սագըզ կիպի ճիսմէրտէ պունուն մուղալիրի միւշահատէ օլունուր: Օտուն վէ տէմիր չըպուզլարընըն ուճլարը հէման պիր վաղըթտա ամէնէն զօնուլտուգտա, պիր միւտտէթ սօնրա տէմիրին տըշարտաքի ուճու էլ տօգունուլմաղ տէրէճէտէ զըզար: Օտունա կէլինինճէ, անըն ամէնէնտէքի գըսմը կանըպ քիւլ օլսա պիլէ, աիկէր ուճունա հէրարէթ սայքի հիլթէսիր էթմէղ: Անըն իշիւն մատէնլէրէ նագիլ ի հէրարէթ (հաղաղապան), վէ ճամ, օտուն վէ քէնէ կիպի ճիսմէրէ տէ Ղալր ի նագիլ ի հէրարէթ (անհաղաղապան), թէսմիլէ օլունուր: Սու վէ հալա տալի զայր ի նագիլ աիր և

Սօղուզ պիր մէվիւմտէ պիր օտանընտէրէճէ ի հէրարէթի նէ իսէ, անտէ պունունան էշկա վէ մէֆրուշաթընտա տէրէճէ ի հէրարէթի օ տըր: Պիլֆարը, քիթապ, խալը, մէրմէր, այիլնէ վէ կիւմիւշ թաս չօգ սաաթլարտան պէրու օ օտատա պունունտուղլարը իշիւն պիթթա-

87. — Սիրայք ի հէրարէթէ ինքիզալ քարիզինի քարիճ էլէ: — Հէրարէթի նագլ էթմէ գապիլիլէրի էն չօգ օլսնլար հննկը քազըմսան օլսնլար սր: — Հննկը ճիսմէրէ դայր ի նագիլ ի հէրարէթ սէնիլիր: — Հննկըլարա նագիլ ի հէրարէթ սէնիլիր:

պի ճիւղէսինն տէ տէրէճէ ի հերարէթի պիր օլմագ լա-
զըմ կէլիր : Հալ պուքի , էլինի խալըյա վէ կիւմիւշ
թասա , եախօտ քիթապա վէ մէրմէրէ տօգունտըրտըղըն-
տա թասա վէ մէրմէր էլինէ քիթապ վէ խալըտան զիյատէ
սօղուզ տօգունուր : Կիւմիւշ վէ մէրմէր հերարէթի զօլայ
նագլ էտէր մէվատտան օլտուզլարը իչիւն՝ տօգունան էլին
հերարէթինտէն խալըճա քէնտիլէրէ չէքտիքլէրի , եա-
խօտ էլին հերարէթինի էքսիլթտիքլէրի միւնասէպէթլէ
էլտէ սօղուզլուզ հիտսի զիյատէ օլուր : Քիթապ վէ խալը
պէօյլէ տէյիլ տիր :

Թապիւթը զայրի նագիլ օլան քէչէ , տէրունին-
տէքինի չէտիտ սօղուգտան միւնաֆազա էթմէյէ նէ սէ-
պէպտէն միւնասիպ իտէ , չէտիտ հերարէթտէն տէ մու-
հաֆազա էթմէյէ օլան միւնասէպէթինին սէպէպի հէման
օ տըր : Գուշլարըն վէ քիւրքլիւ հայլանլարըն թիւլէրինին,
վէ աղաճլարըն քէչէ կիպի գապուզլարընըն իհաթա էյլէ-
տիքլէրի պէտէնլէրէ հիւն ի խըզմէթլէրի մէզքիւր խասսի-
յէթլէրի , եանի զայր ի նագիլ օլմալարը սայէսինտէ տիր :

88. (2) Ճէվէլան Ուսուլու : — Էճասմը մայիէ վէ
ղաղիյէնին պէտէնինէ հերարէթին սիրայէթի՝ սուլպ ճիւմլէր-
տէ կէօրիւտիւլիւ իւզրէ ճիւզտէն ճիւզէ ինթիզալ էթմէք
թարիգիլէ տէյիլ տիր : Պիլֆարզ , սու իլէ տօլու եուֆ-
գա պիր շիշէնին ալթընա պիր սփիրթօ լամպասը գօնու-
լարագ շիշէտէքի սուլու գըզտըրմաղա թէշէպպիւս օլուն-
սա , աչիքէտր տըր քի՝ ալէվին հերարէթի էվլէլա շիշէնին
տիպինէ կէլէն ճամը գըզտըրաճագ , վէ ճամ տախի ալտը-

— Պիր մէրեւիցն , վէ կիւմիւշ Էսեանըն Էլիմիզէ այնի օսուսա պուլու-
նան պիր քիթապ եա խալըսան սօղուզ , եա (եազ իտէ) սընագ օգօուն-
մասընըն սէպէպի ցէ սիր . — Բէշէնին , վէ օ գապիլէն օլան ցէսնէլէ-
րին հէքարէք ցազարէն թապիաթը ցէ սիր . 88. — Սուլուն գըզմասը ու-
սուլունուն պիր փարշա ճէմիլին գըզմասը ուսուլունցան ժարզը ցէ սիր .

ղը հէրարէթի քէնտինէ մութթասըլ պուլունան սու թա-
պագասընա իլհագ էտէճէք տիր : Պուրայա գասարը սուլպ
ճիսմէրատ կէօրիւլէնէ միւշապիհ իսէ տէ , պուլնսան էօթէ
իշ պաշգալաշըր : Սու ճիւղլէրի՝ եէրլէրինտէ մագպութ
օլմայըպ միւթէհարրիք օլտուգլարը իշիւն , հէրարէթ եիւ-
գիւնտէն քէսպ ի ինպիսաթ էտէրէք խաֆիֆլէնտիքլէրին-
տէ , արթըգ օրատա տուրամայըպ գապըն սաթհընա տօղ-
րու չըգմագտա , վէ պուլնլարըն եէրինի սօլտուլմագ իւզ-
րէ իւսթ թարաֆտաքի սօղուգ վէ սագիլ սու ճիւղլէրի
աշաղը տօղրու էնմէքտէ պուլունուրլար : Պու ամէլ տէ-
վամ էտիպ , պիր թարաֆտան գապըն տիպինէ կէլէն ճիւզ-
լէր զըզտըգճա եօգարը տօղրու չըգտըզլարը էսնատէ ,
արալարընտան կէշտիքլէրի սօղուգ սու ճիւղլէրինէ քէն-
տի հէրարէթլէրինի վէրէրէք , վէ տիկէր թարաֆտան եօ-
գարտաքի սօղուգ վէ սագիլ ճիւզլէր էվլէլէրլէրին եէ-
րինի թութմագ իւզրէ էնտիքլէրի սըրատա՝ արալարընտան
կէշտիքլէրի ճիւղլէրտէն հէրարէթ գապուլ էտէրէք , պիր
միւտտէթ սօնրա , հէրարէթ սուլուն պիւթիւն պէտէնինէ
միւսապիճէ թէվգի օլունմուշ օլուր : Հէրարէթ ինթիշա-
րընըն պու նէվինէ պիլ միւնասէպէ ճեվիշան ուսուշու
տէնիլմիշ տիր : Ճիւզլէրինին միւթէհարրիքլիյի ճիհէթին-
տէ , էճսամը զագիյէ տախի էճսամը մայիէյէ միւմասըլ
օլտուգլարընտան , ճիւմլէ էճսամը մայիէ վէ զագիյէտէ
հէրարէթին սուրէթ ի սիրայէթի ճէվլէան թարիգիյլէ տիր
իւսթ սաթհընտան հէրարէթ վէրէրէք պիր գապ սուլու
զըզարըմագ եա գայնաթմագ սայքի միւմքինսիգ տիր :
Չիւնքի զըզան ճիւզլէրաշաղը էնէմէզ , վէ սօղուգ ճիւզ-
լէր եօգարը չըգամագ : Պուլնտան մատա , սուլուն թա-

— Պիր քէնէրէտէի սուլու գապագ քարաժընսան հէրարէթ իլնագ է-
սէրէի գըգքըմագմըրը . — ճիշիւն . — Ղագլարըն հէրարէթ գապուլ
էքմէսի ճէ քարիգլէ տիր :

պիսիւթը զայրի նազել օլտուղունտան հէրարէթի ճիւղտէն ճիւղէ կէշիրմէ :

89. (3) Ինքիւսար Ուսուլու : — 80 ինճի պէնտտէ պէյան օլունտուղու վէճհ իւղրէ , սէտա վէրէն ճիւմին ինթիզաղաթընը գուլաղա եթիշտիրէն վասըթա հաւա օլտուղու կիպի , էճսամը հարրէնին ինթիզաղաթընը նազլ էտէն վասըթա տախի ճէվլի էսիր օլուպ խէլա վէ մէլա (Գարսի-Բէն և Լը-Բէն) պունունլէ տօլու արր :

Հաւա ի նէսիմինին սաթհը արզտան իրթիֆար պիր գաջ եիւզ միլի թէճաւուզ էթմէյիպ պունտան էօթէսի խալի իսէ տէ , պու շէյ հէրարէթի շէմսիյէնին պիղէ եթիշմէսին պիր մանի աէյիլ տիր : Զիյա փէրթէվլէրի միսիլլիւ շուաը հէրարէթին տախի իսթիզամէթի , Խալի և Գարսի-Բէն իւղրէ օլուպ շիտտէթի հէրարէթ տիւղճէ մէնպաը հէրարէթին տէրէճէսիլլէ թային օլունտուղու կիպի , մէսաֆէնին արթմասըյլէ տախի ինգըրազ պուլուր . եանի , հէրարէթին շիտտէթի պիր մէրքէզտէն սուտուր իլէ քիւրէվլի սուրէթտէ հէր թարաֆա միւնթէշիր օլան գուվէթլէր միսիլլիւ մէսաֆէնին միւրէպպաընըն թէրսի նիսպէթինտէ թէզայեիւտ էտէր : Շէօյլէքի , պիր մանկալըն եա սօպանըն 10 այազ իրաղա թէսիրի նէ իսէ , 20 այազ իրաղա օլան թէսիրի պունուն տէօրթտէ պիրի , վէ 80 այազ իրաղա օլան թէսիրի 64 տէ պիրի տիր :

90. Միւպասէլէ ի Հէրարէր (Փիւնսի-Բէն Զէր-Բէն) : — Պունտան մուգատտէմ (81 ինճի պէնտտէ) հէրարէթի օլմայան պիր ճիւմ հօգ տըր՝ տէնիլտի : Անճազ շու

89. — Հէրարէթ իլնագընսա ինքիշար ուսուլու սէնիլէնի քարիճ էյլէ : — Հէրարէթին ինքիշար իշիւն հաւսյա լիւզում օլմասըրընն ցէսէն պիլիսին , — Հէրարէթին ցիսէթի ցէ իփի խուսուս իլէ քային օլունուր , — Մէսաթէնին ցիսէթի հէրարէթէ քէսիրի ցէ սիր : 90. — Ինքիւսար ցէրարէթի մունիպ օլմազ իշիւն ցիսիլէր ցէ գասար սընազ օլմայր սըրլար :

վար քի, տէրէճէ ի հերարէթի երևաքնէք օլան ճիսմէր-տէն միւնթէչիւր օլան մըգտարը հերարէթ չօգ օլուպ, տէրէճէ ի հերարէթի էնկին օլանլարտան ինթիշար էտէն մըգտարը հերարէթ անա նիսպէթլէ ճիւղլի տիր : Պիրի սը-ճազ վէ տիկէրի անա նիսպէթլէ սօղուգ վէ պէօյլւքլիւք-լէրի միւսապլի օլան իքի տէմիր կիւլլէ պիրպիրինէ կազըն գօնուսա, հեր պիրի տիկէրինէ հերարէթ վէրտիյի միսիլ-լիւ՝ անտէն հերարէթ տախի ախզ էտէր : Անճազ սըճազ օլանըն ախզ էթտիյինէ նիսպէթլէ նէշը էթտիյի չօգ, վէ պունուռն աքաի օլարազ, սօղուգ օլանըն նէշը էթտիյինէ նիսպէթլէ ախզ էթտիյի չօգ օլտուղուռտան, պիր միւտ-տէթ սօնրա պէյիլէրինտէ ֆարզ գալմայըպ, թէվազուռնը հերարէթտէ գարար գըլարլար : Լիսանը առտիտէ սօղու-մազ տէսիյիմիզ հալ միւպատէլէ ի հերարէթին նէթիճէսի օյմազ իւզրէ՝ իշթէ պու տոր :

91. Ինքինասը Հեռադէք (Անդրադրձոյնէն Վերսո-
նէն) : Էմվաճը սէտա պիր մանիէ թէսատիւֆ էյլէտի-
յինտէ աքս էյլէտիյի կիպի (77 հնճի պէնտէ միւրաճաաթ
օլունա) , խաթթը միւսթազիմ իւզրէ թէգաոտիւմ էտէն
չուաը հէյրաբէթին հարէքէթ ի ինթիզազիյէսի տախի թէ-
գատիւֆ էյլէտիյի միւնաստիպ սաթհլարտան աքս էտէր :
Աքսը մուճիպ օլան սաթհ փէրտաշը վէ միւճէլլա օլտու-
ղունտա ինիքեաս մունթազամ օլուպ , զաէյէէ Վերսո-
զաէյէէ ինիքեաս Դեսալէ կէլէր : Աքս էթտիրէն . սաթհ-
տա խաթթը վիւրուտուն տօգուհնտըը հօգթայա չէթլիէն
պմուտի իլէ խաթթը մէզթիւրիւն թէչթիլ էյլէտիյի զա-
վիյէյէ Զալիյէ ի վիւրուս (անիւնն անհոն) , վէ մէզթիւր
ամուտիլլէ միւնաքս խաթթըն թէչթիլ էյլէտիյի զալիյէյէ

— Գրեմն մանկալ (եփփօս սօպա) պիղի մի զրզսրոր, եօգսա պիղ մանկալն մը զրզսրորդը, 91. — Ինիփեսա ը հեռաեք սեմեփե ճէ անյալանաորդ, — Զալիլ ի փիւրօս ճէ սիր, — Զալիլ ի ինիփեսա.

տէ Զաւլիյէ ի ինիքնաս (անիւն անբարբառ) թէսմիյէ
 օլունուր : Աքսը մուծիպ օլան սաթէ քեաղըտ եա տիվար
 կիպի փէրտահսըզ վէ ճիլասըզ օլտուղունտա՝ ինիքեաս
 տախի դայր ի մունթազամ օլմաղլէ , հէրարէթ ի մաքիւսէ
 մուլայէն պիր հէյէթ ալմայըպ հէր թարաֆա սաչըլըր : Կիւ-
 նէշէ գարշը պիր տիվար տիպինտէ պուլունան նէսնէ ,
 տօղրուտան տօղրույա շէմստէն ախզ էթտիյի հէրարէթտէն
 պաչգա տիվարտան դայր ի մունթազամ սուրէթտէ աքս է-
 տէն հէրարէթի տախի գապուլ էտէր : Թէճիլպէլէրտէն ան-
 լաչըլմը տըր քի , միւճէլլա մատէնլէրտէ գուլվէ ի աքիսէ-
 սի (անբարբառ շէր-թէն) էն չօդ օլան փիրինճ օլուպ ,
 կիւմիւշ անա սանի վէ գալայ սալիս տիր : Ճամտա իսէ փի-
 րինճտէ զահիր օլանըն անճադ ծոտա պիրի մէվճուտ տըր :

92. Գուլվէ ի Պիլիյէ (Մճէլ շէր-թէն) : — Գուլ-
 վէ ի աքիսէ ճիհէթիյէ ճիսմլէրտէ միւշաճատէ օլունան
 ֆարգ , անլէրին հէրարէթէ տօղրու տիկէր պիր խասսի-
 յէթինին , եանի գուլվէ ի պէլիյէլէրինինէթիճէսի տիր :
 Պազը ճիսմլէր՝ իւղէրլէրինէ տիւշէն հէրարէթին գըսմը
 աղամընը տէրունլէրինէ չէքիպ թութարլար , եախօտ պէլ
 էտէրլէր : Պազըլարը տա խարիճտէն քէնտիլէրէ կէլէն հէ-
 րարէթին անճադ ճիւղի պիր գըսմընը ախզ էտիպ պաղի-
 սինի մունթազամ եա դայր ի մունթազամ պիր սուրէթտէ
 աքս էտէրլէր : Տէմէք օլուր քի ճիսմլէրտէ պու իքի
 խասսիյէթլէր պիրպիրինին միւթէմիմի մազամընտա պու-
 լունուրլար : Շէօյլէ քի , գուլվէ ի աքիսէսի էն չօդ օլա-
 նըն գուլվէ ի պէլիյէսի էն աղ , վէ գուլվէ ի պէլիյէսի էն

— ինիքեա ր հեւաւթ ԳԷ սրաւս մուճքազամ, վէ ԳԷ սրաւս դայր ի
 մուճքազամ օլուր : — Գուլվէ ի աքիսէ ճիհէթիյէ մասէնլէրին իպ-
 րազ էյլէսիյի սրալը սէօյլէ : 92. — Գուլվէ ի պէլիյէ սէմէլլէ ԳԷ ան-
 լարըզ : — Գուլվէ ի աքիսէ իլէ պէլիյէ պէյնիճէ ԳԷ ալսգա միւշա-
 հաւսէ օլունուր :

չօդ օլաննն գուովլէ ի աքիսէսի էն ազ տըր : Իստէ գուովլէ ի աքիսէ սայքի հիչ ևօդ տըր , չիւնքի իւզէրինէ տիւչէն հէրարէթին ճիւղէսինի պէլ էտէր : Պունուռն մուղայիրի , միւճէլա փիրինճտէ պէլ էթմէք թապիաթը հիչ օլմատըղը , եա փէք ճիւղի պուլունտուղու իչիւն հէրարէթին սայքի ճիւղէսինի կէրի տէճտէրի : Միւտտէթլէրի միւսաւի օլմադ իւզրէ աջի հէրարէթէ տիւչար էտիլէն մուլթէլիֆ ճիսմէրին մուլիթէլիֆ աէրէճէ ի հէրարէթ իպրազ էթմէլէրինն պէլլի պիր սէպէպի գուովլէ ի աքիսէ վէ պէլլիյէ ճիհէթինտէ օլան իիթիւաֆլարը տըր :

93 . Գուովլէ ի Նէտրիյէ (Սըրհաւէլ Կըրըն-Էիւն) վէ Գուովլէ ի Պէլիյէ : — Գուովլէ ի պէլիյէ գուովլէ ի աքիսէնն մուղայիրի իսէ տէ , գուովլէ ի նէչրիյէնն հէմիաղը տըր : Եանի , պիր ճիսմտէ հէրարէթի ախզ վէ պէլ էտիճի թապիաթ գուովլէթլի իսէ , աւըն նէչր էտիճի թապիաթը տախի աջի տէրէճէտէ գուովլէթլի տիր : Իս , քեաղըտ , ֆաղֆուրի վէ գուրչուն գուովլէ ի նէչրիյէ ճէտվէլինտէ նէ սըրա վէ մէվգի իպրազ էթմիչլէր իսէ , գուովլէ ի պէլիյէ ճէտվէլինտէ տէ սըրա վէ մէվլիլէրի հէման օ տըր :

94 . Մէպրասի ի մէգֆուրէնին Թաքալիգի . — (1) Էլպիսէ իչիւն իսթիմալ օլունանն հիւն վէ քիւրք կիպի էչեանըն գուովլէ ի աքիսէսի ճիւղի օլտուղու իչիւն գըչա , վէ քէթլէն վէ փամպուգ կիպի տահա սըգ օլան գումաչլին գուովլէ ի աքիսէսի զլյատէճէ օլտուղու իչիւն եաղա մուլաֆըգ կէլիլէր : (2) Գար՝ գուովլէ ի աքիսէսի չօդ , ամմա գուովլէ ի

— Տէրէճէ ի ճէրաւթի միւսալի օլան պէյազ վէ սիյան իփի քաօ կիւնէտ գօնույսուգա , պիրիճին օլ պիրիճնէն գիյոսէ գըզմասընն սէպէպի ճէ սիր . 93 . — Գուովլէ ի ճէտրիյէ ճէմէլէ ճէ աճարըգ : — Պունուռն իլէ գուովլէ ի պէլիյէ մապէլնիճնէ ճէ ալազա վար սր : 94 . — Եազ վէ գը Էյապէլէրիճնէ ճէ խասսիյէ օլմագ լազմ սր : — Հէրաւթէն ճազարէն գարն քապիաթը ճէ սիր :

նէշրիյէսի վէ պէլիյէսի ճիւղի օլան մէվատտան օլտուղու իչիւն , թահթընտա պուլունան նէսնէլէրի շէտիտ սօղուգտան մուհաֆազա էտէր : Գար վէ պուղ կիւճ էրիր , ֆազաթ իւղէրինտէ պիր թաշ եա օտուն փարչասը պուլունտուղունտա օրասը չապուգ էրիր , չիւնքի անլէրին գուվ վէ ի պէլիյէ վէ նէշրիյէսի չօգ տըր : (3) Սու՝ տիսի իսլի պիր գասլտա տահա թէզ գըզար , ֆազաթ գըզմըշ սույու սօղութմամագ արղու օլունտուղունտա , կիւմիւշ կիպլի գուվ վէ ի նէշրիյէսի ճիւղի օլան միւճէլլա գասլարա միւրաճաաթ լաղըմ կէլիր : (4) Սօպալարըն պաշ խըզմէթի հէրարէթի նէշր էթմէք օլտուղունտան սաթշլարընըն փիւրիւղլիւ վէ սիյահ օլմասը շարթ տըր :

95 . Զեվէպան (Էբիմէֆ) : — Հէրարէթին գաթը ճիսմէրէ իթլազը անլէրին գըթասընը թէվսի էթտիքտէն պաշգա , անլէրին հալընը տախի թէպաիլ էտէպիլիր . եանի , գաթը ճիսմէրի մայի հալա վէ էճսամը մայիէնի զազա թահլիլ էտէպիլիր : Եիւքսէք տէրէճէ ի հէրարէթ թահթընտա գաթը ճիսմէրին մայիաթ հալինէ կէլմէլէրինէ Զեյիկպան (հալուֆ) թէսմիյէ օլունմուշ տըր : Օտուն , քեաղըտ , վէ եիւն կիպի էճսամը միւրէքքէպէտէն չօզլարը շէտիտ հէրարէթ թէսիրինէ մաղհար էտիլտիքլէրինտէ , իրթիպաթը քիմնէվիյէլէրինին ինհիւլը վաղը օլտուղունտան , անլէրտէ էրիմէքլիք տէնիլէն ալամէթ զահիր օլմազ : Մալիւմ մատնիլէրտէն ճիւմէսի տախի միւզապ էտիլէպիլմիւշ տիր : Իզապէ մէսէլէսինտէ շայանը տիգգաթ իքի խուսուս եա գաիտէ միւշահատէ օլունուր : (1) Պիրի պու

— Սույու թէզ գըզսրմանըն վէ կէն սօղոսրմանըն քարիզի ԳԷ սիր : — Սօպալար ԳԷ խասսիյէթլի հայիզ օլմալը սըլլար . — Գիշիւն , 95 . — Էվիկպան ԳԷ սիր . — Հէրարէթ եիլ գիւնէն Գիւմէ Գիսմէր Էրիլէր մի . — Գիշիւն , — Իզապէ մէսէլէսինտէ շայանը սիգգաթ օլան իփի խուսուս հմնկըլար սր :

քի , էրիմէք գապիւիյէթի օլան հէր պիր գաթը ճիսմին քէն-
տինէ մախսուս պիր Զեյհեպան և ոգքասը (հաւան կէտ) օլա-
քազ , աշին սըզլէթ վէ թազեիգ թահթընտա մէզքեւր նօզթա
սապիթ օլուսլ չաշմազ : (2) Տիկէլի պու քի , պիր ճիսմ
էրիմէյէ պաշլատըղընտա գաթը գըսմ թիւքէնմէյիննէ միւ-
զապ գըսմըն տէրէնէ ի հէրարէթի արթմազ : Պիլֆարզ ,
քիււրէ ի հաւանըն թազեիգ վէ սըզլէթինտէ պիր թէպէտ-
տիւլ օլմատըղը հալտէ՝ գաթը սու , եախօտ պուզ 320ֆ.-
տա էլիր , վէ պուզ քեամիլէն էրիյիպ թիւքէնմէտիքնէ
միւզապ գըսմըն (սուլուն) տէրէնէ ի հէրարէթի 320 տէն
եօգարը սըչրամազ :

Սանաաթլարտա միւսթամէլ պէլիճէ մատէնէլէրին վէ
մէվատտը սաիրէնին նօզթա ի զէվէպանը արթիտէքի ճէտ-
վէլտէ վէրլիմիշ տիր :

Ճիվա	— 370.9 ֆ.	Թուլթեա	7810.0 ֆ.
Պուզ	329.0 »	Կիւմիւշ	17490.0 »
Իշ եաղը	910.0 »	Ալթուն	18950.0 »
Պալ մումու	1490.0 »	Պազըր	19290.0 »
Քիպրէթ	2390.0 »	Տէմիր(տէօքմէ) 1900—22600.0 »	
Գալայ	4420.0 »	Տէմիր(խամ)	2700—29000.0 »
Գուրշուն	6350.0 »	Չէլիք	2340—25200.0 »
Պիսմուլթ	5070.0 »	Փլաթին	31950.0 »
Անթիմոն	8420.0 »		

96. Հէրարէթի Խաճիյէ : — Տէրէնէ ի հէրարէթի
320ֆ. օլան պիր լիպրա (144 տիրնէմ) սու՝ տէրէնէ ի
հէրարէթի 1740ֆ. օլան պիր լիպա սուլա գարըշտըրլու-
ղընտա . մախլուլթ օլան իքի լիպրա սուլուն տէրէնէ ի
հէրարէթի 1030ֆ. օլույօր . Կանի , ֆաշլա օլան (1420) հէ-
րարէթ իքի լիպրա սուլա միւսապիճէ թագսիմ օլունու-

— Աթիսէֆի ճէսնէլէրին , Եանի գալայ , գուրուն , Բիպիթ , ալբուն ,
Կիւմիւս , պագր վէ փաթիկին գաշ սէրէնէ ի հէրարէթէ երիսի-
լէրին սէօյլէ . 96. — Հէրարէթի Խաճիյէի քարձ էլլէ : — Պիր
օգգա գար պիր օգգա գայնար սուսա երիսիլիկինսէ օլ իքի օգգա սու-
լուն սէրէնէ ի հէրարէթի 670ձ . օլանաղընըն հիսապընը կիտքէր . —

յօր : Ճագարթ տէրէճէի հէրարէթի 32⁰ֆ. օլան պիր լիպ-
րա պուղ հախօտ դար , տէրէճէի հէրարէթի 174⁰ֆ. օլան
պիր լիպրա սըճագ սու իչինէ զօնուլտուզտա պուղ էրի-
յէրէք , տէրէճէի հէրարէթի 32⁰ֆ. օլան իքի լիպրա սու
հասըլ օլույօր : Տէմէք օլույօր քի , հէրարէթի 174⁰ օլան
սու 32⁰յէ էնմէքլէ գայ էյլէտիլի 142⁰ հէրարէթ , պուզու
գաթը հալտէն մայի հալա թահվիլ էթմէյէ սարֆ օլուն-
մուշ աբր : Մէզքիւր (142⁰) հէրարէթ միզան ը հէրարէթին
քէշֆ էանմէտիլի պիր սուրէթտէ օրատա մէվճուա օլտու-
ղու իչիւն՝ անա Հերարէթ ի խաֆիյի (Խաֆիյի ջէրմա-
թիւն) թէսմիյէ օլունմուշիսէ տէ , պունա Հերարէթ ի զեյիեպան
(հալմա ջէրմա-թիւն) թէսմիյէ էթմէք տահա աօղրու աբր :

Իզապէյէ գապլիլիյէթի օլան ճիամլէրտէ հէրարէթի զէ-
վէպանը էն իւլքաէք օլանը պուղ աբր թուլեանընքի 50⁰.6,
կիւմիւշիւնքի 38⁰.0 , գալպընքի 26⁰.0 , քիպլիթինքի
16⁰.87 , գուրչունուքի 9⁰.67 , վէ ճիվանընքի 5⁰.10 աբր :

Պուզուն աղըր վէ կէճ էրիմէսինին սէպէպի հէրա-
րէթի զէվէպանընընչօղլուղու օլտուղու կիպի , պիր մըզ-
տար սուլուն պուզա թէհալվիլիլիւնիւն աղըր աղըր օլմա-
սընըն տա սէպէպի հէման օ աբր : Չիւնքի սուլուն պուղ
քէսիլէն հէր լիպրասընտան 142⁰ֆ. հէրարէթ մէյտանա
կէլիպ , պիթթապի ինճիմատը թէէիթի էանր :

97. Թէսալլիւպ եախօս ԵՃԵԻՄԱՍ : — Տէրէճէի հէ-
րարէթին թէզալիւտիւ գաթը ճիամլէրին մայի հալա թէ-
հալվիլիլէրինի մուճիպ օլտուղու կիպի , տէրէճէի հէրա-
րէթին թէնէզզիլիւ տէ էճսամը մայիէնին գաթըլաճմա-
լարընը մուճիպ օլուր , քի պունա Թէսալլիւպ (հալմա-
թիւն) եախօտ ինճիմաս թէսմիյէ օլունուր : Չէվէպանտա օլ-

թուքեանըն հերարէթի զէվէպանը 56.6⁰ֆ. սր՝ սէր իսէֆ , պունսան ճէ
անլաբըր : — Սալուն սօնմասի մի աղըր օլուր , սօնուզսան սօնու
էրիմէսի մի . — ճիլիւն . 97. — Թէսալլիւպ ճէ սիւ :

սուղու կիպի պուռնտա տախի դաիտէ ի քի օլուպ, (1) պիրի պու քի, հէր ճիսմ քէնտինէ մախսուս պիր տէրէճէտէ ին՝ ճիմատ էտէր, վէ պու անըն ղէվէպան Կօթմասընըն ախի տիր: (2) Վէ տիկէրի պու քի, պիր ճիսմի մալի ինճի՝ մատա պաշլատորգտան սօնրա քեամիլէն սուլպ հալինի քէսպ էտինճէյէ տէյին հէրարէթին տէրէճէսի սապիթ գալըր: Էճսամը մալիէտէն էքսէրի աղըր աղըր թէսալլիւպ էլլէսիքլէրինտէ, միւրէպպա, միւքեաապ վէ եա էհրէմի կիպի մուռթաղամ հէնտէսի շէքլլէր ալըրար, քի պուռնարա Պիլլըր (Բէ-բէ), վէ ամէլինէ տէ Թեպէլլիւր (Բէ-բէ-ը-ը) թէսմիյէ օլուռուր: Գար տանէլէրի վէ քէզալիք դըըն փէնճէրէլէրին ճամլարընըն իյ թարաֆընտա թէշէքքիւլ էտէն պուզ տախի պիլլուրի տիր: Էրիմէք իւզրէ օլան գարա ատի թաամ թուղու գարըշտըրըլտըգտա գարըն տէրէճէ ի հէրարէթի 32⁰ֆ. տան 0⁰ֆ. ա էնտիրիլէպիլլիյօր, վէ տօնսուրմանըլար պուռնտան իսթիֆատէ էտէրլէր:

98. Ղըլեան (Գալնամագ) — Սու հէր տէրէճէ ի հէրարէթտէ թէպախիսուր էտէր իսէ տէ, հէրարէթ ֆիլան տէրէճէյի պուլսուղուռտա գալնամագ տէնիլէն ալամէթ վագըր օլուր: Ստի տէրէճէ ի հէրարէթտէ թէպախիսուր սուլուռն անճագ սաթիլընտան իլէրի կէլիւր իքէն, ղըլեանտա սուլուռն պիւթիւռն պէտէնինտէն հասըլ օլուր: Սուլուռն տէրուռինտէ հասըլ օլան պուխարընդ ուվլէ ի էլապթիգիյէսի սուլուռն իւղէրինէ չէօքէն հավանըն սըգլէթինէ զալիպ կէլէճէք տէրէճէյի պուլսուղուռտա, պուխար սիլքինիպ եօգարը չըգար, վէ պու հալա Ղըլեան (Ե-ը-ը) տէնիլիւր:

Սաթիլ տէրեա պէրապէրինտէ սու 212⁰ֆ. տա գայնար, եանի սու պուխարընըն հէրարէթի 212⁰յի պուլսուռն

— Թէալլիւպէ ճուրի օլան իֆի գաիսէ 6⁰ սիր: — Թէպէլլիւր 6⁰ սիր: 98. — Ղըլեան 6⁰ սիր: — Սու գնչ շէրէնէ գրգսըրընս քէպախիսուր էքսէյէ պաշլար:

ղունտա, անրն էլասթիզ գուլվէթի, ճէվլի հաւանըն սըզլէթինէ միւսալի օլուր, եսխօտ հէր միւրէպպա փարմազ սաթհը $5\frac{1}{3}$ օզգա գուլվէթլէ եթիթէր: Սաթհը տէրեանսն եօգարը չըզըտըգճա սըզլէթի հաւա ազալարագ ղըլեանն նօգթասը էնէր, եանի սու 212° գըղմաղտան գայնար: Պիլֆարզ, Այնթապտա (քի իրթիֆար սաթհը տէրեանսն 2900 այագ կիպի տիր) ղըլեանն նօգթասը $205^{\circ}.5$ վէ 9200 այագ իրթիֆար օլան Բիթօ չէհրինտէ $194^{\circ}.2$ վէ $13,200$ այագ իրթիֆար օլան էրճիասըն թէփէսինտէ $177^{\circ}.5$ տիր: Հաւանըն սըզլէթի պիր սու իւզէրինտէն քեամիլէն գալտըրըլաճագ օլսա, սու ատի տէրէճէի հէրարէթտէ իքէն տէ (պիլֆարզ $60^{\circ}-70^{\circ}$ տէ) գայնար: Տիպի քիւրէվի պիր եուֆգա չիչէնին նըսփընատէք սու տօլտուլուլուպ գայնատըլարագ իչինտէքի հաւա թէպիտ էտիլտիքտէն սօնրա, չիչէ՝ հաւայը սըզտըրմագ պիր մանթար իլէ գափատըրըպ աղղը աչաղը տէօնտէրիլէճէք օլուր իսէ, խայլըճա սօղուտուկտան սօնրա պիլէ՝ իւզէրինտէ սօղուզ սու պօչատըրըղընտա իչինտէքի սու չիստէթլէ գայնամաղա պաչլար: Վէ սուտան հասըլ օլան պուխար քէնտի իւզէրինտէ չէօքմէքլէ ղըլեանն տուրաուղղունտա, չիչէնին թէփէսինտէ թէքրար սօղուզ սու տէօքիւլմէքլէ եէնիտէն գայնար: Չիւնքի մէզքիւր սօղուզ սու օլ պուխարը թէքսիֆ էտէրէք սուլուն սաթհը իւզէրինտէ իսէլա (պօրպոլէն) հասըլ էթմէսիլէ ղըլեանն վագը օլուր:

Թազեհիպին էքսիլմէսի ղըլեանն նօգթասըն թէնդիլ էյլէտիյի կիպի, Թազեհիպին արթմասը տախի անը գալտը-

— Ղըլեան ալամէրինին ժիզիքի թէժսիքի նէ քիւր. — Պու թէժսիքին սօղու օլսուղուն նէ իսպարըն վար. — Էրնիասըն թէփէսինտէ գայնայան սուլուն տէրէճէի հէրարէթի նէ քիւր. — Ղըլեանս տէրէճէի հէրարէթ հաւանըն թազեհիպիլէ թային օլունսուղունսն սան նէ իսպար զիքր էսէպիլիքսին:

րոր : Պիլֆարզ , պուխար մաքինասը գազաննտա օլուու-
ղու . կիպի , աղղը գափալը պիր թէնճէրէտէ սուլուն իւ-
զէրինէ պէշ ճէվլի ի հավա թաղեիգի (եանի պիր միւրէպ-
պա փարմադ սաթ՝ իւզէրինէ 26¹/₂ օգգա թաղեիգ) պա-
սաճադ օլսա , սու 308⁰ գրզմալընճա դաշնամազ : Բէղա-
լիք օն ճէվլի ի հավանըն սրգլէթի (եանի պիր միւրէպ-
պա փարմադ սաթ՝ իւզէրինէ 53 օգգա գուվլէթին թաղ-
եիգի) ալթընտա զըլեան ալամէթի զահիր օլապիլմէք ի-
շիւն սուլուն 356⁰ գրզմասը իճապ էտէր :

99. Ղըլեանըն Գախէսի : — Ղըլեանտա ճարի օլան
գախտէ իքի տիր : (1) Պիրի պու քի , մուայեէն թաղ-
եիգ թանթընտա հէր ճիսմի մայիին քէնտինէ մախսուս
պիր մուայեէն զըլեան հօգթասը վար տըր : (2) Տիկէրի
պու քի , մուայեէն թաղեիգ թանթընտա հէր հանկը պիր
սէյեալ զըլեան հօգթասընտան զիյատէ գըզուրըլամազ :

Օթուզ փարմադ ճիվանըն , եախօտ պիւթիւն ճէվլի
հալանըն թաղեիգի թանթընտա պաղը մատտէլէրին զըլ-
եան հօգթասը պէր վէճ՝ ի աթի իշար օլուուուր : Պիլֆարզ .

Սուլուն զըլեան հօգթասը	212 ⁰ ֆ. տըր
Ալգօճօլունքի	174 ⁰ » »
Չաճ եաղընընքի	604 ⁰ » »
Ճիվանընքի	676 ⁰ » »
Բիպրիթինքի	838 ⁰ » »
Թուլթեանընքի	1094 ⁰ » »

100. Պուխարըն Էլասքիգիյէր Գուվլէթի : — Պուն-
տան մուգատտէմ (69 ունճու պէնտա) զիքրի սէպգաթ
էթտիյի իւզըն , պիր մէթին դապա ալէթ ի զաղթա (խոս-

— Սուլու 2120 լ. քան զիյատէ գրզմազ միւմքն մի իւր . — ԵՔ
սրասա : 99. — Ղըլեանսա հիւմիւ Եսրի օլան իբի գալիսէ ԵՔ իւր .
— Պազը սէյեալարըն զըլեան Եօգթալարըն սէօյէ : 100. — Սու
պուխարընս ԵՔ գասաւ գուվլէ ի Էլասքիգիյէ վար սըր :

ցոյցէն) նամ ալէթ վասըթասըյէ գապըն զըթասընըն պիր չօգ միսլի հաւա տօլտուրուտուղունտա, անըն էլասթի-գիլէթի գոււլլէ ի մէխանիկիէ մագամընտա խթիմալ ուլունապիլիր: Բէզալիք սու պուխարը տախի հաւա կիպի պիր զազ օլտուղունտան հասըլ օլտուղու գագանլարտա թէրաքիւմ թարիդիլէ՝ պիր թարաֆտան սըզլէթի, վէ տիկէր թարաֆտան տէրէճէ ի հէրարէթինին թէզալիւտիւ միւնասէպէթիլէ՝ վաֆիր գոււլլէ ի էլասթիգիլէ քէսպ էտէր: Քիւչիւք վէ պէօյիւք ճիւմլէ վաֆօր մաքինալարընըն էսասը իշթէ պու սըր: Պիր մէթին գաղանտա պուխարըն տէրէճէ ի հէրարէթի 390⁰Ք.ը պուլտուգտա անըն հէր միւրէպսա փարմադ սաթհ իւզէրինէ իճրա էթսիյի թաղիսգ 80 օգգա կիպի օլուպ, գութու 30 փարմադ օլան պիր փիսթօնու 56,400 օգգա գոււլլէթ իլէ եիթէր:

101. Պուխարըն հէրարէթի խաթիյէսի: — Պիր ճիւմի մայի գայնամաղա պաշլաորդտան սօնրա, թաղիսգ այնի գալտըղճա հէրարէթի արթըրլամադ տէնիլտի. չիւնքի զըլկանտան սօնրա սարֆ օլունան հէրարէթ ճիւմի մայի ճիւմի զաղիյէ թահլիլէ իըզմէթ էտէր: Հասըլ օլան պուխարըն տէրէճէ ի հէրարէթի, գայնայան սուլունքի իլէ այնէն պիր օլուպ, 212⁰յի թէճալուզ էթմէզ իսէտէ, ճիւմի մային զէրրաթընը պիրպիրինտէն թէպիտ իլէ անը հաւայի պիր հաւա կէթիրմէք իչիւն փէք չօգ հէրարէթ սարֆը լաղըմ կէլիր: Պիլֆարզ, պիր լիպրա (144 տիրէմ) գար սուլունու (32⁰տէ օլան սուլու) գայնաթմադ իչիւն նէ գատար հէրարէթ լաղըմ իսէ, գայնասըզտան սօնրա անը, հէրարէթի այն տէրէճէտէ (212⁰տէ)

— Տէրէճէ ի հէրարէթի 390⁰Ք. օլան պուխարըն գուլլէթի նէ սիւ 101. — Պուխարըն հէրարէթի խաթիյէսի տէմէլէ նէ անլարզ. 144⁰ տիրէմ գայնայան սուլու պիսպիլիւն պուխարա քանիլ էթմէլ իչիւն գոնջ տէրէճէ հէրարէթին սարֆ լաղըմ կէլիր:

օլան պոլխարա թանվիլ էթմէք իչիւն էվիլէքինին 5 ½ միւ-
յի հէրարէթ լազըմ սըր : Շէօյլէքի , գայնաթմագ իչիւն
160°, լաքին գայնատըգտան սօնրա՝ հէրարէթի այնի տէ-
րէճէտէն օլան պոլխարա թանվիլ էթմէք իչիւն 990° տէ-
րէճէ հէրարէթ սարֆը լազըմ կէլիր : Մէզքիւր հէրարէթ
մէյտանտա օլմատըզը , եախօտ մըգեաս ք հէրարէթին քէշֆ
էտէմէտիյի պիր սուրէթտէ օրատա մէվճուտ օլտուզու ի-
չիւն անա , Թեպախսուռուռն հերարէթ ի խաֆիյէսի (Եւ-
սան Զբէն-Բէն շէթեյման) , եախօտ տանա էյիսի Հերա-
րէթ ի թեպախսուռ տէնիլմիշ տիր : Էճասմ ք մայիէտէ հէ-
րարէթ ի խաֆիյէսի էն չօգ օլան սու օլուպ , պիր լիպրա-
սընը պոլխարա թանվիլ էթմէք իչիւն լազըմ կէլէն հէ-
րարէթ 990°ֆ . իքէն , այնի ազըրլըգտա օլան ալգօճօլունքի
406°ֆ . , սիրքէ բուհուհունքի 216°ֆ . , լօգման բուհուհուն-
քի (էլէր) 194°ֆ . վէ թէրէմէնթի եազընընքի 165° . 2ֆ . տըր :

102 . Մէզփուր գախէնին Թարպիգի : — (1) Եազ
վազթընտա եէրէ սու սէրփիլտիյինտէ օրթալըզըն սէրին-
լէնմէսինին սէպէպի պու տըր : 2իւնքի սու պոլխարա
թէհապիլիւ էտէր իքէն պիր չօգ հէրարէթին սարֆընա
լիւզու՝ հասըլ օլուր : (2) Պիր ճիսմ ի մայիին գուվլէի
թէպախսուրլիյէսի նէ գատար շէտիտ իսէ , անըն մուճիպ
օլտուզու տէրէճէ ի պիւրուտէթ տալսի օլ գատար քէսքին
օլուր : Ալգօճօլ սուտան , վէ լօգման բուհու ալգօճօլտան
չապուգ թէպախսուր էյլէտիլ իչիւն , էլին իւզէրինէ պիր
տամլա ալգօճօլ գօսան սուտան զիյատէ , վէ պիր տամլա

— Էնսամ ք մայիէտէ հերարէթ ի խաֆիյէսի էն չօգ օլան հանկըր սըր :
— Պու պուպէ սույա սանի օլան ճիսմ ի մայի հանկըր սըր . 102. —
(1) Եազ վազթընտա օրթալըզըն սէրինլէնմէսի իչիւն եէրէ սու սէրփմմի-
գին ճիգիթի թէսիթի նէ սիր : — (2) Էլիմիգէ սօգուհան ալգօճօլուն
սուտան զիյատէ , վէ լօգման բուհուհուն իֆիսիմէնէնէ գիյատէ իւլիւրմէ-
սինին սէպէպի նէ սիր :

լօգման ըուհու գօսան իքիսինտէն տէ զիյատէ իւշիւտիւր : Պիր եուֆղա սաաթ ճամընա պիր եա իքի տիրէմ լօգման ըուհու գօյուպ ճամը տա պիր միւսթէվի թախթա իւղէրինտէ տուրան պիր դաշ տամլա սու իւղէրինէ վազ էթտիքտէն սօնրա , պիր քէօրիւք իլէ ճամտաքի լօգման ըուհուհու իւֆէյէճէք օլսան , անըն թէսլախիւրուհտան իլէրի կէլէն պիւլ ըուտէթ ճամը օլ տէրէճէ սօղուտուր քի , ալթընտաքի սու տօնար : Սընաի սուրէթտէ պուզ եափան ֆապրիգալարտա պու մէպտէտէն իսթիֆատէ էտիլիր : (3) Սույուն պու խարա թէհապիլիւլիւնտէ ախզ էյլէտիյի հէրարէթ ի խաֆիյէ , օլ պուխարըն կէրի սու օլմասընտա թէքրար մէյտանա չըգար , եախօտ զահիր օլուր : Պուխար սօպասը թէսմիյէ օլունանլար պու մէպտէ իւղէրինէ եափըմըչլար տըր : Քէզալիք պունտան անլաչըլըր քի , պիր սէմթէ պօլճա եաղմուր եաղմասը օլ սէմթին իզլիմինտէ տէրէճէ ի հէրարէթին իզտիյատընը մուճիպ օլուր : Իշթէ պու եօլ իլէ մինթագա ի հարրէնին հէրարէթի միւթէտիլ վէ պարիտ մինթագալարա թէվղի օլունուր :

103. Պուխարլարըն Թեֆեսսիւֆիւ (Ծոֆէնէր — Խոսմը) : — Պուխարլարըն զազի հալտէն թէքրար մայի հալէ թէհապիլիւլէրինէ Թեֆեսսիւֆ թէսմիյէ օլունուր , քի պու ալագա ի քիմնէվիյէ վէ թագեիգ վէ տէրէճէ ի հէրարէթին թէնէզլիւլի կիպի թարիղլէրտէն պիրիսի եա պիրտէն զիյատէսինին իթթիհատը վասըթասըլէ վուգուա կէլիր : Քիւրէ ի հալատա կէօրիւնմէզ զազ հալինտէ մէվճուտ օլան սու պուխարընըն պուլուլթա վէ եաղմուրա թէհապիլիւլիւ ալէս :

— Էնամը մայիէնին քէպախիուր պիւրուսթի մուհիպ օլսուղուհու կիտսթրմէ պապրնա լօգման ըուհու քեհիպէսի 68 տիր : 103. — Պուխարըն քեֆեսսիւֆիւ տէրէ 68 տէմէ իսթեմիլիւ : — Պուխարլարըն քեֆեսսիւֆիւնի մուհիպ օլան սէպէպլէր 68 տիր : — Հալասսիի սու պուխարընըն եաղմուրա քեհապիլիւլիւնին ումուսի սէպէպի 68 տիր :

սէվիյէ տէրէճէ ի հէրարէթին թէնէզզիւլիւնտէն իլէրի կէլիպ, պու տա՝ եա հաւանըն ամուտի սուրէթտէ հօգարը տօզըրու սուռուտ էթմէսինտէն, եա եիւքսէք պիր տաղա չարփըլմասընտան, եա սա սըճադ վէ սօղուգ հաւալարըն պիրպիրինէ դարըչմասընտան նէչէթ էտէր: Պիւրուտէթ վէ թաղելիգին իթթիհատըլէ, մալիւմ զազլարըն ճիւմէսի տէ մայի հալէ կէթիրիլէպիլմիչլէր տիր:

104. Հէրարէթ ի Խզաճիյէ (Տէրարէթը Վերահսկում) : — Հէր հանկը պիր ճիւմի 1⁰ֆ. գըզտըրմագ իչիւն լազըմ կէլէն հէրարէթին, այնի մըզտարտա սուլու 1⁰ֆ. գըզտըրմագ իչիւն իգթիզա էտէն հէրարէթէ նիսպէթինի կէսութէրէն ըաղամա օլ ճիւմին Հէրարէթ ի իզաֆիյեսի տէնիլիւր, Պիլֆարզ, պիր օգգա սուլու 1⁰ֆ. գըզտըրմագ իչիւն նէ մըզտարը հէրարէթ լազըմ իսէ, պիր օգգա տէմիրի հէման օ գատար (1⁰ֆ.) գըզտըրմագ իչիւն անըն տօգուզտա պիրի (0.114) սարֆ օլունուլօր: Պու սէպէպտէն տէմիրին հէրարէթ ի իզաֆիյէսի 0.114 տիր՝ տէնիլիւր: Քէզաւ լիք պիթթէճրիպէ թէհադգուգ էլլէմիչ տիր քի, պիր մըզտար սուլու 1⁰ֆ. գըզտըրմագ իչիւն նէ գատար հէրարէթ լազըմ իսէ, հէման օ գատար գուրչունու հէման օ գատար (1⁰ֆ.) գըզտըրմագ իչիւն, սուլա սարֆ օլունան հէրարէթին 32 տէ պիրի քիֆայէթ էտիօր: Թապիր ի ախէրլէ տէյէլիմ: Պիր օգգա սուլու 1⁰ֆ. գըզտըրմագ օլան հէրարէթ պիր օգգա գուրչունու 32⁰ֆ. գըզտըրըր, վէ եախօտ 32 օգգա գուրչունու 1⁰ֆ. գըզտըրըր: Պու ճիհէթտէն

— Թապիաքսու պունա (Եանի սերէնէ ի հէրարէթին քէնէզզիւլիւնէ) վասքա 6Է սիր. — Մալիւմ զազլարտան մայի հալա կէթիրիլէմէյէնի վմը մը սր: 104. — Հէրարէթ ի իզաֆիյէ 6Է սէմէֆ օլունուլունու քարիժ էլլէ. — Տէմիրին հէրարէթ ի իզաճիյէսի 0.114 (եախօս $\frac{1}{3}$) վէ հիվանդնի 0.033 (եախօս $\frac{1}{32}$) սիր՝ սէմէսէն մագսէս 6Է օլունուլունու քարիժ էլլէ:

պագըլտրդտա էնամը մուխթելիֆէ պէյնինտէ քիւլլի ֆարզ միւշահատէ օլունուր : Հէրարէթ ի իզաֆիյէսի էն ջօզ օլան սու օլուպ , պաղը պաշղա մատտէլէրինքի տախի ախիտէքի ճէտվէտէ կէօրիւլիւյօր . եանի ,

Սուլունքի 1.000 իթիպար օլունուղու հալտէ			
Ալգօհօլունքի	0.515	Պագրըրնքի	0.095
Լօղման րուհունուրքի	0.548	Կիւմիւշիւնքի	0.057
Պուզունքի	0.504	Գալայլնքի	0.056
Ճամրնքի	0.177	Ալթունուրքի	0.032
Տէմիրնքի	0.114	Գուրշունուրքի	0.031
Թուլթեանքի	0.096	Ճիվանքի	0.033

Մէզքիւր ճէտվէտէն անլաշըլտըր իւզրէ , թուլթեանքն հէրարէթ ի իզաֆիյէսի սուլունքինն ծնտա պիրի , վէ ալթունունքի 30 տա պիրի տիր :

105. Հէրարէթ ի իզա ժիյէ պուլմանըն Թարիզի : — (1) Էնամը մուխթելիֆէնին հէրարէթ ի իզաֆիյէլէրինն աղամադ իւշիւն իթիթիսաղ օլունան ուսուլլարտան պիրի Թարիզ ի իսրիյար (խաւաւարէ իւր) օլուպ , տերէճէ ի հէրարէթի վէ մըգտարը մաղլամ ույա հէրարէթ ի իզաֆիյէսի անլաշըլմադ իսթէնիլէն ճիսի (քեղաւիք տերէճէ ի հէրարէթի վէ մըգտարը մուսայէն օլմադ շարթըլլա) գարըշտըրմագտան իպարէթ տիր : Պիլֆարզ , տերէճէ ի հէրարէթի 212⁰ օլան պիր օզգա սու իլէ , տերէճէ ի հէրարէթի 32⁰ օլան պիր օզգա սու գարըշտըրըլտըրնտա , հէրարէթ տիգ ու գապըր իշիւն իւքիսինին թապիաթը միւսապի օլտուղունտան , արատա օլան 180⁰ ֆարգ իքիյէ թագսիմ օլունարադ 32⁰ տէքի սուլուն տերէճէ ի հէրարէթի 90⁰ գալգըպ , 212⁰ տէքի տէ 90⁰ էնմէքլէ , մէյտանտա տերէճէ ի հէրարէթի 122⁰ օլմադ իւզրէ 2 օզգա սուլումուղ օլուր : Լաքին մէղ-

— Պիր օզգա (32⁰ժ.) սուլուն սերէնէ ի հէրարէթինի 100⁰ է գալսքաւն հէրարէթ՝ սօղուղուղու այնի սերէնէսէ (32⁰ժ.) օլան 10 օզգա գուրցունուն հէրարէթինի գաշն քերժի էսէր : 105. — Հէրարէթ ի իզա-ժիյէ պուլմադ իշիւն քարիզ ի իսրիյարը քարիմ էլլէ : — Տերէնէ ի հէրարէթի 212⁰ժ. օլան պիր օզգա սուլա սերէնէ ի հէրարէթի 32⁰ժ. օլան սիկը պիր ճիսմ գօնուլսուգա , մախլուքուն սերէնէ ի հէրարէթի 200⁰ժ. ա գարաւ գրիքըրնա , օլ ճիսմին հէրարէթ ի իզաժիյէսի ¹/₁₃ օլանաղըրն ճիսապըր կէօսքէրէպիլնմիսին :

քիւր թէճրիպէյի թատիւ իլէ , տերէճէ ի հերարէթի 2120⁰ օլան պիր օգգա սուլա , տերէճէ ի հերարէթի 320⁰ օլան պիր օգգա տէմիր գորշաբրանձագ օլուր իսէք , մահլուլթուն տերէճէ ի հերարէթի 1220⁰ օլանագ եւրինէ 1940⁰ օլուլոր : Եւնի սուլուն հերարէթի 18 տէրէճէ էնոյի սուրէթտէ տէմիրին հերարէթի 1620⁰ գալլըլոր : Վէ պէյլէճէ տէմէք օլուլոր քի , պիր օգգա սուլուն 180⁰ գըզաբրան հերարէթ , այնի աղըրըգտա տէմիրի 1620⁰ գըզաբրան , իմոյ 18 162⁰ նին նէ գըսմը իսէ , տէմիրին հերարէթ ի իզաֆիյէսի տէ սուլուն քինէ նիսպէթլէ օ տըր . վէ պու տա թագրիպէն տօգուզտա պիր տիր : (2) Տեկէր պիր ուսուլ Թարիգ ի իզապէ (Հուլայ-ցահուլէր) տիր , քի պուլ , երիմէք իւզրէ օլան (320⁰ ֆ.) գար իւզէրինէ տէրէճէ ի հերարէթի վէ մըգտարը մալիւմ շու գատար սու գոյուպ , անըն երիթտիյի գար սուլունու , հերարէթ ի իզաֆիյէսի անլաշըմագ իսթէնիլէն ճիսմտէն տէ այնի տէրէճէ ի հերարէթտէ օլան այնի մըգտարը պիւյնիլի օլ գար իւզէրինէ գոյուպ երիթտիյի սու իլէ մուգայէսէ էթմէքտէն իպարէթ տիր : Պիլֆարզ , տերէճէ ի հերարէթի 320⁰ օլան գար եա պուլ իւզէրինէ պիր օգգա գայնար սու գօնուլտուղունտա անտէն 507 տիրհէմ երիտէյոր : Ֆագաթ սու եւրինէ այնի հերարէթտէ պագըր եա ալթուն գօնա , պագըրըն երիթտիյի սու 48 տիրհէմ վէ ալթունունքի 16⁴/₅ տիրհէմ կիպի կէլլոր : Տէմէք տիր քի պագըրըն հերարէթ ի իզաֆիյէսի ,

$$\frac{48}{507} = \frac{1}{10\frac{1}{2}} , \text{ վէ ալթունունքի } \frac{16\frac{4}{5}}{507} = \frac{1}{32} \text{ կիպի տիր :}$$

106. Հերարէթին մըգտարընը թային էթմէք լաղըմ կէլտիյի սըրալարտա պիր մըգհասա լիւզում կէօրիւլմիւշ օլտուղունտան , պիր լիպրա (144 տիրհէմ) սուլուն 10⁰ ֆ. գըզաբրանագ իլին լաղըմ կէլէն մըգտարը հերարէթ միյար տէյիւ իթթիսագ օլունմուշ օլուպ , պունա Վահսէք ի հերարէթ (Չէրհուլէն Դիւլիւն) թէսմիյէ օլունմուշ տըր :

— Թարիգ ի իզապէյի քարիժ էլլէ . — Պիր օգգա գայնար սու 600 սիրհէմ գար երիսիւտ , սէրհէ ի հերարէթի այնի (2120⁰ ֆ.) օլուպ հերարէթ ի իզաֆիյէսի $\frac{1}{14}$ օլան պիր ճիսմ գնչ սիրհէմ գար երիսիւ . 106 — Վահսէք ի հերարէթի քարիժ էլլէ . — Հերարէթին ումումի սէպէպի 6⁰ ֆ :

Հէրարէթ հէր նէ ֆարգլը սուրէթլէրտէ զահիր տէ օլսա , մէնպար տաիմա պիր օլուպ , հէր հալտէ ճիսմին զէր-րէլէրինին ինթիզազաթընտան նէշէթ էտէր : Ֆազաթ հէ-րարէթին հուսուլու սուրէթ ի մուխթէլիֆէտէ կէօրիւ-տիւլիւնտէն անլէրէ պէլլիճէ թարիզ հալընտա իւշ մէն-պա զիքը օլունապիլիր : (1) Հարեֆէր ի մէխանիզիյէ (Բեհեւան շարժում) տիր քի , տէլք վէ տարպ վէ թազ-եիզ թարիզլէրինի շամիլ տիր : Խարրաթըն չարզընտա կէօ-րիւլտիւլիւ իւզրէ , օտուն գուվլէթլի սուրէթտէ օղալան-մազլէ եանար : Տէմիրճինին էօրսիւ իւզէրինտէ չօգ տէֆա միւշահատէ օլունտուղու վէճն իւզրէ , սօղուգ տէմիր չը-պուղու իւզէրինէ չէքիճ սըգ սըգ էնիպ գալգմազլէ՝ անը աթէշ քէսիւմէք տէրէճէսինտէ զըզտըրապիլիր : Ղազար սըզըշտըրըլսըզարընտա քէսպի հէրարէթ էթմէլէրի ա-թիտէքի թէճըրպէտէն անլաշըմըշ տըր : Ալթ թարաֆը գա-փալը պիր գալըն ճամ պօրուլյա հալալը սըղտըրմազ տէրէ-ճէտէ պիր փիսթօն ալըշտըրըլարագ , մէզքիւր փիսթօն պիրտէն պիրէ պասըլըպ պօրունուն իչինտէ հալա խալըճա սըզըշտըրըլսըզտա , անըն տիպինէ գօնուլմուշ պիր գալը եազաճագ տէրէճէտէ (572⁰Փ.) հէրարէթ հասըլ օ-լուլօր : (2) Հէրարէթին տիկէր պէլլի պիր մէնպար Իք-քինաս ը ֆիւմէկի (Բեհեւան Բեշարրուլիւն) տիր : Քիմէ-վի իթթիհատ էսնասընտա տաիմա ազ չօգ հէրարէթ զա-հիր օլուր իսէ տէ , իթթիհատ սէրիէն վուգու պուլտու-ղունտա հասըլ օլան հէրարէթ չէտիտ օլուպ օլ ամէլէ Իհքիւրագ (Կիշում) թէսմիյէ օլունուր :

Ինթիրագ եախօտ եանմագ տէտիլիմիզ օտունտա եա եաղտա պուլունան Ֆահիւ (Բեշարրուլիւ) վէ միւվէլլիտ իւլ

— Հարեֆ ի մէխանիզիյէնն ԳԸ սուրէթլէ հէրարէթի մունիպ օլսու-ղունու անլաք : — Հէրարէթին իհննի մէնպար ԳԸ տիր : — Եանմագ ԳԸ տիր :

մանրն հավատա պուլուռնան միւլվէլլիտ իւլ հուսուղէ իլէ սէրիէն իթթիհատ էթմէսի տիր : Էճասամը մուխթէլիֆէնին իհթիրազընտան հասըլ օլան հէրարէթ մուխթէլիֆ օլուպ , թէճրիպէլէրտէն թէհազգուգ էլլէտիլինէ կէօրէ էշեա ի նարիյէտէն պազըլարընըն մըզտարը հէրարէթի աթիտէքի ճէտվէլտէ կէօրիւլիւր : Գօնուլան րազամլար հէր պիրլինտէն պիր տիրհէմին եանմասըլլէ հասըլ օլան վահտէթ ի հէրարէթլէրին ատէտի տիր :

Պիր տիրհէմ՝ միւլվէլլիտ իւլ մա զազըն եանմազլա վէրտիլի վահտէթ ի հէրարէթ	431 ⁰ ֆ.
Պիր տիրհէմ՝ Զէյթուռն հազընընքի	123 ⁰ .6 »
» » Բէօմիւրիւնքի	100 ⁰ .0 »
» » Ալգօճօլուքի	90 ⁰ .0 »
» » Գուրու օտուռնուքի	50 ⁰ .3 »
» » Եաշ օտուռնուքի	38 ⁰ .7 »
» » Քիպրիթիքի	27 ⁰ .6 »
» » Տէմիլիթիքի	19 ⁰ .6 »

Պու տէմէք տիր քի, պիր տիրհէմ քէօմիւր եազմազլէ հասըլ օլան հէրարէթ հիչ զայ օլմայարազ սուլու գըզտըրմազա սարֆ օլուհա , պիր լիպրա սուլու 100⁰ֆ. եախօտ 100 լիպրա սուլու 1⁰ֆ. գըզտըրապիլիր : Օլ պիր րազամլար տախի պէօլլէ անլաշըլաճազ տըր : Պիր օգգա քէօմիւրտէ 40,000⁰ վահտէթ ի հէրարէթ մէվճուտ օլտուղունտան , պուհուն ճիւմլէսի իչէ եարատըլսա , 75 օգգա գար սուլուհու (32⁰ֆ.) գայնաթմասը լազըմ կէլիր իքէն , ատի իսթիմալտէ պուհուն գըսամը ազամը , պէլքի ճուտա տօզուզու զայ օլույօր : Այնի հէրարէթի մէխանիքի գուվլէթ

— Եանապիլէն նէսնէլէրսէն էն չօգ հէրարէթ վէրէն հանկըսր սր : — Հէրարէթ հիչ զայ օլմայարազ սարժ օլուհա , 10 լիպրա գար սուլուհու (32⁰ֆ.) գայնաթմազ իչիւն գնչ սիրնէմ գուրու օտուռն լազըմ սր : — Պիր օգգա Բէօմիւրսէ նէ գասար հէրարէթ մէվիուս սր : — Հէրարէթին էն պէոյիւք մէնպար հանկըսր սր :

Թարիգիյէ իֆատէ էտէճէք օլտուղուսուղտա տէյէճէյիղ քի, պիր օգգա քէօմիւրտէ մէվճուտ օլան հէրարէթ (40,000⁰ֆ.) 4400 օգգա աղըրլըր 1000 այագ եիւքսէյէ գալաըրմագ իչիւն լալըմ կէլէն գուվլէթի շամիլ տիր : (3) Հէրարէթին թապիի մէնպալարընտա էն շէտիտի շէմա տիր, չիւնքի աթէշֆիշան լարտան, վէ գափլըճալարտան, վէ գըշըր արզտա տէրինէ էնիլտիքճէ հէր 50-60 այագտա 1⁰ֆ. հէրարէթին արթմասընտան անլաշըրլըր իւզրէ, արգըն տէրուշինտէ քէնտինէ մախսուս քիւլի հէրարէթ վար իսէ տէ, պուշնուս սաթհը արլա թէսիրի 1⁰ֆ.ըն 36 տա պիրի կիպի փէք ճիւզի օլտուղուստան, պուրատա անտէն սարֆը նազար էտիլէպիլիր : Էլէթթրիգ գուվլէթինտէն հասըլ օլան հէրարէթ տախի ճիւզիյէթ գապիլինտէն ատտ օլուշսա կէրէք տիր : Շէօյլէքի, ալէմի թապիիտէ հէրարէթին էն վասի մէնպալը շէմա տիր :

Շէմա պիլտէն 93 միլէօն միլ ուղագտա իսէ տէ, անտէն զէմիշին տիգ էյլէտիլի հէրարէթ փէք չօգ տըր : Տագիգ թէճրիպէլէրին նէթիճէսի օլմագ իւզրէ անլաշըլմըշ տըրքի, զէմիշին պիր միւրէպպա արշըն սաթհը իւզէրինէ շէմտէն պիր տագիգէ գարֆընտա ամիւտի օլարագ տիւշէն հէրարէթ 55⁰.2 վաշտէթ ի հէրարէթէ միւսավի տիր, քի թագըրիպէն պիր սանիյէտէ պիր վաշտէթ ի հէրարէթ կիպի տիր : Պու հիսապտան պիր միւրէպպա արշըն սաթհա շէմտէն պիր սաթթ գարֆընտա կէլէն հէրարէթ 3312⁰, վէ 12 սաթթ գարֆընտա 40,000⁰ վաշտէթ ի հէրարէթ օլուզ, պու տա պիր օգգա քէօմիւրիւն եանմասընտան հասըլ օլաճագ հէրարէթէ միւսավի տիր : Պէշյլէճէ տէմէք օլուրքի, բու ի զէմինտէ հէր միւրէպպա արշըն սաթհա շէմտէն պիր սէնէ գարֆընտա 730 օգգա քէօմիւրիւն վէրէճէյի գատար հէրարէթ կէլիր : (Շուրասը ունուսուլմամալը տըրքի, զէմիշին շէմտէն ալտըր հէրարէթ ամուտի պիր

— Շէմստէն զէմիցէ կէլէն հէրարէթին մրգսար հագգընսա նէ տրոյին : — Պիր միւրէպպա միլ սաթհա շէմստէն պիր սաթթ գարֆընսա տիւշէն հէրարէթին մրգսար նէ գաւսար տր (գաշ օգգա քէօմիւրիւն հէրարէթին միւսավի տիր) :

(2) Ինքիւրագ գըյասը. — Շէմս գըթաճա զէմինին 1,330,000 պէոյիւքիւնտէ մէֆրէթ պիր պէտէն օլուպ, պուռուռ պիւթիւնիւ քէօմիւր կիպի գասպիւլի ի իճթիւրագ պիր մատտէտէն իպարէթֆարզ օլուհարագ, իէշր օլուհառն Տէրարէթ անըն հառմասընտանիւ պան էլլէտիյի տիւշիւնիւլէ, պու տախի միւշքիլի հալլ էթմէզ : Չիւնքի, հալլ պէոյլէ օլտա իտի, պիւթիւն շէմսին հանըպ թիւքէնմէսի 6,000 սէնէտէն. զիյատէ սիւրմէզ իտի : Հալլ պու քի, կէշմիշ 1,000, 2,000 եւ 3,000 սէնէ զարֆընտա շէմսին ճէսամէթ վէ Տէրարէթիւտէ պիր թէպէտտիւլ եւ ինգըրագ ալամէթի հիշ կէօրիւլմէմիշ տիր :

(3) Տիկիւր պիր գըյաս : — Հէլմօլցնամ Ալմանեալը ալիմին գալլինճէ, շէմս ասընտա փէք մէֆրէթ պիր միւշթէալ զազ քիւրէսի օլուպ մէրքէզէ տօղրու տալիմա չէքիլիպ թէքէսսիւֆ էթմէսլլէ հէրարէթ գուսմագտա օլմուշ տըր : Վէ էլան օլ ինգըպագ վէ թէքէսսիւֆ տէվամէլլէտիյինտէն, տալիմա եէնի հէրարէթ հասըլ օլմագտա տըր : Ալիմի միւմաիլէյին հիսապընճա շէմսին պու սուրէթտէ թէքէսսիւֆ էտէրէք գութրուհուռն սէնէտէ սալթ 100 արշըն (եախօտ 250 ալագ) չէքիլմէսինտէն հասըլ օլաճագ հէրարէթ, քէնտիսին պիր սէնէտէ սարֆ էլլէտիյի հէրարէթէ մուգապիլ օլաճագ տըր : Մէզքիւր հիսապա կէօրէ 2,000 սէնէ զարֆընտա շէմսին գութրու անճագ օն պինտէ պիր գըսալաճագ տըր : Պու գըյաս սահի իսէ, շէմս պիլէ, 5,000,000 սէնէ գատար պիր միւտտէթ տահա կիւնէշիք էտէպիլիր : Հէլմօլցուռն պու գըյասը էվլէլէի իքիլէրտէն զիյատէ միւթէպէր թութուլմագտա տըր :

108. Հէրարէթ վէ Հարէլէթ ի Մէլիսանիգիյէ : — Հէ-

— Շէմս քէօմիւր կիպի հանապիլէն պիր մասսէ օլուպ նէր էքսիյի հէրարէթ հանմասընտա իլէրի կէլիյօր՝ տէնիլմէզ մի : — Հէրարէթ ի շէմսիլէնիս ալր հագգընսա էլէէվմ էֆտէ ուլէմա պէնիսէ միւքէպէր քուքալան գըյաս հանկըսը սր : — Պու գըյասս կէօրէ շէմսին 2000 սէնէլի հէրարէթ հասըլ էքմէսի իլիւն գուքէն նէ գասար քիւիւլմէսի լագըմ կէլէնէֆ սր :

արարեթին հարեքեթ ի մէխանիգիյէ իւէ փէք սըզը միւնա-
սէպէթի օլտուղու մին էլ գատիմ աղ չօգ անլաշլըմը իսէ
տէ , անըն գաիտէ թաշթընտա գաթիյէն թալին էտիլմէսի
ասը չ հազըր ասարընտան տըր : Էրպապ ը թէտգիգ վէ թէ-
հարրիյաթըն թէճրիպէլէրի նէթիճէսինտէն օլմազ իւզըն
թէպէյելին էյլէմիշ տիւր քի , պիր վահտէթ ի հէյարեթտէ ,
եանի պիր լիպրա սույու 1⁰ֆ. գըզտըրմազ իչիւն լազըմ
կէլէն հէրարեթտէ մէվճուտ օլան գուվվէ ի մէխանիգիյէ ,
պիր լիպրա աղըրըզը 772 այազ եիւքսէյէ , եախօտ 772
լիպրա աղըրըզը պիր այազ եիւքսէյէ գալտըմաղա քեա-
ֆի տիր : Եախօտ շէօյլէ տէյէլիմ . 772 այազ եիւքսէյէ-
տէն նիւղուլ էտէն պիր լիպրա աղըրըզընտա պիր ճիսմ
պիր մանիէ թէհատիւֆիլէ պիրտէն պիրէ տուրտուրուլա-
ճազ օլսա , հարեքեթին խիթամ պուլտուղու անտէ վէ
նօզթատա 1⁰ֆ. հէյարեթ հասըլ օլուր :

772 այազ եիւքսէքտէն տիւշէն պիր ճիսմին սաթհ ը արզա տօ-
գունտուղու անտէ մալիք օլտուղու սիւրաթ սանիյէտէ 222 այազ
կիպի օլտուղունտան , վէ հարեքեթտէ օլան ճիսմէրին շիտտէթ ի
թէսիրլէրի տէ սիւրաթըն միւրէպպաը նիսպէթինտէ թէզպիւտ էյ-
լէտիյինտէն , պուշու (եանի $\frac{1}{2}$ մ $u^2 = 24,704$ հ) պիր վահտէթ ի հէ-
րարեթին միւտտիլի մազամընտա կէօղէտէպիլիլիգ : (Մէզբիւր սու-
րէթտէ մ լիպրա օլմազ իւզըն ճիսմին աղըրըզընը , վէ u^2 այազ օլմազ
իւզըն ճիսմին պիր սանիյէտէ օլան սիւրաթընը կէօթէրիլ :)

Գրիւփ թօփու խուճպարայարընտան 1000 լիպրա աղըրըզընտա
օլան պիրի սանիյէտէ 2000 այազ սիւրաթլէ հարեքեթ էտիյօր տէ-
լիւ ֆարզ օլուհտուղունտա , անըն հարեքեթինտէ մէվճուտ օլան
գուվվէ ի մէխանիգիյէյէ միւսավի կէլէն հէրարեթ 82,801⁰ֆ. օլուր ,
չիւնքի $\frac{1}{2} \times \frac{1000 \times 2000^2}{24,704} = 82,804$: Մէզբիւր բազամըն կէօթէրիլ-
յի գուվվէթ՝ օլգատար վահտէթ ի հէրարեթ օլուպիլի օզգա քէօ-
միւրիւն վէրէճէյի հէրարեթէ միւսավի տիր :

108. — Վահսէթ ի հէրարէթէ (1⁰ժ.) մուգապիլ կէլէն հարէթի ի մէխա-
նիգիյէ 6⁰ սիւր : — 7720 այազ էիւֆէթէնի սիւճէն պիր ճիսմ գէսիմէ
շարփրիզընսա , օլ նօզքաւսա 6⁰ գաւսար հէրարէթ հասըլ էէր :

Պու նօգթաի նազարտան պաղըլտըղը թաղտիրոտէ աւ
լէմի մատտիտէ գուզվէթ զայաթը եօգ տըր : Հէրարէթ
զաիլ եա մահվ օլմուշ կէօրիւնտիւլիւ սըրատա , գուզվէթին
պիւր սուրէթ ի ախէրինէ , եանի հարէքէթէ թէհազվիւ
էտիյօր , վէ հարէքէթ ի մէխանիգիյէ զաիլ օլուպ էնճամ
պուլտուղու սըրատա մահվ օլմայօր , անճագ հէրարէթէ
թէպէտտիւլ էտիյօր :

Պուխար մաքինալարընտա իշինի կէօրմիւշ օլարագ
աիլինիրտէն չըգան պուխարըն տէրէճէ ի հէրարէթի ,
գազանտան օրայա կիրէն պուխարընքինտէն չօգ էնկին
տիր : Զիւնքի պուխարտա մէվճուտ օլան հարաքեաթը
զէրրաթ , եախօտ հէրարէթ փիւթօնտա վէ չարգտա հա-
րաքեաթը մէխանիգիյէյէ թէհազվիւլ էտիյօր :

109. Պիւրուսէթին Մէնպալարը : — Պիւրուտէթին
մէնպար հալինտէ՝ զէվէպան , թէպախիսուր , ինպիսաթը
ղազաթ վէ ինթիշարը հէրարէթ զիքր օլունապիլիր : Գաթը
ճիսմէրին մայի հալէ վէ մայի ճիսմէրին զազ հալինէ թէ-
հազվիւլէրինտէ հէրարէթ ի զէվէպան վէ հէրարէթ ի թէ-
պախիսուր նամըլա խայլը հէրարէթ սարֆ օլունտուղու
պունտան մուգատտէմ (96-101 պէնտլէրտէ) զիքր օլուն-
տու : Մինթէգա ի հարրէ սէմթինտէ հէր կիւն հատսըզ
մըզտարտա սու՝ պուխարա թէհազվիւլ էթմէսիյէ , օլ սէմ-
թին չիտտէթ ի հէրարէթի թախֆիֆ օլունուր : Ղազա-
րըն ինպիսաթը տախի պիւրուտէթի մուճիպ օլուր : Պիր
քէօրիւք նէ գատար գուզվէթ իլէ պասըլըր իսէ աղզըն-
տան չըգան հալա օ գատար սօղուգ օլուր , չիւնքի քէօ-
րիւլիւն իշինտէ թազկիգ օլունան հալա տըշարը չըգտը-

— Տէմիհնիին չէփնի Էօսիւն իւզէրինէ չարփլարագ սուրսուղուն-
սա , անսէփ գուզվէթ զայ օլմասը՝ տէմէլէ մէ տէմէ իսթէրիգ . 109. —
Պիւրուսէթ Էախօս սօղուգ մէ սէպէպլէրտէն իլէրի կէլիր . — Զէվէպան
պիւրուսէթի մուճիպ օլսուղունա պիր միսալ զիքր էլլէ :

ղընտա պիրտէն կէնիլէնմէսիլէ սօղուր : Ինթիշար ը հէ-
րարէթ տախի մուճիպի պիւրուտէթ օլտուղու հէր ատէ-
մին մալիւմիւ տիր : Պիր ճիսմին հէրարէթի նէ տէրէճէ
շէտիտ օլսա , հէրարէթ քէնտինտէն տախիմա միւնթէշիր
օլտուղու իչիւն զէման միւրուրինտէ սօղույաճաղը միւ-
սէլլէմ տիր : Շէմսին պիլէ սօղույարադ նիհայէթ վաղի-
ֆէսինի իճրա էտէմէյէճէյի մուհագգադ սայրլմագտա տըր :

ԱԼԹԸՆ ՃԸ ԳԸՍՄ

Զ Ի Յ Ա

110. Զիյա : — Կէօգիւն տէրունինտէ վազը Թա-
պագաի շէպիֆիյէ տէնիլէն զըշայա թէսիր էտէն ամիլ ի
թապիիյէ Զիյա տէնիլիր , վէ ամիլ ի մէղքիւրիւն եար-
տըմը իլէ՝ մուսթէլիֆ իրազըզտա վազը մէվատտ ը թա-
պիիյէնին ճէսամէթլէրինի վէ էշքիալընը վէ էլվանընը
թային էտէն ֆիիլէ տէ Բուլէթ (Ես-Բէ-Ն) իսմի վէրիլիր :

111. Զիյանըն Սալը : — 80 ինճի պէնտտէ հէրարէթ
հազզընտա տէնիլէն տահա զիյատէ միւնասէպէթ վէ գուվ-
վէթլէ զիյա հազզընտա տախի տէնիլէպիլիր :

— Թէպախտուր նիշին պիւրուսէթ հասըլ էսիյօր . — Ղազարըն ին-
պիսաթընսան պիւրուսէթ նէտէթ էքսիլինէ պիր միսալ զիսէ էյլէ . — Հէ-
րարէթ իլէ հառէթթ ի մէխանիզիլէ մապէյնինսէ ճէ պագա վար սր .
110. — Զիյա ճէ սիր . — Բուլէթ ճէ սիր . 111. — Զիյանըն սայր հագ-
գընսա ճէ սէրսին :

Զիյա ճիսմտէն սուսուր էտէն պիր շէյ օլմայըպ, ան-
ճազ ճիսմի թէշքիլ էտէն զէրրաթըն եախօտ էնզա ի ֆէր-
տիյէնին ինթիզազաթը սէրիէսինին նէթիճէսի տիր : Ին-
թիզազաթը մէղքիւրէ, քեախնաթըն հէր թարաֆընը վէ
հաթթա էնսամըն զէրրաթը միյանընը իշղալ էտէն է-
սիրէ (էլէր) ինթիզալ օլունուր : Վէ էսիրին հարէքէթ ի
ինթիզաղիյէսի տախի սէտատա օլտուղու կիպի, միւթ-
թէհիտ իւլ մէրքէզ քիւրէլէր շէքլինտէ հէր թարաֆա
միւնթէշի օլմաղլէ զիյանըն ինթիշարընա եէկեանէ պիր
վասըթա օլուր : Ֆազաթ զիյանըն թէլաթիւմիւնտէ սէ-
տանընքինտէն շու պէոյիւք ֆարզ վար տըր քի, սէտա-
նըն թէմէվլիւճիւ վարիտ օլան սէտա փէրթէվինին թու-
ղու ճիհէթինտէ օլուպ՝ զիյանըն մէվճլէրի իսէ վարիտ օլան
շուա ը զիյանըն արզը ճիհէթինտէ վուգու պուլուր : Զիյա-
նըն թէմէվլիւճիւ, պիր ուճու պիր մահալէ մէրպու-թ վէ
տիկէր ուճու էլտէ թութուլան կէվշէք պիր սիճիմի սալ-
լամազտան իլէրի կէլէն հարէքէթէ, վէ եախօտ սաքին պիր
կէօլիւգէրինէ աթըլան պիր թաշտան իլէրի կէլէն հէմմէրքէզ
տալլալարըն հարէքէթինէ թէշպիհ էտիլէպիլիւր Պունլարտա
թէլաթիւմ՝ թէզատտիւմ խաթթընըն արզը ճիհէթինտէ տիր :

Վէ 80 ինճի պէնտտէ հէրարէթ հազգընտա տէնիլէնի
տահա զիյատէ գուլվէթ իլէ զիյա հազգընտա անլամազ
կէրէք տիր քի, զիյա էնսամըն միւրէթթէպ պուլունտու-
ղու վէ էն գուլվէթի խուրտէպինլէր իլէ թալին վէ թէֆ-
րիզ օլունամայաճազ տէրէճէտէ ուֆազ օլան էնզա ի ֆէր-
տիյէնին ինթիզազաթը նէթիճէսի օլտուղու իշիւն՝ բույէ-
թի մուճիպ օլան թէմէվլիւճաթը էսիր զայէթ իւլ զայէ
ուֆազ օլմազ լազըմ կէլիր :

— Զիյանըն ինթիշարընա վասըթա նէ սիր, — Զիյա էմվանընըն սէս-
նընքինսէն ժարզը նէ սիր, — Էմվան ը զիյանըն զայէթիւ ուճազ օլ-
մասընա միւնասէպէթ վէրէն խուսուս նէ սիր :

112. Թապիրաք և Մախսուտ : — Շէմս վէ քէվա-
քիսկ միսիլիւ քէնտի զաթլարընտան զիյա նէշը էտէն էճ-
սամը թապիրիյէյէ ձիւսի միւզի (լուսաւոր ճարֆն) տէ-
նիլիր : Գամէր վէ սէյեարէլէր վէ կիւնտիւղիւն էթրաֆը-
մըզտա կէօրտիւյիւմիւղ նէսնէլէր միսիլիւ, զիյալարընը
սիր ճիսմի միւզիտէն ախղ իլէ կէօրիւլէն ճիսմէրէ-
ձիւսի միւզսիւղի (լուսաւոր ճարֆն) թէսմիյէ օլունուր :

Հաւա վէ սու վէ պիլլուր միսիլիւ, արգալարընտա-
քի ճիսմէրի պէրրազ սուրէթտէ կէօսթէրէն վասըթա-
լարա շեֆֆաֆ (լեւեռնի) տէնիլիր : Եաղլը քեաղըտ ճի-
լասըզ ճամ, վէ եուֆզա չագմազ թաշը կիսի օլ սիր թա-
րաֆլարընա աղ չօզ զիյա կէչիրիւր իքէն, արգալարընտաքի
նէսնէլի պէրրազ սուրէթտէ կէօսթէրմէյէն ճիսմէրէ շիսի ի
շեֆֆաֆ եախօտ նիւլ շեֆֆաֆ (կեալեւեռնի) թէսմիյէ օլու-
նուր : Փագալթ թաթթաւա, թաշտա վէ մատէնլէրտէ կէօ-
րիւլտիւյիւ կիսի, սիր ճիսմին իւզէրինէ տիւլէն չուաըն-
հիչ սիր գըսմը անըն արգա թարաֆընա կէչմէզ իսէ, անա-
ղայր ի շեֆֆաֆ (լեւեռնի) տէնիլիր :

Պիր ճիսմի միւզիտէն խաթթը միւսթագիմ իւզրէ-
հէր թարաֆա վարիտ օլան փէրթէվլէրտէն սալթ սիր տա-
նէսի թէսաւլլուր օլունտուղունտա՝ պունա Շուա ր զիյա
(ճարաֆն), վէ անլէրին հէյէթ ի մէճմուէսինէ Հուզմէ ի
զիյա (շու) թէսմիյէ օլունուր : Հուզմէտէ խութուլթը
շուա եէքտիկէրինէ միւզազի օլտուղլարընտա Հուզմէ ի
սիւքիւզիյի (լեւեռնի շու), աշլարազ կիթտիքլէ-
րինտէ Հուզմէ ի սիւքիւզիյի (լեւեռնի շու) վէ գա-
փանարազ կիթտիքլէրինտէ Հուզմէ ի սիւքիւզիյի (լե-
ւեռնի շու) թէսմիյէ օլունուր :

112. — ձիւսի միւզի, — ճիւսի միւզսիւղի նէ սիր, — Աթիսթիլիլի-
մէլէրի, եանի շեֆֆաֆ, — շիսի ի շեֆֆաֆ, — վէ դայր ի շեֆ-
ֆաֆ ֆէլիմէլէրինի քանիս էլլէ :

Ճիսմի միւղի եազըն օլտուղունտա անտէն սուտուր էյլէյէն շուալար աչըլարագ կիթաիքլէրինտէն՝ հուզմէ ի միւթէպախտէ տիրլէր։ Ճիսմի միւղի եախօտ մէնպա ը զիյա շէմա վէ քէվաքիպ կիպի փէք իրազտա պուլունտուղլարընտա, անլէրտէն պիզէ վասըլ օլան զիյա հուզմէ ի միւթէվազիյէ ատտ օլունուրլար։ Իքի թարաֆը մուհատտէպ (թիւմաէք) պիր պիլլուրտան միւրուր էտէն խութութ ը շուա պիրպիրինէ դաւուշուրճասընա կիթաիքլէրի իշիւն հուզմէ ի միւթէգարինէտէն տիրլէր։

Զիյանըն, տէրունինտէն միւրուր էթտիյի մէսաֆէյէ Վասըրա (շըջափէն) տէնիլիր։ Վէ պու վասըթանըն սըզլէթ վէ էլասթիգիյէթի թէղայեիւր էթմէյիպ այնի ճինստէն օլուր իսէ, անա Վասըրա ի միւթէնանիսէ (հաճաէն շըջափէն) թէսմիյէ օլունուր։

113. Զիյանըն Սիւրաբը։ — Սէտանըն ինթիշարընա վասըթա օլան հալանըն տէրէճէ ի էլասթիգիյէթի օլ դատար տըր քի, տիթրէյէն ճիսմէրտէն ախզ էյլէտիյի ինթիգաղը պիր սանիյէտէ 1090 ալագ մէսաֆէյէ ինթիգալ էտէպիլիյօր։ Ֆաղաթ ճէվլ ի էսիրին էլասթիգիյէթի հալանընքինէ նիսպէթ գապուլ էթմէզ տէրէճէտէ ֆաիզ օլմասըլլէ, էճաամը միւղիյէտէն ախզ էյլէտիյի ինթիգաղաթը սանիյէտէ 186,000 միլ սիւրաթլէ կէօթիւրիւյօր, քի սէտանըն սիւրաթլըն 900,000 միւլի տէմէք տիր։

Էրպապը հէյէթտէն օլան Տանիմարգալը Բոմիւր 1678 տէ Միւշթերի սէյեարէսինին տէօրթ փէյքլէրինտէն պիրինճիսինին խուսուֆու թէֆթիլիյէ օղրաշտըղը հէնկեամտէ, փէյքի մէգըլիւրիւն, Միւշ-

— Շուա ը զիյա, — հուզմէ ի զիյա, — վէ հուզմէ ի միւթէվազիյէ ճէ սիր, — Հանկը չէթիս խուրուր ը զիյայա հուզմէ ի միւթէպախտէ, վէ հանկըրնա հուզմէ ի միւթէգարինէ ճէնիլիր, 113. — Զիյա պիր սանիյէտէ ճէ գասար եօլ ալր։ — Պու սիւրաթ սէսանընքի իլէ ճինէ քաքպիզ օլունուր։ — Բոմիւր բիւ իսի, վէ զիյանըն սիւրաթըն ճինէ բեճ էյլէսի։

Թերինին էթրաֆընտա պիր տէֆա տէվր էթմէսինտէ միւրուր էտէն վազթը կէօսթէրմէք իւզրէ ագտէմճէ Թանդիմօլունմուշ ճէտվէլտէքի միւրտտէթի (42 սասթ , 27 տագիգէ վէ 26 սանիյէ) քէտրինին րաւատը վագթընտան կեսճ էքսիք վէ կեսճ զիյատէ կէօրմէսիյլէ , պուֆարգը քիւրէ ի արզիլէ մէզքիւր սէյեարէ մապէյնիտէքի մէսաֆէնին արթըպ էքսիլմէսինէ համլէտէրէք մէզքիւր քէշֆէ , եանի զիյանըն սանիյէտէ 186,000 միլ սիւրաթլէ մէսաֆէ գաթ էթտիյի հապիգաթընըն քէշֆինէ միւլէստէր օլտու : Սօնրատան պաշգա ալիմէլէրին՝ սաիր եօլլար իլէ էյլէտիքլէրի Թէճրիպէլէր խուսուս ը մէզքիւրիւ Թասթիգ էյլէմիլլէր տիր :

Պու գաթտէյէ կէօրէ գամէրին նուրու պիզէ $1\frac{1}{2}$ սասիյէտէ (տաճա էքսիք տէ) , վէ չէմսինքի $8\frac{1}{3}$ տագիգէտէ (499 սանիյէտէ) վասըլ օլտու :

114. Զիյանըն Ծիսսէթի (Սասիլիւնէն լւսս) : — Զիյանըն չիտտէթինի Թալին էտէն խուսուս , հէրարէթտէ օլտուղու կիպի (89 ունճու պէնտէ միւրաճաաթ օլտունա) իքի օլտուպ , պիրի մէնպա ը զիյանըն աալընտա գուվէթլի եա զաիֆ օլտուղու , վէ տիկէրի տէ մէսաֆէ տիր : Պիր լամպա պիր մէթրօ իրագտա օլանա նէ զիյա վէրիր իսէ , գուվէթի անըն ծնտա պիրինէ միւրապի օլան պիր սփարմաչէթ մումունուն այնի իրագլըգտա օլանա վէրտիյի զիյանըն չիտտէթի էվվէլքինին ծնտա պիրի տիր : Մէսաֆէ Թարաֆընտան տիւչիւնիւլտիւքտէ , մէզքիւր լամպանըն իւշ մէթրօ ուզագլըգտա վէրտիյի նուր՝ պիր մէթրօ ուզագտա վէրտիյինին 9 տա պիրի , վէ 7 մէթրօ ուզագտա վէրտիյի զիյա՝ պիր մէթրօ ուզագտա օլանըն 49 տա պիրի տիր : Եանի զիյանըն չիտտէթի տախի՝ պիր մէրքէզտէն քիւրէվի սուրէթտէ միւնթէչիր օլան տիկէր գուվէթլէրտէ վագը օլտուղու կիպի , մէսաֆէնին ի-

114. — Ծիսսէթի զիյայր թային էսէն խուսուսաթ գնչ սր , վէ 6Է սիր : — Այնի սէյնէսէն միւստի գօյուլուգա կէօկէ պրագա իփ լամպալարըն , կէօկէնին պուլունսուղու սաքիսան իրագլըգար 2 վէ 7 մէթրօ օլտուղունս՝ Ծիսսէթի զիյալարընըն ճիսպէիին կէօսթէրէն բագամ 6Է օլտու :

րազլըղը միւրեպպարննն թէրսի նիսպէթիլէ թային օլունուր :

Շիտտէթիւրի ֆարգլը օլան իքի զիյալարնն նիսպէթ ի շիտտէթինի անլամագ արզու օլունուրգտա , պէյազ պիր տիվար էօնիւնէ պիր պյագ կիպի կէրիճէտէն տմուտի պիր չըպուգ գոլուպ , մէզքիւր իքի զիյալար սէպէպիլէ օլ չըպուգտան տիվար իւզէրինէ պրազլըլան իքի կէօկէլէրին գոլուրլղու միւսալի օլանատէք գուզէթի զիյալը եւ վաշ եավաշ կէրի կէօթիւրէրէք պու շէյ անլաշըլապիլը : Չիւնքի օլ վագլթ , օլ ճիսմի միւզիլէրին տիվարտան օլան իրագլըգլարը պյըը պյըը էօլիւիւիւպ (պիլ ֆարգ , գաիֆինքի 4 պյագ վէ գուզէթիլի-նինքի 14 պյագ օլտուղու թէպէյէիւն էյլէտիլինտէ) , անլէրին շիտտէթի պու ըագամլարնն միւրեպպար իլէ թային օլունուր , եանի $4^2:14^2::1:+$ էյլէ իսէ , $+=\frac{14^2}{4^2}=12\frac{1}{4}$, իմտի գուզէթի զիյանն շիտտէթի օլ պիրինին $12\frac{1}{4}$ միսլի իմիշ :

Շէմսին շիտտէթ ի զիյասը գամէրինքինին 600,000 միսլի օլտուղու պա թէճրիպէ անլաշըլմը տըր :

115. Ինիքեսաւ ր Զիյա : — Սէտա տալղալարը պիր միւմանաաթա թէսատիւֆ էյլէտիքլէրինտէ կէրի տէօնտիւքլէրի եախօտ աքս էյլէտիքլէրի կիպի (77նճի պէնտէ միւրաճաաթ օլունա) , էմվաճը զիյա տախի միւնասիպ պիր մանիէ թէսատիւֆ էյլէտիլինտէ , աննն ինթիզաղաթըննն պիր գըսմը օլ ճիսմին քիթլէսինտէն պէլ օլունուր , պիր գըսմը զայր ի մունթաղամ պիր սուրէթտէ անտէն հէրթաւաֆա միւնթէշիլ օլուն , վէ պիր գըսմը տա , հէրարէթտէ օլտուղու կիպի (91նճի պէնտէ միւրաճաաթ օլունա) , մունթաղամ պիր սուրէթտէ էվլէլէքի վաորթայա կէրի տէօնէր : Զիյատա վագը օլան իչպու սօնրաքի հալա Ինիքեսաւ ր զիյա (անգլը-գը-րձ-ի-ն-լա-ս-յ) թէսմիյէ օլունուր : Պու քէյֆիյէթ աթի իւլ պէյան իքի գաիտէյէ

Իմթիսալ էտէր : (1) Ջավիյէի վիւրուտ զավիյէի ինիքեասա միւսաւի տիր : (2) Մեղքիւր իքի զավիյէէր այնի սաթհը միւսաթէվի իչինտէ պուլունուրար : Պիր միւսէլլա սաթհա վիւրուտ էտէն խաթթը շուաքն ու սաթհա տօգունտուղու նօգթայա չէքիլէն ամուտի իլէ հափտըղը զավիյէյէ Ջավիյէի վիւրուտ (անկէն անկէն) վէ շուաքն միւնաքիսին մեղքիւր ամուտի իլէ հափտըղը զավիյէյէ տէ Ջավիյէի ինիքեաս (անկէն ցուցան) թէսմիյէ օլունուր : Պիր սաթհա տիւչէն խութութը զիյատան աքս էտէն պըսմըն նիսպէթի, շուաքն տէրէճէ ի մէյի, վէ սաթհըն տէրէճէ ի ճիլասըյէ թային օլունուր : Փէրթէվի վիւրուտ ամուտիյէ հազլաշտըգճա վէ սաթհըն փէրտաշը ազլաշտըգճա, կէրի տէճնէն շուա ազալըր :

Թախթա վէ թաշ վէ քեաղըտ կիպի դայր ի միւսէլլա սաթհարա տիւչէն հուզմէ ի զիյա տիւչտիւյիւ հէր նօգթատան հէր թարաֆա դայր ի մունթազամ սուրէթտէ միւնթէշիր օլուր : Էթրաֆըմըղտաքի նէսնէլէրի կէօրմէ միզ պու նէվ զիյա վասըթասըյէ տիր :

116. Այիճէ հախօս Միրաք : — Պիր սաթհ քէնտի իւղէրինէ տիւչէն շուաքն խալը պըսմընը մունթազամ սուրէթտէ աքս էթտիրէճէք տէրէճէտէ միւսէլլա օլտուղունաս, անա Այիճէ հախօս Միրաք (հայէլէ) թէսմիյէ օլունուր : Այինէլէր խանէլէրտէ իսթիմալ օլունանյար կիպի միւսթէվի օլտուղարընտա Մերայա ի միւսքիլիյէ (հայէ հայէլէ), վէ չուզուր հա թիւմէք օլտուղարընտա Մերայա ի միւննիսնիյէ (չու հայէլէ) թէսմիյէ օլունուրար : Փիրինճ վէ թուճ կիպի էյի ճիլաւանըշ մատնէլէր

— Ինիքեասը զիյանըն գախէսի ճէ սիր, — Ջավիյէի վիւրուտ ճէ սիր, — Ջավիյէի ինիքեաս ճէ սիր, — Ինիքեասը դայր ի մունթազամ ճէյէ ճէնիյի, 116. — Այիճէ ճէ սիր, — Այիճէնի մուխթէյիճ ճէվլէրիճի զիւր էյի :

տախի ճամ կիպի լէ ճամտան տահա միւքէմմէլ ալինէ ատտ օլունուրլար :

Պիր ճիսմի միւզլիտէն սուտուր էտէն շուա , պիր միւնէլլա սաթհա եա սաթհլարա թէսատիւֆլէ խաթիզա-մէթ ի սալիյէսինտէն ազ տա սափսա չօզ տա սափսա , կէօզէ կիրտիլի էն սօն ճիհէթ նէ իսէ , կէօզ անը օլ խաթթըն խաթիզամէթի սրրասընտա , լէ միւնաքս խաթթլարըն մէճմուրի մէսաֆէսինտէ կէօրիւր :

Պիլֆարզ , այինէտէն 15 այազ իրագտա պուլունան պիրի այինէյէ պագարագ օտանըն տիկէր թարաֆընտա այինէտէն 10 այազ իրագտա պուլունան պիր մումալէվինի կէօրմէսի մումտան այինէյէ տիւշէն շուարն անտէն աքս իլէ կէրի կիտէր իքէն պագանըն կէօզիւնէ կիրմէսի իլէ օլուպ , օլ կէօզ պու մումու 25 այազ (10+15 ալագ) իրագտա , եանի քէնտինտէն այինէյէ քէշիտէ օլունան խաթթըն այինէնին արգասընա տողրու 10 այազ տահա թէմոխտէտլտի-յինտէ վասըլ օլաճաղը նօգթատա կէօրիւր : Զիւնքի մումտան աչըլարագ այինէյէ տիւշէն , այինէտէն տէ պիայինհի աչըլարագ կէօզէ եէթիլէն շուալար կէրի կէրի կիտիլտիքտէ 25 այազ էօթէտէ , եանի իք չըգտըլլարը նօգթատա գալուշմալարը իլէ պիզ մումու օլ նօգթատա կէօրիւրիւզ : Վէ էկէր մումուն եէրինտէ պիր քիթապ եա գատէհ , վէ եա չիէք օլսա իտի , անը կէօրիւր իտիք :

Պու միսիլլիւ սուրէթլէրէ , եանի հուզմէ ի միւթէպաիտէնին կէրի կէրի կէօթիւրիւլէրէք գալուշմալարընտան հասըլ օլան սուրէթլէրէ իսայալ ը գանհիրի (աւրէ-ալթ պապիէր) թէսմիյէ օլունուպ , պունուն մուզայիրի հուզմէ ի միւթէգարինէնին , եանի գալուշարագ կիտէն փէրթէվլէրին իթթիհատընտան իլէրի կէլէն սուրէթլէրէ իսայալ ը հազիզի (էր-հա պապիէր) թէսմիյէ օլունուր : Սաքին տուրան սուլուն սաթհը տախի ալինէ հիւքմիւնիւ իֆա էտէր :

— Մասէնլէրէն ալիճէ եափրլը մը : — Ալիճէ վասըքասըլլէ կէօրիւլէն պիր ճէսմէ ալիճէհից ազգադնսա ճէ գասար իրագա կէօրիւնիւր : — Փէրքէլի միւլէրրէրէն ախ էքսիսէն սօնրա , կէօզ վասըլ օլան պիր ճէսմէլի կէօզ ճանկը քարաճսա կէօրիւր :

Իբր այնինչն սաթհընըն թէչքել էյլէտկի զավկէ տարերնն յէ գըմը իսէ , անլէրին մապէյնիտէքի պիր Նէսնէնին խայալը զահրիսի , Նէսնէ իլէ պէրապէր, հէման օ զատար օլըւր : Շէջլէքի, զավկէ 90° օլտուղունտա սուրէթ (անը ինթամ շտէն Նէսնէ իլէ պիրիքտէ) տէօրթ , վէ զավկէ 30° օլտուղտա սուրէթ 12 օլըւր : Վէ պու զավկէ ազալարագ էնճամ սըֆըրա թէնէզզիւլ էյլէտկինտէ , էսնի սյինէլէրին սաթհըն էէքտիկէրինէ միւվազի օլտուղունտա , օ զէման անլէրին մապէյնինէ գօնուլան Նէսնէնին ատէա ի սուրէթի զսյը ի մահտու օլըւր :

117. Չուգուր Այիմէ : — Այինէ սաաթ ճամընըն իչ թարաֆը կիպի չուգուր օլտուղունտա , Միրաքը մուգաար (Էրֆուր հայէլէ) , վէ տըչը կիպի թիւմսէք օլտուղունտա Միրաքը մուհասսկայ (Կընթար հայէլէ) վէ իքիսինէ պիրտէն Մհրայա ի միւնհանիյի (Կը հայէլէնէր) տէնիլիր :

118. Թապիրաքը Մախսուսէ : — Չուգուր այինէնին գըմը պուլունտուղու քիւրէնին մէրքէզինէ Մհրֆէզի իննիկնա (Կէրքն Կըրքէն) թէսմիյէ օլունուր : Մէրքէզի իննիկնա միւրուր էթմէք իւզըրէ այինէնին թամօ օրթասընտան կէչէն խաթթը միւսթագիմէ Միհվիեր ի սսչի (Էրֆուր առնչ) տէնիլիր : Այինէյէ տիւչէն չուալարըն անտէն աքս իլէ ճէմ օլունտուղարը նօզթայա Նօզրա ի ինքիրագ եախօտ Մհհրագ (Էրֆուր) իթլագ օլունուր : Վէ այինէյէ թէսատիւֆ էտէն փէրթէվլէր միհվէր ի սալիյէ միւթէվազը օլտուղլարընտա , չուաաթը միւնաքիսէնին միհվէր ի մէզքիւր իւզէրինտէ գալուչուղլարը նօզթայա Մհհրագը սսչի (Էրֆուր Էրֆուր) թապիր օլունուր : Պու նօզթանըն՝ այինէնին օրթա նօզթա-

— Պիր Գէսնէ իֆի այիմէ մապէյնիմէ գօնուլուգսա գանչ քաավիր հիտքէրի : 117. — Միրաքը մուգաար , վէ միրաքը մուհասսկայ Գէսի : — Մհրայա ի միւնհանիյի հանկը այիմէլէրէ տէնիլիր : — 118. Աքիսէի Բէյիմէլի քահիս էյլէ , էանի մհրֆէզի իննիկնա , միհվիեր ի սսչի, մհհրագ, մհհրագը սսչի, պու՝ս ի մհհրագ, վէ միհվիեր ի սսնի :

սընտան օլան իրագլըղընա Պու's ը մեհրագ (հեհրագ) թէն Վապուրէն) թէնամիյէ օլունուպ, քէնտի իլէ այինէնին մէրքէզի մապէյնինտէ օլան մէսաֆէ՝ քէնտի իլէ մէրքէզ ի ինհինա մապէյնինտէքի մէսաֆէյէ թագրիպէն միւսապի տիր Մէրքէզ ի ինհինատան կէշմէք իւզրէ այինէյէ չէքիլէն հէր հանկը խաթթը միւսթագիրմէ Միհվեր ի սանի (եհլ-բորա-հան առանգ) տէնիլիր :

Այինէնին չուզուրլուզու չօզ օլտուղունտա, հուզմէ ի միւթէվազիյէտէն այինէնին քէնարընա եագըն տիւշէնլէր աքս էթտիքտէն սօնրա, միհվէր ի ասլի իւզէրինտէ վազը մէհրագը ասլիտէ տէյիլ տէ, այինէյէ տահա եագըն պիր նօզթատա գափուշմալարըյէ պունտան իլէրի կէլէն թէ-չէվիլիւշէ Թեֆէսսուր ը ֆիւրէվիյէք ի պիլ ինիֆեսա (շ-լ-շ-մ-թ շէլ-մ-թ քէր-յէ-ն-լէ-ն) իթլագ օլունմուշ տըր :

119. Մեհրագը Միւզգէվին : — Չուզուր այինէտէ ճիսմ ի միւզի միհվէր ի ասլի իւզէրինտէ պիր Նօֆէս թէ-սափվուր օլունաուղունտա աթի իւլ պէյան հալլէր վազը օլապիլիր : (1) Ճիսմ ի միւզի փէք իրագ օլտուղուն-տա խութութը զիյա միւթէվազը իթիպար օլունաճա-ղընտան, այինէյէ չարփրլըպ աքս էթտիքլէրինտէ մէհ-րագը ասլի իւզէրինտէ գափուշուպ, օրատա խալալ եա-խօա սուրէթ թէշքիլ էտէրլէր : (2) Ճիսմ ի միւզինին պու'տը աղալտըգճա, մէհրագ տախի պուլունտուղու նօզթատան մէրքէզի ինհինայա տօղրու եագլաշմագտա վէ այինէտէն իրագլաշմագտա օլուր, Շէօյլէքի, ճիսմ ի միւ-զի կէլէ կէլէ մէրքէզի ինհինայա վասըլ օլտուղտա, մէհ-րագը ասլի տախի այինէտէն իրագլանարագ այնի նօզ-թայա վարըր : (3) Պու նօզթատան պէտ իլէ ճիսմ ի միւ-

— Թեֆէսսուր ը ֆիւրէվիյէք ճէ սիր : 119. — Մեհրագը միւզգէվին ճէ սիր : — Պիր ճէսնէ, հագիգի օլարագ էն պէօյիւֆ պիր սուրէթ վէ-րէպիլմէսի իչիւն չուզուր այինէնին էօնիւնսէ ճէրէյէ գօնուլմալը սր :

զի մէհրազը ասլիյէ տօղրու եագլաշտրգճա, անըն խայա-
լը տա մէրքէզի ինհինատան տահա իրաղա կիթմէքտէ օ-
լուպ, էլհասըլ ճիսմի միւզի թամամ մէհրազը ասլի իւզէ-
րինտէ պուլունտուղունտա, այինէտէն աքս էտէն փէր-
թէվլէր միւթէվազիյէ փէք եագըն օլարագ բիճաթ էթ-
տիքլէրի իչիւն՝ անըն մէհրազը տա ղայէթ իրագտա օլմագ
լագըմ կէլիւր :

Մէզքիւր իւչ հալլէրին հէր հանկը պիւրինտէ օլուր-
սա օլսուն, ճիսմի միւզի քէնտինին մէհրազը եէրինէ
հազլ էտիլտիքտէ, մէհրազը տա ճիսմի միւզինին եէրինէ
ինթիգալ էտէր : Պու սէպէպտէն պոււնլարա Մեհրագը
միւզգսկիւն (թորք լաւարան) տէնիլմիշ տիր : (4) Ճիսմի
միւզի մէհրազը ասլիտէն այինէյէ տօղրու հարէքէթ էթ-
տիրիլտիլինտէ, օ ղէման այինէտէն աքս էտէն շուալար
աշըլարագ (հուզմէ ի միւթէպաիտէ հալլինտէ) տէճնտիւք-
լէրի իչիւն այինէնին պու թարաֆընտա անլէրին գավուչ-
մասը հիչ օլամայաճաղընտան, մէհրազ տախի օլմագ :
Պու միսիլլիւ փէրթէվլէր կէրի կէրի կիտէրէք գա-
վուշտուգլարը միւնասէպէթլէ այինէնին արգասընտաքի
պիւր հօգթատան միւնթէշիւր օլույօրլար կիպի կէօրիւն-
տիւքլէրի իչիւն օլ հօգթայա Մեհրագը զանիւրի (աւերե-
այի լաւարան) վէ օրատա թէշէքքիւլ էտէն թասվիւրէ տէ
խայալը զանիւրի թէսմիյէ օլունուր :

120. Միիվէրիսանի իւզէրիմսէֆի Մէհրագ : — Այի-
նէնին էօնիւնտէ միհվէրի ասլիտէն տըշարը տիւչէն հէր
հանկը պիւր հօգթանըն մէհրազը, օլ հօգթատան այինէյէ
քէշիտէ օլունան միհվէրի սանինին իւզէրինտէ վագը
օլուր :

— Նէսնէ ճէրէսէ օլուրա խայալը եմ ֆիւչիւֆ օլուր : 120. — Խայալ
եախօս սուրէթ ճէ սրաւսա միիվէրի սանի իւզէրիմսէ վագը օլուր :

121. Ճիսմ վէ Սուրէթի : — Շուարը չուգուր այի-
նէյէ միւնթէյիր օլան նէանէ նօզթա օլմայըպ տա արզը
թուլու հարկ պիր ճէօլտուղունտա , օլ վազըթ 119 ուն-
ճու պէնտտէ թափսիլ օլունտուղու իւղըէ , մէզքիւր ճիսմ
մէհրազը միւղտէվիճին հէր հանկը պիրինտէ պուլունուր
իսէ , օլ պիրինտէ քէնտինին սուրէթի հասըլ օլուր : Մէ-
սէլա , (1) ճիսմ ի միւղինին այինէտէն իրազըլը , մէր-
քէզի ինհինատան շէյթէ օլտուգճա , մէհրազտա թէշէք-
քիւլ էտէն սուրէթի տալմա քէնտինտէն քիւլիւք օ-
լուր : (2) Ճիսմ մէրքէզի ինհինատա օլտուղունտա , մէհ-
րազ տալսի այնի նօզթատա օլաճաղընտան , սուրէթին
ճէսամէթի ճիսմինքինէ միւսավի օլուր : (3) Ճիսմ ի միւ-
ղի մէրքէզի ինհինա իլէ մէհրազը ասլի մապէյնինտէ
պուլունտուղունտա մէհրազը մէրքէզի ինհինատան ի-
րազտա վազը օլաճաղընտան , սուրէթի քէնտինտէն տալմա
պէօյիւք օլուպ , էն պէօյիւք օլմասը՝ ճիսմին թամամէհ-
րազը ասլի իւղէրինտէ եա տա անա քէ + էթըն պուլունտու-
ղունտա վազը օլաճազ տըր : Մէզքիւր իւչ հալլէրին հէր
հանկը պիրինտէ սուրէթ տալմա հագիզի հէմ թէրս օ-
լուր : (4) Ճիսմ ի միւղի մէհրազը ասլիտէն հարէքէթլէ
այինէյէ եաղլաշտըրըլտըղընտա , այինէտէն ուքս էտէն
փէրթէվլէր աչըլարազ կէլտիքլէրի վէ պինաէն ալէյհայի-
նէնին արգապընտաքի պիր ճիսմտէն միւնթէյիր օլույօր-
լար կիպլի կէօրիւնտիւքլէրի իչիւն , հասըլ օլան սուրէթ
տալմա շահիլէ , րօշրօ , վէ ասլընտան պէօյիւք օլուր :
Չուգուր այինէնին րէվ այինէթ թապիր օլունտուղու պու-
սըրատա օլուպ , սուրէթին էն պէօյիւք կէօրիւնմէսի ճիս-

121. — Պիր ճիսմին սուրէթի ճէ գեման քէնսինսէն *սիւչիւս* , վէ ճէ
գեման պէօյիւք օլուր : — Պիր ճիսմին սուրէթի ճէ գեման հագիզի , վէ
ճէ գեման զահիլի օլուր : — Խալալը հագիզի խալալը զահիլիսէն
քէթիզ էսէն խոսուսաթ ճէ սիր :

մին մէջրագը ասլիտէն ալինէյէ տողրու քէ+ ճեղէ եագ-
լաշմասընտա վագը օլուր : Պոռ սըրատա սուրէթին պե-
ոյիւք կէօրիւնմէսի , ալինէստէն աքս էտէն խոթթուլթը
չուաըն պիրպլրինտէն աչըզլըզլարը տէրէճէսինին հոգ-
մէ է մեքէվոյէյէյէ եագլաշմասընտա նէյէթ էտէր :

122. ԻԳՔԻսաւր Զիյա : — Շուաւր զիյա պիր վասըթա-
տան քէսաֆէթի ֆարզը պիր վասըթայա սուխուլ էլլէ-
տիյինտէ , էվէլէքի իսթիգամէթինտէն էյրիլիր , վէ պու-
նա Ինֆիսաւր ը զիյա (Լուսն , Բէկոմ) տէնիլիր : Մէսէլա ,
փոռարըն տիպլինտէքի պիր թաշտան մաիլ օլարապ սու-
յուն հաթհընա չըգան պիր զիյա փէրթէվի , սուտան հա-
վայա կիրտիյինտէ էվէլէքի իսթիգամէթինտէն էյրիլիլ օլ
նօգթայա չէքիլէն ամուտիտէն թէպախուտ էտէրճէսինէ
եհէնի պիր ճիհէթ ալըր : Պունուն մուղայիրի վազը օլ-
սուղդունտա , եանի հավատան սուլա , եախօտ լաթիֆ
պիր վասըթատան քէսիֆ պիր վասըթայա կիրտիյինտէ ,
հավատաքի իսթիգամէթինտէն սափրապ սուլուն իչին-
տէ եհէնի պիր ճիհէթ ալըր . անճապ չու ֆարգ իլէ քի ,
պու տէֆա ինքիսար եախօտ էյիլմէք օլ նօգթայա չէ-
քիլէն ամուտիյէ թէգարրիւպ էտէրճէսինէ վազը օլուն :

Շուաքը , ի քինճի վասթթանըն սաթհընա տոգուն-
տուղու նոթթայա չէքիլէն ամուտիլէն թէշքիլ էլլէտիլի
ղավիյէյէ Չալիյէ ի վիւրուս , վէ ի քինճիյէ տուխուլտէն
սոնրա ալտըղը եէնի ճիհէթտէն ոլ նոթթայա քէշիւտ օ-
լունան ամուտիլէն թէշքիլ էլլէտիլի զավիյէյէ տէ Չալիյէ ի
իմֆիւսար թապիր օլունուր :

123. Իճֆիսաւր Զիյանըն Գաիսէսի : (1) Զաւիյէ ի վիւրուտ վէ զաւիյէ ի ինքիսար աշնի սաթ՛ ը միւսթէ-վի ի չինտէ պուլունուրլար , վէ պու սաթ՛ իքի վա-

122. — Ինքիսար ը զիյա նէ տիր : 123. — Ինքիսար ը զիյանըն գաիսէսի,
նէ տիր :

սըթայը այլըրան սաթհա օլ նօզթատա ամուտի կէ-
լիր : (2) Զավիյէ ի վիւրուտըն ճեյպի (Զոյ) զավիյէ ի
ինքիսարըն ճեյպինէ թագսիմ օլունտուգտա թէֆաղըլ (Նե-
ման օլ իքի վասըթալար իչիւն) սապիթ վէ շաշմաղ պիր
քէմմիյէթ տիր : Մէզքիւր շաշմաղ քէմմիյէթէ Գարիկնէ ի
ինքիսար (Բէկհան ցո-ցոկ) թէսմիյէ օլունուր , քի հավա-
տան սուլա տուխուլ էտէն փէրթէվլէր իչիւն $\frac{4}{3}$ վէ հավա-
տան ճամա $\frac{3}{5}$ տիր : Պունուն աքսի , եանի ինքիսար սու-
տան հավայա վազը օլտուղունտա , գարինէ ի ինքիսար $\frac{3}{4}$,
վէ ճամտան հավայա օլտուղունտա $\frac{3}{5}$ օլուր :

Մուխթելիֆ զավիյէլէր իչիւն թէրթիպ օլունմուշ ճէյպլէր ճէտ-
վէլի մէզքիւր գաթուէյի անլամամըզա եարաթմ էտէր . մէսէլա 50°
պիր զավիյէ իլէ հավատան սուլա տուխուլ էտէն պիր շուաքն սու-
տա թէշքիլ էտէճէյի զավիյէ ի ինքիսար նէ օլաճաղընը անլամագ
իպթէնիլտիքտէ , թապիի ճէյպլէր ճէտվէլինտէն 50 տէրէճէնին ճէյ-
պինի պուլուպ (քի 0.760044 տիր) անըն տէօրթտէ իւչիւնիւ ալըըզ ,
քի օլուր 0.570236 , վէ պու ճէյպ մէնսուպ օլան զավիյէյի ճէտվէլի
մէզքիւրտէ արատըրըրտա անըն 34° 46' օլտուղունտա պուլուրուզ :
Էյյէ իսէ զավիյէ ի վիւրուտ 50° օլտուղունտա՝ զավիյէ ի ինքիսար
34° 46' օլուր : Մէզքիւր էօրնէքտէ ֆարզ էթտիյիմիզ շուա հավա-
տան ճամա տուխուլ էյլէսէ , օլ վազըթ ճամըն պէտէնինտէ (քիթ-
լէսինտէ) հասըլ օլան զավիյէ ի ինքիսարը պուլմագ իչիւն զավիյէ ի
վիւրուտըն ճէյպինին (եանի 0.760044 իւն) 3 տէ 2 սինի ալըպ
(քի էտէր 0.506533) , ճէտվէլտէն անըն մէնսուպ օլտուղուն զավիյէյի
պուլուրուզ քի 30° 26' տըր . շէյյէ քի , հավատան ճամա տուխուլ
էտէն պիր զիյատա զավիյէ ի վիւրուտ 50° օլտուղուն հալտէ , զավիյէ ի
ինքիսար 30° 26' օլուր :

Ումուտի պիր սուրէթտէ օլարագ տէնիլէպիլիր քի ,

— Գարիկնէ ի ինքիսար 6Է սիր . — Հավասան սուլա սուխուլ էտէն
խուքոքը շուաքն գարիկնէ ի ինքիսար $\frac{4}{3}$ սիր ճէմէսէն մագսէն 6Է սիր .
— Հավասան սուլա 50° զավիյէ իլէ սուխուլ էտէն պիր զիյա սուլուն
սէրունիճէ գնչ սէրէնէ էյիլիր . — Ճամսան 30° 26' պիր զավիյէ իլէ
հավայա խուրուն էտէն պիր շուա գնչ սէրէնէ ալըրըր .

շուաքն հարէքէթի լաթիֆ վասըթատան քէսիֆէ օլտու-
ղունտա զավլիյէ ի ինքիսար ամուտիյէ եազլաշըրճասընա
վազը օլուր . վէ պունուն մուզայրի , քէսիֆտէն լաթի-
ֆէ տուխուլինտէ ինքիսար ամուտիտէն իրազլաշըրճասը-
նա վազը օլուր :

Մաիլ սուրէթտէ պիր ուճու սույա կիրէն պիր միւս-
թագիւմ չըպուղուն գըրըգ կիպի կէօրիւնմէսի , վէ եախօտ
մասա իւզէրինտէքի պօշ պիր թասա եա չանպզա գօնու-
լըպ պիր ազ կէսիճէտէն պազըլտըգտա կէօրիւնմէյէն պիր
մանկըր , օլ գապըն սու իլէ տօլտուրուլտուղունտա կէօ-
րիւնմէյէ պաշլամասը , այտընլըղըն սապահտա կիւնէշ
տօղմագտան էվլէլ պաշլամասը վէ ազլամաս կիւնէշ
պաթտըգտան սօնրա տէվամ էթմէսի , վէ սըճազ չէօլլէր-
տէ վէ օվալարտա Աշսմաք ը սեւրապիյէ (Կէֆէ-Կէֆէ)
նամը իլէ մարուֆ օլան հատիսէլէրին զուհուրու , պուն-
լարըն ճիւմէսի վէ էմալինտէն օլանլար ինքիսար ը զէյա
նէթիճէլէրի աիր :

124. Ձավիյէ ի Հասըր Ղայէ : — Գըյմէթի 90° օ-
լան պիր զավլիյէնին ճէյպի վահիտ օլուպ , ինքիսարըն ի-
քինճի գաիտէսինին հիւքմիւնճէ , ճէյպինին իւչտէ տէօրտիւ
($\frac{4}{3}$ իւ) վահիտէ միւսավի օլան պիր զավլիյէ իլէ , եանի 48° 36'
մէյլ իլէ սուտան հավայա կիրէն պիր փէրթէվլին օլ նօգ-
թատա չէքիլէն ամուտիյէ թէշքիլ էտէճէյի զավլիյէ 90°
օլաճաղընտան , եախօտ սույուն եիւվիւ պէրապէրի կի-
տէճէյինտէն , տէմէք օլուր քի սուտան հավայա խուրուճ
էտէն շուաքն զավլիյէ ի վիւրուտու 48° 36' յի թէճավուզ
էյլէտիյինտէ օլ շուա ալթըգ հավայա չըգամայըպ սույուն

— Ինքիսար խուսուսուցիս ումուվի գաիսէ 6է սիր : — Պօք պիր չա-
ճաղըն սիպինճէ օլուպ պիր ազ կէիսէն պազըլսըգա կէօրիւնմէյէն պիր
6էսնէ , մէգֆիւր գապ սու իլէ տօլտուրուլտուգա կէօրիւնմէսիին սէպէ-
պի 6է սիր : 124. — Ձավիյէ ի հաս ը դայէ 6է սիր :

սաթհընըն ու նոգթաք քէնտինէ ալինէ կիպի օլարապ , ի-
նիքեաս գախտսինէ կէօրէ կէրի սուլուն իչինէ աքս էտէր .
սլունա ինիքեսս ը քամմ (քուշնդալ ցուշցամ) , վէ հուտուտ
պաշը մագամընսա տուրան մէզքիւր 48° 36' զավիյէյէ տէ
Զավիյէ ի հասքը դայի (սահմանէ աշիւն) թէսմիյէ օլու-
նուր :

125. Մէնուր : Շուա՝ փէնճէրէ ճամը եա քիթապ
կիպի իքի սաթհը միււլաղի պիր ճամա կիրտիյինտէ , ճա-
մըն պէտէնինտէ ամուտիյէ եազլաշըրճաորնա էվլէլքի իս-
թիզամէթիւնտէն նէ տէրէճէ սափար իսէ , ճամտան հա-
վայա խուրուճունտա տախի ամուտիտէն թէպաիւտ էտէր-
ճէսինէ ալին տէրէճէ սափարըլնտան , երինէ ալինէն էվլէլքի
ճիհէթիին պուլուպ էօյլէ թէզատտիւմ էտէր :

Ճագաթ մէզքիւր ճամըն իքի սաթհը միււլաղի օլմա-
յըպ՝ թէմախտ էսիլտիքլէրինտէ գավուշարապ պիր զավիյէ
թէշքիլ էտէճէք տէրէճէտէ մաիլ օլտուզարընտա , պէօյ-
լէ պիր ճամտան միւրուրլէ արգա թարաֆընտան խուրուճ
էտէն զիյա էվլէլքի ճիհէթիինտէ գալմայըպ , ինքիսար
գախտսինին նէթիճէ ի թապիիյէսինտէն օլմազ իւզրէ ճա-
մըն գալըն թարաֆընա տօլրու ինիկրաֆ էտէր : Մէզ-
քիւր ճամըն իքի սաթհընըն մէյլի , գավուշտուղարընտա
էփէյի պէօյլէպ պիր զավիյէ թէշքիլ էտէճէք գատար օլ-
տուլունտա , իւշիւնճիւ թարաֆընտա պիր միւսթէվի սաթհ
թէսավուր էյլէր իսէք , պու շէքլտէ օլան պիր ճիսմէ
Մեհշուր (պիւսմալ, համ հարաւաշալուր) տէնիլիր : Մէշուրը
մէզքիւր իւշ սաթհտան իպարէթ իսէ տէ , զիյանըն էօ-
նիւնտէ թութուլտուլու մէվգիէ կէօրէ , շուաը զիյանըն
տուխուլու վէ խուրուճու իլէ մէշղուլ օլան անճագ իքի

— Պու զավիյէ գնչ սէրէնէ սիր . — ինիքեսս ը քամմ 66° սիր . 125. —
Մէնուր 66° սիր . — Զավիյէ ի մեհշուր 66° սիր . — Մէնուրն հանկը
քարաքընս գախտ ի մեհշուր սէնիլիր :

սաթի օլուպ, պունլարըն դավուշտուղու քէնարա Զա-
վիյի ի մեկնշուր եախօտ Զավիյի ի ինֆիւսար մեկնշուր
(բէկանիւ անիւն), վէ պու դավիյէնին դարչըսընա տիւ-
շէն իւշիւնծիւ թարաֆ տա Գախէ ի մեկնշուր (Խարէի Կա-
րասթանդման) թէսմիյէ օլունուր : Մէնշուրտան խուրուճ
էտէն շուարն , անա տուխուլ էտէն շուարն իսթիգա-
մէթիստէն սափմասընա իննիրաֆ (Խարբում), վէ պու ին-
հիրաֆըն դաշ տէրէճէ օլտուղունու կէօսթէրէն դավիյէյէ
տէ Զավիյի ի իննիրաֆ (Խարբում անիւն) տէնիլիր :

126. ՄԵՆՈՐՈՒՆ ԶԻՅԱ ԽԱԳԵՐԻՆԵ ԹԵՍԻՐԻ : — Մէն-
շուր քէնտի քիթլէսինտէն (պէտէնինտէն) միւրուր էտէն
շուա իւղէրինտէ իքի պէլլի ալամէթի մուճիպ օլուր :
(1) Պունլարտան պիրի ինհիրաֆ տէտիլիմիզ տիր քի ,
խաթթ ը զիյանըն իսթիգամէթ ի ասիլիյէսինտէն սափմասը
տոր : (2) Վէ իքինծիսի , զիյանըն թէհալիւլ էտէրէք թէր-
քիպինտէ պուլունան էլվան ը մուխթէլիֆէնին զահիր օլ-
մասը տոր , քի պունա տա Իշքիրաք ը զիյա (Լաւալ ցրտում)
թէսմիյէ օլունմուշ տոր : Պիր մէնշուրուն քէնտի քիթլէսին-
տէն միւրուր էտէն շուաը իսթիգամէթ ի ասիլիյէսինտէն ազ
եա չօգ սափտորմասը քէնտի դավիյէ ի ինքիսարընըն քիւ-
շիւքիւլիւ եա պէոյիւքիւլիւ իլէ թալին օլունուր : Պիլ
ֆարզ , դավիյէ ի ինքիսարը 50° օլան պիր մէնշուրուն մու-
ճիպ օլտուղու տէրէճէ ի ինհիրաֆ , դավիյէ ի ինքիսարը
30° օլան պիր մէնշուրուն քինտէն չօգ տոր :

127. ԱՏԵԱԷ : — Մէրճիմէք չէքինտէ պիլլուրա Ա-
սեւս (ասթանիս) թէսմիյէ օլունուր : Ատէսաթ իս-
մի իլէ մարուֆ ալթը չէշիտ պիլլուրլարտան իւշիւնիւն
օրթասը դալըն վէ քէնարը ինճէ օլմաղլէ պունլարտա ,

— ՄԵՆՈՐՈՒՄ ԻՆՆԻՐԱՓ ՏԵՄԷԼԷ ԸՔ ԱՆԼԱՅԱՆԱՊՐԶ , — Պունու կէօսթ-
րէն դավիյէյէ ԸՔ ՏԵՆԻՐ , 126. — ՄԵՆՈՐՈՒՆ ԶԻՅԱ ԽԱԳԵՐԻՆԵ ԻԵԼԵ-
ՏԻՅԻ ԻԲԻ ԹԵՍԻՐ ԸՔ ՏԻՐ , — Իշքիրաք ը զիյա ՏԵՄԷԼԷ ԸՔ ԱՆԼԱՅԱՆԱՊՐԶ =

քէնտիւնէրտէն միւրուր էտէն խոթութ ը շուա ը գալուշ-
տուրմագ թապիաթը օլտուղունտան Ա.սեւաք ը մուգար-
րիպէ (շո-գ-մ-բ-շ), վէ տիկէր իւչիւնիւն օլթալարը եուֆ-
գա վէ քէնարլարը գալըն օլարագ պէտէնլէրինտէն միւ-
րուր էտէն շուալարը պիրպիրինտէն այրմագ թապիաթը
օլտուղունտան, պունլարա տա Ա.սեւաք ը միւլպաիսէ (շո-
գ-մ-բ-շ) թէամիյէ օլունուր : Պու ատէսէլէրտէն էն չօգ
խաթիմալ օլունանը իքի թարաֆը թիւմէք նէվի (մու-
հատտէպ իւթ թարաֆէյն տէնիլէնի) օլտուղու իչիւն , շիմ-
տի տիկէրլէրինտէն սարֆ ը նազարլէ պունուն թապիա-
թընը անլամաղա չալըչալըմ :

128. Մուհասսէպ իւր Թարաֆէյն Ա.սէսէ (եբէլլէրն-բ-բ-
ապն-յէ) : — Պունտա ատէսէյի թէչքիլ էտէն իքի մուհատ-
տէպ սաթիւլարտան հէր պիրի այրըճապիր քիւրէնիւն զըսմը
օլուպ , իչպու քիւրէլէրին մէրքէլլէրինէ Մերֆէզ ի ին-
հիւնա , վէ պու մէրքէլլէրտէն միւրուր էտէն խաթթ ը
միւլթագիմէ տէ Միհլէր ի աշէսէ թէամիյէ օլունուր :
Տէրուն ի ատէսէտէ միւլլէրին իւզէրինտէ էօյլէ պիր նօգ-
թա վար սըրը քի , անտէն միւրուր էտէն շուա ինհիրաֆա
տիւչար օլմագ : Մէզքիւր նօգթայա Մերֆէզ ի պասարի
(պէսաբ-մ-ա-ի-մ-ն-ի-բ-բ-ն) տէնիլիր : Մէնշուրտան միւրուր է-
տէն շուալըն ինհիրաֆը գաիտէյէ կախօտ գալըն թարա-
ֆա տօղրու օլտուղու վէ ատէսէ տէտիյիմիզ պիլլուրուն
տա գալըն թարաֆը մէրքէզէ տէօնմիւշ պիր թագըմ
մէնշուրլարըն մէճմուլի օլտուղու նազարը տիգզաթա ա-
լընտըգտա , պու միսիլլիւ պիր վասըթատա՝ քիթլէսին-
տէն միւրուր էտէն շուալարը պիլլուրուն միւլլէրի իւզէ-

127. — Ասէսէ ցէ օր : — Ասէսաք ը մուգարիպէ ցէ օր : — Ասէ-
սաք ը միւլպաիսէ ցէ օր : 128. — Ասէսէյէ քալլուզ ետն աթիսէի
քալլարաք քահիս էլլէ , եանի մուհասսէպ իւր Թարաֆէյն , մերֆէզ ի
ինհիւնա , միհլէր ի աշէսէ , վէ մերֆէզ ի պասար :

րինտէ պիր նօզթայա ճէմ էտիճի թապիաթ վէ խասսիյէթ պուլունաճաղը պէտիհի տիր :

129. Մէգֆիւր Ասէսէնիւն Թապիւսք վէ Խըզմէքի : — Չուզուր ալինէ քէնտի իւզէրինէ տիւշէն շուսա ինիքեսա թարիգիյէ նէ թէսիր էտէր իսէ (119-121/ինճի պէնտլէ-րէ միւրաճաաթ օլունա) իքի թարաֆը թիւմսէք պիլլուր տախի ինքիսար թարիգիյէ ախի թէսիրի իճրա էտէր : Պունտա տա՝ մէհրադը ասլի , մէհրադը զահիրի , մէհրադը միւզտէվիճ վար տըր : Պունտա տա՝ խայալը հազիգի վէ խայալը զահիրի օլուպ , խայալը հազիգի տաիմա թէրա վէ խայալը զահիրի տաիմա տօղրու տըր :

Պունտա տա՝ ճիսմի միւզի , շուալարը միւվազի ի-թիպար օլունաճադ տէրէճէտէ իրադ օլտուղունտա , պիւլլուրտան միւրուր իլէ թօփլանտըզլարը նօզթա մեհրադը ասլի տիր : Շու ֆարդ իլէ քի , չուզուր ալինէտէ մէհրադը մէզքիւր ալինէ իլէ մէրքէզի ինհինա մապէյնինտէքի մէսաֆէյի թանսիֆ էտէն նօզթա իւզէրինտէ օլուր իքէն , իքի թարաֆը թիւմսէք պիլլուրլարտա մէհրադը ասլի մէրքէզի ինհինա իլէ սայքի պիր տիր : Եախօտ պու՛սը մէհրադ (118/ինճի պէնտէ միւրաճաաթ օլունա) ա-տէսէնին գըսմը պուլունտուղու քիւրէնին նըսֆ գութ-րունա միւսապի տիր : Պունտա տա՝ ճիսմի միւզի պիլլուրա Էազլաշտըգճա , մէհրադ իրազլաշմազտա օլուպ , ճիսմի միւզի մէհրադը ասլիտէ պուլունտուղունտա պիլլուրտան միւրուր էտէն շուալար միւվազի կիթմէլէրիյէ մէհրազլարը տա հիշ օլմազ , Էա տա զայէթլէ իրադ իթիպար օլունուր : Պունտա տա՝ ճիսմի միւզի մէհրազտա ,

— 129. Մունասսէպ իւք քարաճէյն ասէսէ Գէ խուսուլարսա չու-գուր ալինէյէ պեղգէր : — Պու. Գէվ ասէսէսէ մեհրադը ասլի Գէվ-սէնիլիւր : — Մունասսէպ իւք քարաճէյն ասէսէսէ մեհրադը ասլի Գէ-ւէյէ սիւեւր :

վէ եա (պիլլուրտան թարաֆա օլմամագ իւղրէ) անա փէք եազըն օլտուղունտա խայալը էն պէօյիւք օլուպ, նէսնէ պիլլուրտան իրագլաշտըգճա մէհրագը եագլաշարմասըլէ խայալ քիւչիւլիւր, վէ մէհրագը միւզտէվիճ գաիտէսին՝ ճէ խայալըն էն քիւչիւք օլմասը նէսնէսին էն իրագ օլտուղունտա վագը օլուր :

130. Խուրէպին. — Ճիսմի միւզի պիլլուրա մէհրագը ասլիսինտէն տահա եազըն պիր մէվգիտէ պուլունտուղունտա՝ քէնտինտէն միւնթէշիր օլան փէրթէվլէրին աշըզըզը՝ միւրուր էյլէտիքլէրի ատէսէսին գալուշտուրուճու գուվլէթինի թէճավուզ էյլէտիյինտէն, օլ պիր թարաֆտան խուրուճ էտէն հուզմէ, միւթէվագի եա միւլթէգարին օլմայըպ՝ անճագ միւվագիտէն չօգ այրըմամը հուզմէ ի միւթէպաիտէ հալինտէ պուլունուր. վէ պուշար ատէսէսին օլ պիր թարաֆընտա պիր կէօզէ թէսատիւֆ էյլէտիքլէրինտէ, կէօզ անլէրի ատէսէսին արգասընտա, իրագ պիր նօգթատան սուտուր էյլէյօր կիպի կէօրէճէյինտէն, նէսնէ սօղրու մէվգիտէ վէ իրի կէօրիւնիւր : Պու, խայալը զահիրի տիր : Մուհատտէպ իւթ թարաֆէյն ատէսէ պէօյլէ սըրալարտա Խուրէպին (հանքոյոյ) թէսմիյէ օլունուր : Պու միսիլիւ ատէսէլէր չէմսին նուրու իլէ պէրապէր անըն հէրարէթինի տախի պիր նօգթայա ճէմ էյլէտիքլէրի իշիւն Փհրթալսուզ (կէշէշուղլէ) տախի տէնիլիր :

131. Պու'սը Մէհրագ : — Շէմա փէք իրագ օլուպ անտէն միւնթէշիր օլան շուա միւվագի իթիպար օլունա-

— Ճիսմի միւզի մեհրագը ասլիսէ օլտուղունտա խայալը Գէրէսէ քէգէֆիւլ էսէր. 130. — Խուրէպին Գէ սիր : — Մուհասէպ իք բարաճէյն պիր ատէսէսին ուճագ պիր Գէսէյի իրի կէօսքէրմէսին Ժիգիֆի քէգիսի Գէ սիր : — Պու միսիլիւ քիւմսէֆ պիլլուրա փէրթալսուզ ճէնիլմէսին միւնտէպէք Գէ սիր :

ճաղընտան, հէր հանկը պիր մուհատտէպ իւթ թարաֆէյն ճամ շէմսէ թուրուրուղունտա պու'տը մէհրազը նէ օլտուղու պիսսուհուլէ անլաշըլըր : Հուզմէ ի միւթէվա-
ղիյէ մէհրազը ասլիյէ ճէմ օլտուգճա, մէհրազը միւղ-
տէվիճին թապիաթը իզթիզաարնտան օլմազ իւզրէ, հէր
նէ վազըթ պիր ճիսմ օլ նօգթատա (մէհրազը ասլիտէ)
պուլունուրսա, ատէսէտէն միւրուր իլէ օլ պիր թարաֆ-
տան խուրուճ էտէն շուա միւթէվազի օլուր : Վէ պու
սէպէպտէն տէ, շիտտէթլէրի զաիլ օլմայարազ փէք իրա-
ղա կիտէպիլիլէր : Իշթէ ֆէնէր գուլլէլէրինտէ մուհատ-
տէպ իւթ թարաֆէյն փէք պէօյիւք ճաւիար իսթիմալ օլուն-
մասընըն էսասը պու սըր : Պունլարըն մէհրազը ասլիսի-
նէ վաղ օլունան պիր քէսքին զիյաստան պիր հուզմէ ի
միւթէվազղիյէ տէնիզին իրազ սէմթլէրինէ միւնթէլիր օլուր :

132. Իօթիթաթը ը Զիյա : — Մէնշուրուն քէնտի
քիթլէսինտէն միւրուր էտէն շուաա էյլէտիյի իքի պէօ-
յիւք թէսիրտէն պիրի իշթիթաթ օլտուղու պունտան մու-
գատտէմ (126 նճը պէնտտէ) զիքը օլունտու : Շէմսին զիյա-
սը պէսիթ կիպի կէօրիւնիւյօր իսէ տէ, մէնշուրտան միւ-
րուր էթտիքաէն սօնրա էլվանը մուսթէլիֆէ իպրազ էթմէ-
սինտէն, էօյլէ օլմատըղը անլաշըլըյօր : Պու էլվան սայը-
տա փէք չօզ իքէն, կէօղէ չարփան պէլլիճէլէրի եէտի
տանէ օլուպ սըրասըլլա աթիտէքիլէր տիր . Էանի Գըրճը-
ղը, Բարանճու, Կաթը, Էէշէլ, Դաշ, Լաշէլէրթի, Վէ Դօր :
Պունուն թօփունա պիրտէն Թայֆը ը շիմա (Լապապիէր)
թէսմիյէ օլունուր : Իշպու ըէնկլէրի ալզարընըն մըգտա-

131. — Պիր մուհասէպ իթ 'թարաճէյն աստէնին պու'սը մէհրազը-
նը նմարը պուլուրուն : — Պիր աստէսէն միւրուրէսէն շուաարը միւ-
թէվազի գըլմանըն թարիզի նէ սիր : — Ֆէնէր գուլլէրիսէն մագսէ
նէ սիր, 132. — Իօթիթաթը ը զիյա սէմէլէ նէ անլարզ : — Թայֆը
էմա նէ սիր :

ըննա կէօրէ տիգէրսէք աթիտէքի սըրա մէյտանա կէլիւր ,
 եանի Տօր , Տօի , Եէշէլ , Լաճիճէրդի , Զըբէշը , Կարը , վէ Լո-
 ղոնճո : Թայֆը շէմստէ էլվանը սէպանն զահիր օլմա-
 սընն սէպէպի իսէ , Խալվասը քարիյեդէրիսին (Բէշա-
 լէ-Լէ-Ն) ֆարզը օլմասը տըր : Եախօտ Թապիրի ախէրլէ
 շէօլլէ տէյէլիւմ . շուա ը շէմստէ մէվճուա օլան էլվանը
 մուխթէիֆէտէն հէր պիրինին Գարինէ ի ինֆիսարը
 (123 իւնճիւ պէնտէ մուրաճաաթ օլունա) ֆարզը օլմասըլէ ,
 մէնշուրտան միւրուր էթտիքլէրինտէ քիմի աղ քիմի չօգ
 քէսր օլունուր , վէ պու սէպէպտէն աշըմալարը իճապէտիպ
 էլվան զահիր օլուր : Մէղքիւր եէտի էլվանն ալթըսը
 թէվզիֆ օլունուպ սալթ պիրի ալընարազ թէքրար պիր
 մէնշուրտան կէշիրիլէճէք օլտուղունտա , ինքիսար գապտէ-
 սի իգթիգասընտան , ինչիրաֆ վազը օլուր իքէն լէվնտէ պիր
 թէպէստիւլ եաթէհալլիւլ վուզու պուլմատըղը անըն պէ-
 սիթլիյինի իսպաթ էտէր : Սընաի գլիյա տախի Թայֆը շէմ-
 սէ աղ չօգ պէնղէր օլան պիր էլվանը սէպա խայալէսի
 հասըլ էտէր :

133. Ասի Նուրուն էլվանը սէպասան իսպաթ օլ-
 տուղու : — (1) Թայֆը շէմստէ մէվճուա օլան էլվանը
 սէպա , գուլվէթճէ քէնտինի հասըլ էտէն մէնշուրա
 միւսալի վէ անըն աքսի ճիշէթինտէ թուրթուլան իքինճի
 պիր մէնշուրտան կէշիրիլտիքտէ , սապըգ սաշըլան փէր-
 թէվլէր պու տէֆա մուղայիր Թարաֆա հէման օ գատար
 գավուշտուգլարը սէպէպտէն , թամմ էսքի հալլէրինի
 պուլուպ լէվնտիգ պէյաղ նուր իսլրաղ էտէրլէր : (2) Վէ

— Թայքը ը ճէմսէֆի էլվանը սըրասըլլէ քասա էլլէ : — Մէնուրսան
 միւրուր էտէն շուսա էլվանը սէպա զահիր օլմասընն սէպէպի ճէ
 սիւր : — Պունլարն պէսիք էլվան օլտուղունա ճէ իսպաթըրգ վար սըր .
 133. — Պէյազ կէօրիւնէն աքի նուրուն մէգիւր եէսի էլվանսան միւ-
 ճէֆէկ օլտուղունա ճէ իսպաթըր գիֆր էտէպիլիսին :

հախօտ , էլ վան ը սէպայը ճամփ օլան թայֆ ը շէմս մուհատտէպ իւթ թարաֆէյ նպիր պիլլուրտան կէշիրիլէճէք օլուրիսէ , անըն մէհրազընտա թօփլանըպ պէյազ պիր նօզթայա թէհալլիլ էտէր : (3) Վէհախօտ մէզքիւր եէտի էլ վան , թայֆ ը շէմստէ կէօրիւլէն մըզտարլարընճա պիր թէփսի իւզէրինէ նազշ էտիլիպ , մէզքիւր թէփսի պիր ուրղան մարիֆէթիլլէ փէք չապուզ ֆըրլանտըրըլաճադ օլուրիսէ , ալթըզ այրը այրը բէնկ կէօրիւնմէյիպ պէյազ կէօրիւնիւր :

134. Լէվն ի Միւքէմիւմ : — Պիր լէվնէ տիկէր պիր լէվն զամմ օլունմաղլէ պէյազ զիյա իսթիհսալ օլունուրիսէ , օլ էլ վանա Լիլն ի միւքիւնիլմ (Լիւքիւնիլմ) թէսմիյէ օլունուր : Մէսէլա , զըրմըզըյա եէշիլ , թուրուհուրյա մաի , վէ սարըյա մօր գարըշտըրըլտըգտա պէյազ զիյա հասըլ օլուր : Պու սէպէպտէն մէզքիւր էլ վանա պիրպիրինին միւթէմիմի տէնիլիր :

135. — Էլվան Բէհսամ : — Էճսամը մուխթէլիֆէտէ հէրարէթի պէլ էտիճի թապիաթ մուխթէլիֆ օլտուրու կիպի , զիյայը տաիսի պէլ հա թահլիլ էտիճի թապիաթ մուխթէլիֆ տիր : Նէպաթի հա մատէնի հա սընաի ճիսմէր իւզէրինէ շէմստէն տիւշէն նուր պիր , հանի պէյազ զիյա իսէ տէ , անլէրտէն քիմիսի էլ վան ը սէպանըն սալթ պիր դըսմընը , քիմիսիտէ պաչգա պիր դըսմընը պէլ էտէր : Սալթ զըրմըզը լէվնի պէլ էտէն պիր նէսնէ , զըրմըզընը զայրի օլան տիկէր ալթը էլ վանը կէրի վէրիւր , հախօտ հէր թարաֆա նէշը էտէր , վէ օլ ալթը լէվնին մէճմուհնտէն հասըլ օլան լէվն նէ իսէ , կէօղանը օլ բէնկտէ , հանի եէշիլ կէօրիւր : Պիայնիհի , պիր նէսնէ սալթ եէշիլի պէլ էտէյօր իսէ կէօլիւմիւզէ էլ պէթ-

134. — Լէվն ի միւքէմիւմ 67 սիր . — Թուրուհուրյա վէ զըրմըզընը միւքէմիւնիլ 67 սիր : 135 — Օր ցիլիս Եէշիլ սիր . — Կիլ ցիլիս զըրմըզը սիր :

Թէ եւելիւն միւթէմիմի օլան րէնկտէ, եսնի գըրմըզը կէօ-
րիւնէճէք տիր : Սիյահ տէտիյիմիզ՝ իւզէրինէ տիւչէն էլ-
վանըն ճիւմէսինի տէ թութան, վէ պէյազ տէտիյիմիզ՝
հիչ պիրինի թութմայան տըր : Կիւլ՝ փէմպէ րէնկին միւ-
թէմիմինի թէշքիլ էտէն էլվանըն ճիւմէսինի պէլ էյլէ-
միշ օլտուղու իչիւն պիզէ օ րէնկտէ (փէմպէ) կէօրիւնիւ-
յօր : Ինսան՝ ղուրուպ էթմէքտէ օլան կիւնէշ կիպի փէք
փարլապ գըրմըզը պիր չէյէ պագարգտան սօնրա կէօզիւ-
նիւ պէյազ պիր սաթ՝ իւզէրինէ չէվիրէճէք օլուրսա, օ-
րատա էվլէլքինին միւթէմիմի րէնկինտէ (եանի եւելիւ
օլմագ իւզրէ) չէմսի թէքրար կէօրիւր : Իւք պագարըզ
փէք փարլագ նէսնէ մայի իտի իսէ, պէյազ սաթ՝ իւզէ-
րինտէ կէօրտիւլիւ թուրունճու օլուր : Զիւնքի իւք պա-
գըլան էլվին, կէօզիւն թապագա ի չէպէքիյէսինտէ թէ-
սիրի տահա պագի իքէն պէյազա պագըրտըգտա, պէյազ-
տա մէվճուտ էլվանը սէպատան օլ հօգթայա թէսիր է-
տէճէք օլան, սալթ էվլէլքինին միւթէմիմի տիր :

136. Թայքը Եւմսին մուխքիւիւ Գըրմըզըն մուխ-
քիւիւ Թապիարը : — Մէնչուրտան միւրուր էտէն շուաը
չէմստէն հասըլ օլան էլվանը սէպատան հէր պիրի պիր
տագիզ մըգեսաաը հէրարէթ վասըթասըլա թէֆթիշ օլու-
տուգտա, էն սըճաղը քըրմըշ, վէ հաթթա գըրմըզընըն
տա պօշա տիւչէն քէնարը օլտուղու թէպէյիւն էտիյօր :
Այտընըզը եախօտ հուրու էն չօգ օլան էլվէն սաթ, վէ
քիմէվի թէսիրի էն չօգ օլան էլվէն սաթի մօր օլտուղու
խուսուտի թէճրիպէլէր իլէ թէհագգուգ էտիյօր :

— Սիյահ ճէ սիր, վէ ճիւն : — Պէյազ ճէ սիր, վէճիւն : — փէք
փարլագ պիր գըրմըզը պագարգտան սօնրա կէօզ պէյազ պիր սաթիւ
չէվիրիսիսէ ճէ կէօրիւր, վէ ճիւն : 136. — Թայքը Եւմսին էն սը-
նագ գըսը հանկըսը սըր : — Այսընըզը էն չօգ օլան : — Թիմէվի
թէսիրի էն չօգ օլան :

137. Թեգաստուրը և Զիյա (Իբրահիմ)։ — Սապունք փոխվում են, կեղերձին կեթսիւնտե, սաքին սու իւղերին տու-
շէն պիր տամյա եաղըն տաղըլմասընտա, վէ միգա տէնիլէն թաշըն
ինձէ եափաղալընտա վաղը օլտուղու իւղըն մէլյանէլէրինտե հէ-
ման հիւ պիր ֆասըլէ եօգ տէնիլէձէք գատար եաղըն օլան իքի սաթհ-
լարտա միւշահատե օլունան էլվանը և թայֆիյէ, թեգաստուրը և զի-
յա տէնիլէն ֆիղիքի հազիգաթըն նէթիձէլէրի տիր։

Էլվանը և սախիւվիյէ ի Նէվթոն (Մանէս և Նեպոն) թէս-
միյէ օլունան տախի պու գապիլտէն օլուպ, էլվանը սէպալը
թէշըլէտէն հէր պիր լէֆսին մէվձինին թուլու նէ՝ օլտուղու ու ան-
լամագ իչիւն, իթթիսաղ օլունան վասըթալարտան պիրի տիր։
Պունլար, եանի էլվանը սէպատան հէր պիրինին մէվձէլէրինին թու-
լու աթիտէ պէլյան օլունուր։

Գրքերըն մէվձինին թուլու պիր փարմաղըն 37,000 տէ պիրի տիր։
Թուրունձունուրն 38,700 » » »
Սարնըն 43,100 » » »
Եէշիլին 48,300 » » »
Մալինին 52,300 » » »
Լաճիվէրտինին 59,200 » » »
Մորուն 62,900 » » »

Զիյանըն սիւրաթը 1 սանիյէտե 186,000 միլ օլտուղունտան, հէր
պիր լէֆսին պիր սանիյէտե գաշ տէֆա իհթիգաղ էլլէտիյի գօլայ ան-
լաշըլըր. մէսէլա, գրքերըն պիր սանիյէտե ատէտ ի իհթիգաղաթը
օլուր 37,000×12×5,280×186,000=434,420,000,000 (տէօրթ
հիւղ օթուղ տէօրթ պին տէֆա պին միլեօն)։

12 փարմագ պիր այագ վէ 5,280 այագ պիր միլ էթաիյինտէն
մէգըիւր բագամլար մագրուպըն ֆիյհ հալինտէ իսթիմալ օլունմուշ
տըրլար։

138. Թեֆեսուրը և Քիւրէվիյէր (Գնդա) Եննիւն շի-
ղոմ)։ — Մուհատաշպ իւթ թարաֆէն պիր պիլլուրուն
իքի սաթհլարընտա, զավիյէձէ պիրպիրինտէն էն չօգ ալ-

137. — Թեգաստուրը և զիյա նէ փիւր։ — Էլվանը և սախիւվիյէ ի Նէվթոն
նէլէ սէցիլի։ — Գրքերըն լէվին մէվձինին պէօլիւվիլի հագգընսա
նէ սէրսին։ — Տիկէր էլվանըն սախի մէվձէլէրինին պէօլիւվիլիւնիւ
նէօյլէ։ — Գրքերըն զիյա պիր սաֆիլէսէ նէ գասար ինթիգաղ էսէր։

ընտրողարը սէմթ քէնարա եագըն կէլէն գըսմարը օլուպ, օրթայա եագլաշտըզճա սաթհլար տախի միւվագիյէ եագլաշըր : Թապիր ի ախէրլէ տէյէրէք, պու միսիլիւ պիր պիլուրուն քէնարարը, զավիյէ ի ինքիսարը տահա պէօյիւք օլան մէնշուրար հիւքմիւնիւ իֆա էտէրլէր : Պու սէպէպտէն, անլէրին քիթլէսինտէն միւրուր էտէն հուզմէ ի միւթէվագիլէտէն քէնարա իսապէթ էտէնլէր ատէսէնին միսվէրինէ տօղրու տիկէր շուսլարտան զիյատէ էյիլմէլէրիյէ, մէհրագը ասլիյէ եէթիլմէզտէն ճամա տահա եագըն օլան պիր նօզթատա զավուշուրար : Քէնարտան պիր աղ տահա իչէրի տօղրու տիւշէնլէր, եանի ինքիսարարը էվվէլքիլէրտէն տահա աղ օլանլար, մէհրագը ասլիյէ տահա զիյատէ եագլաշարագ զավուշուրար : Ատէսէ վասըթասըյլէ թէշքիլի արղու օլունան պիր սուրէթ մէզքիւր սէպէպտէն պէրրագ վէ մուսայեհն օլմայըպ շուզուր այինէտէ վագը օլանտան (118 ինճի պէնտէ միւրաճաաթ օլունա) թէֆրիզ էտիլմէք իւզըր, պունա տա, Թեֆէսսուրը ֆիւրեվիյէք ի պիլ ինֆիսար (բէլմաբէ շէլմաբէնյէն-ն-ն-ն) թէսմիյէ օլունուր :

Պասար ալէթլէրինտէ, իսթիմալ օլունաճագ ատէսէլէրին մուհատտէպիլիյինի միւմքին մէրթէպէ ազալթմագ, վէ պիր տէ միւնասիպ հիճապ վասըթասըյլէ ատէսէնին քէնարարընը թաթիլ էտիպ շուաաթը զիյայը սալթ օրթա գըսմընտան կէչիլմէքլէ մէզքիւր մագարրաթըն տէֆինէ սալ էտիլիր :

139. Ինիսամը Լէվն (Ան-ն-ն-ն-ն-ն) : — Մէնշուրտան միւրուր էտէն շուսլարտա ինհիրաֆ վէ իշթիթաթ վագը օլաճաղը, վէ իշթիթաթտան տա լէքն թէհատտիւս էտէճէյի պունտան մուգատ-

138. — Թեֆէսսուրը ֆիւրեվիյէք սէմէլէ ճէ անլայանաղըգ, — Պու մագարրաթըն սէճի չարէսի ճէ սիր : — Ասէսէլէրին պու (թեֆէսսուր) քապիաթը չուզուր այիմէլէրիմֆիմէն ճիմէ քէճրիզ էսիլիր :

տեմ (126 վէ 132ինճի պէնայլերտե) զիբր օլունմնւշ օլունպ, ատէսէ իսէ գալըն թարաֆլարը մէրբեզէ սողրու կէլմիշ մէնշուրլարըն մէճմաւի տէմէք օլմաղլէ, էվվէլէքի պէնտտէ պէյան օլունան թէքէստուրա սէպէպ օլտուգտան պաշգա թէկիլվիլնիլ (Է-Ն-Գ-Գ-Գ-Գ-Գ) տախի մուճիպ օլուր. Ետնի պիր ատէսէ իլէ Տէր Տանկը պիր ճիսմէ նազար օլունտուգտա մուճիթի ճիւղի քիւլլի էլվան ը սէպա իլէ միւլէվվէն կէօրիւնիւր, վէ խուրտէպին վէ տուրպին կիպի ըուլլէթ ալէթլէլէրինտէ մէզքիւր խուսուս թէշէվվիւշիւ մուճիպ օլաճաղընտան, պու մաճղուրուն տէֆի իչիւն ղէր ատէսէ իսթիմալ էտէճէք Երտէ, գուվվէ ի քէսրիյէլէրի մուլթէլիֆ էտէ Եա է-Ն ճամտան միւլրէքէպ ատէսէլէր իսթիմալ օլունուր: Սիւնքի ֆարգլը մատէնտէն իմալ օլունան ճամլարտա ինիիւրաֆ (Խ-Գ-Գ-Գ-Գ) գուվվէթի զալիլէ իլէ թային օլունարաֆ միւսալի գալըղը Տալտէ, ինքիսար գուվվէթի պաշգալարըյոր: Պու սէպէպտէն ղէր թիւմնէք ճամ Եերինէ, զալիլլէ ի ինքիսարլարը ֆարգլը օլմաֆ իւղրէ, պիրի չուգուր վէ տիկերի թիւմնէք էտէ ճամ իսթիմալ օլունտուղընտա ինՏիրաֆա վէ պիւնաւն ալէյճ շուալարըն պիր նօթթայա թէրաքիւմիւնէ մէյտան գալըր իքէն թէլէվվիւն քիւլլէյն զալիլ օլապիլիյոր: Պու խուսուս՝ ինիւսալ ը լիւլն, Եախօտ իզաղէ ի լիւլն թէսմիլէ օլունմնւշ տըր:

140. Իսրիգրապ ը Զիյա (Լ-Գ-Գ-Գ-Գ-Գ): — Շուա ը զիյանըն պիր Տալը թապիխի տաճա վար տըր քի, օ տա սուրէթ ի մախսուսէտէ պիր ճիսմին սաթճընտան միւնաքս վէ Եախօտ շէֆֆաֆ պիր ճիսմին քիթլէսինտէ միւնքէսիր օլտուգտան սօնրա, սաիր էճաւմըն սաթճընտան միւնաքս վէ Եա քիթլէսինտէ միւնքէսիր օլմաւմաւ տըր: Իլթէ պուլլէվվիլլէթ իսրիգրապ ը զիյա թէսմիլէ օլունմնւշ տըր: Իսիւրա ը իլլաւն (Է-Ն-Գ-Գ-Գ-Գ) վէ թուրմալիլն (Գ-Գ-Գ-Գ-Գ) կիպի պաղը շէֆֆաֆ մատտէլէր վար տըր քի, պէտէնլէրինէ տուխուլ էտէն շուա միւլթէտ իքէն, տէրուն ի քիթլէլէրինտէ իքիլլէ պէօիւնիւպ, օլ պիր թարաֆտան իքի տանն չըգար: Պու իքի խուլթուլ ը շուատան պիրինին քէյթլէթ ի ինքիսարը 122ին պէնտտէ կէօթէրիլէն գախտէյէ մուվաֆըգ օլուր իսէ տէ, օլ պիրի-

139. — Աստէլէրէ քիլիվիլն վէ ինիսալ ը լիւլն Տէմէլլէ Գէ անլայաճաղըգ: — Պու մազարաքըն Տէմիլնէ Գէ չարէ պուլունմուս քր: 140. — Իսրիգրապ ը զիյա Գէ Տիր: — Իսիւրա ը իլլաւն վէ քուրմալիլն Տէմիլնէ Տէմաճ քաւարա զիյայա Գազարէն Գէ խուսուսի քաւիաք վար:

նին ինքիսարը օլ գախտէնին մուղայիրնտէ օլուպ գարինէ ի ինքի-
սարը սապիթ օլմատըղընտան , էվէլէքինէ Շուա ի աճի (ալլա-
հա-հա-հա) վէ իքինճիսինէ Շուա ի խարիզ իւլ աճի (ալլա-
հա-հա-հա) թէսմիյէ օլունմուշ տըր , Պու վէճճ իլէ իքիյէ այրըմըշ շուա-
լարտա , վէ պիր տէ միւճէլլա պիր սաթհտան 54⁰ 35' պիր զափիյէ
իլէ միւնաքս օլան խուլթուլթ ք զիյատա մէզքիւր իսթիզթապ
(գուլթալանմազ) թապիսթը օլուպ , պունլարըն իսփաթ ք իզլանտ
վէ թուրմալին կիպի միւֆրէտ շուաշ չաթալլանտըրմազ խասսիյէթի
օլան շէֆֆաֆ մատտէլէրտէն միւրուր էտէպիլմէլէրի անճազ անլէ-
րին մուայէէն պիր մէվգիտէ պունլանտուզլարընտա վազը օլուր :

[4] . ԽԱՆՔԱԿԻՆ : — Մէհրազը ասլիսի պու'տունտան
ճիւղիճէ էքսիք պիր մէսաֆէտէ գօնուլան պիր նէսնէյէ
պիր մուհատտէպ իւթ թարաֆէյն ատէսէ իլէ պագըլտըզտա
անընհիճէ վէ նէ սէպէպտէն պէօյիւք կէօյիւտիւլիւ պուն-
տան էվլէլ (130 ունճու պէնտաէ) զիքր օլունտու : Պէօյ-
լէ պիր ճամա Խուրսէպիւն ի պէսիք (պարը ճանք-ցոյց) թէս-
միյէ օլունուպ , պէօյիւտիւճիւ գուվլէթի տախի քէնտի
պու'տ ք մէհրազընըն բույէթ ի ատիյէ մէսաֆէսինէ օլան
հիսպէթիլէ թային օլունուր : Շէօյլէքի , ինսան կէօյիւ-
նիւն Պու's ք բույէք (պէս-լէն հէս-տըր-լէն) մէսա-
ֆէսի 10 փարմազ իթիպար օլունտուղու հալտէ , պու'տ ք
մէհրազը պիր փարմազ օլան պիր ատէսէ , պագըլան նէս-
նէյի գուլթրէն ճիւ գաթ վէ սաթհէն էիւլ գաթ պէօյիւ-
տիւր : Խուրտէ նէսնէլէրի տահա զիյատա պէօյիւթմէք
արդու օլունտուղունտա , պիրինին պու'տ ք մէհրազը հէմ
գուլթու ճիւզի , վէ տիկէրի' գուլթրէն պէօյիւք օլտու-
ղու կիպի պու'տ ք մէհրազը տախի չօզճա օլան իքի ա-
տէսէ իսթիմալ օլունուր : Պէօյիւտիւլմէսի իսթէնիլէն ու-

— Չաթալլանգ մէզիւր իփի փերթվլէրէ ճէ իսմ վերիլիւ : — 54⁰ 35'
զափիյէ իլէ օլան ինիֆեսա շուա ք զիյասա ճէ թէպէսիւ հասըլ էտէ .
141. — Պիր խուրսէպիւն ի պէսիքին պէօյիւսիւնի գուվլէթի ճէ իլէ
թային օլունուր : — Ինսան կէօզիւնիւն պու's ք բույէքի ճէ թիւ,
ճէ գասար սր :

Փազ նէսնէ քիւչիւք ատէսէնին մէհրազը ալիսինտէն ճիւղիճէ կէրի գօնուլտուղունտա, մէհրազը միւզտէվիճ ալագասը իճապընտան օլմազ իւղըէ (129 ունճու պէնտէ միւրաճաթ օլունա) ճամըն օ պիր թարաֆընտա ու ճիս-մին փէք պէօյիւք պիր սուրէթ ի հագիգիսի թէշէքքիւլէտէր, վէ պու սուրէթէ՝ մէհրազը ալիսինտէն ճիւղիճէ եագըն թութուլան տիկէր պիր ատէսէ իլէ պագըլտըգաս (130 ունճու պէնտտէ վէրիլէն իզահաթա կէօրէ) պիթթապի տահա զիյատէ պէօյիւք կէօրիւնիւր: (Պիրին-ճի ատէսէ իլէ թէշէքքիւլէտէճէք սուրէթ կէօղէ կէօրիւնէպիլմէսի իչիւն զարանըգ պիր եէրտէ, եանի իչ թարաֆը սիյահ իլէ պօյանմըշ պիր մատէն պօրու իլինտէ օլմազ լազըմ կէլիր:) Պու միսիլիւ պիր խուրտէպինէ Միւրեֆֆէպ խուրեքպին թէսմիյէ օլունուր, վէ իսթիմալ օլունան իքի ճամլարտան պէօյիւտիւլմէսի արզու օլունան ուֆազ ճիսմին եագըն գօնուլտուղու ճամա Ասէսէ ի շախսիյէ (شاهسپهسالار) վէ տիկէրինէ, եանի կէօյիւնր պագտըղը ճամա Ասէսէ ի ալնիյէ (الانلي) տէնիլիր:

Միւրէքքէպ խուրտէպինին պէօյիւտիւլմէսի գուվլէթի սնտէ իսթիմալ օլունան իքի ատէսէլէրին այրը այրը պէօյիւտիւլմէսի գուվլէթլէրինին հասըլը զարպընա միւսալի տիր: Շէօյլէքի, ատէսէ ի շախսիյէսինին պուտը մէհրազը ըուպ փարմազ վէ ատէսէ ի ալնիյէսինին պիր փարմազ օլտուղունտա, պէօյլէ պիր խուրտէպին ուֆազ պիր նէսնէյի գուլթրէն 400 վէ սաթհէն 160,000 դաթ պէօյիւտիւր: Խուրտէպինլէրտէ ատէսաթը շախսիյէ փէք

— Միւրեֆֆէպ խուրեքպին 65 տիր: — Ասէսէ ի Էախսիյէ վէ ասէսէ ի ալնիյէ 65 տիր: — Պէօյլէ պիր խուրեքպինին պէօյիւտիւլմէսի գուվլէթի 65 իլէ Էալին օլունուր: — Ասէսէ ի Էախսիյէսինին պուտը մէհրազը $\frac{1}{2}$, վէ ասէսէ ի ալնիյէսինինին $\frac{1}{2}$ փարմազ օլան պիր խուրեքպին գուլթրէն գան զաթ պէօյիւտիւր:

ուֆազ օլուր իսէ տէ , էն չօգ էմէք վէ գըյմէթ անլէրէ ակտ տիր : Միւրէքքէպ խուրտէպինտէ էն էլզէմ պիր խուսուս պագըլան նէսնէնին հէմ ալթ վէ հէմ իւսթ թարաֆընտան չէտիտ զիյա իլէ թէնվիր էտիլմէսի տիր : Սանաաթ վէ իլմ վէ թէպապէթ տաիրէլէրինտէ՝ միւրէքքէպ խուրտէպինին կէօրտիւլիւ իչ նէ գատար մուխթէլիֆ իսէ , օլ դատար սա մուհիմմ տիր :

142. Տուրպին (Հեւադէ) : — Իսմլինտէն տախի անլաշըտըզը իւզըէ տուրպին իրագտաքի նէսնէլէրի եագընտա կէօսթէրմէք իչիւն իսթիմալ օլունան պիր ալէթ՝ օլուպ , միւրէքքէպ խուրտէպին կիսլի պու տա էսասէն , պիր մատէն պօրույա բապթ էտիլմիչ իքի ատէսէտէն իպարէթ օլմաղլէ , պունտա սա՝ պօրունուն աղզընտաքի եախօտ պագըլաճագ նէսնէտէն թարաֆա կէլէն ճամա Ասհսէ ի շախսիյէ , վէ կէօղիւն պագտըզընա Ասհսէ ի աշնիյէ թէսմլյէ օլունուր : Անճագ խուրտէպին իլէ տուրպին մապէյնինտէ չու պէօյիւք ֆարդ վար տըրքի , խուրտէպինտէ ատէսէ ի շախսիյէ գութրէն ուֆազ , վէ պու՛տը մէհրազը փէք ճիւզլի օլմագ իճապ էտէր իքէն , տուրպինտէ պունուն աքսի օլմագ իւզըէ՝ ատէսէ ի շախսիյէ հէմ գութրէն պէօյիւք վէ հէմ պու՛տը մէհրազը փէք չօգ օլուր : Խուրտէպինտէ ատէսէ ի շախսիյէսինին գըթասը վէ պու՛տը մէհրազը էքսիլտիքճէ գըյմէթի արթտըզը միսիլիւ , տուրպինտէ տէ ատէսէ ի շախսիյէնին գութրէն ճէսամէթի վէ մէհրազընըն պու՛տը արթտըզճագըյմէթի արթար : Տուրպինտէ ատէսէ ի շախսիյէնին իչի ,

— Միւրէքքէպ խուրտէպինտէ պագըլան խուրտէ նիսմի շէսիս սուրէքսթէնվիր էքմէլիյին էհէմմիյէթի նէ նիհէքսէն սիր : 142. — Տուրպին նէսիր : — Պու ալէթին խուրտէպինտէն էսախ ճարգո նէսիր : — Տուրպինն ասէսէ ի շախսիյէսինտէ արանըլան իֆի պէօյիւք խասիյէթ նէսիր : — Պիր տուրպին եափմագ իչիւն գանչ պիլուր լազըմ , նիչիւն :

մէրպուլթ պոլսոնտուղու պօրոնուն մուզլիմ տէրունին տէ, իրազտաքի նէսնէնին պիր հագիգի սուրէթինի թէշքիլ էթմէք, վէ ատէսէ ի ալնիյէնին տէ խըզմէթի, ալնէն խուրտէպինտէքի կէօզ ճամընըն վազիֆէսի նէվինտէն օլմագ իւզրէ, օլ թէշէքքիւլ էթմիշ օլան սուրէթի պէօյլւթմէք տիր: Խուրտէպինտէ պագըլան նէսնէ փէք եազըն օլտուղու իշիւն պօրոնուն տէրունինտէ սուրէթի ալընտան չօգ պէօյիւք չըղար, Ֆազաթ տուրպինտէ պագըլան նէսնէ փէք իրազտա օլտուղու իշիւն, պոնուն մուզլիմ տէրունինտէ թէշէքքիւլ էտէն րէսմ պիթթապի փէք քիւշիւք օլուպ, ատէսէ ի շախսիյէնին պոնուր մէհրազը արթարգճա րէսմ տախի պէօյլւթմէքտէ պոլսոնուր: Շէմս վէ քէվաքիպ կիպի դայէթ իրազ նէսնէլէրէ պագմագ մագսէտիյլէ իմալ օլունան պէօյիւք տուրպինւլէրին չօգ ուզուն օլմալարընա միւնասէպէթ վէրէն խուսուս իշթէ պու, եանի ատէսէ ի շախսիյէլէրինին մէհրագընըն փէք ուզուն օլմասը տըր: Տուրպինւլէրին գուվլէթի, թագրիպէն ալընտըգտա, մէղքիւր իքի ճամլարըն պոնուր մէհրազլարընըն նիսպէթիյլէ թալին օլունուր: Մէսէլա, պիր տուրպինտէ ատէսէ ի շախսիյէնին պոնուր մէհրազը 10 ալագ, վէ ատէսէ ի ալնիյէնին պիր փարմագ օլտուղու հալտէ, օլ տուրպինին պէօյլւտիւճիւ եախօս եազըն կէթիւրիճի գուվլէթի 120 տիր: Եանի 120 սաաթ իրազտա օլան պիր նէսնէյի պիր սաաթ իրազտա կիպի կէօսթէրիր: 120 դաթ եազըն կէթիւրմէք պիրնէսնէյի սաթհէն 14,400 տէֆա, վէ 500 դաթ եազըն կէթիւրմէք սաթհէն 250,000 դաթ պէօյլւթմէք օլտուղունտան, էկէր խարիճտէն տուրպինին մուզլիմ պօրու-

—Տուրպինի իրագսաֆի ցիսաֆ գանզ գաթ եազըն կէթիւրիյի 65 իլէ թալին օլունուր: — Տուրպինէ աշէսէ ի շախսիյէնին պէօյիւր օլմասընէսէն ինապ էտէր:

սունա մըգտալը քեաֆի նուր կիրմէզ իսէ , ատէսէ ի այ-
նիյէտէն պագան պիրի օրատա թէչէքքիււ էտէն խայալը
պէրրագ սուրէթտէ կէօրէմէզ : Պու սէպէպտէն տուրպին-
լէրտէ ատէսէ ի շախսիյէնին պու'տը մէ'նրագընըն չօգ օլ-
մասընա նէ տէրէճէ էնէմմիյէթ վէրիլիր իսէ՝ ճամըն գութ-
րէն պէօյիւք օլմասընա տա օ տէրէճէ վէ տահա զիյատէ
էնէմմիյէթ վէրիլիր : Շէօյլէքի , պագըլան նէննէտէն պօ-
րունուն իչինէ փէք չօգ զիյա շուալարը կիրմէքլէ հասըլ
օլան սուրէթ պէրրագ օլա : Մէսէլա , Գալիֆօրնիատա
վազը Լիք տուրպինինին ատէսէ ի շախսիյէնին գութ-
րու 36 փարմագ , վէ ինսան կէօղիւնիւն պէպէյինին գութ-
րու տա պիր փարմաղըն 8 տէ պիրի օլմասըլա , մէղքիւր
ատէսէնին սաթ'ը կէօզ պէպէյինին 83,000 միսլի կիպի
տիր , Էանի տուրպինսիզ պագըլան նէննէտէն կէօղէ կիրէճէք
զիյա նէ իսէ , օլ մէֆրէթ տուրպինին ատէսէ ի շախսիյէնին-
տէն տուխուլ էտէճէք շուալ զիյա անըն 83,000 միսլի տիր :

Թարիֆ էթալիմիզ մէղքիւր իքի ճամըն տուրպին
նէննէյի թէրս կէօսթէրալի իչիւն անճագ իւմ'ի հէյէթ
մագսէտինէ իսթիմալ օլունապիլիր : Սաթ'ը զէմինտէ վա-
զը նէննէլէրէ պագմագ մագսէտիլլէ իմալ օլունան տուր-
պինլէրտէ , ատէսէ ի շախսիյէ վէ այնիյէտէն պաչգա ,
անլէրին մապէյինինէ գօնուլմուշ իքի ճամ տահա պուլու-
նուր , վէ պունլարըն խըղմէթի թէրս կէօրիւնէճէք օլան
սուրէթի տօղլուլթմագ տըր : Պու սէպէպտէն պու նէվ
տուրպինլէրտէ այտընլըզ զայաթը տահա չօգ օլուր , պի-
նաէն ալէյ' նէսնէ գարանլըզճա կէօրիւնիւր :

143. Այինէլի Տուրպին : — Քիթլէսինտէն միւրուր

— Իրագ պիր նէսնէյի 500 գաթ Էագըն կէթիւրէն պիր տուրպինին մա-
գարրաթըն նիսէթի մէ սիր : — Լիֆ տուրպինի մէգփիւր մագարրաթը
նիսէ վէ մէ գասար թագմին էթմիս սիր : — Հէյէթ տուրպինինին ասի
տուրպինսէն (Եափրնա) ժարը մէ սիր :

էտէն զիյա չուալարնը պիր նօգթայա թօփլամագտա, վէ պու եօլ իլէ հագիգի սուրէթլէր թէշքիլ էթմէքտէ մուհատտէպ իւթ թարաֆէյն ատէսէնին ինքիսար թարիգիլէ կէօրտիւլիւ իշի չուգուր այինէ տախի ինիքեսա թարիգի իլէ կէօրտիւլիւ մալիւմ օլմաղլէ, (117 վէ 121) ինճի պէնտլէրէ միւրաճաաթ օլունա) բասաաո իչիւն իսթիմալը արգու օլունան պէօյիւք տուրպինլէրտէ ատէսէ ի չախսիյէ եւրէնէ թունճտան եա փիրինճտէն մամուլ չուգուր այինէլէր տախի իսթիմալ օլունմուշ տըր : Պու չէշիտ տուրպինլէր մատէնտէն եափըլմըշ փէք կէնիշ պօրուլար օլուպ սլունլարըն, պագըլաճագ նէսնէտէն թարաֆա կէլէն տղըզլարը պիւսպիւթիւն աչըգ տըր, վէ չուգուր այինէ օլմատէն գուլունուն տիպինէ եէրլէշտիրիւմիշ տիր : Մէգքիւր մէֆրէթ պօրու հէր նէ զէման սէմատա պիր քէվքէպէ եա անլէրին քիւմէսինէ տօղրուլտուլուր իսէ, անտէն եա անլէրտէն պօրունուն գալընլըզընճա իչինէ տուխուլ էտէն հուղմէ ի միւթէվաղիյէ այինէտէն աքս իլէ անըն մէհրագըր օլան նօգթատա թօփլանըր, եանի պագըլան նէսնէնին օլ նօգթատա պիր սուրէթ ի հագիգիսի թէշէքքիւլ էտէր : Պու չէշիտ տուրպինլէրին չօղունտա օլտուղու կիպի, էկէր այինէ պօրունուն տիպինէ պիր ազ մաիլ գօնուլարագ մէհրագըր պօրունուն աչըգ աղընտա, քէնարա եագըն պիր նօգթայա թէսատիւֆ էթտիրիլիր իսէ, օրատա թէշէքքիւլ էթմիշ օլան սուրէթէ, ճամլը տուրպինլէրտէ օլտուղու կիպի, մուհատտէպ իւթ թարաֆէյն պիր ատէսէ իլէ պագըլարագ տահա պէօյիւք կէօրիւնիւր : Իսթէնիլէն պէօյիւքիւքտէ մատէնտէն չուգուր այինէ իմալը, օլ պէօյիւքիւքտէ ատէսէլէր եափմագտան գօլայ օլտուղու

143. — Այիցէլի սուրպից հմեկըր սուրպիցէլէրէ սէցիլիօր : — Պու ցէֆ սուրպիցէլէր միւրաճաաթա միւնասէպէթ ցէ օլմուց սր : — Էն պէօյիւք այիցէլի սուրպից հագըրցես ցէ սէյէպիլիւսից :

Իշխան, պու չէշիտ տուրպինդերէ միւրաճաթ օլունտու : Պու կիւն ալանեատա էն պէօյիւք ատէսէ ի շախսիյէ Լիք տուրպինինսէ օլուպ, գուծրու իւշ այագ եախօտ պիր եարտա տըր : Լաքին ինկիլիգ Լօրտ Բօսուն եափտըղը ալինէլի տուրպինին այինէսինին գուծրու 6 այագ եախօտ իքի եարտա իտի : Պէօյլէ իքէն սէ Լիք տուրպինի Լօրտ Բօսունքինէ ֆայիգ օլտուղու իթիրաֆ օլունույօր :

144. Պազա Բույէք Ալէքլէրի : — Զիյանըն ինիքեա պէ ինքիսարը խասիյէթլէրի իւզէրինէ միւլէսսէս պաշգա պիր չօգ րույէթ ալէթլէրի տախի վար տըր :

Միւրէքքէպ խուրսէպին ուֆուգի պիր մէվգիտէ գօնուլմուշ ֆարզ օլունուպ տա, ատէսէ ի աջինյէ գալտըրըւ չարագ պօրունուն իշինսէ թէշէքքիւլ էտէճէք սուրէթ չօգլարըն պիրտէն կէօրէպլէճէյի պիր ճէսամէթսէ 5-10 այագ իրագտա պէյագ պիր փէրատ իւզէրինէ պրագըրսա, պու չէշիտ ալէթէ խայալ ֆէնէրի (Ֆէնէր լադրէր) տէնիլիր : Սուրէթ մէքքիւր ֆէնէր վասըթասըլլէ շու վէճնլէ պէօյիւաիւլիւր . փէրատ իւզէրինէ չըգարըմասը իսթէնիլէն նէսնէսին թասվիրի ֆօթօղրաֆ ֆէննիլլէ ճամիւզէրինէ ալընմըշ օլարագ, մէքքիւր ատէսէ ի շախսիյէսին մէհրագը ասլիսինէ փէք հագըն գօնուլուպ իւզէրինէ ֆէնէրին տէրունինտէն գուլվէթլի պիր զիյա տիւշիւրիւլիւր : Կիւնտիւզ վագըթընտա շէմսին նուրու միւնասիպ ալէթ վասըթասըլլէ մուղլիմ պիր օտանըն տէրունինէ իտխալ էտիլէրէք խայալ ֆէնէրինտէ սընաի զիյա եէրինէ իսթիմալ օլունտուգտա պունա խուրսէպին ի շէմսի (Ֆէնէր լադրէր)

— Հանկըք սահա միւթպէր թուրուլույօր, այինէլի տուրպին մի, հօգւա համը տուրպին մի . 144. — Խայալ ժէնէրինի քարիժ էյլէ . — Պու միսիլլի պիր ժէնէր վասըթասը իլէ պիր նէսնէնին սուրէթի գուրէն գան գաք պէօյիւսիւլէպիլի . — Խուրսէպին ի էմսի, վէ խուրսէպին ի էլէթրիգ թէսիլլէ օլունան ալէթլէրի քարիժ էյլէ :

յն Ֆանուցոյց), վէ այնի մագսէտէ ելէքթրիզ զիյասը գուլ-
լանըլտըզընտա պունա տա խուրսեպին ի եղեքրիզ (եւե-
րուէն Ֆանուցոյց) թէսմիյէ օլունուր :

Յօթօղրաֆճընըն սուրէթ չըգարտըզը սանտըզ կիպի ,
էօն թարաֆընա վազ օլունմուչ պիր մուհատտէպ իւթ թա-
րաֆէյն ատէսէ վասըթասըյլէ , խարիճտէքի պիր նէսնէ-
նին սուրէթինի տէրուն ի սանտըգտաքի նիւմ շէֆֆաֆ պիր
ճամ իւզէրինէ չըգարմազ իչիւն իսթիմալ օլունան ալէթ-
լէրէ տէ Պէյք ի մուզլիւմ (արուէրու) թէսմիյէ օ-
լունուր :

Մէնպար մուխթելիֆ օլան զիյայը պիր եա զիյատէ
մէնչուրլարտան կէչիրտիքաէն սօնրա , պիր մուզլիւմ պօ-
րու տէրունինտէ հասըլ օլան էլվան ը սէպասընը բույէթ վէ
մուայէնէ էթմէք վէ անըն մուխթելիֆ գըսմլարընտան զա-
հիր օլան խութուլթուն մէվլիի , ատասը վէ բէնկինտէն ,
օլ թայֆը միւճիպ օլան մէնպար զիյատա նէ մատէնլէ-
րին պուխարը մէվճուտ օլուպ օլմատըզընը քէչֆ էթմէք
իչիւն իսթիմալ օլունան ալէթէ տէ թայֆպին (լասպա-
կէրուցոյց) տէրլէր : Մէգքիւր ալէթ պիր եա պիր գաչ մէն-
չուր իլէ պիր գաչ ատէսէտէն միւրէթթէպ սատէ պիր ա-
լէթ իսէ տէ , իլմի քիմնա վէ իլմի հէյէթ ալէմինտէ փէք
պէօյիւր խըզմէթլէր կէօրմիւչ , վէ կէօրմէքտէ տիր :

145. Կէօզ : — Ինսանըն կէօզիւ գութրու իքի սան-
թիմէթրօտան ճիւղիճէ զիյատէ պիր քիւրէճիք օլտուզու
հալտէ , մուխթելիֆ ինքիսար գապիլիյէթինի հաիզ օլան
պիր թագըմ վասըթալարտան իպարէթ պիր ալէթ ի պա-
սարտըր : Մէգքիւր քիւրէնին տըչ թարաֆը պէյազ , գա-
վի վէ փէք պիր շըչա իլէ գափլը օլուպ պունա Ղըչա ի

— Պէյք ի մուզլիւմ ճէ սիր : — Թայֆպին ճէ սիր : — Մէգքիւր ալէ-
թին (թայֆպինին) ժաիսէսի ճէ սիր : 145. — Կէօզ ճէ սիր : — Կէօզ-
սէ Ղըչա ի սուչպէ սէնիլէն գըսմ հմնկըսը սր :

սուրպի (կարծախառն) տէնիլիր : Կէօզիւն էօն թարաֆը
Գարահիյէք իւր այն (Եւջէրէկ) թէսմիյէ օլունան սաաթ
ճամը կիպի պիրէնկ վէ շէֆֆաֆ պիր գուպպէճիք օլուպ,
պունուն արգա թարաֆը Բուրուպէք ի մայի (Էրէն-
խանա-հէ-ն) տէնիլէն գաթըճա պիր ճիսմ ի մայի իլէ սո-
լու տըր : Պունունը արգաւորնտա մուխթէլիֆ կէօզլէրէ սի-
յան, ալա վէ մաի կիպի մուխթէլիֆ րէնկ վէրէն օրթա-
սը տէլիք միւտէվլէր պիր հիճապ (փերտէ) վաղը օլուպ
պունա թապագա ի գուզահիյէ եախօտ Տաիրէ ի պուպու
(Յէ-ձան) վէ մէրքէղինտէքի սիյան տէլիյէ տէ Պուպու
եախօտ : Հասագա (Էնէ) թէսմիյէ օլունուն :

Տաիրէ ի պուպունուն արգաւոր սընաի պառար ա-
լէթլէրինտէ օլաուղու կիպի, մուզլիմ օլաուղունտան,
պուպու եախօտ կէօզ պէպէյի թէսմիյէ էյլէտիլիմիզ տէ-
լիք տախիմ սիյան վէ գարանլըզ կէօրիւնիւր : Պէպէքտէն-
պիր աղ էօթէտէ մուհաստէպ իւթ թարաֆէյն պիր ատէ-
սէ պուլունուպ պունա Բուրուպէք ի պիլլուրիյէ (սա-
նա-հէ-ն) տէնիլիր : Մէլքիւր ատէսէտէն էօթէտէ, կէօզ
քիւրէսինին գըսմը ազամընը թէշքիւ էտէն, վէ իչ սաթհը
թապագա ի մեշիւն (ալ-ձաքալ) նամ սիյան պիր մատտէ-
իլէ գափը օլան ճէվֆ պուլունուպ, պու տախի Բուրու-
պէք ի գեճաճիյէ (ապալէնէն խանա-հէ-ն) թէսմիյէ օլու-
նան զայէթ շէֆֆաֆ պիր ճիսմ ի մայի իլէ սոլու տըր :
Հէփսինին նիհայէթինտէ, կէօզ կիւլլէսինին էն արգա-
սընտա վէ պուպունուն թամմ գարչըսընտա օլմադ իւզրէ
պէյնաէն ուզանան ասապէնին աղ կիպի միւշէպպէք թէլ-

— Կէօզիւն աթիէֆի գըսմարըն քաթիւ էյլէ, եանի գարահիյէք իւր այն,
բուրուպէք ի մայի, տաիրէ ի պուպու, վէ պուպու (հասագա) : —
Բուրուպէք ի պիլլուրիյէ կէօզիւն ճէրէսինսէ սիր : — Կէօզիւն ճանկը
գըսմընա քապագա ի մէքիմէ սէնիլիր : — Բուրուպէք ի գեճահիյէ վէ քա-
պագա ի շէպէֆիյէ ճէ սիր : — Տաիրէ ի պուպունուն իւրզմէքի ճէ սիր :

Վերի սերիւմիշ օլուպ պունդարա Թապագա ի շեպիֆիյե տէրիլիր, քի խարիճտէ կէօրիւէն նէսնէլէրին սուրէթի պունուն իւզէրինտէ թէշէքքիւլ էտէր: Գուրնիյէթ իւլ ախն՝ ալթընսաքի բութուպէթ ի մայիէ իլէ պէրապէր էօն թարաֆը մուհատտէպ պիր ատէսէ հալինտէ պուլունտուղունտան, իւզէրինէ տիւշէն նուր փերթէվլէրի հուզմէ ի միւթէգարինէյէ պիթթէհաւվիւլ, տաիրէ ի պուպունուն օրթասընսաքի տէլիքտէն (հատագատան) իչէրի տուխուլ էտէրլէր, վէ պիր աղ իլէրիտէ բութուպէթ ի պիլուրիյէ նամ ատէսէտէն միւրուր էյլէյէրէք անըն ինքիսարը սէպէպիլլէ պիրպիրինէ տահա եազըն կէլմէլէրիյէ, իլէրիտէ, թամմ թապագա ի շէպէքիյէյէ վիւսուլլէրինտէ գաւվուշուպ, օրատա՝ միւնթէշիր օլտուգլարը մատտէ ի իւսարիճիյէնին սուրէթինի թէշքիլ էտէրլէր: Վէ օլ վազըթ բույէթ եախստ կէօրմէք տէտիյիմիզ հալ վազը օլուր: Տաիլէ ի պուպու հատագանըն պէօիւքիւլիւհնիւ զիյանըն չիտտէթինէ ույտուրմագ վազիֆէսիլլէ միւքէլլէֆ տիր:

146. Պու'ս ը նագար: — Կէօզլէրինին սըհէթի եէրինտէ օլան քիմսէլէր պիր քիթապը 10-12 փարմագ (25-30 սանթիմէթրօ) իրագտան կիւզէլ կիւզէլ օգույապիլիւլէր, վէ պու մէսաֆէյէ Պու'ս ը նագար թէսմիյէ օլունուպ՝ պունտան ֆարպը ուզաղըգտա բույէթ էտէն կէօզլէր պիր նէվ մարագա միւպթէլա սայըլըլար: Կէօզ տիկէր պասար ալէթլէրինէ շու ճիհէթլէ ֆաիզ տիր քի, անլէրի ֆարպը ուզաղըգա ույտուրմագ իչիւն, եա ատէսէ ի շախսիյէյի, եա ատէսէ ի աշիիյէյի վէ եա իքիսինի տէ վիսա վասըթասըլլէ իլէրի կէրի սիւրմէք լազըմ

— Թապագա ի շէպէֆիյէնին խրզմէթի ճէ սիր: — Թապագա ի մէշիմէնիճֆի: — Բուքուպէթ ի պիլուրիյէնինճֆի, 146. — Պու'ս ը նագար շէմէլէ ճէ անլարը: — Կէօզիւ սիկէր պասար ալէթլէրինէն թէճիզ էէն պէլի պիր խուսուս ճէ սիր:

կէլիւր իքէն , կէօզ՝ սահիպինին խապէրի օլմայարագ քէնտի քէնտինի մուխթէլիֆ ուզագլըզա ույտուրուր : Շէօլէքի , կէօզիւն իշպու խալվասը մախսուսէսին տէն նաշի , մուխթէլիֆ ուզագլըզա ալուլունան էն սամըն սաթիւնտան միւնթէլիւր օլան խութուլթը շուախ յէնին մէհրագը , թապաղաի շէպէքիյէտէն նէ պէրի նէ էօթէ , իլլա միւնէրէտանըն սաթիւնա թէսատիւֆ էտէր :

[47] . Ղալարը Բույէր : — Կէօզիւն զարնիյէթ իւլայն վէրուլուպէթ ի պիլլուրիյէ կիպի ինքիսար վասըթալարընըն մուհատտէպլիյի տէրէնէ ի թապիիյէլէրինտէ օլտուղու վագըթ , բույէթ օլունան նէմիլէրին սուրէթի տաիմա թապաղաի շէպէքիյէյէ թէսատիւֆ էտէր . ֆազաթ պունլարըն պիրլինին եա իքիսինին տէ միւնհանիյէթի տէրէնէ ի մաթուլէտէն շէյաթէ օլտուղունտա զալուլտուրուճու գուվլէթլէրի տաիի զիյատէ օլաճաղընտան մուայէնէ օլունան , նէմիլէրին սուրէթի թապաղաի շէպէքիյէյէ եթիշմէղտէն թէշէքքիւլ էտէր : Պու զալաթըն տիւղէլմէսի , եանի պուտը մէհրագ արթըրըլարագ սուրէթին թապաղաի շէպէքիյէյէ կէթիրիւմէսի իշիւն , եա ճաւարը պիրաղ մուգաար (շուգուր) օլան կէօզիւլք իսթիմալ էթմէլի , եա տա կէօրիւլէնէք նէմիլէյի կէօզէ տանա եաղըն թուլթմալը : Պու շէշիտ կէօզլէրէ Բիւքասնպին եախօտ Գասիր իւշ պասսար (չարճաթէն) թէսմիյէ օլունուր : Պունուն մուղայիրի , պաղը կէօզլէրտէ մէղքիւր ինքիսար վասըթալարընըն մուհատտէպլիյի տէրէնէ ի թապիիյէլէրինտէն ետէ օլտուղունտա , խուլթուլթը շուսաթը զալուլտուրուճու գուվլէթլէրի տէ էքսիք օլաճաղընտան , մուայէնէ օլունան

147. — Սաղլամ կտօխնէն պագը կէօզլէրին բույէթի գուսուրուլ օլսուղունուն սէպէպի 67 սիր : — Հանկը կէօզլէրէ զասիր իւշ պասսար թէսմիյէ օլունուր . — Մէգլիւր մագարաթթ սէթ էքմէնին քարիգի 67 սիր . — 67 իւն :

նէսնէտէն միւնթէշիր օլան փերթէվլէր թապագա ի չէ-
պէքիյէյէ եթիշտիքլէրինտէ տանա քեամիլէն գավուշ-
մամըշ օլուրլար, վէ անըն իչիւն մուայիէն պիր սու-
րէթ թէչէքքիւլ էթմէզ: Պու դալաթը բուլէթին տիւղէլ-
մէսի, եանի պուտը մէհրազըն էքսիլտիլէրէք սուրէթին
թամմ թապագա ի չէպէքիյէյէ կէթիլիլմէսի իչիւն, եա
ճամլարը ճիւղիճէ մուհատտէպ օլան կէօզլիւք գուլլանըլ-
մալը, եա տա կէօրիւլէճէք նէսնէյի կէօզտէն տանա իրա-
դա թուրթմալը: Պու չէշիտ կէօզլէրէ տէ Մեհիս իւշ պա-
սար (հէսարէս) թէսմիյէ օլունուր:

148. Եփի Կէօզ իլէ Բուլէք: — Խարիճտէքի պիրնէս-
նէնին խալալը (սուրէթի) այրը այրը իքի կէօզիւն տէ
թապագա ի չէպէքիյէսինտէ հասըլ օլմասըլլէ, անըն էփ
տանէ կէօրիւլմէսի լազըմ կէլիր իքէն, կէօզիւն անը
միւֆրէտ կէօրմէսինի, թապագա ի չէպէքիյէտէն տիւմա-
դա (պէյնէ) տօղու կիտէն Ասապի ի բուլէք (թէսմէս
Ջէշ) նամ իքի տալլարըն պիր ազ իլէրիտէ, պէյնէ եէ-
թիշմէզտէն գավուշմալարըլյա թէֆսիր էտիյօրլար:

Խարիճտէքի ճիսմլէրի պիր սաթհը միւսթէվի իւզէ-
րինտէ տէյիլ տէ՝ արըզալը (էօթէլի պէրիլի) եախօտ գա-
պարընթըլը կէօրէպիլմէք տախի բուլէթին իքի կէօզ իլէ
պիրտէն օլմասըլլա թէֆսիր օլունուր: Ատէմ գարշըսըն-
տաքի պիր նէսնէյի, պիլֆարզ պիր միւքհասապ ճիսմի
մուայէնէ էտէր իքէն, սազ կէօզ անըն սազ թարաֆըրը,
վէ սօլ կէօզ սօլ թարաֆըրը զիյատէճէ կէօրմէսիյէ, պու-
ֆարզ քէֆիյէթի՝ անըն չէքլինի թէմնիզէ եարտըմ էթ-
մէսիյէ պէրապէր, կէօզտէն նէ՝ գատար ուզազ օլտուղու-

— Հանկը կէօզլի իչիւն մեհիս իւշ պասար տէնիլի: — Պու դալաթըն
թեպիլիէսի չարէսի ճէ տիր. 148. — Կէօզիւմիւզ իքի իլէն ճէսմլէրի
ճիշիւն թէֆ կէօրիւլիւզ: — Իքի կէօզլի օլմանըն պէօյիւֆ պիր մէն-
ճասար ճէ տիր:

նու առ պիլտիրիյօր : Խալի պիր օտատա պիրինի պաշնը գըմըլտատամայաճաղը պիր մէվզըտէ տուրտուրուպ ի-քի կէօղիւնիւ պաղլատըգտան սօնրա, քէնտինտէն մուխ-թէլիֆ իրագըզտա իքի եա զիյատէ նէսնէլէր պուլուն-տուրարագ կէօղիւն սալթ պիրինի աչաճագ օլուր իսէն , օլ նէսնէլէրին հա՛նկըսը պէրիտէ վէ հա՛նկըսը էօթէտէ օլ-տուղունու թէֆրիգ էտէմէյօր : Յագաթ օլ պիր կէօղիւ տէ չէօղիւլտիւլիւնտէ արըզա քէյֆիյէթինի անիտէ ան-լայօր : Միւսէննէմպին (հասարակաց) թէսմիյէ օլունան ալէթ տախի պու գալլի իսպաթ էտիյօր : Մէզքիւր ալէթ իքի կէօղիւն պիրպիրինտէն ուզագըղը մէսաֆէսինտէ թէրթիպ օլունմուշ , վէ գալըն թարաֆլարը տըշարը կէլ-միշ միւնհանի սաթհը իքի մէնշուրտան իպարէթ տիր : Իքի կէօղ իլէ ալըր ալըր պագըլտըզտա պիր նէսնէնին կէօ-րիւնէճէի հիսա պընտա ալընմը օլան է+է ֆօթօղրաֆընա ալէթ ի մէզքիւր իլէ պագըլտըղընտա , ատի նագարա պիր սաթհը միւսթէվի իպրաղ էտէն սուրէթ պիրտէն թէճէս-սիւմ էտիպ , եագըն իրագ վէ տէրէ թէֆէ զահիր օլույօր :

149. Զիյանըն Մէնպալարը : — Յօսֆօրիյէթ , վէ հէրարէթ , վէ թէրքիպաթ ը քիմնէվիյէ , վէ գուվլէ ի է-լէթթրիգիյէ , վէ ալախմի շիհապիյէ վէ էճսամ ը սէմավիյէ զիյանըն մուխթէլիֆ մէնպալարը հալինտէ զիքր ծուռա-պիլիւր իսէ տէ , էն պէօլիւք մէնպալը չէմա օլտուղու մա-լիւմ տիր : Շէմսին վէ էճսամ ը սէմավիյէնին նուրլարը-նըն ասըլ ֆիդիքի մէնպալը նէ օլտուղու պիլինմէմիշ տիր : 107նճի պէնտտէ չէմսին հէրարէթի հագըղնտա տէնիլէնի

— Արգէլիիք քէյֆիյէթինին քային ու քէճիգի ի/ի կէօզ սայեսինէ օլտուղունա ճէ իսպարըմըզ վար սր : — Միւսէննէմպին ճէ սիր : — Պու ալէք վասթասըլլէ սաթի ը միւսթէվիինին միւնէսսէմ կէօրիւնմէ-սինին ժիգիֆի քէճսիրի ճէ սիր : 149. — Զիյանըն մէնպալարըն քա-սաւս էլլէ :

զիյաւը հաղորդնտա տախի անլայաճաղըզ : Թայֆալինին վէ իսթիգթապ ալէթինին կէօթէրտիյի էմարէլէրէ նազարէն շէմս վէ քէվաքիպ միւշթէալ զաղլար իլէ մուհաթ տըրլար :

Տէմիր կիպի պիր ճիսմ Ֆարէնհայթ միզանըյլէ 900-1000 տէրէճէ գըղտըրըլտըղընտա , գարանըգտա կէօրիւնմէյն պաշլար : Լամպալարտա վէ օճագլարտա զահիր օլան զիյա իթթիհատը քիմեյվի նէթիճէսի տիր :

Ե Է Տ Ի Ն Ճ Ի Գ Ը Ս Մ

Է Լ Է Ք Թ Ի Գ Ի Յ Է Թ

Պ Ի Ի Ի Ն Ճ Ի Ֆ Ա Ս Լ

Մ Ը Գ Ն Ա Թ Ը Ս Ի Յ Է Թ

150. Մըգնաթըսիյէթին (Մաքնէսալաննէն) գուզ-վէ ի էլէքթրիգիյէյէ Վէք սըգը միւնասէպէթի օլտուղունտան , պիր գըսմ թահթընտա իքիսինտէն պիրլիքտէ պահս օլունաճապ տըր :

151. Մըգնաթըսըն Խասսիյէրլէրի : — Մըգնաթըսի-յէթ պիր էսէր ի թապիի օլուպ գօպալթ , նիքէլ վէ գըօմ :

— Շէմս վէ քէվէպլէր հազգընսա մէ սեմիլմիւ սիր . — Հէրաւթին գի-յայա մէ ալազար վար սր . — Իթթիհասը քիմեյվինին սախի գիյա մէնպալարընսան պիրի օլտուղունա պիր միսալ գիքր էյլէ . 150. — Եէ-սիննի գըսմըն մէվզուը պահսըր մէ սիր .

կիպի մատեններտէ նիւմայան օլուր իսէ տէ , էն չօղու տէմիրտէ վէ տէմիրին պիր նէվի տիկերի օլան չէլիքտէ զահիր օլուր : Մըգնաթըստա աթիտէքի խասսիյէթլէր մէվճուտ տըր : (1) Տէմիր գըրընթըլարընը ճէզպ էտէր : Մէսէլա , պիր մըգնաթըս չըպուղունուն պիր ուճու տէմիր էյէնթիսինէ պաթըրըլաճապ օլուր իսէ , հէր թարաֆտան ա- նա եափըչըպ պիր փիւսկիւլ հէյէթինի ալըրլար : (2) Չը- պուզ չէքլինտէ պիր մըգնաթըս ալընըպ իյնէ ուճու կիպի սիվրի պիր նօգթատա տուրտուրուլարապ , վէ եա պիւք- լիւմիւ օլմայան ինճէ վէ եուճապ պիր թէլտէն ափըլարապ սէրպէսթ հարէքէթ էտէպիլէճէյի պիր մէվզըն գօնուլ- տուգտա , անըն ուճլարը սապիթ պիր սուրէթտէ տախմա մուլայէն պիր ճիհէթտէ տուրուր : Շէօյլէքի , պիր ուճու տախմա չիմալէ վէ օլ պիր ուճու տախմա ճէնուպա միւ- թէվէճճին օլուր : Պու միսիլիւ սէրպէսթ հարէքէթ էտէպիլէն պիր մըգնաթըսըն Գըպրեհամե (Կօշմօշյօշ) թէսմիյէ օլունմասը պու սէպէպտէն տիր : Իյնէ կիպի պիր ամուտի միհվէր իւղէրինտէ հարէքէթ էտէպիլէն մըգնա- թըսա Իպրե (Ժաֆնիսիւն աւել) թէսմիյէ օլունուր : Մըգ- նաթըսըն ուճլարընա Գուրպչար (Բէ-ե-) թէսմիյէ օլու- նուպ , պունլարտան չիմալէ նազըր օլան չիմալի եա- խօտ Միւսպեք (Գրաիւն) վէ ճէնուպէ նազըր օլանա ճէ- նուպի եախօտ Մեհմեթ (Բաշմաիւն) տէնիլիր : (3) Սէր- պէսթ հարէքէթ էտէպիլէն պիր մըգնաթըս (Իպրէյէ) սիկէր պիր մըգնաթըսըն պիր ուճու եազլաշտըրըլտըգ- տա , միւշապիհ գութպլարըն եէքտիկէրինի տէֆ , վէ մուղայիր գութպլարըն եէքտիկէրինի ճէզպ էյլէտիքլէրի

151 — Մըգնաթըս սէնիլէն ամիլ ի թապիիցինցնցն պիր գուվլէթ օլ- տուղունու թարիփ էյլէ : — Իպրէ մէ սիր : — Մըգնաթըսա միւսպեք գուրպ հանկըսընա սէնիլիր : — Պիւպիլէնցն եազըն կէթիլիլէն իփի մըգ- նաթըսըն եէֆիկէրինցն մէ քեսիրի օլուր :

միւշահատէ օլունուր : Զէմին քէնտիսի պիր ճէսիմ մըզնաթըս թապիաթընը հաիզ օլաուղունտան , անըն շիմալի ուճու մըզնաթըսըն ճէնուպի ուճունու քէնտինէ ճէզպ էտէր : Շէօյլէքի , պիր մըզնաթըս իպրէսինին շիմալի , վէ եախօտ միւսպէթ տէտիյիմիզ գութպու հագիգաթը ը հալտէ ճէնուպի , եախօտ մէնֆի տիր :

152. Թապիի վէ սընաի Մըզնաթըս : — Թապիաթտա մէվճուտ տէմիր մատէնլէրի տէմիրին պիր գաշ նէվ հոււմզունտան (թիւո-ճնաթ) իպարէթ օլուպ , պունկարտան պիրինտէ , եանի իւշ վէզն տէմիր իլէ տէօթ վէզն միւվլէլիտ իւլ հոււմուղէնին թէրէքքիւպիւնաէն հասըլ օլմուշ օլան տէմիր ֆիլիզլինտէ մէզքիւր մըզնաթըսիլէթ գուվլէթի միւշահատէ օլունուր . Թապիի մըզնաթըս տէտիյիմիզ իլթէ պու տըր : Սընաի մըզնաթըսլար՝ էյի չէլիքտէն մամուլ օլուպ , իսթիմալ օլունաճազլարը մագսէտէ կէօթէ իսթէնիլէն չէքլ վէրիլտիքտէն սօնրա , սուվարըլըր , վէ պէնտ ի արթիտէ թարիֆ օլունաճազ թարիզլէրին պիրիլէ քէնտինէ պու գուվլէթ իւհադ էտիլիր :

Պիր մըզնաթըս իպրէսինտէ իքի նէվ թէպէտտիւլ միւշահատէ օլունուր : Պիրի պու քի , խաթթը իսթիվա սէմթլէրինտէ ուֆուգի տուրան պիր իպրէ շիմալէ տօղրու կէօթիւրիւտիւքտէ շիմալի ուճու , վէ ճէնուպա տօղրու կէօթիւրիւտիւքտէ ճէնուպի ուճու գէմինէ տօղրու էյիլմէքտէ պուլունուպ , պունա Մէյլ ի իպրէվի (սէպլէ հալ-մէ) տէնիլիր : Տիկէրի պու քի , պիր մըզնաթըս իպրէսինին տուրտուղու ճիճէթ թամմ տաիրէ ի նըսֆը նիհար իչինտէ պիլէ օլսա , պու հալ սապիթ օլմայըպ մահալ վէ գէման թէպէտտիւլիւ իլէ շարգա եա զարպա տօղրու

— Մըզնաթըս իպրէսի ճիլիւն շիմալէ նագըր սըր , 152. — Թապիի մըզնաթըս ճէյլ սէնիլիր . — Մէյլ ի իպրէվի սէմէլէ ճէ անլարըլ :

էյիլիւր : Պիր մուսայեէն մահալին իպրէսի տախի եաւաշ եաւաշ թաղիւր ի ճիհէթ էթմէքտէ օլուպ , շու գատար տէրէճէ սափաղգտան սօնրա՝ կէրի տէճնիւպ պիր չօդ սէնէլէր , վէ պէլքի տէ ասրլար միւրուրինտէ եհնէ էվվէլքի եէրինի պուլուր : Պու քէյֆիյէթէ իննիւրաֆ (*Խոսրոմ*), վէ թամմ շիմալ նօղթաւնտան շարգա եա զարպա սափմըլ օլտուղու տէրէճէլէրի կէօթէրէն զալիյէյէ տէ Զաւիյի ի իննիւրաֆ (*Խոսրոմն աշիւն*) թէսիյէ օլունուր : Փարիստէ 1700 տէ իպրէսին զարպա ինհիրաֆը 8 տէրէճէտէն զիյատէ օլուպ 1814 տէ պու մէյլ 22½ տէրէճէյի թէճաւուղէ հատոր քէմալընա վարմըլ օլարադ , անտէն պու անն տէյին եաւաշ եաւաշ կէրի տէճնմէքտէ օլմաղլէ , 1870 տէ զալիյէ ի ինհիրաֆը անճադ 17 տէրէճէ կիպի պուլունն մուշ տըր :

Մըգնաթըս իպրէսի մուսայեէն մէվգիլէրտէ տախմա մուսայեէն պիր ճիհէթ ալտըղը իչիւն , սէյր ի սէֆաինտէ խըղմէթի փէք պէօյիւք տիր . չիւնքի կէմիճիլէր կիտէճէքլէրի ճիհէթի պաշգա վասըթալար իլէ թային էտէմէտիքլէրի սըրաստա , անճադ փուսուլա եա զըպլէնամէթէսիյէ էթտիլիմիզ պու ալէթին եարտընլա հարէքէթ էտէրլէր :

153. Մըգնաթըսիյէր ի պիթթիւր : — Տէմիր վէ չէլիք քէնտի հալը թապիլիլէրինտէ մըգնաթըս տէյիլէր իսէ տէ , Գապիլ ի մըգնաթըս (*Մաքնիւսիւն*) տըրլար , եանի պիր մըգնաթըսա եազըն կէթիրիւտիքլէրինտէ քէնտիլէր տախի մըգնաթըսիյէթ ալամէթլէրի իպրազ էտէրլէր : Պունա շու թէֆսիր վէրիլիյօր : Տէմիր վէ չէլիք կիպի գա-

— Մըգնաթըս իպրէսի հազգընա իննիւրաֆ սէմէլէ ԸԷ անլայանաղըլ . — Մըգնաթըս իպրէսիմիմ ֆարիսէ կէօսթէրիյի իննիւրաֆ խուսուսուցա ԸԷ սէնիմիէ սիր , 153. — Պիր մըգնաթըսա պիր փարշաթալսթաթաթիւյ էսիլիւր իսէ , անը ԸԷլըզ էսէր մի . — Ընչիւն :

պիլի մըգնաթըս օլան էճսամըն զէրրաթընը, եէքտիկէրի-
նէ գաժուշուշուշ օլմաղլէ մըգնաթըսիյէթ ալամէթի կէօս-
թէրմէյէն միւսպէթ վէ մէնֆի ասարը մըգնաթըսիյէ ի-
հաթա էթմիշ օլտուղունտան, պու միսիլիւ ճիւմէր հա-
գիգաթէն մըգնաթըս օլան պիր ճիւմէ եազըն կէթիրիլ-
տիքլէրինտէ, զայր ի միւշապիշ գութպարըն եէքտիկէ-
րինի ճէզպ էթմէսի քէյֆիյէթինին նէթիճէսի օլմագ իւզ-
րէ, չօլ հալէթ ի թապիլիյէսինտէ պուլունան զայր ի մուն-
թագամ սուրէթտէքի ասարը մըգնաթըսիյէ իքիյէ ալըը-
լարագ, եաթօտ գութպանարագ մըգնաթըս օլուր, վէ պու-
ամէլէ Մըգնաթըսիյէթ ի պիքքեսիւր (հալըրտէլան մաքնէս-
հանալէլան) թէսմիյէ օլունուր: Պիր տէմիրին մէզքիւր ու-
սուլ իլէ մըգնաթըս օլապիլմէսի իչիւն տէմիրին մըգնա-
թըսա տօգանմասը շարթ տէյիլ տիր: Մըգնաթըս գուվ-
վէթլի իսէ, խայլըճա կէրիտէն պիլէ տէմիրտէ զայր ի
մունթագամ սուրէթտէ պուլունան սէյիսլէ ի մըգնաթը-
սիյէյի այըրապիլիւր, եազըն կէթիրիլէն ճիւմ խամ տէմիր
իսէ, թէսիր մուվագգաթ օլուպ՝ մըգնաթըստան կէրի չէ-
քիլտիյինտէ էսկի հալինի պուլուր, լաքլն չէլիք իսէ,
փէյտա օլան մըգնաթըսիյէթ ուզուն պիր միւտտէթ տէ-
վամ էտէր: Պու թէֆսիրէ կէօրէ մըգնաթըս պիր տէմիրի
չէքմէք իչիւն էվէլա անը մըգնաթըս եափար վէ ոսնրա
ճէզպ էտէր: Պիր մըգնաթըս չըպուղունա պիր մըլսըն թէ-
փէսի եանաշտըրըլարգտա անը թութար, օլ մըլսըն ալթ
ուճունա տիկէր պիր մըլսըն թէփէսի եազըն կէթիրիլտիք-
տէ, օ սա անը թութար, վէ էկէր մըգնաթըս գուվվէթլի
իսէ 5-6 մըլս պէօյլէ պիրպիրի ուճունտան սարգըտըլա-
պիլիւր: Մըգնաթըս իւք մըլսըն մըգնաթըս էթտիյի կիպի,

— Պիր փարշա քէմիլի ճէզպ էսէր մի. — ճիշիւն. — Գոււ կիպի քէ-
միր քօզու մըգնաթըսըն ուճունա ճիշիւն փիւսկիւլ հէյէթինի ալլօր:

օ տա ի թինճիւծինի , վէ պու տա ի չիւնճիւսիւնիւ մըգնա-
թըսա թահվիլ էթմէքտէ տիր : Տէմիր էյէնթիսինին մըգ-
նաթըսըն պաշնտա փիւսկիւ հէյէթինի ալմասը պու մէպ-
տէ իլէ թէֆսիր օլունուր :

154. Մըգնաթըս եափմանըն Ուսուլու : — Մըգնա-
թըսիյէթ խասսիյէթի սապիթ վէ տաիմ գալմագ արգու օ-
լունսուղունտա , մըգնաթըս եափմագ իչիւն խթիմալ օ-
լունան մատտէ տէմիր տէյիլ , չէլիք տիր . վէ պունուն
իչիւն , եանի մըգնաթըս օլմայան պիր չէլիյէ մըգնաթը-
սիյէթ իլհագ էթմէք իչիւն պիր գաշ եօլ վար տըր : (1)
Պիր մըգնաթըս իւղէրինէ , այնի չէքլտէ էյի սուվարըմըշ
պիր չէլիք գօնուլուպ պիր միւտտէթ օրատա պրագըլըր
իսէ , օ տախի սիկէրի կիպի մըգնաթըս օլուր : (2) Զէմին
քէնտիսի ճէսիմ պիր մըգնաթըս խասսիյէթինի հաիզ օլ-
տուլու իչիւն , էկէր սուվարըմըշ պիր չէլիք չըպուգ մըգ-
նաթըս իպրէսինին միւթէվէճճի՜ս պուլունսուղու ճիհէթէ
միւվազի պիր մէվգըտէ ուղունճա պիր միւտտէթ պրագը-
լըր իսէ , պու տախի մըգնաթըս օլուր : էվվէլքինտէ
պիր սընաի մըգնաթըսըն կէօրտիւյիլ իչի պունտա գէ-
մին կէօրիւյօր : Վէ հաթթա պիր չէլիք չըպուգ մըգնա-
թըս գութպունուն ճիհէթինտէ վէ գալիյէի իպրէվիյէ
(պէնտ 152) մէյլինտէ թութուլուպ պիր չէքիճ իլէ թէ-
փէսնաէն պիր գաշ տէֆա խաֆիֆճէ տարպ օլունսուղ-
տա , հէման օ անտէ մըգնաթըսիյէթ ալամէթէրի կէօ-
թէրիւյօր : (3) Պիր եա իքի մըգնաթըսը պիր չէլիյէ սիւր-
մէքլէ տախի մըգնաթըս եափըլըյօր : Մէսէլա , (ա) պիր
չէլիք չըպուղու պիրմասա իւղէրինէ գօնուլուպ գուվվէթլի
պիր մըգնաթըսըն պիր գութպու անըն պիր ուճունտան օլ

154. — Պուրասա մըգնաթըս եափմանըն գմշ ուսուլու գիք օլունմուս
սքր : — Պիրիննիսի ԸԷ սիր : — Իֆիննիսի ԸԷ սիր :

պիրինէտէք սիւրիւլէրէք կէօթիւրիւլտիւքտէն սօնրա՝ գալ-
տըրըլըպ թէքրար էվլէլքի պաշլանըլան նօզթատան պէտ
իլէ չէլիին իւզէրինէ ախի սուրէթտէ սիւրիւլիւր , վէ պու
ամէլ 10-15-20 տէֆա թէքէրիւր էտիլը իսէ , օլ չէլիք
մըգնաթըս օլուր : (ք) Վէ եախօտ մըգնաթըս եափըլմասը
իսթէնիլէն չէլիլի միւսթէվի պիր սաթ՛ իւզէրինէ եա-
թըրտըգտան սօնրա , չիտտէթլէրի պիրպիրինէ միւսա-
վի իքի գուվլէթլի մըգնաթըս չըպուզարընըն մուղա-
յիր գութպարընը մէզքիւր չէլիլին օրթասընա գօյուպ
հէր պիրինի չէլիլին պիր ուճուկա տօղրու սիւրէրէք , վէ
այնէն էվլէլքի կիպի օլ ուճարը թէքրար մըգնաթըս եա-
փըլաճապ չէլիլին օրթա հէրինէ վազ էտիպ պու սուրէթ-
լէ չէնտ աէֆա տէլք էտէրէք մէզքիւր չէլիք մըգնաթը-
սա թէհավլիլ էտէր : (4) Մըգնաթըս , եափմանըն էն
միւէսսիր եօլու ճէրէեան ը դալվանիզմա օլուպ , պունուն
սուրէթ ի թահսիլի իլէրիտէ (177 , 178 խնճի պէնալէրտէ)
պէյան օլունմուշ տըրի էվլէլքի իւշ թարիպէր իլէ գուվլէի
չէտիտէտէ մըգնաթըսլար թէտարիք էթմէք միւմքինսիզ օ-
լուպ , պունլար անճազ ճէրէեան ը դալվանիզմա վասըթա-
սըլլէ եափըլմագտա տըրլար :

155. Հուզմէ ի Մըգնաթըսիյէ : — Մըգնաթըս կէրէք
չըպուզ վէ կէրէք նալչա կիպի հէրնէ չէքլտէ օլուրսա օլ-
սուն , պունլարտան պիր գաչ տանէսի պիրպիրինէ լապթ
էտիլէճէք օլուր իսէ , սոնա Հուզմէ ի մըգնաթըսիյէ (հա-
շէաէան արցուն) թէսմիյէ օլունուր : Պունտան մագոնէտ էլ-
պէթթէ գուվլէթի արթըրմագ տըր :

156. Հաճըզ ը Մըգնաթըս : — Պիր մըգնաթըս փաս-
լանմագլէ , եա եիւքսէքտէն սէրթ պիր տէօչէմէ իւզէրի-

— Իւլիւննիսիւնի քարիճ էլլէ . — Skorsihunնիսիւն հազգընսա ճէ
skorihun : 155. — Հուզմէ ի մըգնաթըսիյէ ճէ sjir ,

նէ տիւշմէքլէ, վէ եա աթէշէ տիւշիւպ սույունու զայպ էթմէքլէ, վէ եա տա ուճլարը պօշ օլարագ մըգնաթըս նըսֆը նիհարընըն մուղայիրի օլան պիր վաղիյէթտէ ուզուն պիր միւտտէթ տուրմաղլէ քէնտի գուվլէ ի մըգնաթըսիյէսինի զայ էտէր : Պու սէպէպտէն քէնտինէ փէք կիւզէլ պիր ճիւա վէրմէք, վէ եախօտ պիր վարնիշ իլէ գաիլամագ անը փաստան մուհաֆաղա էյլէտիլի կիպի, ուճլարընտա տա պիրէր փարչա խամ տէմիր պուլունտուրմագ անըն գուվլէթինի զայ էթտիրմէտիքտէն պաշգա չիտտէթինի տախի թէգեիտ էտէր : Մըգնաթըսլարըն գուվլէթինի մուհաֆաղա մագսէտի իլէ անլէրին ուճունա գօնուլան իշպու տէմիրէ Հաֆըզը մըզնաթըս (Գաֆնիսի պահպանակ) թէսմիյէ օլունմուշ տըր :

Ի ՔԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

ԷԼԷԲԹՐԻԳԻ ՍԱՔԻՆ

157. Թահիսիս վէ Թագսիմ : — Էլէթթրիգիյէթ՝ նէրարէթ վէ զիյա կիպի ամիլ ի թապիիտէն պիրի օլուպ մուխթէլիֆ թարիգլէր իլէ հասըլ օլուր : Մէգըլըր գուվլէթ պաղը էճսամտա սիւքիւնէթտէ, պաղըլարընտա իսէ

-
- 156. Պիր մըզնաթըսըն գուվլէթինի թէգիլ էսէն սէպէպլէր ճէ սիր.
 - Մըզնաթըսըն գուվլէթինի մուհաֆաղա էթմէնին եօլու ճէ սիր.
 - Հաֆըզը մըզնաթըս ճէյլէ սէնիլիր.

սէյր ու հարէքէթտէ օլտուղունա նաղարէն իքի սընֆա թազսիմ օլունուպ, էվվէլքինէ էլեֆթրիզ ի սաֆին (կայուն էլէրբանուն-էին) վէ իքինճիսինէ էլեֆթրիզ ի միսքեհար-քիֆ (շարժուն կամանկայուն էլէրբանուն-էին) թէսմիյէ օլունունուր էվվէլքի չօգճա օղալամագ թարիգիլէ զանիր օլտուղու իչիւն էլեֆթրիզ ի ճեղֆի (շէմաֆ էլէրբանուն-էին) տախիտէնիլիւր : Պու գուվվէթին քեաչիֆի, Միլատտան 600 սէնէ էվվէլ կաշայան թաղէս նամ Եունանի օլուպ քէնրիպար տէլք էտիլտիյի սուրէթտէ խաֆիֆ ճիսմէրի ճէզպ էյլէտիյինի միւշահատէ վէ պէյան էյլէմիշ տիր : Վէ լիսան ը Եունանիտէ քէնրիպարա էլեֆթրօն տէտիքլէրի իչիւն, մէզքիւր գուվվէթէ էլեէվմ պու իսմ վէրիլմէքտէ տիր : Քէնրիպար (քեահրիւպա—չէօփիւ չէքէն) քէլիմէյէ տախի միւնսսէպէթ պու խասսիյէթ օլտուղու պէտիհի տիր :

158. Օղալամագ եախօճ Տէլֆ Թարիգի իլէ էլէֆթրիզ : — Խաֆիֆ ճիսմէրի ճէզպ էթմէք թապիաթը սալթ քէնրիպարա մախսուս օլտուղու իթիգատը 2000 սէնէտէն զիյատէ պիր միւտտէթ պիլա թէպէտտիւլ տէվամ էթտիքտէն սօնրա, պունտան 300 սէնէ գատար մուգատտէմ Կիլպըրթ նամ պիր Ինկիլիզ, մէզքիւր գուվվէթին ճամ, վէ բէչինա, վէ լէօք վէ քիւքիւրտ կիպի պաշգա ճիսմէրտէ տախի մէվճուտ օլտուղունու պա թէճրիպէ թահգիզ էյլէտի : Շէօյլէքի, պունլարտան հէր հանկը պիրի իփէք կա քէտի փօսթու իլէ տէլք էտիլտիյինտէ էճասմ ը խաֆիֆէյի ճէզպ էտէր : (Միւրվէր աղաճընըն էօյիւ փէք խաֆիֆ օլտուղունտան՝ պու միսիլիւ թէճրիպէլէրէ փէք էյի կէլիր : Պու պուլունմատըղը թագտիր-

157. — Էլէֆթրիգիյէ գանչ շիւպէլէ քագսիմ օլունուր : — Պու գուվվէթէ *հիլթրիզ* իսմինին վէրիլմէսինէ միւնսսէպէք *նէ սր* : — Քէնրիպար *նէ սէսէֆ սր* : 158. — Էլէֆթրիզ *սաիւրսինէ* Կիլպըրթ *նամ* ինկիլիզին *ֆեճի* *նէ օլմուս սր* :

տէ գուրու տէսթէրէ թօղու տախի իսթիմալ օլունա-
պիլիր :

159. Նագիլյէր ի էլէբրիգ : — Պիր ճիսմէ իլհագ
էտիլէն հէրարէթի ճիւղտէն ճիւղէ նալլ էթմէք թապիա-
թը մուխթէլիֆ էնսամտա մուխթէլիֆ տէրէճէտէ կէօրիւ-
տիւլիւ միսիլիւ , տէլք թարիգիլէ հասըլ օլան էլէքթրիգի ,
հասըլ օլտուղու նօզթատա ուզուն պիր միւտտէթ հըֆզ էտիպ
էտէմէմէք խուսուսունտա տախի մուխթէլիֆ ճիսմէրտէ
պէօլիւք ֆարգ միւշահատէ օլունուր : Պիլֆարգ պիր գու-
րու ճամ չըպուղուն պիր ուճու իփէք եա ֆանէլա իլէ
օղալանտըգտա հասըլ օլան էլէքթրիգ , խաֆիֆ ճիսմէրի
ճէղպ էթմէսինտէն անլաշըլաճաղը վէճ իւղրէ , օրատա
ուզուն պիր միւտտէթ գալապիլիր : Լաքին օղալանան
նէսնէ պիր մէրմէր եա տէմիր չըպուղու օլսա , անտէ ա-
սարը էլէքթրիգիլէ էմարէլէրի հիշ կէօրիւնմէգ , չիւն-
քի տէլքտէն հասըլ օլան մէղքիւր գուվվէթ հասըլ օլ-
տուղու նօզթատա էլլէնէմէյիպ սէրիէն ճիւղտէն ճիւղէ
վէ քէնտինի թուլթան էլէ , վէ անտէն գէմինին պէտէնինէ
ճէրէհան էտիպ կիտէր : Իշթէ պու սօնրաքի թագըմտան
օլանլարա նագիլ ի հիլէբրիգ (հաղլէրէլ) , վէ էվլէլքիթա-
ղըմտան օլանլարա Ղալի ի նագիլ ի հիլէբրիգ (անհաղլէ-
րէլ) թէսմիյէ օլունուր : Ծամ , քիւքիւրտ , բէչինա , ի-
փէք , եիւն , գուրու հավա վէ էմսալինտէն օլանլար
ղալի ի նագիլ ի էլէքթրիգ օլուպ , ճիւլէ մատէնիլէր , սու ,
եաշ օտուն , գայա , վէ գէմին քէնտինի նագիլ ի էլէք-
թրիգ տիր : Ասարը էլէքթրիգիլէնին պուլունտուղու ճիսմ-
լէրտէն սէրիէն , եա աղըր աղըր նագլ էտէրէք ագըպէթ :

159. — Հանկը ճիսմէրէ նագիլ ի էլէբրիգ , վէ հանկըլարա ղալի ի
նագիլի էլէբրիգ թէսմիյէ օլունուր : — Պու իփի բագըմսան ճիսմ-
լէրէ պագը միսալլէր գիբր էլլէ :

Թէգարրուր էյլէտիյի շօլ ճէսիմ նազիլ ի էլէքթրիզ քիւրէ ի արզ օլաուղուհստան , Զէմին Մէխէզ ի ումուսի (ընդհանուր ընդհանուր) ֆարզ վէ գապուլ օլունուր :

Ղայր ի նազիլ օլանլարա Միւնհերրէս իսմի տախի վէրիմիշ տիր : Մէատինտէն պիրի կիպի նազիլ ի էլէքթրիզ օլան պիր ճիսմի էլէքթրիզէնտիրմէք արզու օլունտուղունտա , ճամ վէ իփէք կիպի Ղայր ի նազիլ պիր ճիսմ վասըթասըյլէ թէճրիտ էտիլիր , եանի ալագասը մէխէզ ի ումուսի օլան զէմինտէն գաթ էտիլիր : Պէօյլէ սըրալարտա այըրան վասըթայա Միւնհերրիս (աննշանշէլ , էս իլլէնշանշէլ) վէ այըրաըղընա տա Միւնհերրէս (աննշանշէլ , էս իլլէնշանշէլ) թէսմիյէ օլունուր :

160. Մուհիսս ի էլէքթրիզ : — Միւրվէր էօղլունտէն մամուլ նօխուտ դատար պիր կիւլլէճիյէ պիր իփէք թէլ պաղլանըպ ամուտի տուրաուրուլմուշ պիր ճամ չըպուղուն իւսթ ուճունա մէրպուլթ պիր մատէն թէլտէն սալլանտըրըլըր իսէ , պունա Բագդաս ը հիքթրիզ եախօտ Մուհիսս ի հիքթրիզ (էլէկտրոշոյշ) թէսմիյէ օլունուր , վէ պիր ճիսմ ի թապիտէ էլէքթրիզ պուլունուպ պուլունմատըղը պունուն վասըթասըյլէ գօլայճա անլաշըլըր , Զիւնքի համիլ ի էլէքթրիզ օլան պիր նէսնէ պու լազգասա եազըն կէթիլիլտիքտէ միւրվէր անա տօղրու ճէզպ օլունուր , լաքին օլ ճիսմտէ էլէքթրիզ եօզ իսէ , միւրվէր կիւլլէճիյի հարէքէթիլզ գալըր :

Մըզնաթըսիյէթտէ օլաուղու կիպի , էլէքթրիզիյէթտէ տախի թէսմիյէթ , եախօտ եէքտիկէրինին մուղայիրի էէ նէվ միւշահատէ օլունուր : Վէ անտէ կէօրիւլտիւյի :

— Զէմին Գիշին մէխէզ ի ումուսի իքիպար օլունուր : — Պիր ճիսմի քէնիս էքմէ Գէ սիր , 160. — Մուհիսսի հիքթրիզ Գէ , վէ խըզմէթի Գէ սիր :

կիպի, պունտա տա մուղայիրէր Եւքարկէրինի ճէզպ, վէ միւշապիհէր տէֆ էտէրլէր : Մէսէլա, ճամբ իփէք իլէ օղալալըպ ըագգասա եագըն կէթիրտիրմիզտէ, միւրվէր էվվէլա ճամա տօղրու ճէզպ օլունուպ սօնրա տէֆ օլունուր : չիւնքի միւրվէր կիւլլէսի նագիլ ի էլէքթրիգ օլունուղու միւնասէպէթլէ ճամա տօգունուղունտա համիլ օլունուղու էլէքթրիգին պիր գըսմը քէնտի քիթլէսինէ սիրայէթ էտէր վէ ճամտաքի իլէ հէմճինս օլունուղու իչիւն անըն թարաֆընտան տէֆ օլունուր : Մէզքիւր ըագգաս ճամտան թարտ օլունումուշ հալտէ իքէն, անա՝ քէտի փօսթու իլէ օղալանմըշ պիր քիւքիւրտ չըպուղու եագլաշտըրըլտըղընտա, չար չափուգ քիւքիւրտէ ճէզպ օլունուր : Պու կէօսթէրիւր քի, քիւքիւրտիւն համիլ պուլունուղու էլէքթրիգ ճամընքինէ միւշապիհ տէյիլ տիր : Միւրվէր քիւքիւրտէ տօգունուր տօգունմաղ անտէքի էլէքթրիգի ախղ էթմէսիլէ միւշապիհ օլուպ կէրի աթըլտըղընտա, օ զէման համիլ ի էլէքթրիգ օլան ճամ չըպուղունտան ճէզպ օլունուր : Պէօյլէճէ, մէզքիւր մուհիսս ի էլէքթրիգ պիր ճիսմտէ էլէքթրիգ պուլունուպ պուլունմասըղընը կէօսթէրմէսիլէ պէրապէր, նէվինի տէթէչիս էթմէյէ վասըթա օլուր : էլէքթրիգին ճամտա զահիր օլան նէվինտէն օլանլարա Զեմանի (ապիւղէն հոստէն) եախօտ միւսպէթ, վէ քիւքիւրտտէ եախօտ ըէչինատա զահիր օլան նէվինտէն պուլունանլարա տա Րէչիւնալի (ապիւղէն հոստէն) եախօտ մէնֆի թէսմիյէ օլու-

— Էլէքթրիգէ միւսահասէ օլունան քեսնիյէք ճէ սիր : — Պիր զայ ի նագիլ նէսնէյի օղալամագսան հասըլ օլան էլէքթրիգին նէվինի անլամանըն եօլու ճէ սիր : — Ճամսա վէ քիւքիւրտէ զանիւր օլան էլէքթրիգլէր ճէ իսմիլէ վէրիիյօր : — Օսուն վէ փամուգ վէ ճամ պազա պիր նիսմ իլէ օղալանըգաս, ընցիլէրէ էլէքթրիգին ճանկը նէվի հասըլ օլուր :

նուր : Էվլէլքի իչիւն միւսպէթ եախօտ զախօ (+) վէ սօն-
րաքի իչիւն մէնֆի եախօտ նազըս (-) ալամէթի իսթիմալ
օլունուր :

Պիր ճիսմ տէլք էտիլտիքտէ ասար ը էլէքթրիգիյէ-
նին մէզքիւր իքի նէվինտէն հանկըսընը համիլ պուլու-
նաճաղը՝ օղալայան ճիսմ իլէ պէրապէր թէղայեիւր էտէր :
Պիլֆարզ, աթիտէքի ճէտվէլտէ կէօսթէրիլէն ճիսմէրտէն
հէր հանկըսը քէնտինտէն «ծը» կէլէն իլէ տէլք էտիլտի-
յինտէ՝ քէնտիսի միւսպէթ, տէլք էտէն իսէ մէնֆի օլունուր :

1. Քէտի փօսթու	6. Իփէք	11. Մէտտին
2. Ֆանէլա	7. Էլ	12. Քիւքիւրտ
3. Ֆիլ տիչի	8. Օտուն	13. Գաուչուգ
4. Ճամ	9. Շօմալաքիս	14. Լաոտիգ սազըզը
5. Փամուգ	10. Րէչինա	15. Պարութ փամուգու

161. Սէյիալէ ի Պերգիյէնին իբի Նէվի : — Պազը-
լարըն (էզ ճիւմլէ Ֆրանգլինին) գալլինսէ, իչպու էլէք-
թրիգ թապիր օլունան թապի գուվլէթ հէր ճիսմտէ միւ-
սալի մըզտարտա մէվճուտ իսէ տէ, տէլք 1՝ քէյֆիյէթի
մուլթէլիֆ ճիսմէրէ մուլթէլիֆ սուրէթտէ թէսիր էթ-
մէսիյէ, քիմիսինին մըզտար ը թապիսինի արթըրըր,
քիմիսինինքին տէ էքսիլտիր : Իփէք իլէ օղալանան ճամ-
տա էվլէլքի (միւսպէթ), վէ ֆանէլա իլէ օղալանան քիւ-
քիւրտտէ սօնրաքի (մէնֆի) վազը օլույօր : Տիկէլէրին
(էզ ճիւմլէ Սիմէրին) գըյասընճա, տէմիր կիպի գապիլ ի
մըզնաթըս ճիսմէրտէ ասար ը մըզնաթըսիյէնին իքի Նէվ-
լէրի եէքտիկէրիյէ իթթիհատ էթմիչ օլուպ պիր Կօլ իլէ
այըրլտըղլարընտա գուլթալանտըղլարը եախօտ մըզնաթը-

— Պուրսաֆի ճէսլէլ ԳԷ սըրա իլէ Տիգիլմիսի 161. — Էլէքթրիգին
է+է Գէվ օլմասը խուսուսուցա Ֆրանգլինին գըյասը ԳԷ սիր, —
Սիմէրին ԳԷ սիր :

սկսեթ ալամէթլէրի կէօսթէրտիքլէրի միսիլլիւ (153իւնճիւ պէնտէ միւրաճաաթ օլունա), սէյեալէ ի պէրդիյէ տախի իքի նէվտէն իպարէթ օլուպ ճիւմէ ճիսմլէրտէ եէքտիկէրինէ դավուլմուլ, Կախօտ զայր ի մունթազամ սուրէթտէ մէվճուտ օլմաղլէ պիր ալամէթ ի էլէքթրիգիյէ կէօսթէրմէզլէր : Ֆազաթ տէլք քէյֆիյէթի անլէրին այրըլմաւսընա վասըթա օլմաղլէ օղալայան վէ ճղալանան նէսնէլէրտէ այրը այրը զահիր օլուրլար :

162. Էլէքթրիգ ի պիքթեսիր : — Պիր մըգնաթըս խայլըճա կէրիտէն պիլէ իճրա էյլէտիյի թէսիրի վասըթասըլլէ պիր տէմիրի մըգնաթըսա թահվիլ էյլէտիյի կիպի, համիլ ի էլէքթրիգ պիր ճիսմ տախի քէնտինէ կազըն կէթիրիլէն պիր ճիսմին հալը թապիտէ պուլունան սէյեալէ ի պէրդիյէսինտէն, քէնտի նէվլինտէն օլմայանընը ճէզպ էթմէսիյէ անը այրըրը կախօտ գուլթալանտըրըր, վէ պուամէլէ էյիքթրիգ ի պիքթեսիր (աշքէցո-թէս-թէլէկո-կոն-թէլ) տէնիլիր : Մէսէլա, պիր ճամ սափ իւզէրինէ տուրտուրուլմուլ պիր փիրինճ կիւլլէյէ իփէք իլէ օղաւանմըլ պիր ճամ չըպուգ պիր գաչ սանթիմէթրօ կէրիտէն թուլթուլտուղունտա, պուսուռն միւսպէթ էլէքթրիգի մատէն կիւլլէտէքի մախլուլ իքի նէվ էլէքթրիգտէն մէնֆիյիլ այրըրպ կիւլլէնին քէնտինտէն թարաֆա օլան սաթհընա կէթիրիր, վէ միւշապիհինի կիւլլէնին օլ պիր թարաֆընա տէֆ էտէր : Պու վազըթտա պիրի փարմազըլա կիւլլէյէ տօգունաճադ օլուրտա, պու միւնտէֆի էլէքթրիգ փարմազտան վիւճուտէ վէ վիւճուտտէն գէմինէ գաչմաղլէ, կիւլլէտէ սալթ ճամ չըպուղունուն թուլթ-

162. — Էլէքթրիգ ի պիքթեսիրի քարիժ էյլէ. — Պիր միւնէրրէս մաւէն կիւլլէյէ իիէֆ իլէ օղալանմը պիր ճամ չըպուղու Կաղլաւէսըրլսըրըն-սա անա ճէ քէսիր էսէ : — Այրուն վարազըր մուհիս ի էլէքթրիգի քարիժ էյլէ. — Պուսուռն իփ խըզլէթի ճէ սիր :

տուղու մէնֆի ելէքթրիգ գալըպ մէզքիւր չըպուգ կէրի չէքիւտիքտէ օլ մէնֆի ելէքթրիգ կիւլլէնին պիւթիւն սաթհընա տաղըլըր :

Պիր ճիսմ ելէքթրիգի համիլ օլուպ օլմատըղընը , վէ համիլ իսէ ելէքթրիգի նէ նէվտէն օլտուղունու անլամագ իչիւն իսթիմալ օլունան Արթուն վարագըր մուհիսս ի Էլէքթրիգ (Խէլէթիլ Ելէքթրիկ) մէզքիւր մէպտէ իւզըն իլլէնին պիր ալէթ տիր : Պու՝ գութրու 3-4 , վէ իրթիֆար 7-8 վարմագ տիպսիգ պիր չիչէ տիր : Մանթարտան Էա գուրու աղաճտան օլան գափաղընըն օրթասընտան չիլլէնին տէրունինէ՝ տըչարքի ուճու փիրինճտէն պիր տիւյմէ իլէ միւնթէ՛ի , վէ ուզունլուղու 4-5 վարմագ օլան գալընճա պիր թէլ սարգար , վէ պունուն ալթ ուճունա ուզունլուղու պիրէր փարմաղա Էազըն իքի ալթուն վարագ գարչը գարչըյա ըապթ օլունուր : Մէզքիւր ուճու տիւյմէլի մատէն թէլ , ելէքթրիգէ՝ նագարէն հալը թապիտինտէ օլտուղու վագըթ ալթ ուճունտաքի ալթուն վարագլար սարգմըլ վէ պիրպիրինէ գալուչմուչ սուրէթտէ պուլունուրլար : Ֆագաթ ելէքթրիգի համիլ պիր ճիսմ , պիլֆարիլ իփէք իլէ տէլք օլունուչ պիր ճամ չըպուղու մէզքիւր տիւյմէնին Էաթըննա կէթիրիտիյինտէ , սարգըգ վարագլար պիրպիրինտէն փէրկէլ կիպի աչըլըր : Զիւնքի ճամտաքի միւսպէթ ելէքթրիգ տիւյմէտէ վէ անըն մէրպուլթ պուլունտուղու փիրինճտէ վէ ալթուն վարագտաքի մէնֆի ելէքթրիգի ճէզպ իլէ քէնտի Էազըննա կէթիրտիյի կիպի , միւսպէթի տէ տէֆէտէրէք

— Մուհիսս ի Էլէքթրիգի մէնֆի Էլէքթրիգ իլէ օլտուրմանըն քարիգի նէսիր : — Մէգֆիւր (մէնֆի իլէ օլու) մուհիսս ի Էլէքթրիգին տիւյմէսիկէ Էլէքթրիգի պիր ճիսմ Էաղլաթըրըրընսա ալթուն վարագլարըն Էաղլաթըրըն աչըլմար քագրիպ Էսիլէն Էլէքթրիգին նէվի խուտուտնսա նէպլան Էէր :

վարագլարըն պուլունտուղու ուճունա թէպիտ էյլէտիյի , վէ պէօյլէճէ վարագլար իքիսի տէ պիր նէվ էլէքթրիգ իլէ մէմու օլտուգլարը իչիւն եէքտիկէրինի թարտ էտիպ աչըրըլար : Ալէթ պու հալտէ իքէն տիւյմէյէ պիր փարմագ տօգունտըրըլպ չէքիլաիքտէն «*մէր*» ճամ չըպուգ տախի թէպիտ էտիլսէ , ալէթտէ եալընըզ մէնֆի էլէքթրիգ գալմըչ օլարագ անա եագըն կէթիլիլէն հէր հանկը պիր ճիսմին համիլ ի էլէքթրիգ օլուպ օլմատըղընը կէօսթէլմէսիլէ պէրապէր , եափրագլարըն տահա զիյատէ աչըլմալարը եա գափանմալարըլէ էլէքթրիգին նէվինի տախի թային էտէր :

163. Ճիսմէրի էլէքթրիգ իլէ մէմու գըլմանըն Ուսուլու : — Պունուն իչիւն իւչ եօլ վար տըր : (1) Ասլընտա միւճէրրէտ օլան ճիսմէրի էլէքթրիգլէնտիլմէնին սալթ պիր թարիգի վար տըր , եանի տէլք էթմէք : (2) Նագիլ ի էլէքթրիգ օլուպ միւճէրրէտ պիր ճիսմ վասըթատըլէ թէճրիտ օլունմուշլարը համիլ ի էլէքթրիգ գըլմագ իչիւն եա էվլէլէքի պէնտտէ զիքը ու պէյան օլունան էլէքթրիգի պիթթէսիր տէնիլէն ուսուլա միւրաճաաթ լազըմ կէլիլ , եա տա (3) անը , թէճրիտ օլունմուշ համիլ ի էլէքթրիգ օլան պիր նագիլ ճիսմէ տօգունտուրմագ իճապ էտէր : Պէօյլէճէ թէճրիտ օլունմուշ պիր ճիսմ , էլէքթրիգի համիլ վէ թէճտիտ օլունմուշ տիկէր պիր ճիսմէ թէմաս էթաիլիլտիյինտէ , սէյեալէ ի պէրզիյէ սաթհլարընըն վիւսաթը նիսպէթիլէ անլէրէ թէվզի օլունուր :

Շու տախի մուսթէլիֆ թէճրիպէլէր իլէ թէհապգուգ էթմիշ պիր քէյֆիյէթ տիր քի , ասար ը էլէքթրիգիյէ ճիսմէրին քիթլէսինտէ օլմայըպ անճագ սաթհլընտա պուլունու :

163. — Ճիսմէրի էլէքթրիգ իլէ մէմու գըլմանըն եօլու նէ սիր : — Ասար ը էլէքթրիգիյէ ճիսմէրին անճագ սաթհլընտա օլսուղունու նէսէն պիլիքսին :

յօր : Էլէքթրիզ իլէ մէմու փիրինճ պիր քիւրէճիյէ թէմաս էթտիրիլէն տիկէր փիրինճ պիր կիւլլէնին իչի տօլու տա օլսա , պօշ տա օլսա անտէն ախզ էլլէտիյի էլէքթրիզին տէրէճէ ի չիտտէթինտէ հիչ պիր ֆարզ կէօրիւմէյօր :

164. Սլաք Ը Էլէքթրիզիյէ : — Էլէքթրիզ հուսուլի իչիւն իսթիմալ օլունան ալէթլէր միւթէատտիտ վէ մուխ թէլիֆ օլուպ պունարտան թէրթիպի սատէ օլան պաւ զըսընը զիքը էտէլիմ :

(1) Թուու 10-12 փարմազ , վէ գութրու 5-6 փարմազ պիր քիւքիւրա իւսթիւվանէ ուֆուզի պիր միհ վէր իւղէրինտէ տէօնտէրիլտիյի էնիտտէ ֆանէլա եա քէտի փօսթու իլէ տէլք էտիլիր իսէ , քիւքիւրտիւն սաթհընտա հասըլ օլան մէնֆի էլէքթրիզ , ուճարը օլ քիւքիւրա իւսթիւվանէյէ եազըն գօնուլմուչ օլան թալադ կիպի տիչի պիր մատէն վասըթասըլլէ , փիրինճտէն մամուլ վէ թէճրիտ էտիլմիչ միւճէվլէֆ պիր իւսթիւվանէյէ նազլ էտիլիր :

(2) Քիւքիւրա եէրինէ օ պէօյիւքիւքտէ պիր ճամ իւսթիւվանէ , եախօտ պէօյիւք պիր շիչէ գօնուլուպ ուֆուզի պիր միհվէր էթրաֆընտա տէօնտէրիլտիյի վազըթտա իփէք իլէ օզալտնիւճազ օլուր իսէ , պունտա տախի միւս պէթ էլէքթրիզ հասըլ օլուպ ճամ տէօնտիւքէ քիւքիւրա իւսթիւվանէտէ օլտուղու կիպի , մատէն թարազ վասըթասըլլէ օլ թէճրիտ օլունմուչ միւճէվլէֆ իւսթիւվանէյէ կիրէր :

(3) Իքինճինին տահա մունթաղամ պիր նէվի վարտըրքի , պու տա տաիրէվի պիր ճամլէվչա օլուպ , ուֆուզի միհվէրի ախչապտան մամուլ վարնիչլի իքի սիւ-

164. — Էլէքթրիզ մափնասը 6Է սիր : — Քիւքիւրսէն 6Էնէ եաիրլըր : — Ճամսնն :

Թուն իւզերինն եէրլէշտիրիւմիշ օլարագ միհվէրին պիր ուճունա մէրպուլթ պիր գօլ իլէ տէօնտէրիլիւր : Մէղքիւր ճամ լէվիայը տէլք էտէն նէսնէ մաշա շէքլինտէ թէր-
թիպ էտիւմիշ , վէ աթ գըլը իլէ մէմլու կիւտէրի եաս-
տըզլար օլուպ պիր ուճու. փիրինճտէն մամուլ թէճրիտ
էտիւմիշ միւճէվլէֆ պիր քիւրէյէ մէրպուլթ օլտուղու
հալտէ , տիկէր մաշա կիպի օլան եաստըզլը ուճու տա
ճամ լէվիայը թուլթուպ իճապընա կէօրէ վիտալար մարի-
ֆէթիլլէ սըգըշտըրըլըր : Ծամ լէվանըն տիկէր թարա-
ֆընտա , եանի եաստըզլարըն թամմ գարշըսընտա պիր ճամ
սիւթուն վասըթասըլլէ թէճրիտ էտիւմիշ փիրինճտէն մա-
մուլ միւճէվլէֆ պիր իւսթիւվանէ օլուպ Մեմրա (հաղբ-
բէշ) թէսմիլլէ օլունուր : Պունուն պիր ուճունտա տիշի
եա տիշսիղ մաշա շէքլինտէ փիրինճտէն մամուլ պիր չա-
թալ , եա տա՝ տիշլէրի ճամըն սաթիշնա եազըն կէլէն պիր
մատէն թարագ պուլունմաղլէ , միւտէվվէր ճամըն քէնա-
րը պունուն արասընտան եախօտ եանընտան կէշէր : Վէ
միհվէրտէքի գօլ վասըթասըլլէ ճամ տէօնտէրիլտիքճէ ,
տէլքտէն հասըլ օլան միւսպէթ էլէքթրիգ ճամըն սաթ-
իշնտա օլարագ մէղքիւր մատէնին եանընտան միւրուր
էլթոյիլ էսնատէ , էլէքթրիգ ի պիթթէսիր վասըթասըլլէ
մէճրանըն մէնֆի էլէքթրիգինի ալմաղլէ անտէ սալթ
միւսպէթ գալըր : Շէօյլէքի , ճամ լէվա քիֆայէթ մըզ-
տարը թէտլիւր էտիլտիքտէ՝ մէճրա եախօտ միւճէվլէֆ
իւսթիւվանէ միւսպէթ էլէքթրիգ իլէ մէմլու օլուր , վէ
պու սըրատա անա պիր էլ եա պիր փարմաղըն տիրսէյի
եազըն կէթիրիլէճէք օլուր իսէ , պիր զըղըճըմ եախօտ

— Տաիւէվի ճամ լէվիսանն ճիճէ եափրըր : — Պու սօնրաֆիճիճ պէ-
լիճէ զրամլարընը քասաճ վէ քարիճ էյլէ : — Պու լէվիա մաֆիճասըն-
սա մեհրա ճէնիլէճ զրամը քարիճ էյլէ : — Լէվիա մաֆիճասընսա ճն-
սըլ օլուր սա , մէնրա սուպուքի էլէքթրիգ իլէ մէմլու օլուր :

Շեքրարե (չաթ) միւշահատէ օլունմասըյլէ պէրապէր պիր տէ չաթըրթը, Կախօտ Սասեւե (ճաթէն) վազը օլուր : Մէճրանըն տիկէր նիհայէթինէ, ուճունտա պիր փիրինճ կիւլլէսի օլան պիր գալըն փիրինճ թէլ վիտալանըպ իւսթիւվանէտէ շիտտէթ ի էլէքթրիգի էն չօգ օլան եէր մէգքիւր կիւլլէ օլտուղունտան անա տա Մեճմուա (հատաբան) թէսմիյէ օլունուր : Թէճրիա օլունմուշ պիր քիւրէ էլէքթրիք իլէ մէմու գըլընտըղընտա, անտէքի էլէքթրիգին, հալանըն մուգալէմէթինէ դալիպ կէլէրէք գալմաղա օլան մէյլի, Կախօտ Գուլվիե ի թէվեքքիւրիյէսի (յէպոս) սաթհըն հէր նօգթասընտա միւսալի տիր : Ֆազաթ, էլէքթրիգի համիլ օլան ճիսմ արմուտի շէքլտէ օլուրսա, մէգքիւր գուլվէթ սիվրի ուճունտա, տիկէր նօգթալարտան զիյատէ օլույօր, վէ սիվրիլէք պիղ ուճու կիպի տէրէճէ ի քէմալընա վարտըղընտա՝ գուլվէ ի թէվէթթիւրիյէ տախի քէմալընը պուլուպ էլէքթրիգ օլնօգթատան հալայա տախիմա տաղըլմագտա պուլունուր :

Եաստըգլարտա հասըլ օլան մէնֆի էլէքթրիգ անլէրին մէրպուլթ պուլունտուղու փիրինճաէն մամուլ վէ թէճրիա էտիմիշ միւճէվլէֆ քիւրէճիյէ թօփլանըր իսէ տէ, միւսպէթ էլէքթրիգին պօլ պօլ հուսուլի արգու օլունտուղու վաղթլարտա մէնֆիյի համիլ օլան մէգքիւր գուլթպ պիր զէնճիր վասըթասըյլէ զէմինէ բապթ էտիլիր :

165. Միւլէսիմ ի էլէքրիգ : — Էլվլէքի պէնտտէ թարիֆ էթտիյիմիգ էլէքթրիգ ալէթի հէր հանկը նէվտէն օլսա, հասըլ օլան էլէքթրիգի մըգտարը քիւլլի իլէ ճէմ էտէճէք պիր վասըթա օլմատըգճա, սէմէրէսիզ կիպի գա-

— Շեքրարե վէ սասեւե ԳԷ սիր, Մեճմուա ԳԷլէ սեճիր. — Գուլվիե ի թէվեքքիւրիյէ ԳԷ սիր. — Էլէքթրիգի ԳԷ սիր, — Եասըգ բարաճընըն զէմիճէ մէրպուր գըլընմասընըն սէպէպի ԳԷ սիր :

լըր, անըն իշիւն քիւշիւք պիր սաթհըն իւզէրինտէ զի-
յատէ մըգտար էլէքթրիգ թօփլամագլըղըն իճապընա պա-
զըմըշ օլուպ պու ամէլէ թէքսիֆ ի էլէքթրիգ վէ ալէ-
թինտ սէ Միւֆեսսիֆ ի ելեֆթրիգ (Ելէֆթրիգ խոտայ-
թէսմիյէ օլունմուշ տըր :

Միւքէսսիֆ ալէթլէրտէ էն չօգ միւսթամէլի Լաիտ
շիշէսի (Լէյտէա շէշ) իսմի իլէ մարուֆ օլան տըր : Մէգ-
քիւր ալէթ աղղը կէնիշ պիր շիշէ օլուպ իշ վէ տըշ սաթ-
հը իքի սիւսիւնէտէք գալայ վարագ իլէ գալիլ տըր :
Շիշէնին աղղընտա՝ միւհը մուսու իլէ վարնիշլէնմիշ պիր
մանթար գալիագ օլուպ, պուսուս մէքէղինտէն տէրուս ի
շիշէյէ փիրինճատէ մամուլ գալընճա պիր թէլ սարգըտըլմըշ
տըր : Մէգքիւր թէլին խարիճի նիհայէթի պիր փիրինճ
կիւլլէ իլէ միւնթէհի օլտուղու կիպի, աշաղքի ուճունա
տախի՝ շիշէնին տիպինէ եէթիլիպ պիր մըգտար սէրի-
լէճէք ուղոսնուգտա պիր փարչա փիրինճ ղէնճիր րապթ
էտիլմիշ տիր :

Մէգքիւր շիշէնին խարիճինտէքի տիւլմէ՝ էլէքթրիգ հասըլ
էտէն պիր ալէթին մէճմուսսընա եագըն կէթիրիլտիքտէ, իքի կիւլլէշ
լէր մապէյնինտէ շէրարլէր միւշահատէ օլունուպ շիշէ միւսպէթ
էլէքթրիգ իլէ տօլմագտա պուլունուր : Վէ պու ամէլ պիր միւտ-
տէթ տէվամ էտիլտիքտէ օլքիւշիւք շիշէ վաֆիր մըգտար էլէք-
թրիգ իլէ մէմըւ օլուր : Թէֆսիրինէ կէլինտիքտէ, շուրասը մալիւմ
օլուն քի, Լաիտ շիշէսինն անճագ տէրուսի սաթհը գալայ վարագ-
լը օլուպ տա՝ թէճրիտ էտիլմիշ պիր հալտէ էլէքթրիգ չարգընա եա-
գըն կէթիրիլտէ իտի, օլ վագըթ մէճրատսն սաղէյլէտիյի մըգտարը
էլէքթրիգին շիտէթի մէճրանընքին թէճալուգ էթմէյէճէք իտի :
(163 իւնճիւ պէնտէ միւրաճաթ օլունա :) Վէ շուրասը տախի մա-
լիւմ օլտա կէրէք տիր քի, մէգքիւր շիշէնին խարիճի սաթհը գալայ
վարագ իլէ գալիլ պուլունտուղու հալտէ տախի, միւճէրրէտ պիր

165. — Միւֆեսսիֆ ի ելեֆթրիգ ճէլէ ճէնի : — Լաիս քիւսիմի քարիճ
էյլէ : — Մէգքիւր քիւսի իմիւֆեսսիֆ գըլան էասսի խուսուս ճէ սիր :

ճիսմ վարթաւոր լէ զէմինտէն աւագաւոր գաթ էտիլմիշ Կախօտ թէճ-
րիտ էտիլմիշ օլարագ մէճրայա եազլաշարրըլտըղնտու էվվէլէրինէ նիս-
պէթլէ պու տէֆա զիյաւտէ էլէթթրիգ ալըր Խէ տէ , միւքէսսիֆլիք
գուվվէթի երինէ զաիֆ տիր : Լաքին էկէր մէզքիւր շիշէ , Իքի սաթ-
ճը գալայ վարագըր օլտուղու հալտէ թուլթուլարագ վէ Կախօտ սաիր
պիր թարիգլէ տըշ սաթճը զէմինէ միւլճագ էտիլէրէք մէճրայա
թազքիպ էտիլիր Խէ , օլ վագըթ փէք չօգ էլէթթրիգի հոմիլ օլա-
պիլիր : Շէյլէքի , պու շիշէյէ միւքէսսիֆլիք Խասսիլէթինի վէրէն
պաշըճա Իքի շէյ տիր : Պիրի՝ Իքի նագիլի էլէթթրիգ մաստէլէ-
րին (գալայ վարագըլարըն) պիր զայըր Ի նագիլի էլէթթրիգ վարթաւոր լէ
(ճամ Իլէ) պլըրլմասը , վէ տիկէրի՝ տըշ սաթճընըն զէմինէ միւլ-
ճագ էտիլէրէք զայլթլէ կէնիշլէնտիրիլմէսի տիր : Պու միսիլլիւ պիր
շիշէյէ սըղտըրլաճագ էլէթթրիգի մըգտաըննա նագարիտէ պիր հու-
տուտ օլմայրպ՝ հուտուտ սալթ ամէլի ճիճէթինտէ տիր : Շէյլէքի ,
թէրաքիւմ էտէն յասարը էլէթթրիգիյէնին գուվվէ Ի թէվլէթթիւ-
րիյէսինին շիտուլթի սէպէպիտէն Եա գալայ վարագըլարըն մասէյ-
նինտէքի ճամ տէլինիր , Եա տա միւսպէթ վէ մէնֆի էլէթթրիգ շի-
շէնին աղըր թարաֆընտան Եէքտիկէրի Իլէ Իթթիհատ էտերլէր :

Էլէթթրիգլէ մէմուլ պէօյլէ պիր շիշէյի թուլթան պի-
րի տիկէր էլինի շէշէնին կիւլէսինէ սօգոնաուտուղուլու-
տա , տըշ թարաֆընտաքի մէնֆի վէ Իյինտէքի միւսպէթ
էլէթթրիգ վիւճուտաէն կէշէրէք Իթթիհատ էյլէտիլէրի
Իյին օլ քիմսէյի սարասար : Վէ Իքի էլէթթրիգի վիւճու-
տէ կէշիւմէքսիլթ թէվլիտ էթմէք Խաթէնիլտիքտէ ուճա-
րը փիրինճ կիւլլէլի , վէ փիրիկէլ կիպի աշըրըր գաիւանըր
ճամ սաիրը պիր ալէթ Խաթիմալ օլուսուպ պուսա Մու-
հարրիֆ Ի ումուլի (ընդհանրապէս Գրգուիւ) թէսմիյէ օլու-
նուր : Պու միսիլլիւ Լաիտ շիշէլէրինտէն պիր չօղու ,
ճիւմէսինիտէ Իշ վէ տըշ թարաֆըրը թէվլիտ էտիլմիշ

— Պու միսիլլիւ պիր շիշէյէ սրօսըրլաճագ էլէթթրիգին մըգսար ԸԷ
իլէ քային օլուսուր : — Սէյեալէ Ի պէրգիյէնին Խնան վիւնուսիճէ
թէսիլի ԸԷ սիր : — Պիր քազըմ Բիմսէլէրի էլէթթրիգ թէսիլիճէ մագնար
էթմէնին քարիգի ԸԷ սիր : Մուհարրիֆ Ի ումուլի ԸԷլէ սէնիլիր :

պիր սուրէթտէ պիր արայա կէթիբիլտիքլէրինտէ , անլէ-
րին հէյէթի մէճմուսսընա էյեֆթրիգ պարհեռասը (ԷԷԷ-
դըւհան Ֆարհիյ) թէսմիյէ օլունուր :

166. Էլէֆթրիգ ի սաֆիցին Թէսիւրաքը : — Տէլք թա-
քիգիլէ հասըլ օլան էլէքթրիգ (պէնտի աթիտէ պէյան օ-
լունահաղը վէճհ իւղըէ) պուլուլթարտա միւշահէտէ օլու-
նան շիմշէք վէ եըլսըրըմըն ալի օլտուղունտան , եագ-
մագ վէ եըգմագ , ինսան եա հայվան վիւճուտունուր սարս-
մագ եա հայաթընը գաթ էթմէք , շէտիտ գիյա վէրմէք ,
վէ թէսիրաթը քիմնէվիյէ իպրագ էթմէք կիպի , եըլտը-
րըմոա կէօրիւլէն խասսիյէթլէր պունտա տաթի մէվճուտ
սըրլար : Քիւչիւք պիր Լաիտ շիշէսինին համլ օլտուղու-
էլէքթրիգ , տօգունան պիր ասէմի օմուղունատէք սիլքէ
պիլիւր : Մէգքիւր շիշէ իրի , վէ եախօտ պիր գաշ տանէ
օլտուղունտա , հալգա շէքլինտէ էլ էլէ եաիքշիմըլ օլան
5-10 ատէմի սարսմաղա քեաֆի տիր : Գուվլէթլի պիր
էլէքթրիգ պաթէրեասը էլէքթրիգ իլէ մէմուլ գըլընտըգ-
տան սօնրա , միւսսլէթ վէ մէնֆի թարաֆլարը իթթիհատ
էթտիքլէրի էսնատէ , մապէյնլէրինտէ պուլունան խալը-
ճա գալըն պիր ճամը տէլէճէք գատար գուվլէթ իպրագ
էտիյօրլար : Թէք պիր Լաիտ շիշէսինին պիլէ սէյեալէ ի
պէրգիյէսինին իթթիհատը միւնասէպէթլիլէ գահիր օլան
շէրրալէնին գարանլըգտա նէ տէրէճէ գիյա վէրտիյի մա-
լիւմ տիր : Իթիմատա շայան թէճրիպլէր իլէ թէհադ-
գուլ էթմիշ տիր քի , շէրրարէնին գարանլըգտալէման է-
տիպ գաիլ օլմասը միւտտէթի փէք ճիւղի , եանի պիր
ասնիյէնին 24,000 տէ պիրի կիպի վագըթ ալըյօր : Շէրա-

166. — Էլէֆթրիգ ի սաֆիցէն ԳԷ քէսիւրաք մէվհուս քըր : — Էլէֆթրիգին
գուվլէ ի մէխանիգիէսի ցէսէն սնլաքըրյօր : — Էլէֆթրիգ զիյասընըն
քիսսէթի վէ սիւրաքը հագըրնսա ԳԷ սէրսին :

րէթի վէ քիմէվի թապիաթը տախի պի աշնիհի անլաշը-
լաճագ տըր :

167. Էլէֆրիգ վէ Շիմօէֆ : — Պաթէրհատան հասըը
օլան էլէքթրիգին հաւա ի նէսիմիտէ զահիր օլան չիմէք
եախօտ պարգ իլէ աշնէն պիր օլտուղուղու իլք տէֆա օ-
լարագ 1752 տէ Ամէրիգալը Տօգթօր Ֆրանգլին իսպաթ վէ
իլան էլէմիշ տիր : Մուամարլէյի ֆուրթունալը պիր կիւն-
տէ , խէյթինի դայէթ ինճէ պիր մատէն թէլ իլէ սարմըը
օլտուղու հաւտէ պիր ուչուրմա ուչուրտու : Մէքքիւր
խէյթին ալթ նիհայէթինի պիր աղաճա պաղլալըպ , սալիմ
ուճունա պիր անախթար լապթ էթտիքտէն սօնրա , օլ
անախթարտան շէրարէ ախզ էլէտի : Քէնտինտէն սօն-
րա սահա պաշգալար մուխթէլիֆ թէճրիպէլէր իլէ աշնի
նէթիճէյէ վասըը օլտուղար :

Հաւա ի նէսիմիտէ էլէքթրիգ անճագ պուլուլթու
կիւնլէրէ մախտուս օլմալըպ էն պէրրագ հաւատա տախի
մէվճուտ տըր : Գուրու հաւա զայրի նագիլ ի էլէքթրիգ
օլտուղու իլիւն էլէքթրիգ պուլունտուղու եէրտէ գալըր,
ֆագաթ անըն իլինտէն պուլուլթ կիպի լաթըպ (եաշ) վէ
նագիլ ի էլէքթրիգ պիր պէօլիւք պէտէն հարէքէթ էլէ-
տիլնտէ , պուլունն քիթլէսինէ պիր չօգ էլէքթրիգ թէ-
րաքիւմիւնէ մէյտան օլուր : Պաղըսը միւսպէթ վէ պաղը-
սը մէնֆի օլմագ իւզրէ , պուլուլթար տաիմա էլէքթրիգ
իլէ մէմուլ ֆարզ օլունուլօրլար : Հէվա ի նէսիմիտէ զա-
հիր օլան էլէքթրիգին ապը եախօտ մէնպա ը նէ օլտու-
ղու քեսմիլէն անլաշըմամըը իսէ տէ , հէրարէթ վասը-
թասըյլէ օգիանսպարտան հատտսըզ մըզտար իլէ ալընան

167. — Տէլ Էլէֆրիգիլէ հապասաֆի շիմօէյին ալնէն պիր օլտուղու-
նու իլ քէճա էքօճ վէ իլան էլիլէն քիմ օլտու : — Տարու վէ պէրրագ
հապասա Էլէֆրիգ վմր մր քր : — Պուլութլարսա չօգ օլմասըրն
սէպէպի նէ քիր :

սուլյուն թէպախսուրու վէ թէքրար թէքէսսիւֆիւ , հա-
վանն հարէքէթինտէն իլէրի կէլէն տէլք , նէպաթաթըն
նէշվ ու նէմա պուլմասը , վէ եանմագ տէտիյիմիզ իթ-
թիհատը քիմնէվի կիպի էֆալը թապիյէ պէլլի սէ-
պէպլէրտէն սայըլմագտա տըր : Սուրէթ ի ումուլիյէտէ
օլմագ իւզըէ շու գատարը տէնիլէպիլիւ քի , գուվլէ ի
էլէքթրիգիյէ քիմնէվի , նարի , մէխանիգի , նուրանի վէ
ֆիզիօլօմիճէ նէթիճէլէրի միւնթիճ օլտուղու կիպի , պու
շէյլէր տախի , եանի իթթիհատը քիմնէվի , հէրարէթ ,
գուվլէ ի մէխանիգիյէ , զիյա վէ հայաթը հայվանիյէ է-
լէքթրիգի մուճիպ օլմագտա տըրլար :

Շիմշէք եախօտ պարգ տէտիյիմիզ այրը այրը պու-
լուլթլարտա մէվճուտ միւսպէթ վէ մէնֆի էլէքթրիգին
իթթիհատը էանասընտա զահիր օլան նուր տըր : Կէօք
կիւրլէմէսի եախօտ րատ տէտիյիմիզ , հէման օլ անտէ վա-
զը օլան սատէմէնին չաթըրթըսը տըր : Սէտանն հազլի
զիյանն քինտէն չօգ զիյատէ վագթա միւնթաճ օլտու-
ղունտան՝ կիւրիւլթիւնիւն իշիտիլմէսի շիմշէյին զուհու-
րունտան խայլըճա սօնրա օլուր : Եըլտըրըմ պաշգա պիր
շէյ օլմայըպ անճագ պուլուլթուաքի էլէքթրիգին զէմին-
տէքի էլէքթրիգ իլէ իթթիհատը տըր :

168. Ճագիպ ի Պարգ : — Եըլտըրըմ վագը օլտուղուն-
տա , եանի պուլուլթուն էլէքթրիգի՝ զէմինտէ քէնտինէ եա-
զըն կէլէն մուղայիրինի ճէզպ էտիպ անընդէ իթթիհատ էյլէ-
տիյինտէ թէսատիւֆ էյլէտիյի նէսնէյի եագտըզը վէ թէլէֆ
էյլէտիյի սէպէպտէն , պինալարը պունուն աֆէթիհտէն մու-
հաֆաղա էյլէմէք իշիւն ճագիպ ի պարգ եախօտ Սախգա սի-
փերի (շաշաբէլ) թէսալիյէ օլունան վասըթ այա միւրաճաաթ

— Հալս ի Եէսիմիսէ կէօրիլէն Էլէքթրիգին մէնպար Եէ սիր . — Շիմ-
սէֆ Եէ սիր . — Կիւրիլլիսի եախօս րուս Եէ սիր . — Եըլտըրըմ Եէ սիր .
168. — Ճագիպ ի պարգ Եէ սիր :

օլունուր : Գութրէն կարրմ փարմագ գալընլըղընտա եէք-
փարէ պիր մատէն թէլ ալըպ հավայա տողրու ուղանաճագ
ուճունու իւչ եա տէօրթ փարմագլը չաթալ էտէրէք , փա-
ւանմամասը իչիւն տախի մէզքիւր չաթալը եալտըղա-
տըգտան սօնրա՝ մուհաֆազասը իսթէնիլէն պինայա տըշ
թարաֆընտան րապթ էտիլիր : Վազ օլունտուղու պինա-
նըն տամընտան եօգարը մէզքիւր թէլին ուղանաճագ գըս-
մը սիյանէթի արզու օլունան սաիրէնին նրաֆը գութ-
րունուն նըսֆընտան էքսիք օլմամագ իւզըն թէրֆի էտի-
լէրէք , տիկէյ ուճու տա պինանըն տըշ թարաֆընտան
վէ օճագ պաճասը պուլունմայան սէմթլէրտէն գէմինէ էն-
տիրիլիպ պինատան կէրիճէտէ եա սարնըճ վէ գույու կի-
պի սաթհը կէնիշ պիր նազիլ ի էլէքթրիգէ մէրպութ գը-
լընըր , եա տա վասի պիր մատէն լէվայա պաղլանըպ գէ-
մինէ տէրինճէ կէօմիլիւր :

164 իւնճիւ պէնտտէ պէյան օլունտուղու իւզըն ,
իւզէրինտէ սիվրի ուճ պուլունան պիր ճիսմտէ էլէքթրիգ
թէրաքիւմ էտէմէյիպ օլ ուճտան տաիմա ճէրէեան էթմէք-
տէ օլտուղունտան , պիր պինանըն իւզէրինէ էլէքթրիգ
իլէ մէմու օլան պուլութ կէլէրէք գէմինտէն քէնտի մու-
ղայիրի օլան էլէքթրիգի այըրըպ քէնտինէ էն կազըն տիւ-
չէն նօթայա , կանի պինայա կէթիրտիլինտէ , պու էլէք-
թրիգ , պիրտէն իթթիւնտ էտիպ երտըրըմ հասըլ էտէ-
ճէք եէրինէ , ճազիպ ի պարգըն չաթալընտաքի սիվրի
ուճարտան պուլութա տողրու եալաշ եալաշ ազըպ կիթ-
մէսիլլէ օլ մազարրաթըն էօնիւ ալընմըշ օլուր :

Ձէմինին գութպարը սէմթիւնտէ զահիր օլուպ Շա-
ֆագը շիմալի (հէ-տէ-յէ) վէ Շաֆագը ճեհնուպի

— Ճազիպ ի պարգսա ճէ խասիլէթլէր օլմալը : — Պու ալէթին մէր-
պուր պուլունսուղու պինայը երթըրըմսան մուհաճագա էթմէսիճին
ժիզիգի թէսիւրի ճէ սիր : — Շաճագը ի ճիմայի ճէ սիր :

(հարաւայէ) թէսմիյէ օլունան ալամաթը նուրանիյէ-
նին տախի սէյեալէ ի պէրգիյէ դապիլինտէն օլտուղու
մուխթէլիֆ թէճրիպէլէր վասըթասըյէ թէհադգուգ էյլէ-
միշ տիւ :

Ի Ի ԶԻԻՆՃԻԻ ՖԱՍԼ.

ԷԼԷԹԹՐԻԳ Ի ՄԻԻԹԷՀԱՐՐԻԲ

169. Էլէֆրիգ ի Միւրէհուրիֆին Ասլը եախօս Պի-
տայէթի : — Պունուն պիտայէթի իթալեալը մուալլիմ
Ղալվանինն գուրպաղը թէճրիպէսինտէն իթիպար օլունա-
պիլիւր : Մուսաիլէյն քէնտի թալէպէլէրինէ պաշգա պիր խու-
սուսու իգահ : Էթմէք մաքսէտիյէ հաղըրլամը օլտուղու
պիր գուրպաղը գալչասընը պագըր պիր թէլ իլէ փէնճէրէնին
տէմիրինէ ասմը օլմաղլէ՝ պաճագլար բիւղկեարտսն սալա-
նըպ տէմիրէ տէյտիքճէ Էօլիւ գուրպաղընըն տիք տիք սըչ-
րամագտա պուլունտուղունու կէօրտիւ : Պու ալամէթ Ղալ-
վանինն տիգգաթընը ճէլպ էտէրէք անը թէֆսիր Եօլունտա
գուրպաղընըն աղալէթ վէ ասապէլէրինտէ իքի նէվ էլէք-
թրիգ մէվճուտ օլտուղունու , վէ պունլարըն պագըր վէ տէ-
միր մատէն վասըթասըյէ իթթիհատ էյլէտիքլէրի էնատէ
մէգքիւր սարուլըչըն վագը օլտուղունու տէրմիյան էյ-
լէտի : Մուսաիլէյնէ հէմասըր իթալեալը մուալլիմէրտէն
Վօլթա համ զաթ քէնտինն շախտէն իճրա էյլէտիյի մուխ-
թէլիֆ թէճրիպէլէրտէն իսթինթաճ էտէրէք Ղալվանինն

169 — Ղալվանինն գուրպաղը թէճրիպէսինն քարիճ էյլէ : — Մու-
սաիլէյն պու ալամէթի ցինէ թէճսիր էյլէթի : — Վօլթա քիմ իսի , վէ
մէզիւր ալամէթ խուսուսունսս իսթիսը ցէ իսի :

Թէճրիպէսինտէ էլէքթրիզին մէնպար գուրպաղընըն վիւ-
ճուտու տէյիլ տէ , օրատա պուլունան իքի ֆարգլը մա-
տէնլէր (պագըր իլէ տէմիր) վէ պունլարըն եէքտիկէրինէ
Թէմաս էլլէմէսի օլտուղունու իտտիա էլլէտի : Պիր աղ
սօնրա , Վօլթանըն հէմշէհրիլէրինտէն Ֆապրօնի նամ չախս'
մէզքիւր իքի մուալլիմէրին տէ նազարիյաթընը ճէրհ է-
տէրէք գուրպաղը քէյֆիլէթինտէ ֆալի ի էլէքթրիզ , էճ-
սամըն իթթիհատը քիմնէվիսինտէն հասըլ օլտուղունու
պէյան էլլէտի : Պունա նազարիյաթը ը ֆիմնէվիյի (+հի-
լան Կէստ-Լէն) իսմի վէրիւմիշ տիր քի , միւշարիլէհին
պու ըէյի ասըմըզըն էրպապը հիքէմիյէսի ինտինտէ շա-
յանը գապուլ պուլունմուշ տըր :

Իլմի հիքմէթ ի թապիլիյէնին պու մուհիմմ չիւպէ-
սինի իլք թէֆթիշ էտէնլէր , վէ էրպապը տիգգաթըննու-
զարընը անա իլք ճէլպ էտէնլէր Ղալվանի վէ Վօլթա օլ-
տուղու միւնասէպէթլէ , էլէքթրիզին պու թազսիմի , վէ
անտէ իսթիմալ օլունան ալաթ ու էճհիզէտէն նիշէլէրի
չօգ քէրրէ անլէրին իսմի իլէ կաս օլունուրլար :

170. Էլէքրիզ ի Քիմնէվի : — Գատէն չէքլինտէ
ճամտան կա ֆաղֆուրիտէն պէօլիւք պիր գապ իշինէ համիզի
քիպրիթ (զաճ կաղը) իլէ մախուլթ սու տուտուրուլուպ ,
պունուն իշինէ պիրպիրինէ տօգունմամազ իւզրէ պիրի պա-
գըր վէ տիկէրի թուլթեա իքի լէվհա էնտիրիլտիքտէ , թուլթ-
եա լէվհասը սաթհընտա կէօրիւլէն միւվէլլիտ իւլ մա ղա-
ղըն գապարճըղարընտան տախի միւսթէպան օլտուղու իւզ-
րէ էքշի սուտան պաղը տէրէճէ միւլթէէսսիր օլուր , ֆա-

— Պու պապէ Ֆապրօնինն էժէնարը նէ օլսու : — Մէզֆիւր իւշ գը-
յասլարսա օղըուսու հմնկըսը սըր : — Սօնրասան կէլէն ալիմլէր Ղալ-
վանի վէ Վօլթայա օլան ըիալէրլէրինն նիճէ կիօսքէրմիլէր սիւր : 170.
— Քիմնէվի թէսիր վասըթասըլլէ էլէքրիզ հասըլ էքմէք իշին պագըր
վէ թուրթա լէվհալարընը նիճէ թէրթիպ էքմէլի :

գալթ պագըր լէվհա պիր թէսիր գապուլ էթմէլ ։ Լէվհալար պու հալաէ գալտըգճա անլէրտէ պիր էլէքթրիգ ալամէթի զահիր օլմաղ , ֆագալթ անլէրին սուտան տըշարուտ օլան գըսմլարընա մէրպուլթ պուլունտուղու ֆարզ օլունան թէլլէր պիրպիրինէ տօգունտուրուլտուգտա հալ պիւսպիւլթիւն պաշգալաշըր ։ (1) Շիւմիթ թուլթեանըն համիզլիի սուտան՝ տահա զիյատէ թէսիր գապուլ էթտիյի կէօրիւլիւր ։ (2) Թուլթեատան հասըլ օլան միւլլէլլիտիւլ մա գապարճըգլարը արթըգ անըն սաթհլնտա թէրաքիւմ էթմէյիպ սուլոն քիթլէսինտէն պագըր լէվհայա կէչէրէք անըն սաթհլնտան եօգարը տօղրու չըգմագտա օլտուգալարը կէօրիւլիւր ։ (3) Սուտան տըշարտա մէգըիւրիքի լէվհայը եէքտիկէրինէ լապլթ էտէն թէլ միւնասիպ պիր ալէթ վասըթասըլէ թէֆթիշ օլունտուգտա էլէքթրիգ գուլվէթիւնին պագըր լէվհատան թուլթեա լէվհասընա տօղրու ճէրէեան էյլէտիյի անլաշըլըր ։ (4) Սու իչինտէ թուլթեատան պագըրա էլէքթրիգ միւրուր էյլէտիյի կիպի , պագըրտա տա թուլթեայա տօղրու պիր էլէքթրիգին միւրուր էյլէտիյի , վէ խարիճաէքի թէլլէր լապլթ օլունտուգտա պուլնուն թուլթեատան պագըրա տօղրու ճէրէեան էյլէտիյի ֆարզ օլունուր ։ Պու ճէրէեան էվլէլէքինէ նիսպէթլէ , ճիւզի վէ զաիֆ օլտուղունտան , ճէրէեան սէօղիւ էտիլտիքտէ տաիմա գուլվէթլիսի , եախօտ պու իքիսինին թէֆագըլը անլաշըլըր ։ էլէքթրիգին հուսուլինին սէպէպի օլան թէսիրի քիմիէվի , եանի համիգի քիպլիթին պագըր վէ խուսուսա թուլթեա լէվհասը իլէ իթթիհաստը տէվամի պիր ամէլ օլտուղու իչիւն , հասըլ օլան էլէքթրիգին

խարիճի թէլ վասըթասըլէ իթթինասը տախի տէվամի օլուպ ձերեեան (հոռոն) թապիրինէ միւնասէպէթ իշթէ պունտան տըր :

ձէրէհանը էլէքթրիգ հուսուլի իշլւն համիզոտէն վէ իքի մատէնտէն իպարէթ օլան պէօյլէ պիր թէրթիպէ Մանգուռնե (բար) , վէ պունլարտան պիր չօղու պիր արայա կէթիրիլիպ միւնասիպ սուրէթտէ եէքտիկէրինէ ըպլթ էտիլտիքլէրինտէ Պաթերեա (բարդ) տէնիլիր : Մէքքիւր մանգուռնտէ պազըր վէ թութեա լէվլալարնա մէրպուլթ թէլլէրէ Մեհրա քեչքերի (եւէլարդոն) վէ օլ թէլլէրին նիհայէթլէրինէ Գուրպ (բէլարդոն) թապիր օլունուր : Համիզլի սուտան չօղ միւթէէսիր օլան լէվլայա Միւսպէր լիվնա (բարդն ձարդ) , վէ ազ թէսիր զապուլ էտէնէ , հախօտ հիչ միւթէէսիր օլմայանա Մեհմէթ լիվնա (բարդն ձարդ) թէսմիյէ օլունուր : Մէհմէթ լէվլայա մէրպուլթ մէհրա թէլլէրին նիհայէթլինէ Միւսպէր գուրպ , վէ միւսպէթ լէվլայա մէրպուլթ թէլլին նիհայէթլինէ Մեհմէթ գուրպ տէնիլիր :

Մէքքիւր իֆատաթտան միւսթէպան օլուր քի , պիր էլէքթրիգ ձէրէհանը վաղը օլապիլմէսի իշլւն , (1) իքի ֆարզը մատէնին նազիլ ի էլէքթրիգ օլան պիր համիզլի սուտա պուլունտուրուլմասը , (2) պու սուլուն , անլէրտէն պիրի իւղէրինէ՝ տիկէրինտէն զիյատէ պիր թէսիր ի քիմնէվի իմրա էտէպիլմէսի , վէ (3) պու լէվլալարն խարիճտէն մէհրա թէլլէրի վասըթասըլէ պիրպիրինի թէմաս էլլէմէլէրի չարթ տըր :

[1] Գուլվէ ի մուսարրիֆէ ի էլէքթրիգիյէ : — Էվլէլթի պէնտատէ տէնիլէնլէրտէն չու տախի թէպէնլւն

— Արիսէֆի քապիւրաք քարիւ էլլէ , եանի մեհրա քեչքերի , գուրպ , միւսպէր լիվնա վէ մեհմէթ լիվնա : — ձերեեան ը էլէքթրիգին վուգուի իշլւն իւլ արք մէ սիր :

էտէր քի , իքի մատենին պուլունտուզարը համիզլի սու-
տան գապուլ էլէտիքլէրի թէսիրաթ ը քիմիէվիյէնին ֆար-
զը նէ տէրէճէ չօդ իսէ , հասըլ օլան ճէրէհան ը էլէքթրիգ
տախի օլ տէրէճէ գուզլէթլի օլուր : Իշպու թէսիրաթ ը
քիմիէվիյէնին թէֆազըլընը մուճիպ օլմագ իւզրէ իքի
մատենլէրին մէճրա թէլլէրինտէ նիւմայան օլան ճէրէհան ը
էլէքթրիգի հասըլ էթտիքլէրի գուզլէթէ Գուզլիէ ի մու-
հարրիֆէ ի էլէֆրիգիյէ (էլէֆրաշաբ շօր-էիւն) թէսիր-
յէ օլունուր :

Աթիտէքի մատենլէրին հէր հանկը իքիսի , պիրինին
միւթէսսիր օլտուզու համիզլի պիր սուլա գօնուլուպ մէճ-
րա թէլլէրի պիրպիրինէ ըապթ էտիլտիքլէրինտէ ճէրէհանը
էլէքթրիգի մուճիպ օլուլար :

1. Թութեա	6. Նիքէլ	10. Կիւմիւշ
2. Գաամիյոււմ	7. Պիսմութ	11. Ալթուն
3. Գալայ	8. Անթրիմոն	12. Փլաթին
4. Գուրշուն	9. Պազըր	13. Ղրաֆիթ
5. Տէմիր		

Պու ճէտլէլտէքի սըրա թէճրիպէ նէթիճէսի օլուպ ,
ճէրէհան ը էլէքթրիգ հազընտա շու իքի խուսուսու թա-
լիմ էտէր : (1) Պունլարտան հէր հանկը պիրի , քէնտին-
տէն էվլէլ գօնուլանլարտան պիրի իլէ թէրֆիգ էտիլ-
տիքտէ , քէնտիսի մէնֆի , օլ պիրի իսէ միւսպէթ օ-
լուր : (2) Մէլքիւր տիլիտէ պիրի քէնտինտէն նէ գա-
տար իրադ օլան պիր մատէն իլէ թէշրիք էտիլիր իսէ ,
գուզլէ ի մուհարրիքէ ի էլէքթրիգիյէսի օ գատար չօդ օ-

171. — Գուզլիէ ի մուհարրիֆէ ի էլէֆրիգիյէ տէմէլէ ԸՔ անլայանա-
զըզ . — Էլէֆրիգ ճուսուլի իշլուն պուրաւա գօնուլուն մատենլէր հէս-
վէլիհին մանա վէ գրլմէթի ԸՔ տիր :

լուր : Պիլֆարզ , թուրթեանն էն գուլվէթի ճէրէեանը
էլէքթրիզի մուճիպ օլտուղու ղրաֆիթ իլէ թէրֆիզ էտիլ-
տիլինտէ վազը օլուր :

172. Ալալանիզմա Մանգումէլէրի : — Պունլարըն
էնվաը չօզ վէ մուխթէլիֆ օլուպ՝ պուրատա անճագ պիր
գաչ պէլլիլէրինին զիքրիլէ իքթիֆա օլունաճագ տըր :

(1) Տանիէյ մանգումէսի : — Պունտա իսթիմալ օ-
լունան մատէնլէր պագըր իլէ թուրթեա , վէ քիմէվի թէ-
սիր հասըլ էտէճէք օլան սու , կէօզ թաշը սուլու իլէ
(օն տա տօգուղու սու օլան) զաճ եաղը տըր : Աղզընըն վէ
տիպինին գալընըղը միւսալի , գատէն շէքլինտէ պիր ճամ
եա ֆաղֆուրի գապ իչինէ՝ էրիտէպիլտի զատար կէօզ
թաշը էրիթմիշ օլան կէօզ թաշը սուլու վէ անտէն մատա
ֆաղա կէօզ թաշը թուղու դօնուլուր : Պունուն իչինէ՝
քէնտինտէն գուլթրէն պիր փարմագ գատար քիւչիւք վէ
եանլարը տէլիք տէլիք օլան իքի աղզը աչըզ պիր
պագըր իւսթիւվանէ վազ էտիլիր : Պունուն օրթա-
սընա , քէնտինտէն գուլթրէն պիր փարմագ քիւչիւք
օլմագ իւզրէ , լիւլէճի չամուրունտան մամուլ , սըրսըզ
վէ ալթ թարաֆը գափալը պիր իւսթիւվանէ մէվզու օ-
լուր , քի պունու տա սուլու զաճ եաղը իլէ տօլտուր-
տուգտան սօնրա՝ տէրունինէ իքի թարաֆը աչըզ վէ ճի-
վա իլէ մաղլալանմըշ պիր թուրթեա իւսթիւվանէսի էնտիրի-
լիր : Պունտա մէնֆի գուլթալ թուրթեայա մէրպուլթ թէլին
ուճու վէ միւսպէթ գուլթալ պագըրա մէրպուլթ թէլին ուճու
օլուպ , պունլար եէքտիկէրինէ լապթ էտիլտիքլէրինտէ
ճէրէեանը ղալվանի պէտ էյլէյիպ տէվամ էտէր : Տիկէր
մանգումէլէրէ նիսպէթլէ պունուն գուլվէ ի էլէքթրիզի-
յէսի ղաֆի իսէ տէ , ճէրէեանընըն պաշլատըղը տէրէճէ ի

չիտտէթ խայր զէման թէնէզզիւլ էթմէյիպ տէվամ էթմէսի ճիւղէթլէ միւթէպէր թուրուլմուշ տըր :

(2) Ղրօվվոն մանգումեսի : — Տանիէլ մանգումէսին տէ պազըր իլէ թուրեայը չըգարըպ անլէրի համիլ օլան սուլարը տա պօշալթտըգտան սօնրա , տըլ գապա սուլու զաճ եաղը , վէ օրթատաքի լիւլէճի չամուրունտան մամուլ գապա հաւիզ ի ազօր եախօտ ֆեզապ առյոռ (Բորախան Բէռ) տօլտուրուլարադ , զաճ եաղընըն իչինէ իքի աղըր աչըգ պիր թուրեա իւսթիւվանէ , վէ համիզ ի ազօրուն իչինէ տէ պիր փլաթին վարադ զաթս օլունաճադ (պաթըրըլաճադ) օլուր իսէ , մէզքիւր մանգումէ մէյտանա կէլիր : Պունուն գուվլէ ի էլէքթրիգիյէ սի չօգ իսէ տէ , փահալը տըր : Փլաթինէ մէրպուլթ թէլին նիհայէթի գուլթալը միւսպէթ , վէ թուրեայա մէրպուլթ թէլինքի գուլթալը մէնֆի տիր :

(3) Պունգեհին մանգումեսի : — Պու ախէն Ղրօվվունքի կիպի օլուպ , անճադ պունտա փլաթին վարազը ետրինէ զադ քէօմիւրիւ իսթիմալ օլունուր : (Մէզքիւր քէօմիւր գուրու զադ Ֆապրիգալարընըն գաղանլարընտան չըգարըլան սէրթ , փարադ , աղըր վէ հազիլ ի էլէքթրիգ օլան պիր քէօմիւրաէն (գօգտան) իմալ օլունուր :) Պու տախի գուվլէթ ճիւղէթիլէ Ղրօվվունքինտէն չօգ էնկին տէյիլ տիր : Պիր միւտտէթ իչլէտիքաէն սօնրա թուրեա վէ համիզ էքսիլէրէք պունլարըն թաղէլէնմէսի իճապ էտէր : Միւսպէթ գուլթալ քէօմիւրէ մէրպուլթ օլան տըր :

(4) Սանի գրօմիյեք փօքաս (Երէքոմա Կալո) մանգումեսի : — Պունգէն մանգումէսի կիպի պունտա տախի իսթիմալ օլունան մատէնլէր թուրեա իլէ զադ քէօմիւր

— Ղրօվվուն մանգումեսիի քարիժ էլլէ : — Պունգեհին մանգումեսիին Ղրօվվունքինէն ժարգը ճէ սիր : — Պու սօնրաքի իֆիլէրէ վէ Տաճիլէիցինէ մէճի գուրպար հանկըլար սըր :

րիւ իսէ տէ , պունտա իքի սույու պիրլէշտիրմէքլէ իս-
թիմալէ տահա սալիհ պիր թէրթիպ ' վէրիլմիշ տիր : Պու-
մանգունմէ պողաղը ուզուն վէ կէնիշ օլան պիր նարկիլէ
շիշէսի շէքլինտէ գալըն պիր ճամ գապ օլուպ, պօյաճըլա-
րըն շապը ահմէր թէսմիյէ էթտիքլէրի սանի գրօմիլէթ
փօթաս թուզունուն սույու իլէ զաճ եաղընըն մախու-
թու պու շիշէյէ , պողաղընտան պիր աղ աշաղըլատէք
սուլտուրուլտուգտան սօնրա , իւսթ քէնարարը շիշէնին
գափաղընա մէրպուլթ միւսթաթիլ լէվհա շէքլինտէ վէ ու-
զունկուգլարը շիշէնին տիպինէ եագլաշան իքի զաղ քէօ-
միւրիւ , արալարը պիր փարմագ գատար աչըգ օլարագ
եէքտիկէրինէ միւվաղի պիր մէվգըտէ պունուն իչինէ
էնտիրիլիր : Թուլթեա լէվհասը աշնի շէքլտէ ֆագաթ ան-
լէրտէն գըսա օլուպ իքի քէօմիւր լէվհալարըն մապէյ-
նինէ գօնուլուր , վէ մէրպուլթ պուլունտուզու փիրինճ
չըպուզուն ուճու գափաղըն օրթասընտան եօգարը ուզա-
նըպ պիր վիտա վասըթասըլէ իսթէնիլտիյի վագըթ հա-
միլլի սույուն իչինէ էնտիրիլիր չըգարըլըր : Իչինէ գօ-
նուլաճագ համիլլի սու աթիտէքի նիսպէթտէ եափըլըր .
եանի 600 տիրհէմ սու , 100 տիրհէմ զաճ եաղը վէ 75
տիրհէմ շապը ահմէր : (Սույուն նըսֆընը գըզտըրարագ
շապը ահմէրի անտէ էրիթ , վէ տիկէր նըսֆընա զաճ եա-
ղընը գօ : վէ պունուն իքիսի տէ սօղուտուգտան սօնրա
պիրպիրինէ գարըշտըր :) Պունտա քէօմիւրէ մէրպուլթ թէլ
միւսպէթ գուլթը վէ թուլթեայա մէրպուլթ թէլ մէնֆի
գուլթպու կէօսթէրիր :

173. Էլէբրիգիմ Շիսէթի վէ Մըգսարը : — Պուն-
տան էվլէլ (170ինճի պէնտտէ) տէնիլտիյի իւզըն , մէգ-

— Սանի գրօմիլէ փօթա մանգումէսինի քարիժ էլլէ : — Պունուն
էվլէլիլէթ քէճէվլու գու ճէճիթէթէ շիր : — Սանի գրօմիլէ ման-
գումէսինէ իսթիմալ օլունան էնգանըն ճէթիճէսի ճէ շիր :

քիւր մանգուլներին հէր հանկը պիր նէվինտէն պիր արայա կէթրիլիպ հալէթ Ի ֆաիլիյէտէ պուլունաճագաւ-
րը պիր սուրէթտէ թէրթիպ էտիլտիքլէրինտէ Ղաշվա-
նիզնա պաքերեաւը (կալլանաւն մարդոյ) թէսիյէ օլու-
նուրլար : Պու իրթիպաթ իքի սուրէթլէ էտիլէպիլիր :
Պիրինտէ (րապթ օլունաճագ գըթալարը Պունգէնինքի
ֆարզ էտէրէք) էվլէլէքինին թուլթեասը իքինճինին քէօ-
միւրիւնէ , իքինճինին թուլթեասը իւչիւնճիւնիւն քէօմիւ-
րիւնէ , վէ պունուն թուլթեասը տէօրտիւնճիւնիւն քէօ-
միւրիւնէ րապթ էտիլմէք իւզրէ իւննիհայէ պէօյլէ տէ-
վամ էտէր , վէ էն սօնրաքինին թուլթեասընա մէրպուլթ
մէճրա թէլի մէնֆի , վէ պիրինճինին քէօմիւրիւնէ մէրպուլթ
մէճրա թէլի տէ միւսպէթ գուլթալար օլմազլէ , պունլար
իթթիհատա կէթրիլտիքլէրինտէ ճէրէեան վազը օլուր :
Մէղքիւր թէրթիպ իւզրէ տիզիլմիշ պաթէրեալարտան
հասըլ օլան էլէքթրիզին չիտտէթի չօդ օլտուղու ի-
չիւն անլէրէ Շիսսէք պաքերեաւաւը տէնիլիր : Թէրթի-
պին իքինճի նէվինտէ րապթ օլունաճագ էֆրատը ման-
գուլմէ հէր գաշ տանէ իտէ , հէր պիր թուլթեայա մէր-
պուլթ մէճրա թէլի պիր արայա կէթրիլիպ վահիտ պիր
թէլէ թալիզ էտիլտիյի կիպի հէր պիր քէօմիւրէ մէրպուլթ
մէճրա թէլի տախի աջնի վէճն իւզրէ թէվէիտ էտիլտիք-
տէն սօնրա պու (եանի քէօմիւր) պաթէրեանըն միւսպէթ
գուլթպունու , վէ տիկէրի մէնֆի գուլթպունու թէլէքլի է-
տէր : Պու նէվ թէրթիպ թուլթեասը վէ քէօմիւրիւ ու-
ֆագ օլան միւլթէատտիտ մանգուլմէլէրի , թուլթեասը-
նըն վէ քէօմիւրիւնիւն սաթհը կէնիշ օլան պիր թէք ման-
գուլմէյէ թահվիլ էթմէք օլուպ պու ուսուլտա տիզիլէն
պաթէրեալարըն վէրտիյի էլէքթրիզին մըզտարը չօդ օլ-

տուգու միւննատէպէթլէ պուշլարա տա Մըգսար պարեւ-
եալարը թէամիյէ օլունմուշ տըր :

Պունզէն եա Ղրօվլ իսմիյլէ մարուֆ մանզումէլէր-
տէն 50-60 տանէսինտէն իպարէթ պիր պաթէրեանըն
գուվլէ ի էլէքթրիգիյէսի փէք ազիմ օլուր :

(174. Ղալվանիզմա էլէքթրիգիցին Թէսիրարը : —
Տէլք թարիգիյլէ հասըլ օլան էլէքթրիգաէ միւշահատէ օ-
լունան էֆալը էլէքթրիգիյէ (166նճը պէնտէ միւրաճաաթ
օլունա) իշպու էլէքթրիգիյէթ ի միւթէհարրիքէտէ տախի
կէօրիւլուր : (1) Անտէ միւսպէթ վէ մէնֆի էլէքթրիգ-
լէր վիւճուտ վասըթաորլլէ իթթիհատ էթսիքլէրինտէ
անը սարսաղդարը կիպի , պունտա տախի այնի չէյ վազը
օլուր , շու ֆարգ իլէ քի սարսըլմագ էլէքթրիգին մըզ-
տարընտան զլյատէ չիտտէթինին նէթիճէսի օլուտղուն-
տան , տէլք էլէքթրիգինին չիտտէթինի համիլ օլան է-
լէքթրիգի ուսուլը զալվանիյէ իլէ հասըլ էտէպիլմէք ի-
չիւն միւթէատտիտ էֆրատըն իթթիհատընտան իպարէթ
փէք վասի պիր պաթէրեանըն թէսիրինէ լիւզում կէօ-
րիւլուր :

(2) Ճէրէսանը էլէքթրիգի քէնտի քիթլէլէրինտէն
գօլայ կա կիւճ սափուշաուրմագ խուսուսունտա մուխ-
թէլիֆ մատէնլէրին զապիլիյէթ ի նապիլիլէրի մուխ-
թէլիֆ օլուպ պազըրըն պու խասսիյէթի (զապիլիլէթ ի
նապիլիյէսի) տիկէր մատէնլէրինքինէ ֆաիգ տիր : Մատէ-
նին զայր ի նապիլ ի էլէքթրիգ թապիաթը , վէ պիր տէ
գութրէն ինճէլմէսի թէզայիւտ էթտիքճէ , քիթլէսինտէն
միւրուր էտէն ճէրէսանը էլէքթրիգէ իպրագ էյլէտիյի միւ-
մանաաթ կա մուգավէմէթ տախի թէզայիւտ էտէր , վէ

174. — Ղալվանիզմա քարիգիյլէ հասըլ օլան էլէքթրիգէ ԳԷ կէօնէ քէ-
սիրար մէվնուս սր : — վ խնուսէ օլան քէսիրինսէ պունուն սէլէ է-
լէքթրիգիցին ճարգը ԳԷ սր :

մուգավէմէթին արթմասըյլա հէրարէթ տախի արթար : Պու սէպէպտէն 5-10 Պունգէն մանգումէսինտէն իպարէթ պիր զալվանիզմա պաթէրեասընն միւսպէթ վէ մէնֆի դութսլարը , փլաթին եատէմիր կիպի էրիմէսի չէթին վէ գապիլիյէթ ի նադլիյէսի չօգ օլմայան մատէնլէրտէն պիրինին ինճէ վէ գըսա պիր թէլի իլէ եէքտիկէրինէրապթ օլունտուգտա , օլ թէլլէր ամէշ քէսիլէճէք վէ հաթթա էրիլէճէք տէլէճէտէ գըղարար : Էրպապը աիդգաթըն չայանը իթիմատ թէճրիպէլէրիյէ անլաշըլմը տըրքի , զալվանիզմա էլէքթրիգի էսնա ի ճէրէեանընտա , պիր մուգավէմէթէ թէստտիւֆ էթմէտիյի վաղըթտա , հաիզ օլտուղու սիւրաթ զիյանընքինտէն էքսիք օլմայըյլ հաթթա գիյատէ պիլէ տիր , եանի պիր սանիյէտէ 200,000 միլտէն զիյատէ տիր :

(3) Պաթէրեա պէօյիւք օլույլ դութպէն տրաաընտա սիր հէլէղօնի փլաթին թէլ , վէ եախօտ ուճլարը պիրպիրինէ տօգունմայաճաք տէրէճէտէ եազըն գօնուլան զաքէօմիւրիւ մէվղու օլտուղունտա , չէմին նուրու իլէ իէգապէթէ չըգըչսն փէք քէսկին պիր զիյա թէհատտիւս էտէր : Պէօյիւք պինալարը թէնվիր իլիւն իսթիմալ օլունան էլէքթրիգ զիյալարընտան պաղըլարը պու սուրէթլէ եափըլմը տըրար :

(4) Ղալվանիզմա էլէքթրիգինին թէսիր ի քիմէվիսի էլէքթրիգ ի սաքինտէ միւշահատէ օլունանտան փէք զիյատէ տիր : Միւրէքքէպ ճիսմլէր պու գուլվէթ վաորթասըյլէ քէնտի էճգա ի միւրէթթիպէլէրինէ ալլըլըրար : Սույուն միւրէքքէպ պուլունտուղու միւվէլլիտ իւլ հոււմուգէ վէ միւվէլլիտ իւլ մա նաման իքի զաղարա իւք

— Ճէրէեանը զալվանիզմա հանկի մատէն քէլլէրիմի տանա զիյատէ գըգըրըր : — Ճէրէեանը էլէքթրիգին սիւրաքը հսգընտա նլէ տըրին :

— Զիյասը հագըրնսն :

տէֆա օլարագ 1800 տէ թահլիլ օլունմասը գուզվէ ի է-
լէքթրիզիյէ վասըթասըյլէ օլմուշ տըր : Պունզէն ման-
զումէսինին 3-4 գէվճինտէն իպարէթ պիր պաթէրեա պու-
իշի կէօրմէյէ քեաֆի տիր : Միւզլլիտ իւլ հումուզէ պա-
թէրեասընըն միւսպէթ գութպունտա վէ միւզլլիտ իւլ մա
տախի մէնֆի գութպունտա զահիր օլուպ , պիր թարաֆը
զափալը ճամ պօրուլար իշինէ ալընապլիլիլէր :

175. Գափլամա եախօս Եալարզ : — Սուլէթ ի ու-
մումիյէտէ ալընտըգտա , էլէքթրիզ գուզվէթինէ նազա-
րէն ճիւմլէ Ժաֆէլէր միւսպէթ թապիաթը վէ հաֆէլ-
մէնֆի թապիաթը հաիզ օլտուզլարընտան , իշինտէ միւզապ
զարա պօյա եախօս տէմիրին Բիպրիթիլէթի (արջառ կաճ
էրլ-լէ ծծմբ-լէ) վէ եախօս միւզապ կէօզ թաչը (պաղըրըն
քիպրիթիլէթի) պուլունան պիր սու տէրունինէ պիր զաւ-
վանիզմա պաթէրեասընըն իքի գութպու պիրպիրինտէն
կէրիճէտէ զաթս օլունտուզտա , մուզայրիլէրին եէքտի-
կէրինի ճէզպ էթմէլէրի նէթիճէսինտէն օլմագ իւզրէ ,
տէմիր եա պաղըր մէնֆի գութպա , եանի թութեա լէվ-
հասընա մէրպուլթ թէլին ուճունա , վէ համիզ ի քիպրիթ
(զաճ եաղը) իսէ , միւսպէթ գութպա , եանի քէօմիւր լէվ-
հասընա մէրպուլթ օլան թէլին ուճունա թէրաքիւմ էտէր :
Իշլէ գափլամա եախօս եալտըզլամա տէնիլէն Ֆէննին
էսասը պու տըր : Եալտըզ օլաճագ մատէն (պիլֆարզ կիւ-
միւշ , եա ալթուն վէ եա նիքէլ) համիզաթ վասըթասըյլէ
լազըմ կէլէն թուզ հալինէ կէթիլիլիպ՝ սուտա հալլ է-
տիլտիքաէն սօնրա եալտըզլանմասը իսթէնիլէն նէսնէ
պաթէրեասըն մէնֆի գութպունա լապթ իլէ մէլքիւր
եալտըզ սուլունա զաթս էտիլիւր , վէ պաթէրեասըն միւս-

— Ճէրեեան ր զալլանիզմանը քիմէվի քեպրի 62 սրաւա զահիր
օլույօր : 175. — Էլէքթրիզ գուզվէթի վասըթասըյլէ Եալարզ Էսէպիւ-
մէ Էլէքթրիզին հանկը խասսիլէթինին ցէրինէսի սիր :

պէթ գութպուռնա տա եա պիր վլաթին վարազը վէ եա տա , տահա էյիսի , եալտըզ օլաճադ մատէնտէն (պիլ-ֆարզ ալթունտան) պիր վարազ լապթ էտիլիպ պու տա օլ եալտըզ սուլունա զաթս էտիլիր : Պու թէրթիպ՝ սու-տան էքսիլէն մատէնին ետրինէ միւսպէթ գութպուռնա եէ-նիսինի հալլ էթմէքլէ՝ սուլուն գուլվէթինին պէր դարաբ գալմասընա եարտըմ էտէր : Կիւմիւշ եալտըզ իչիւն Պուն-դէն մանգուլէսինին 2-3 տանէսի , վէ ալթուն եալտըզ իչիւն 3-4 տանէսի քիֆայէթ էտէր :

(176. Մըզնաբքսիյէր Գուլվէթիյլէ էլէբրիգիյէր Գուլ-վէթի մապէյնինեֆի Ալագա : — Մըզնաթըս գուլվէթի նիչէ խուսուպարտա էլէքթրիգ գուլվէթինտէն միւթէ-ֆէրրիգ իսէ տէ , միւշապին թարաֆլարը տա ազ տէյիլ տիր : Մէսէլա ,

(1) Ղալվանիզմա ճէրէհանընըն միւրուր էյլէտիյի պիր թէլ մըզնաթըս իպրէսինին նազըր օլտուղու ճիհէթէ միւ-վազի օլմադ իւզրէ անա եազըն կէթրիլտիքտէ , իպրէ պիրտէն ճիհէթինի տէյիլիպ դարպ իլէ շարգա նազըր պիր հէյէթ ալըր : Ամբէր նամ մուալլիմ պունուն իչիւն աթի-տէքի գալտէյի քէշֆ էյլէմիշ տիր . եանի մէճրա թէլի իւզէրինտէ իպրէյէ միւթէվէճճիհ , վէ ճէրէհանըն էլէք-թրիգին այազընտան կիրիպ պաշընտան չըգուղը պիր ա-տէմ եաթմըշ տէյիւ թէսալվուր օլունա , իպրէսին չի-մալէ նազըր գութպուր մէրգումուն տաիմա սօլ թարաֆը-նա կէլիր : Վէ մալիւմ տիր քի , պիր զալվանիզմա ման-գուլէսինտէ ճէրէհան տաիմա միւսպէթտէն մէնֆիյէ (քէօ-միւրտէն թուլթեյա) տօղրու հարէքէթ էտէր : էլէքթրիգ

— Եալթըլանտնազ նէսնէնին մէնճի գութպալ րապթ էսիլմէսինն սէ-պէպի ճէ սիր . — Միւսպէթ գութպունա ճէ րապթ էսիլիր . — ճի-չիւն . 176. — Էլէբրիգ նէրէեանընըն մըզնաբքս իպրէսինն օլան թէ-խարին թարիք էյլէ :

ճէրէեան էտէն մէզքիւր թէլ ի պրէնին եանընտան պիր տէֆա կէշիրիլէճէք եէրինէ, պիր քէլէփ հէյէթինէ վազ օլունարագ պիր անտէ միւթէատտիտ տէֆա կէշիրիլսէ, ի պրէ իւզէրինէ պիր թէք թէլին թէսիր էտէմէյէճէյի տէրէճէտէ զաթի օլան էլէքթրիզ ճէրէեանլարը պու եօլ իլէ գաթլանմըլ եախօտ զարպ օլունմուշ օլարագ, ի պրէյի քէնտի մէվզըրինտէն թանրիֆ իլէ հուզուլլարընը պէյան էտէրլէր : Պու միսիլլիւ պիր ալէթէ Մըզեսսը զարիպ ի ելէֆրիզ (եւէկորէւն Բաշմալալիլ), եախօտ Մըզեսսը զարիլանիզան (էւլէմալալիլ) թէսմիլէ օլունմուշ տըր :

(2) Թէճրիտ էաիլմիշ պիր պազըր թէլ 5-6 փարմազ գութրու օլան պիր հալգա շէքլինէ վազ էաիլիպ սաթհընա ամուտի պիր միհվէր էթրաֆընտա սէրպէսթ հարէքէթ էտէպրիլէճէյի պիր թէրթիպէ գօնուլտուգտան սօնրա, իլինտէն (քիթլէսինտէն) ճէրէեանը էլէքթրիզ կէշիրիլտիքտէ, մէզքիւր հալգա հէր նէ վազիլէթէ գօնտա օլ հալտէ գալմայըպ հարէքէթ էտէրէք սաթհը, մըզնաթըս նըսֆը նիհարընա ամուտի կէլէն պիր մէվզըրտէ, եանի զէմինին գուվլէ ի մըզնաթըսիլէսինին ճիհէթինէ ամուտի կէլէն պիր սաթհտա տուրուր : Անա պու մուայեէն ճիհէթի վէրէն գուվլէ ի մըզնաթըսիլէ օլտուղու շունտան տախի թէպէյեիւն էտէր քի, իլինտէն ճէրէեանը էլէքթրիզ միւրուր էտէն մէզքիւր հալգանըն օրթասընա, ուֆուզի վազիլէթտէ պիր մըզնաթըս չըպուղու թութուլաճագ օլտուղունտա, չըպուղ ուֆուզուն հէր հանիլը նօգթասընա նաղըր օլսա, հալգանըն սաթհը տալմա անա ամուտի կէլիր :

(3) Մէզքիւր հալգա կիպի քիթլէսինտէն էլէքթրիզ

— Քիթլէսինտէն նէրէեանը էլէթրիզ միւրուր էտէն պիր միւթէհարիֆ հալգա իւզէրինէ զէմինին քեսիրի 6Է օլայօր, — Մէզքիւր հասիսէնին մըզնաթըսիլէթի զէմինտէն նէթէր էթսիլինի նէսէն պիլիսին :

ճէրէեան էտէն իքի հալգա օլուպ, պուռնար պիրպիրինէ եազըն կէթիրիլտիքլէրինտէ, էկէր օլ ճէրէեանլար ախնի ճիհէթէ հարէքէթ էթմէքտէ իսէլէր, թէլլէր պիրպիրինի ճէզպ էտէրլէր, լաքին ճիհէթ ի ճէրէեանլարը մուղայիր իսէ եէքտիկէրինի թէպիտ էտէրլէր :

(4) Եարըմ փարմագ կիպի գուլթուռ օլան պիր չըպուգ իւզէրինէ թէճրիտ էտիլիշ պագըր թէլ հէլէզօնի սուրէթտէ սարըմաղլէ պիր չօգ հալգատան իպարէթ 5-6 փարմագ ուզոռնուղոռնտա պիր թէլ իւսթիւլմանէսի մէյտանա կէլէրէք՝ թէլին իքի ուճլարը մէզքիւր իւսթիւլմանէն օրթասընտան տըշարը չըգարըլըպ անլէրին վասըլթասըլլէ տարըլտըգտան, վէ թէք հալգատա օլտուղու կիպի, ասըլմըշ պիր իպրէ միսիլիւ սէրպէսթ հարէքէթ էտէպիլէճէյի պիր թէրթիպէ գօնուլտուգտան սօնրա՝ քիթլէսինտէն ճէրէեան ը էլէքթրիգ կէչիրիլտիքտէ, մէզքիւր հէլէզօնի թէլ իւսթիւլմանէսի մըգնաթըս իպրէսի կիպի չիմալէ վէ ճէնուպէ նազըր պիր ճիհէթ ալըր, վէ զայրի պիր թարաֆա հարէքէթ էթտիրիլտիյնտէ տէօնիւպ եինէ էվլէլէքի կիպի տուրուր, քի պու ճիհէթ պիրպիրի էօնիւնտէ տուրան թէք թէք հալգալարըն տուրմագ լազըմ կէլալյի ճիհէթին նէթիճէսի տիր, Պու սէմէք օլույօր քի, տէրուրնտէն ճէրէեանը էլէքթրիգ մըւրուր էտէն պիր հէլէզօնի թէլ իւսթիւլմանէսի մըգնաթըս իաաալիյէթինի հաիզ օլույօր :

(5) Ղաւլմանիզմա ճէրէեանը թէսիրի թաշթընտա պուլուռնուպ սէրպէսթ հարէքէթ էտէպիլէն պէօյլէ պիր հէլէզօնի թէլ իւսթիւլմանէսինէ՝ ախնէն քէնտի կիպի ճէրէեան ը էլէքթրիգ թէսիրի թաշթընտա պուլուռնան տի-

— Պու միսիլիւ իքի հալգալարըն եէֆիկէրինէ քէսիրի ցէ սիր. — քիթլէսինէն նէրէեան ը էլէքթրիգ միւրուր էտէն միւթհարիֆ ճիլէզօնի պիր թէլ իւսթիւլմանէն ցէ քապիաք զանիր օլույօր :

կէր պիր թէլ իւսթիւմանէսի թաղրիւ պիտիլէճէք օլտու-
ղունտա , պիրպիրինէ եազըն կէթիրիլէն իքի մըզնաթըս
իպրէսի միսիլիւ , զայր ի միւշապիհ գութալարըն եճքաթի-
կէրինի ճէզպ , վէ միւշապիհլէրին տէֆ էյլէտիյի միւշա-
հատէ օլունուր : (Պու սըրատա 184իւնճի պէնտէ տախի
միւրաճաաթ օլունա)

[77] . Մըզնաթըս Գուվլէթի հազգընսա Ամբէրին Նա-
գարիյէսի : — Էվվէլքի պէնտաէ զիքր օլունան վէ էմ-
սալը թէճրիպէլէրտէ մըզնաթըս գուվլէթինին սալը հազ-
գընտա Ամբէր նամ ալիմ աթի իւլ պէյան գըյասը մէյ-
տանա կէթիրմիշ տիր : Շէօյլէքի , ալիմ ի մումաիլէյին
գաւլինճէ , մըզնաթըսըն քիթլէսինի թէչքիլ էտէն զէր-
րաթըն հէր պիրինին էթրաֆընտա պիր ճէրէեանը էլէք-
թրիգ մէվճուտ օլուպ , Գէրոն ի մըզնաթըստա եան պէ եան
կէլէն ճէրէեանլարըն ճիհէթի մուղայիր օլտուղու մէպէպ-
տէն , պիրպիրինի չիւրիւտիւրլէր , Ֆաղաթ մըզնաթըսըն
Գըշ Կըշնա տիւշէն զէրրաթը մուհաթ ճէրէեանլարըն
խարիճի զըմը սէլիմ օլտուղունտան , մըզնաթըսըն պիւ-
թիւն խարիճի սաթճը , հէլէզօնի թէլ իւսթիւմանէսինտէ
կէօրիւտիւլիւ կիպի , միւթէատտիա ճէրէեանլար իլէ
մուհաթ օլուր : Մըզնաթըս իպրէսինին չիմալէ նազըր
ուճունտա մէզքիւր ճէրէեանըն ճիհէթի սաաթըն եէլգօ-
վանընըն հարէքէթի ճիհէթինին աքսի օլուպ՝ ճէնուպի ու-
ճունտա իսէ այնի տիր : Ալաիմ ի մըզնաթըսիյէտէ զահիր
օլան խուսուսլարտան չօղլարընը նազարիյէ ի մէզքիւրէ
մուգնի պիր սուրէթաէ թէֆտիր էտէպիլիյօր : Մէսէլա ,
(1) Գիւրէ ի արզ ճէսիմ պիր մըզնաթըս հիւքմիւ-
նիւ իֆա էյլէտիյի պունտան մուգատտէմ (151իւնճի պէնտ-

— Պունուն կիպի իփի հէլէգօնի իւսթիւմանէլէրին պիրպիրի իւզերինէ
քէսիրի 69 օլույօր : 177. — Մըզնաթըս գուվլէթի հազգընսա Ամբէրին
ազարիյէսի թաղիճ էլլէ :

տէ) զիքը օլունտու : Ամբէրին իզահաթընա կէօրէ, քիւրէ ի արզըն շիմալի գըսմընտա ճէրէհանը էլէքթրիզին ճիհէթի սաաթ կէլգօվանընըն աշի ոլաճաղընտան, պուրատա (շիմալի նըսֆը քիւրէտէ) տէվր ի էլէքթրիզին հէր հանկը պիր գըսմը շարգտան զարպա տիւշէր : Մըզնաթըս իպրէսինին շիմալի ուճունտաքի ճէրէհանըն ճիհէթի կէլգօվանըն զայրի օլմաղլէ իպրէնին արզա նաղըր օլան սաթինտա տախի հարէքէթ շարգտան զարպա օլմազ լաղըմ կէլէրէք, պէօլէճէ գէմինտէքի ճէրէհանը իլէ աշի ճիհէթէ հարէքէթ էյլէտիքլէրի իչիւն, 175 ինճի պէնտին 3 իւնճիւ թազսիմինտէ կէօսթէրիլտիյի իւզրէ պիրպիրլէրինի ճէզպ էտէրլէր : Իշթէ պու սուրէթլէ մէզքիւր նազարիյէ, տէրպէսթ հարէքէթ էտէպիլէն պիր մըզնաթըսըն մուայեէն պիր ճիհէթ ալմասընը մաքուլ պիր թարգտա թէֆսիր էտէպիլմէքտէ տիր :

(2) Իքի մըզնաթըսըն մուղայիր գուլթպլարընըն եէքտիկէրինի ճէզպ, վէ միւշապիհ գուլթպլարըն եէքտիկէրինի տէֆ էյլէմէսի տախի սուրէթ ի մէզքիւրէտէ թէֆսիր օլունուր : Կանի զայր ի միւշապիհ գուլթպլար պիրպիրլէրինէ կազըն կէթիրիլտիքլէրինտէ, անլէրի իհաթա էտէն ճէրէհանը էլէքթրիզ նաղըր թարաֆլարտա հէմճիհէթ օլմալարըյլէ ինճիզապ, վէ միւշապիհ գուլթպլարըն թէզարրիւպիւնտէ էլէքթրիզին ճէրէհանը ճիհէթի մուղայիր կէլմէքլէ ինտիֆա վազը օլուր :

(3) 8-10 փարմազ թուլունտա օլուպ քէնտինտէ ասլա մըզնաթըսիյէթ էսէրի կէօրիւլմէյէն պիր տէմիր չըպուղա թէճրիտ օլունմուշ պիր պազըր թէլի հէլէզօնի

— Ամբէրին գալի մըզնաթըս իպրէսինին շիմալէ վէ ճէնուպա նազր օլմասընըն ճիհէթէսիր էսէր : — Մէզֆիւր գալ իհի մըզնաթըսըն միւշապիհ վէ մուխալիժ գուլթպլար մապէյնիճէ միւշապիսէ օլունան ինճիզապ վէ ինճիժար ճիհէթէսիր էսէր :

սուրէթտէ սարտըգտան սօնրա մէղքիւր թէլին իքի ու-
ճու պիր զալվանիզմա մանդումէսինէ ըսպթ էտիլտիքտէ,
օլ տէմիր չըպուգ քեամիլէն մըգնաթըս օլուպ մըգնաթը-
սա ալիտ խասսոյէթլէրին ճիւմէսինի հաիզ օլտուզունու
կէօսթէրիր, վէ ճէրէեան ը էլէքթրիզ գաթ էտիլտիյի
անտէ, քէնտինտէ մըգնաթըսիյէթ էսէրի գալմայըպ քեա-
միլէն էվլէլքի հալինէ տէօնէր: Պու տախի Ամբէրին հա-
զարիէսինէ թագվիյէթ վէրմէքտէ տիր:

178. Էլէքթրիզ Մըգնաթըս (Մըգնաթըս ը պիլ էլէք-
թրիզ) : — Ծէրէեան ը Ղալվանիզմանըն, մուհաթ պու-
լունսուզու պիր տէմիրի նիճէ մըգնաթըսա թահվիլ էյ-
լէտիյի էվլէլքի պէնտին ոսն զըսմընտա պէյան օլուն-
տու: Մըգնաթըս եափմագ իչիւն պունտան մուգատտէմ
(154իւնճիւ պէնտտէ) թարիֆ օլունան ուսուլլարըն հէր
հանկը պիրիյէ եափըլամայան գուվլէ ի վաֆիրէյի հաիզ
մըգնաթըսլար պու ուսուլ իլէ եափըլըլար: Նալչա շէք-
լինտէ վէ եախօս սիւլիւն Ո հարֆը շէքլինտէ պիր տէ-
միր ալըպ իքի գօլունա տա, թէճրիտ օլունմուշ պագըր
թէլլի հէլէզօնի շէքլտէ պիրպիրի իւսթիւնէ պիր գաշ թա-
պագա սարըլտըգտան, վէ հէր թապագա միւհր մուսու
իլէ ճիւլանտըգտան սօնրա, տըշարքի ուճլարը պիր զալ-
վանիզմա մանդումէսինէ ըսպթ էտիլտիյինտէ, օլ տէմի-
րի, 50-60 օգգա վէ տահա զիյատէ սըղլէթ գալտըրան
փէք գուվլէթլի պիր մըգնաթըսա թահվիլ էտէր: Ան-
ճագ, պու գուվլէթլին տէվամը ճէրէեանըն տէվամընա
պաղըր օլտուզունտան, ճէրէեան գաթ էտիլտիյի կիպի
մըգնաթըսիյէթ տախի զաիլ օլուր, վէ էկէր տէմիր քեա-
միլէն սաֆի տէմիր տէյիլ իսէ, մըգնաթըսիյէթլին զէվալը՝

— Ճէրէեան ը զալվանիզմա էքրաճըն օլտուսըր պիր սէմիր չըպու-
ղա 68 քէսիր ինրա էսիյօր: 178. — Էլէքթրիզ մըգնաթըս սէմէրէ 68
անլարըգ:

ալագանըն քէսիւմէսինտէն ճիւղի պիր միւստէթ սօնրա վազը օլուր : Տէմիր քեամիլէն սաֆի , եախօտ խամ տէնիլէն էն թէմիրի նէվինտէն օլտուղունտա , անըն մըզնաթըսիյէթիյլէ ճէրէեանըն գաթ էտիւմէսինտէ թէքրար տէմիր հալինէ կէլմէսի մապէյնինտէ հիչ պիր միւստէթ կիրմէզ : Պէօյլէ պիր մըգնաթըսըն գուվլէթինին չիտտէթի իւչ խուսուս իլէ , եանի (1) սարղը թէլինտէն ճէրէեան էտէն էլէքթրիզին չիտտէթիյլէ , (2) սարըլան թէճրիս օլունմուշ թէլին ատէտ ի տէվրիյէսիյլէ , վէ պիրտէ (3) տէմիր չըպուղուն գութրունուն ճէզը ի միւրէպպաըլլէ թային օլունուր : Շէօյլէքի , Պունզէն մանզումէսինին պիր գէվճի եէրինէ իւչ տանէ խաթիմալ օլունսա գուվլէթ իւչ գաթլանըր , եախօտ սարղը հալգալարընըն սայըրը 100 եէրինէ 400 օլսա , մըգնաթըսըն գուվլէթի տէօրթ գաթլանըր , վէ եախօտ տէմիր չըպուղուն գութրու եարըմ փարմազ եէրինէ 3 փարմազ օլսա (եանի սաթհէն 6 գաթլանտա) , մըգնաթըսըն գուվլէթի տէ էվլէլէքինին $2\frac{1}{2}$ միսլի օլուր . չիւնքի , $\sqrt{6} = 2\frac{1}{2}$ (թագրիպէն) : Ճէրէեանընըն միւթէվալիյէն գափանըպ աչըլմասըլա սագիլ տէմիր գըթալարընը պիլ միւնապէպէ ճէզպ վէ տէֆ էտէրէք խայըճա գուվլէ ի մէխանիդիյէ իպրազ էյլէյէն փէք պէօյիւք վէ գուվլէթլի մըգնաթըսալալ իշթէ պու վէճ իլէ հափըլմըշլար տըր :

179. Թէէղրաֆ : — Թէլէղրաֆ , ուզագ եէրլէրէ խապէր թէպլիզ էթմէք իչիւն խաթիմալ օլունսն պիր թէլթիպ օլուպ , էսասը պունտան էվլէլէքի պէնտտէ կէօսթէրլմիշ տիր : Պու իճատը միւմքին գըլան մէպատի ի հիքէմիյէ պունլար տըր . եանի (1) սէյեալէ ի պէրգիյէ-

— Պէօյլէ պիր մըգնաթըսըն շիսէթ ի գուվլէթի ցէ խուսուսըր իլէ քային օլունուր : — Պունսա մըգնաթըսիյէք ալսմէթի ցէրէեան ք էլէքրիգիսէն հասըլ օլտուղունու ցէսէն պիլիսլին :

նին զայն թ սերի իւլ հարեքէ օլմասը . (պիր սանիյէնին սէքիզտէ պիրի վազըթտա պիւթիւն աիւնեայը տէվը Է-տէպիւլիր .) (2) ճէրէեան ը էլէքթրիկ տէմլրին էթրա-ֆընտա տէվը էյլէտիյինտէ անը մըգնաթըսա թահվիլ էթ-մէսի . (3) ճէրէեան ը էլէքթրիկ քէսիլիր քէսիլմէզ սաֆի տէմլրին ան ը վահիտտէ քէնտի էսքի հայինէ տէճումէսի :

Տիրէքլէր իւզէրինտէն պիր շէհրտէն պիր շէհրէ կի-տէն թէլին պիր ուճու պէրիտէ պիր էլէքթրիկ պաթէր-եասընըն միւսպէթ գութպուճա մէրպուլթ օլուպ , օլ պիր ուճու էթմէտէ՝ էլէքթրիկին մըգնաթըս եափաճաղը հալ-չա շէքլինտէքի տէմիրէ մէրպուլթ տըր : Անճազ իրազա կիտէն մէզքիւր թէլին , պաթէրեանըն միւսպէթ գուլթ-պուլլէ ալազասը պիր փարմաղըն 10 տա պիրի կիպի փէք ճիւլի պիր արալըզ իլէ քէսիլմիշ օլուպ պու արալըզ ա-չըզ գալտըզճա թէլտէն պիր էլէքթրիկ ճէրէեանը միւ-րուր էթմէզ : Թէլէզրաֆճընըն մասասը իւզէրինտէ , հէ-ման էլինին ալթընտա պիր զէմպէրէքլի տիւյմէ օլուպ՝ փարմաղընը ճա պասընճա , մէզքիւր աչըզ տէտիյիմիզ արալըզ գափանմըշ օլուպ ճէրէեան միւրուր էտէր , վէ փարմաղընը կէրի չէքտիյինտէ եա կէվլէթտիյինտէ ալա-զա թէքրար միւնգաթի օլուպ թէլտէ էլէքթրիկ ճէրէ-եանը գալմազ : Տէմէք օլուր քի , թէլէզրաֆճը պէրիտէ փարմաղընը մէզքիւր տիւյմէյէ պաստըզճա , ուզազտաքի տէմիր մըգնաթըս օլուպ պիր զէմպէրէք գուվլէթիւնին քէնտինտէն այըրտըղը պիր փարչա տէմլրի ճէզպ էտէր , վէ փարմաղընը տիւյմէտէն գալտըրալըզ մըգնաթըսիյէթ տէմիրտէն զաիլ օլուպ ճէզպ էթտիյի տէմիր՝ զէմպէրէք

179. — Թէլէզրաճ ցէ քի . — Թէլէզրաճըն վիւնուսուու միւմֆին զըլան մէպասիի հիբէմիյէ ցէ քի . — Թէլէզրաճըն իւլէմէսի ուսուլու-նու քաւիճ էյլէ : — Թէլէզրաճընըն փարմաղընը պիր իւլմէյէ պա-սըպ գալթըրմասը ցէ իչիւն քի :

գուժվէթիյէ քէնոտնոտէն այրըլըպ էսքի ետրինի պուլուր ,
 Թէլէղրաֆճը փարմաղընը չապուգ չապուգ պասըպ գալ-
 տըրտըղընտա իրապտաքի տէմիր տախի չապուգ չապուգ
 մըգնաթըն օլուպ պօշալմասընտաննաչի , չապուգ չապուգ
 չէքիլիպ գօյլէրիլէն տէմիր հարէքէթտէ օլմաղլէ , քէնոտնին
 տօգուռնապիլտիյի պիր քեաղըտ շէրիտէ սըգ սըգ հօգթալար
 պրադրի , Լաքին փարմագ տիւյմէյէ պասըլտըգտա , պիր ազ
 էյլէնոտիքտէն սօնրա գալտըրըլըր իսէ , պիր չարգ վասը-
 թասըլէ հարէքէթտէ օլան մէգքիւր քեաղըտ շէրիտտէ
 հօգթա ետրինէ պիր գըսա խաթթ կէօրիւնիւր :

Իչթէ պու սուրէթլէ թէլէղրաֆճը , էլի ալթընտաքի
 տիւյմէ իւզէրինէ փարմաղընը իսթէտիյի կիպի պասըպ գալ-
 տըրարսագ ուզագտաքի քեաղըտ շէրիտ իւզէրինէ իսթէ-
 տիյի կիպի հօգթալար վէ խաթթլար տիգէր , պու իշա-
 րէթլէրէ հարֆ մանասը վէրիլիւր : Մէսէլա պիր հօգթա
 իլէ պիր խաթթ (. —) ~ , հալընըզ պիր խաթթ (—) Լ,
 պիր խաթթ իլէ իքի հօգթա (— .) ~ , իքի հօգթա իլէ
 պիր խաթթ (. —) Ը վէ իքի խաթթ (— —) Ժ հարֆլա-
 րընա ալամէթ օլարագ , պու իշարէթլէրին մանասը ալաւճ
 տէմէք օլտուղու գօլայ անլաշըլըր : Պու նէվ թէլէղրա-
 ֆըն իլք մուճիտի Ամէրիգալը Մր. Մօրս իտի :

Գուժվէ ի էլէքթրիգիյէնին տիկէր չիւպէլէրինտէ օլ-
 տուղու կիպի պու թէլէղրաֆ չիւպէսինտէ տախի Մօրսըն
 կիւնիւնտէն պէրու պիր չօգ իսլահաթ էտիլմիշ օլուպ ,
 հօգթա վէ խաթթ ետրինէ այնէն հարֆլարըն հաղըլապիլ-
 մէսի , վէ պիր թէք թէլտէն այնի վաղըթտա , մուղայիր
 թարաֆլարա իքի վէ հաթթա տէօրթ թէպլիղաթ իճրաէ-
 տիլէպիլմէսի , վէ հախօտ պիր շըմէնտըֆէր արապասընըն
 հարէքէթի էսնասընտա ուզագ պիր մէնգիլէ խապէր կէօն-

— Թէլէղրաֆըն փարմաղընըն հարէքէթիյէ , իրագսափի մէքէգէ
 ԳԷ ԳԷՔԻՆԷ մէյսանա կէթիլիւր : — Թէլէղրաֆըն մուճիսի քիմ իսի :

տէրէպիւմէսի կիպի, ասոր ը թէգատտիւմ մէյտանա կէլ-
միշ իսէ տէ, էլ եէլմ թէլէղրաֆ մէրքէղլէրինին չօպլա-
րընտա իսթիմալ օլունան թէրթիպ երնէ Մօրսուն թէր-
թիպի օլուպ նօղթա վէ խաթթտան իպարէթ տիր:

180. Մուավիս ճէրէեան: — Պիր պաթէրեանըն ի-
քի գութպու եէքաիկէրիյլէ իրթիպաթա գօնուլմատըգճա
օրատա ճէրէեան ը էլէքթրիգ օլմայաճաղընտան, էսքի
թէլէղրաֆլարտա տիրէքլէր իւզէրինէ վազ օլունան թէլ
էսէ տանէ իտի, եանի պաթէրեանըն միւսպէթ գութպունա
մէրպուլթ օլան թէլ տիրէքլէր իւզէրինտէն ուզապաքի
մէրքէզէ եէթիշիպ օրատաքի մըգնաթըս եաիլըաճազ տէ-
միրի պիր չօք քէրիէ տօլաշտըգտան սօնրա տիրէքլէր իւզէ-
րինտէն կէրի տէօնտէրիիպ չըգտըղը պաթէրեանըն մէնֆի
գուլթպունա րապլթ էաիլիւր իտի: Շէօյլէքի, էվլէլէքի պէնտ-
տէ պէյան օլունտուղու կիպի, թէլէղրաֆճը փարմաղընը
զէմպէրէքլի տիւյմէյէ պաստըգտա պաթէրեանըն իքի
գութպալըր պիրպիրինէ րապլթ օլունմուշ օլմաղլէ ճէրէ-
եան վազը օլուր, վէ փարմաղընը չէքմէքլէ ճէրէեան
միւնգաթի օլուր իտի:

Շիմաի սալթ պիր թէլ իլէ իքթիֆա էաիյօլար. չիւն-
քի զէմին իքինճի եախօտ մուալիտ թէլին եէրինի թու-
թապիլտիյի թէհադգուզ էյլէմիշ տիր: Պու սէպէպտէն
չիմաիքի թէրթիպտէ, պաթէրեանըն մէնֆի գուլթպունա
մէրպուլթ օլան պազըր թէլէ պիր պէօյիւճէք պազըր լէվ-
հա պաղլանըպ զէմինէ տէրինճէ տէֆն էտիլմիշ օլարադ
տաիմա օրատա գալըր, վէ միւսպէթ գութպան ուզադ-
տաքի մէրքէզէ տիրէքլէր իւզէրինտէն կիտէն թէլ մըգ-

— Մօրսուն կիւնիւնսէն պէրի, Ճէնն ի քէլգրաճիսէ քէգաւսիւմ օլ-
մնու մր սր, վէ օլմու Ե իսէ ճէ սիր: 180. — Մուավիս (կէրի սէօնէն) ճէրէեանըն քարիճ էյլէ: — Իլ քէլգրաճլարսու ճիշիւն էսէ քէլ գուլլա-
նըլըր իսի:

նաթըս հաիւրլաճագ տէմիրի տօլաշըպ չըդտըգտան սօն-
րա՝ օրատաքի պաթէրեանըն միւսպէթ գութպունա լապթ
էտիլիր , վէ անըն տա մէնֆի գութպու. պիր պազըր լէվ-
նա վասըթասըլէ գէմինէ միւլնագ պըլընմըլ օլտուղուն-
տան , պէրիտէն թէլէղրաֆճընըն փարմաղը հէրնէ գէման
գէմպէրէքլի տիւյմէյէ պասարսա , ճէրէհան ը էլէքթրիգ
տիրէքէրտէքի թէլլէրտէն իրագտա վազը մէրքէգէ կի-
տիպ տէմիրի մըգնաթըս զըլտըգտան սօնրա՝ օրանըն պա-
թէրեասընտան գէմինէ ֆիրարլէ կէրի տէօնէր , վէ կէլիպ
գէմինտէ մէտֆուն պազըր լէվնա թարիգիլէ չըգտըղը
պաթէրեանըն մէնֆի գութպունու պուլուր , վէ պէօլլէ-
ճէ , տիւյմէ պասըլըպ գալգաղգճա ճէրէհան տէվամ էտէր :
Իշթէ պու սուրէթլէ գէմին՝ տիւնհատա մէվճուտ օն պին-
լէրճէ թէլէղրաֆ մէրքէղլէրի պաթէրեալարընըն ճիւմէ-
սինին մէնֆի գութպալարընը միւսպէթէ լապթ էյլէյէն պիր
նագիլի ումումի խըղմէթինի իֆա էտիյօր :

181. Թահր էք Թիւրապ վէ քահր էլ Պահր Թէլէղ-
րաճ : — Պիր թէլէղրաֆ թէլինին պիր գըսմը հէյ ալ՝
թընտան կէչմէք լազըմ կէլտիյինտէ , թէլին տանա զիյա-
տէ մէթին օլմասընա տիգգաթ օլունտուղտան պաշգա ,
փապանմամասը վէ թէճըրիտ էտիլմէսի իճապընա տախի
պազըլարապ դութթա-փէրգա , վէ հա գաթըլանմըլ ըէչինա
իլէ գափլանըր :

Տէնիգ ալթընտան կէչէճէք թէլլէրին , պախուսուս ,
էվրօփա վէ Ամէրիգա կիպի պիրիպիրինտէն փէք ուղագ-
տա պուլունան իքի զըթալարը հէքտիկէրինէ լապթ էտէ-
ճէք օլան թէլլէրին կէրէք մէթանէթինէ վէ կէրէք թէճըրիտ

— Իֆիննի թէլ շիմի ճիչիւն իսքիմալ օլունմալօր : — Թէլէղրաճը
սիւյմէյի պասըղընս , ճէրէհան ը էլէքրիգ չըգըրը պաթէրեալա
ճիչիւն կէրի տօնսիւյիւնիւ քարիճ էլլէ . 181. — Թահր էք քիւրապ
գօնուլան թէլլէրին խարիճէֆի թէլլէրէն ճարգը ճէ օլուր :

էտիլմէսինէ չօգ տիգգաթ օլունուր : Պունլար միւթթէհիտ իւլ մէրքէգիւլ գըթատան միւրէքքէպ օլուպ , մէրքէգտէքի մուխի թէսմիյէ օլունան նագիլ ի ճէրէհան գըսմը 1 եա 2 միլիմէթրօ գութրունուա պագըրսան մամուլ 7 թէլտէն միւրէքքէպ պիր հուգմէ տիր : Պունլար քէնտիր միոխլիւ պիւքիւլսիւքտէն սօնրա միւճէրրէտ գըլընմագ իչիւն ղութթա—փէրգա իլէ գափլանըր : Վէ Պունուն իւզէրինէ պիր թապագա չամ սագըզը ղուպարր իլէ խըլթ օլուն մուլ քէթէն , վէ տահա իւզէրինէ , հէր պիրի այրը այրը քիւքիւրտտէ պաթըրըլմըչ պիրէր միլիմէթրօ գութրուն տա 10 ատէտ չէլիք թէլլէր թէմտիա էտիլմիչ տիր : Պու վէճ իլէ մամուլ թաշթ էլ պահր թէլինին մէճմու ի գութրու պիր Ինկիլիգ փարմաղընտան զիյատէճէ (26 միլիմէթրօ) օլուպ 1000 մէթրօսու 386 օգգա սըգլէթինտէ պուլունուր :

182 . Էլէքրիգ ի Պիքրէսիւր (եախօտ թէսիր թարիգիլէ հասըլ օլան էլէքթրիգ) : — Էլէքթրիգ ի սաքինի համիլ օլան պիր ճիսմ հալը թապիտէ պուլունան տիկէր պիր ճիսմէ կէրիտէն թէսիր էթմէքլէ անըն էլէքթրիգինի իքիյէ այրարըզը պունտան մուգատտէմ (162 ինճի պէնտտէ) գիքր օլունտու : Պու խուսուս էլէքթրիգ ի միւլթէհարրիքտէ , եախօտ ղալվանիզմա էլէքթրիգինին հասըլ էլլէտիլի ճէրէհանտա տախի միւշահատէ օլունուր . եանի պիր ճէրէհանը էլէքթրիգ քէնտինէ եագըն օլան պաչգա պիր թէլտէ տախի ճէրէհանըն վիւճուտունու մուճիպ օլուր : Անճագ պունտա չու պէօլիւք Փարգ կէօրիւլիւր քի , պու սուրէթլէ հասըլ օլան էլէքթրիգ անը իլէրի կէթիրէն ճէրէհանը ասլիտէն չօգ զիյատէ գուլվէթլի օլուր :

— Տէնիգ ալքընսան կէչէնէթ թէլլէրի բարիժ էլլէ . 182 . — Էլէքրիգ ի պիքրէսիւր ճէմէլէ հանկընէլ ճէրէհանը անլայանաղըզ :

էլէքթրիզին պուճէվինէ էլէքթրիզ ի պիթթեսիւր (Տակաճական էլէկթրականութիւն) թէսմիյէ օլունուր : Վէ պունու մէյոտանա կէթիրմէք իչիւն մուխթէլիֆ թարիզլէր օլուպ , անլէրտէն պիր հա իքիսինի զիքր էտէլիմ :

(1) Տիքիշ իփլիյի մագարասը կիպի , անճագ անըն պիր գաշ միսլի պէօյիւք օլմագ իւզրէ մուզավլատան հա աղաճտան մամուլ պիր մագարա ալըպ , պունուն տըշ սաթհընա իփէք իլէ թէճրիտ էտիւմիշ գալըն (պիլֆարզ , քիպրիթ չէօփիւ գալընլըղնտա) պագըր թէլ չէնտ տէֆալար սարըլարագ պունուն իքի ուճլարը տըշարտա սալիմ (պօշտա) պրագըլըր : Մուսխիսէրէն , էվլէլքինտէն չօգ ինճէ օլմագ իւզրէ , եինէ իփէք իլէ թէճրիտ էտիւմիշ պագըր թէլ ալըպ էվլէլքի գալըն թէլ սարըրսընըն իւզէրինէ եիւզլէրճէ տէֆալար սարըլարագ պունուն տա սալիմ ուճլարը տըշարտա պրագըլըր : Ալթընտաքի գալըն թէլ սարըրսընըն իքի ուճլարը պիր զալվանիզմա պաթէրեսսընտ րապթ էտիւտիքլէրինտէ , անտէ ճէրէհան ը էլէքթրիզ պաշլատըղը գէման իւսթիւնտէքի ինճէ թէլ սարըրսընտ տա պիր ճէրէհան վագը օլտուզու , անըն սալիմ ուճլարընը պիր մըգեսս ը զալվանիզմայա րապթ էտէրէք մըգնաթըս իպրէսինին պիր հա տիկէր թարաֆա ինհիրաֆ էթմէսինտէն անլաշըլըյօր :

(2) Մէզքիւր մագարանըն եէրինէ , միւզլէր տէլիյինն գութրու 2-3 սանթիմէթրօ պէօյիւքլիւլիւնտէ պիր մագարա ալընարագ , պունա իփէք իլէ թէճրիտ օլունմուշ պագըր թէլտէն եպընըղ ինճէ նէվի սարըլըպ , վէ գալընը տա , պունուն միւզլէր տէլիյինէ պիսսուհուլէ կիրպ չըգաճագ պէօյիւքլիւքտէ տիկէր պիր մագարայա

— (1) Թէսիւր քարգիլլէ հասըլ օլան էլէքթրիզ պիր միսալ զիֆր յլէ : — (2) Մէզքիւր խուսուսա պագա պիր միսալ կէթիր :

սարըլտըգտան սօնրա , պու սօնրաքի թէլին սալիմ ուճ-
լարը պիրազ էվէլ տէնիլտիյի իւզրէ , պիր զալվանիզմա
մանդումէսինէ , վէ ինճէ թէլլի մագարանըն ուճլարը տա
պիր մըգեսա ը զալվանիզմայա լապթ էսիլտիքլէրինտէ ,
աթիտէքի ասար միւշահատէ օլունուր . եանի պաթէր-
եայա մէրպուլթ գալըն թէլլի մագարա տիկէրինին միշվէր
տէլիյինէ չապուզ չապուզ կիրտիրիւպ չըգարըլտըգտա ,
պիր կիրէր իքէն , պիր տէ չըգար իքէն մըգեսա ը զալ-
վանիզմանըն իպրէսի եէրինտէն հարէքէթ էտիյօր , չու-
ֆարզ իլէ քի , կիրտիրիլի իքէն՝ իպրէ պիր թարաֆա ,
վէ չըգարըլըր իքէն մուղայիր թարաֆա ինհիրաֆ էտիյօր :

183. Պիքթէսիւր ձերեանլարըն քահսիլիցին Շերաիքի .
— Պու նէվ էլէքթրիգին հուսուլէ կէլմէսի վէ ճիհէթի
հագզընտա աթի իւլ պէյան գալտէ անլաշըլմը տըր . եանի ,

(1) ձէրէեան ը ասլինին պիտայէթինտէ , վէ եա չիտ-
տէթինին թէզայսիւտիւտէտէ , վէ պիր տէ թէսիր էտէճէյի
մէճրա թէլլինէ տահա եազըն կէթիրիլաիյինտէ , իքինճի
թէլտէ հասըլ օլան մուլազգաթ ճէրէեան ը պիթթէսիր ,
ճէրէեան ը ասլինին վարիտ օլտուլու ճիհէթին մուղա-
յիրի իսքիգաւեքինէ օլուր :

(2) ձէրէեան ը ասլինին խիթամընտա , եա չիտտէ-
թի էքսիլտիյինտէ , վէ պիր տէ թէսիր էտէճէյի թէլտէն
թէպիւա էսիլտիյինտէ , իքինճի թէլտէ հասըլ օլան մու-
վազգաթ ճէրէեան ը պիթթէսիր ճէրէեան ը ասլինին ճիհէ-
քի իսքիգաւեքինէ վազը օլուր :

(3) ձէրէեան ը ասլինին չիտտէթի , վէ գուրպինտէ
պուլունան մէճրա թէլլինէ պուտը սապիթ գալտըգճա , ճէ-
րէեան ը պիթթէսիր հասըլ օլմազ : Իշպու զալվանիզմա պա-

Թէրեաւորտան հասըլ օլուպտա , քէնտի գուրպինտէ վագը միւնէրրէտ Թէլտէքի մուվագգաթ ճէրէկանըն մէյտանա կէլ-մէսինէ վասըթա օլան ճէրէկանը ապիյէ , ձերեկեանը ը միւ-հսսիր (Ֆալ-ձէլ-հասան) , վէ հասըլ էյլէտիյինէ տէ ձերե-կանը ը միւրեհսսիր (Ֆալ-ձէլ-հասան) Թէսմիյէ օլունմուշ տըր :

184. ԲուսգորՖ Մագարապը Եախոս Վէտիսի (Կար-Ժան) : — Էվվէլէքի պէնտաէ պէյան օլունան մէյաւտիյէ Թէվֆիդէն , Բուսգորֆ նամ ալիւմ էլէքթրիդ ի պիթթէսիր հասըլ էթմէք իլին պոյու 64 վէ էնի 24 սանթիւմէթրօ օլմագ իւզրէ , մագարա Եախոս իւսթիւվանէ շէքլինտէ փէք գուվվէթլի պիր ալէթ Կափմըշ տըր : Պու պէօյիւք մագարանըն ալթ սաթհընա թէճրիտ օլունմուշ դալըն պա-գըր Թէլ ոարտըգտան սօնրա , պունուռն իւզէրինէ պոյու 94 քիլօմէթրօ (60 միլ) կիպի , իփէք իլէ թէճրիտ օլուն-մուշ ինճէ պագըր Թէլ սարտը : Իշպու իքինճի վէ ու-գուն Թէլտէ էլէքթրիգին զահիր օլմասը , պիր ազ էվվէլ (182 ինճի պէնտաէ) Թարիֆ օլունուզու իւզրէ , անճագ գալըն Թէլտէքի ճէրէկանը ապիին պիտայէթի վէ նիհա-յէթի էսնասընտա վագը օլաուզունտան , Բուսգորֆ պու ալէթէ էօյլէ պիր Թէրթիպ վէրտի քի , պիր զալվանիդ-մա պաթէրեաւորտան գալըն Թէլէ կէչէն ճէրէկան տէ-վամի օլմայըպ սըք սըք աչըլսըն վէ գափանսըն : Պու դա-փանըպ աչըլմագըղըր ալէթ քէնտիսի տադիդէտէ պիր գաչ Կիւզ տէֆա իճրա էթմէսիյլէ պունտան իլէրի կէլէն ճէ-րէկանը միւթէէսսիր , սարսըտըճը գուվվէթինէ հիշ պիր քիմսէինի թէհամմիւլ էտէմէյէճէլի տէրէճէտէ չէտիտ օլուր . վէ պէօյիւք զալվանիզմա պաթէրեաւարընըն իճրա էտէ-

184. — ԲուսգորՖն մագարապըր , Եախոս վէտիսիի քարիճ էյլէ . — Պունուն հասըլ էյլէսիյի ներեկանը Էլէքթրիգին շիսթի հագըրնսա նէ տէիլվիւ սիր :

պիլեճէյի էֆալը ֆիզիօլօժիյէնին, նարիյէնին, զիյաիյէնին, քիմեւիլիյէնին վէ մըգնաթըսիյէնին քեաֆֆէսի պու-նունլէ իճրա օլունուր :

185. Մըգնաթըսիյէքսէն հասըլ օլան ձերէեանը և Պիր-քետիր : — Պունտան մուգաստէմ (176նճը պէնտտէ) պիլ-տիրիլտիյի իւզրէ, Ամբէրին գավլինճէ, մըգնաթըս՝ էթրա-ֆընտան ճէրէեանը և էլէքթրիզ աէվը էյլէյէն պիր աէմիր եա չէլիք տիր, Պիր սաֆի տէմիրինէթրաֆընա սարըլմըջ օլան միւճէրրէտ պագըր թէլտէնլճէրէեանը և զալվանիզմա միւրուրինտէ՝ անը գոււվէթլի մըգնաթըսա թանվիլ էյլէ-տիյի տախի գավլը և մէղքիւրիւն իսպաթլարընտան պիրի հալինտէ (177նճի պէնտտէ) տէրմիեան էտիլտի : Մըգ-նաթըսիյէթ պուլունմատըղը կէրտէ ճէրէեանը և էլէքթրիզ անը վիւճուտէ կէթիրտիյի կիպի, ճէրէեանը և էլէքթրիզ պուլունմատըղը պիր մէճրա թէլինտէ տէ գոււվէ ի մըգ-նաթըսիյէնին անը հասըլ էյլէմէսի՝ Ամբէրին մէղքիւրնա-զարիյէսինէ թագվիյէթ վէրէն քէյֆիյէթլէրտէն օլմասըլէ պէրապէր, մէղքիւր իքի գոււվէթլէրին կէքտիկէրլէ-րինէ փէք սըզը միւնասէպէթի օլտուղունու տախի կէօու-թէրիր :

181 ինճի պէնտին Չինճի թագսիմինտէ զիքը օլունան ինճէ թէլ սարըլը մագարանըն միհվէր տէլիյինէ, սէլիմ ուճլարը պիրջալվանիզմա մանղումէսինէ մէրպուլթ գա-լըն թէլ սարըլը՝ մագարայը կիրտիրիպ չըգարաճագ կէրինէ, պիր մըգնաթըս չըպուղու իտիալ վէ իխրաճ էտիլէճէք օլտուղունտա հէման ալնի նէթիճէ մէյտանա կէլիպ, մըգ-եասը և զալվանիզմա իպրէսինին կեան պիր թարաֆա վէ

185. — Էլէքթրիզ գոււվէթիյի մըգնաթըս գոււվէթի մապէյնինէ փէք սըզը միւնասէպէթ օլտուղունու, պուրասա պաւգա ճէ իսպաթ կէօրիւ-լիյօր : — Մըգնաթըս գոււվէթինին էլէքթրիզ հասըլ էյլէթիյինէ պիր միսալ զիքը Էյլէ :

կեան օլ՝ պիր թարաֆա ինհիրաֆ էթմէսիլէ կէօսթէրաի-
յի իւզրէ , պէօյիւք մագարայա սարըլը ինճէ թէլին քիթ-
լէսինտէն կեան պիր թարաֆա վէ կեան անըն աքսի թա-
րաֆընա տօղրու պիր մուվագգաթ ճէրէհան հասըլ օլուր :
Պու ուսուլ իւզրէ հասըլ օլան էլէքթրիգէ Մըզնաքըսի-
յիքսէն հասըլ օլան ճէրէհան ը պիքքէսիյ (ճաքնիսիյն
Էլէպրաիսիյն) թէսմիյէ օլունմուշ տըր :

Էլ ճէվմ տիւնհատա էն շէտիտ նուր վէ հէրարէթ
հուսուլի հէմ տախի եալտըզ վէ գափլամա իչիւն իսթի-
մալ օլունան էն գուվվէթլի էլէքթրիգ մաքինալարը մէզ-
քիւր մէպտէ իւզէրինէ եափըլմըշ օլան մաքինալար տըր :
Գուվվէ ի էլէքթրիգիյէ հասըլ էթմէք իչիւն պունլարտա
իսթիմալ օլունան վասըթա թութեա վէ գաճ եաղը օլմա-
յըպ իլլա մըգնաթըս տըր : Պու նէվ մաքինալար իփէք ի-
լէ թէճրիտ օլունմուշ ինճէ պագըր թէլ սարըլը պիր չօգ
մագարալար իլէ պիր չօգ մըգնաթըսլարտան իպարէթ օլ-
տուղու , վէ սէյեալէ ի պէրգիյէնին զահիր օլմասը իչիւն
պու իքիտէն եա պիրինին եա տիկէրինին փէքչապուգ հա-
րէքէթի իճապ էյլէտիյի , վէ պունուլն իչիւն տէ էն չօգ
սարֆը լաղըմ կէլէն շէյ էճգա ի քիմնէվիյէ տէյիլ , իլլա
գուվվէ ի մէխանիգիյէ օլտուղու միւնասէպէթլէ , պու
միսիլլիւ էլէքթրիգ մաքինալարընա Տիւնսի (Է-Վէ-Ն)
մաքինալարը իսմի տախի վէրիլմիշ տիր : Պիլֆարզ չիտ-
տէթի 13,000 մուժ գիյասընա միւսապի պիր գիյա հասըլ
էթմէք իչիւն իսթիմալ օլունան պու նէվ պիր էլէքթրիգ
մաքինասը եախօտ տինամօ սէքիզ պարկիւր գուվվէթլինի
հաիզ օլան պիր պուխար մաքինասըլա տէօնտէրիլիյօր :

— Պու ճէվ էլէքթրիգ պիր իեճ եարմը մը . — Մըզնաքըսիյէ քարիգիլէ
Էլէքթրիգ հասըլ էսճ մափնալարա ճէլ իսմ վէրիլմից սիր . — ճիչիւն .
— 11 պարկիւր գուվվէթիլէ իեյլէն պիր *սիւնսի*՝ եալթըզ , եա գափ-
լամա հալիճէ ճէլ գաւսար պագըր չէօֆիւրիյօր :

Պիր գափլամա ֆապրիգասընտա, կիւնտէ (2½ սասթտա)
130 օգգա պագըր չէօքտիւրէն պու նէվ պիր տինամօ-
նուն իչլէմէսի իչիւն օն պիր պարիիր գոււլլէթինէ լիւ-
զում կէօրիւլիւյօր :

186. Թէլէֆօն (Հէւայն) : — Թէլէֆօն , եսխօտնա-
գիլ ի սէտա , ճէրէեան ը էլէքթրիգ վասըթասըլէ սէտայը
նազլ էտէն պիր ալէթ օլուպ պու տախի , էլվլէքի պէնտտէ
թարիֆ օլունտուղու իւզրէ , մըգնաթըսիլէթ վասըթա-
սըլէ հասըլ օլան էլէքթրիգ ի պիթթէսիւրին նէթիճէսի
տիր : Պու ալէթ 10-15 սանթիմէթրօ (5-6 փարմազ) ու-
զունլուղունտա պիր չէլիք մըգնաթըս օլուպ , պիր ուճուն-
տա իւզէրինէ թէճըրիտ էտիւմիչ ինճէ պագըր թէլ սարըլը օլան
պիր մագարա վար տըր : Պու մագարատա սարըլը թէլին
մէնֆի ուճու թէլէզրաֆտա օլտուղու կիպի պիր մատէն
լէվնա վասըթասըլէ գէմինէ միւլասըգ օլուպ տիկէր (միւս-
պէթ) ուճու տա թէլէզրաֆ տիրէքէրի իւզէրինտէն կէչ-
տիքտէն սօնրա , եէթիշտիլի մէրքէզտէ պուլունան ալնէն
պէրիտէքի կիպի , մէնֆի գուլթպու գէմինէ միւլնագ տի-
կէր պիր թէլէֆօն մագարասընըն միւսպէթ գուլթպունա
մէրպուլթ տըր : Մէղքիւր մըգնաթըսըն պագըր թէլ մա-
գարասը պուլունան ուճունա տիպի տէլիք դահվէ ֆին-
ճանը չէքլինտէ պիր աղըզըգ ըսպթ էտիւմիչ օլարադ ,
պունուն տիպինէ մըգնաթըսըն աղըրնտան ճիւզիճէ կէ-
րիճէտէ օլմագ իւզրէ պիր եուֆուա տէմիր վարագ կէրիւ-
միչ օլտուղունտան պիր քիմսէ աղըրնը ֆինճանա եա-
զըն թուլթարագ եիւքպէքճէ պիր սէս իլէ թէքէլլիւմ էյ-
լէտիլնտէ , սէտասընըն փէրտէսինէ կէօրէ օլ տէմիր վա-
րագ ինթիզազ էթմէքտէ պուլունուր : Մէղքիւր վարա-

186. — Թէլէֆօն ԳԷ տիր : — Թէլէֆօն հանկիր Գէվ էլէքթրիգէն իսթի-
ճատէ էսիյօր :

գըն տիթրէմէսինի թէշքիլ էտէն հէր պիր միւնֆէրիտ հա-
րէքէթ անըն մըգնաթըստ տահա եազըն կիթմէսիյլէ կէրի
չէքիլմէսինտէն իպարէթ ոլմազլէ տէմէք ոլուր քի , սա-
նիյէտէ 200 ինթիզազ նէթիճէսի ոլան պիր սէտա ոլ տէ-
միր վարազը պիր սանիյէ զարֆընտա 200 տէֆա մըգնա-
թըսա եազըն կէթիրիպ հէման ոլ գատար տէֆա տախի
անտէն թէպիտ էտէր : Վէ վարազըն հէր եազըն կէլմէ-
սինտէ մըգնաթըսըն գուվլէթի ճիւզիճէ թէզայիւտ էթ-
տիյի կիսի , կէրի չէքիլմէսինտէ տէ այնի տէրէճէտէ թէ-
նազուա էթ տիյինին նէթիճէսի ոլմազ իւզըն , էթրաֆըն-
տաքի պազըր թէլ մազարասընտա մուվազգաթ էլէք-
թրիգի պիթթէսիր զահիր ոլուպ ճէրէեան մէճրա թէլի
քիթլէսինտէ 200 տէֆա պիր ճիհէթէ , վէ 200 տէֆա ա-
նըն աքսի ճիհէթինէ վարիտ ոլուր :

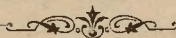
Այնի ճէրէեան՝ թէլ վասըթասընյլէ իրազտաքի թէլէ-
ֆօնուտն մազարասընտան այնի թարզտա պիր , վէ աքսի
թարաֆա հարէքէթ էթմէսիյլէ , անըն տէրուինտէքի
մըգնաթըսըն գուվլէթինի սանիյէտէ 200 տէֆա թէշտիւտ
վէ թէնզիս էթտիրէրէք էօնիւնտէքի տէմիր վարազը օ
գատար տէֆա քէնտինէ եազըն կէթիրիպ պրազըր , եանի
սանիյէտէ 200 տէֆա ինթիզազ էթտիրիյի : Վէ պու սէ-
պէպտէն , անըն եազընընտա ոլան գուլազ էվլէլէրի թէ-
լէֆօնուտն էօնիւնտէ չըգարըլան սէտանըն այնինի իշիտիր :

187. Էլէբրիգ ի պիլ ճէրաւէ եախօս ճէրաւէքսէն հա-
սըլ ոլուտն Էլէբրիգ : — Պուշտան մուգատտէմ պիր սըրա-
տա (167 նճի պէնտտէ) զիքրի կէշտիյի վէճհ իւզըն , է-
լէքթրիգ գուվլէթի զիյալը , հէրարէթի վէ եախօտ ա-
սարը մըգնաթըսիյէի մուճիպ ոլուղուտ կիսի , պուշտար

— Նմանըլ ոլուպ սա քէլէժօն սէսայը նազլ էսիյօր : 187. — Էլէբրիգ ի
պիլ հէրաւէ քապիլիսէն մագսէս 67 քի :

տախի ճէրէեանը ելէքթրիզին հուսուլինէ վասըթա օլուրլա : Մէսէլա , պիզմուլթ վէ անթիմօն մատէնլէրինտէն պօյու պիր փարմազ վէ էնի պիր փարմաղն օնտա պիրի օլան պիր չօզ փարչալար պիրպիրլէրինէ լէհմլէնտիքտէն սօնրա , հէփ լէհմ նօզթալարը գարչը պէ գարչը տըլ թարաֆա կէլմէք իւզրէ գըվըըլու պիր գապ իչինէ ալընտըգտա հէրալէթ վասըթասըլլէ ելէքթրիզ հասըլ էթմէք իչլէն միւնասիպ պիր ալէթ օլույօր : Մէզքիւր միւթէատտիտ պիւքիւմլէրին իքի ուճլարընտա պուլունան պիզմուլթ վէ անթիմօն պաթէրեանըն իքի գուլթալարը օլուպ , հէրնէ զէման պիր թարաֆտաքի լէհմլի իրթիպալթ նօզթալարը գարչը թարաֆտաքի իրթիպալթ նօզթալարընտան զիյատէ գըզտըրըլըր իսէ , իքի գուլթալարըն մէրպուլթ պուլունտուղու մըգեասը զալվանիզմա իպրէսին պիր եա տիկէր թարաֆա ինհիրաֆընտան անլաչըտըզը իւզրէ , մատէնին պիրինտէն տիկէրինէ տօղրու պիր ճէրէեանը ելէքթրիք վազը օլուր : Պու պաթէրեա , հասըլ էլլէտիլի ելէքթրիզին մըգտարը վէ շիտտէթիլլէ զալվանիզմա պաթէրեալարընտան չօզ զաիֆ իսէ տէ , պէր գարար վէ սապիթ օլտուղու միւնասէպէթլէ ելէքթրիզինէն զաիֆ ճէրէեանլարընը , վէ պինաէն ալէյ , էն ճիւզի հէրարէթլէրի կէօսթէրմէք իչլէն տագիզ վէ հէսսաս պիր մըգեաս հալինտէ իսթիմալ օլունուր :

— Հէրաբէր էլէքթրիզի մուեիպ օլտուղունու կէօսթէրէն ալէքին նասըլ եափրլըրընը քարիճ էլլէ :

Խ Ա Յ Ի Մ Է

188. Գուվվերլերին քեպսիլի ձեյերի : — Ալէմի ճիսմանիոն միւշահատէ օլունան ալաիմի թապիլիյէ վէ թէպէտտուլաթըն քեաֆֆէսի , հէրարէթ , զիյա , մըգնաթըսիյէթ , էլէքթրիգիյէթ վէ իրթիպաթը քիմնէվիյէ կիպի գուվվէթլէրին նէթիճէսի օլտուղու վէ մէղքիւր գուվվէթլէրին եէքաիկէրինէ փէք սըզը ալագալարը օլտուղու տաիսի կէլմիշ սահիֆէլէրոնէ էտիլէն իֆատաթտան ազէօգ անլաշըլմըշ սըր : Չիւնքի անլէրոնէն հէր հանկը պիրի զաիլ վէ մահվ օլույօր կիպի կէօրիւնաիւյիւ սըրատա , հագիգաթէն էօյլէ օլմայըպ , անճագ տիկէր գուվվէթլէրին պիրինէ թէպէտտուլ էտիյօր : Պիլֆարզ , (ա) տէմիրճինին չէքիճի էօրա իւզէրինէ տիւշմէքլէ քէնտի համիլ պուլլունտուղու գուվվէթի մէխանիգիյէսի էնճամ պուլլույօրիսէ տէ , կէօրէճէյի իշթամմ անա միւսալի օլան , կանի աշնի աղըրըգտա պիր չէքիճի աշնի սիւրաթլէ աշնի իրթիֆաա գալարըրապիլէն եէնի պիր գուվվէթ , կանի հէրարէթ հասըլ օլույօր : (բ) վէ կախօտ զալմանիդմա էլէքթրիգի մէյտանա կէթիրմէք իչիւն , թութեա վէ զաճ եաղը վէ պագըրըն պիր արայա կէլմէսիյէ շու գատար քիմնէվի գուվվէթ սարֆ օլունույօր իսէ տէ , անըն նէթիճէսի հալինտէ զահիր օլան հէրարէթ , եա զիյա , եա գուվվէթի էլէքթրիգիյէ վէ եա հարէքէթի մէխանիգիյէ , մըգտար ճիհէթիլէ կինէ էվլէլէրինէ թէմամէն միւսալի տիր :

188. — Գուվվերլերին քեպսիլի ի հէյերի սէմէլէ ԸԷ անլայանաղըգ : — Չէին էօրսին իւզէրինէ էնէրէֆ հարէթէթի խիթամա կէլսիյինսէ , գուվվէթի ԸԷ օլույօր :

(գ) Պաշտապիր միտալ ալալում, էլէքթրիզին տինամօ թէսմիլէ օլունան պաթէրեալարընտա գուզվէ ի մէխանիզիյէ սէյեալէ ի պէրզիյէյէ, պու տա իսթիմալ օլունտուզու մագսէտէ կէօրէ, եա հէրարէթէ, եա զիյայա, եա տա (եալտըզըլըգտա օլտուզու կիպի) քիմնէվի թէրքիպլէրին պինասընը տալըտըպ սէօքէճէք գուզվէթէ թէհազվիլէտիյօր: Ել գըտա, կէրէք թապիաթ վէ կէրէք սէնաաթ ալէմինաէ մէղքիւր թապիի գուզվէթլէրտէն հէր պիրի տաիմա տիկէր նէվլէրինէ թէպէտտիւլ էթմէքտէ տիր Է Իլմի հիքմէթ ի թապիիյէ պու քէյֆիյէթէ Գուզվիքթիւրին քեպիէսիլիլ ինէյիքի (այլէքիւրէն զըրուէն) իսմիւնի վէրմիշ տիր:

189. Գուզվէրլէրին Պագասը: -- Էվլէլէքի պէնտտէ թարիֆ ու թէմսիլ օլունան գուզվէթլէրին թէպէտտիւլ ի հէյէթ էթմէլէրինին պիր թապիի նէթիճէսի հալինտէ շու հագիգաթ տաիլի մէյտանա կէլիւր քի, ալէմտէ մէվճուտ օլան ֆիզիլի գուզվէթլէրին նէվի վէ սալըսը նէ օլուրսա օլսուն, անլէրտէ արթմագ եա էքսիլմէք եօգուրըր Ալէմի մատտիտէ գուզվէթ տաիմա մատտէյէ մէրպութ օլտուզու, վէ մատտէ տաիլի հէյէթ ի մուխթէլիֆէյէ կիւրէպիլիւր իքէն քէնտինտէ արթըպ էքսիլմէք օլամայաճաղը մուհաղգաղ օլտուգճա, վէ էվլէլէքի պէնտտէ կէօրիւլտիւլիլ իւզրէ, ֆիզիլի գուզվէթլէրին պիր հալ ու հէյէթտէն ֆարզը պիր հալ ու հէյէթէ կիրմէլէրինտէ գուզվէթլէրի եախօտ իշ կէօրիւճիլ խասսիյէթլէրի եինէ էվլէլէքի կիպի դալտըգճա, տէմէք օլուր քի, ալէմտէ մէվճուտ թապիի գուզվէթլէրին մըգտարը մէճմուլի շաշմաղ վէ տէյիշիլմէզ պիր քէմիլիյէթ օլուպ աալա արթըպ

— Էլէքթրիզէ Բիմեվի գուզվէք ճէլէ քէպէսիլ էսիյօր. 189. — Ալէմի մասիլէ գուզվէք արթիյօր մը Էսիլիյօր մը. — ճիլիւն: — Իլմիլիսանընսա պու Էլէքիլէքէ ճէլիսմ վէրիլմիէ սիր:

էքսիլիէզ : Իշթէ պու քէյֆիյէթէ տէ Գուզվիքթէրին
պագասը (چراغ-ی-چراغی) իսմի վէրիւմիւ տիր :

190. Գուզվիքին Խնքիւարը : — Էրպապ ըիւմ ի հիք-
մէթ ի թապիւյէտէն նիշէլէրինն գաւլինձէ մուխթէլիֆ
հէյէթլէրտէ կէօրիւնէն թապիի գուզվէթլէրին ճիւմլէսի
տէ հէրարէթ տէնիլէն գուզվէթէ թէհաւվիւլ էթմէքտէ
օլուպ՝ հէրարէթ իսէ , ուլյուն էնիլինէ մէյիլէնտիլի կի-
պի չօգ պուլունտուղու եէրտէն ալ պուլունտուղու եէրէ
տախմա միւնթէշիր օլմաքտա օլտուղունտան , ձէհապ ը
Գատիրի Մութլազըն թէրթիպ պուլունտուղու նիզամ մու-
ճէպինձէ , պունուն թապիի վէ զարուրի նէթիճէսի օլմաք
իւզրէ , ալէմտէ մէվճուտ օլան հէրարէթին քնաֆիէսի , պիր
միւստէթ սօնրա ալէմ ի մատախտէ քնախն ճիւմլէ ճիւմլէրէ
միւսաւթաթ իւզրէ թէվլի օլունամաք , վէ պէօյլէճէ , էճոսամ ը
ալէմտէ տէրէճէ ի հէրարէթ ֆարզը գալմամալլէ , հայաթ
վէ հարէքէթ տախի գալմայամաք տըր : Գուզվէթին պու
վէճ՝ իլէ տալըլըպ թէվլի օլունմասընա տա Խնքիշար ը
գուզվիք (چراغ-ی-چراغی) թէսմիլէ օլունմուշ տըր :

Պու էլպէթթէ քիւմ պիլիր նիշէ պին տէնէլէրէ , վէ
պէլքի տէ միլեօնլարճա ասլլարա մախսուս պիր թէպէտ-
տիւլ եա նէթիճէ օլուպ անտէն սօնրա աշվալ ը ալէմին
նէ օլաճաղը , չիմաիքի թէրթիպի իպթիտատէ թէքվին
վէ թանզիւմ էլլէյէն Զաթ ը Մուաղզամըն (հանի իսպիգ
հազրէթլէրինն) էմր ու հիքմէթ վէ գուլորէթինէ միւթէ-
վադըրֆ տըր :

190. Պիլիյիմիզ գուզվիքիւրէ էն չօգ իւ կէօրէնի հանկըսը սր : —
Գուզվիքին ինքիշարը քապիրինէն մագսէն մէ սիր :

ՊՈՒ ՔԻՓԱՄՏԱ ԻՍԹԻՄԱԼ ՕԼՈՒՆԱՆ

Ք Ա Պ Ի Ր Ա Ք Ը Ի Լ Մ Ի Յ Է

ՎԷ ԻՆԿԻԼԻԶՃԷԼԷՐԻ

(Բազմապարսկական տեղանքներ)

- Աթալէթ. Inertia, 20, 25.
Արտիմի թափիլէ. Phenomena, 5.
Ալաիմի շարիլէ. Capillarity, 42.
Ալամաթ ը սէրապիլէ. Mirage, 123.
Ալէթ ի զաղթա. Condenser, 69.
Ալթուր զարազը մոլհիսս ի էլէքթրիկ. Gold-Leaf Electroscope, 162.
Ամիլ ի հիքէմիլէ. Physical Agent, 15.
Այինէլի տոլրալի. Reflecting Telescope, 143.
Ասապէ ի րոյլէթ. Optic Nerve, 148.
Ալարըզաթ ը խոստուիլէ. Special Properties, 40.
Ատէմի թէնաֆիլ. Impenetrability, 20, 24.
Ատէսաթ ը միլթէպաիտէ. Diverging Lenses, 127.
Ատէսաթ ը մոլգարրիպէ (միլթէգարրիպէ). Converging Lenses, 127.
Ատէսէ. Lense, 127.
Ատէսէ ի պիլիլէ. Eye-Piece, 141.
Ատէսէ ի շարիլիլէ. Objective, 141.
Աքս ը սէտա. Echo, 77.

- Գաիտէ ի մէնշուր. Base of the Prism, 125.
Գանուր, Գաիտէ. Law, 9.
Գապիլի մէգնաթըս. Magnetic, 153.
Գապիլիլէթ ի թաղէիկ. Compressibility, 18.
Գապիլիլէթ ի ինգիսամ. Divisibility, 17.
Գապիլիլէթ ի ինթիրադ. Malleability, 45.

- Գապիլիյէթ Ի Էնճիւրար. Ductility, 45.
 Գասիւր Իււլ պասար. Short-Sighted, 147.
 Գարնիէ Ի Ինքիսար. Index of Refraction, 123.
 Գարնիյէթ Իււլ ալն. Cornea, 145.
 Գուլթպ. Pole, 151, 170.
 Գուլլէթ. Force, 30.
 Գուլլէթին Ինթիւալը. Dissipation of Energy, 190.
 Գուլլէթլէրին Թէպտիլ Ի Տէյէթի. Transformation of Energy, 188.
 Գուլլէթլէրին պազասը. Conservation of Energy, 189.
 Գուլլէ Ի Թէլլէթլիւրիյէ. Tension, 164.
 Գուլլէ Ի Կլ էլ Մէրքէզ. Centripetal Force, 33.
 Գուլլէ Ի Մասիքէ. Cohesion, 4, 41.
 Գուլլէ Ի Մին էլ Մէրքէզ. Centrifugal Force, 33.
 Գուլլէ Ի Միւլաւրգիյէ. Adhesion, 42.
 Գուլլէ Ի Մուհարրիքէ Ի Էլէթրիկիյէ. Electromotive Force 171.
 Գուլլէ Ի Նաֆրզէ. Penetrating Power, 32.
 Գուլլէ Ի Նէշրիյէ. Radiative Power, 93.
 Գուլլէ Ի պէլիյէ. Absorbing Power, 92.
 Էանդօ. Echo, 77.
 Զալիյէ Ի Ինիքէաս. Angle of Reflection, 91.
 Զալիյէ Ի Ինճիւրաֆ. Angle of Deviation, 125, 152.
 Զալիյէ Ի Ինքիսար Մէնշուր. Reflectig Angle of the Prism, 125.
 Զալիյէ Ի Տատուր Ղայէ. Critical Angle, 124.
 Զալիյէ Ի Մէնշուր. Angle of the Prism, 125.
 Զալիյէ Ի Վիւրուտ. Angle of Incidence, 91.
 Զէճաճի Եաթուտ Միւսպէթ. Vitreous, or Positive, 160.
 Զէլէպուն. Fusion, 95.
 Զիյա. Light, 110.
 Զուլէսմիյէթ. Porosity, 18.
 Էլասթիկիյէթ. Elasticity, 19.
 Էլէթրիկ Ի Միւթէհարրիք. Dynamic Electricity, 157.
 Էլէթրիկ Ի տէլի. Erictional Electricity, 157.
 Էլէթրիկիյէթ. Electricity, 157.
 Էլէթրիկ Ի պէթթէսիւր. Electricity by Induction, 162, 182.
 Էլէթրիկ Ի պիլ Տէրարէ. Thermo-Electricity, 187.
 Էլէթրիկ Ի պիլ Մըգնէթիւ. Magneto-Electricity, 185.

- Էլէքթրիզի սաքին. Static Electricity, 157.
 Էլէքթրիզ պաթէրեսար. Electrical Battery, 165.
 Էլվան ը տաիրէվիյէի Նէվթօն. Newton's Rings, 137.
 Էնզաի լաիէթէնզզա. Atoms, 16.
 Էնզաի ֆէրոիյէ. Molecul. Atom, 16.
 Էսէր. Effect, 6.
 Էսէրի էլթէֆ. Ether, 80, 111.
 Թասթ էթ թիւրապ. Subterraneous, 181.
 Թասթ էլ պասը. Submarine, 181.
 Թայֆ ը շէմ. Solar Spectrum, 132.
 Թայֆօս. Spectroscope, 149.
 Թապագաի գուզահիյէ. Iris, 145.
 Թապագաի մէշիմէ. Choroid, 145.
 Թապագաի շէպէթիյէ. Retina, 110, 145.
 Թարիզի իզապէ. Method of Fusion, 105.
 Թարիզի ի իսթիլաթ. Method of Mixture, 105.
 Թէգաստուր ը զիյա. Interference of Light, 137.
 Թէլէգրաֆ. Telegraph, 179.
 Թէլէվիզիւն. Chromation, 139.
 Թէլէֆօն. Telephon, 186.
 Թէհայիւղ. Extension, 20, 21.
 Թէքրիպէ. Experiment, 13.
 Թէքրիպէի իմիյէ. Scientific Experiment, 13.
 Թէպախուր. Evaporation, 53.
 Թէպէլլիւր. Crystalization, 97.
 Թէսալլուպ. Solidification, 97.
 Թէսատիֆ. Accident, 8.
 Թէվազուլն ը էմեա. Equilibrium of Water, 56, 58.
 Թէքէսիւֆ. Condensation, 103.
 Թէքէտուր ը քիւրէվիյէթի պիլ ինիքես. Spherical Aberration by Reflection, 118.
 Թէքէտուր ը քիւրէվիյէթի պիլ ինիքեսար. Spherical Aberration by Refraction, 138.
 Թուլլումպա. Pump, 66.
 Խթիհասար քիմիէվի. Chemical Affinity, 106.
 Իզապէի լէմ. Achromation, 139.

- Իլմ. Science, 14.
 Իլմի հիբմէթի թապիկէ. Physics, or Natural Philosophy, 14.
 Իճիզազ. Oscillation, Vibration, 71.
 Իճիբազ. Combustion, 106.
 Ինզիզաթ. Compressibility, 18.
 Ինթիգալ ուսուլու. Conduction, 87.
 Ինթիշար ուսուլու. Radiation, 89.
 Ինիտամը լէֆն. Achromatism, 139.
 Ինիքեսսը զիյա. Reflection of Light, 115.
 Ինիքեսսը թամմ. Total Reflection, 124.
 Ինիքեսսը հերարէթ. Reflection of Heat, 91.
 Ինհիրաֆ. Deviation, 125.
 Ինճիմառ. Freezing, 97.
 Ինհիրաֆը իպրէվի. Declination of the Needle, 152.
 Ինպիտաթ (սէտատա). Rarefaction, 71.
 Ինքեսսը զիյա. Refraction of Light, 122.
 Իշթիթաթը զիյա. Dispersion of Light, 126, 132.
 Իպրէ. Magnetic Needle, 151.
 Իսթիգթապը զիյա. Polarization of Light, 140.
 Իսփաթը Իվլանո. Iceland-Spar, 140.

 Լաեթէճէճէզզա գապի. Atomic Theory, 16.
 Լաիո շիշէսի. Leyden Jar, 165.
 Լէտանէթ. Ductility, 45,
 Լէֆնի միւթէմիմ. Complementary colour, 134.

 Խայալ. Image, 116.
 Խայալը զահիրի. Virtual Image, 116.
 Խայալը հագիգի. Real Image, 116.
 Խայալ Ֆէնէրի. Magic Lantern, 144.
 Խասսիյէթ. Property, 2.
 Խասսիյէթի քեսրիյէ. Refrangibility, 132.
 Խապվասը էճամմ. Properties of Bodies, 16.
 Խէլա. Vacuum, 89,
 Խըլ. Momentum, 31.
 Խուրաէպին. Microscope, 130.
 Խուրաէպինի էլէքթրիգ. Electric Microscope, 144.

Խուրտէպինի ի շէմսի. Solar Microscope, 144.

Հաճմ. Mass, 34.

Համիզ ի ազօթ. Nitric Acid, 172.

Համիզ ի ֆաճմի. Carbonic Acid, 59.

Հավա ի մուհիթ. Atmosphere, 59.

Հավա ի նէսիմի. Atmosphere, 59.

Հատադա. Pupil, 145.

Հարեքէթ ի մեխանիզիյէ. Mechanical Motion, 106.

Հաֆըզը մըզնաթըս. Armature, 156.

Հերարէթ. Heat, 80.

Հերարէթ ի զէվէպան. Heat of Fusion, 96.

Հերարէթ ի իզաֆիյէ. Specific Heat, 104.

Հերարէթ ի թէպտիխուր. Heat of Evaporation, 101.

Հերարէթ ի խաֆիյէ. Latent Heat, 96, 101.

Հերարէթ ի մաքիւսէ. Reflected Heat, 91.

Հերարէթին մէնպալարը. Sources of Heat, 106.

Հերարէթ ի շէմսիյէ. Solar Heat, 106.

Հիճապ. Diaphram, 138.

Հուզմէ ի զէյա. Beam of Light, 112.

Հուզմէ ի մըզնաթըս. Magnetic Battery, 155.

Հուզմէ ի միւթէգարինէ. Converging Beam, 112.

Հուզմէ ի միւթէպաիտէ. Diverging Beam, 112.

Հուզմէ ի միւթէվազէյէ. Parallel Beam, 112.

Հուլըլ. Osmose, 43.

Հուլըլը տաիիլի. Endosmose, 43.

Հուլըլը խարիճի. Exosmose, 43.

Հումը. Oxide, 152.

Ղազ. Gas, 54.

Ղազլարն ինթիշարը. Diffusion of Gases, 43.

Ղալաթը բույէթ. Defects of the Eye, 147.

Ղալվանիզմա պաթէրեառը. Galvanic Battery, 173.

Ղայր ի նադիլ ի էլէթրիդ. Bad (None) - Conductor of Electricity, 159.

Ղայր ի նադիլ ի հերարէթ. Bad-Conductor of Heat, 87.

Ղայր ի շէֆֆաֆ. Opaque, 112.

Ղըլեան. Boiling, 98.

Ղըշա Ի սուլակ. Sclerotic, 145.

Ղութթա-փերգա. Gutta Percha, 181.

Ճազիպէ Ի սրգլէթ. Attraction of Gravitation, 34.

Ճազիպ Ի պարգ. Lightning Rod, 168.

Ճազիպէ Ի ումնւմիյէ. Universal Gravitation, 34.

Ճէյպ. Sine, 123.

Ճէվէլան ուսուլու. Convection, 88.

Ճէվլ Ի էսիր. Ether, 80, 111.

Ճէրէեան ը ապի. Prime current, 183.

Ճէրէեան ը զալվանիզմա. Galvanic current, 154, 170.

Ճէրէեան ը միւթէէսիր. Inducting current, 183.

Ճէրէեան ը մուվազգաթ. Inducted (Temporary) current, 183.

Ճէրէեան ը պիթթէէսիր. Current by Induction, 183.

Ճէրր Ի էսգալ. Mechanical Powers, 39.

Ճիսմ. Body, 1, 16.

Ճիսմ Ի մայի. Liquid, 47.

Ճիսմ Ի միւզի. Luminous, 112.

Ճիսմ Ի միւսթէզի. Illuminated, 112.

Ճիւզ Ի լաեէթէճէզզա. Atom, 16.

Մագարա. Pulley, 39.

Մանակէլա. Lever, 39.

Մանդումէ. Pile, 170.

Մատտէ. Matter, 1.

Մէլա. Fullness, 89.

Մէհրագ. Focus, 118.

Մէհրագ ը ապի. Principal Focus, 118.

Մէհրագ ը զահիրի. Virtual Focus, 119.

Մէհրագ ը միւզտէվիճ. Conjugate Foci, 119.

Մէճմնւա. Point of Condensation, 164.

Մէճրա. Conductor, 164.

Մէճրա թէլլէրի. Electrodes, 170.

Մէյլ Ի Իպրէվի. Dip of the Needle, 152.

Մէնչուր. Prism, 125.

Մէնֆի. Negative, 151, 160.

Մէնֆի լէվհա. Negative Plate, 170.

Մէսամաթ. Pores, 18.

- Մեղծի սալթի. Sound-Wave, 71.
 Մետիտ իւլ պասար. Far-Sighted, 147.
 Մերայախիմիւնհանիւ. Curved Mirrors, 116.
 Մերայաի միւթեղիւ. Plane Mirrors, 116.
 Մերանէթ. Malleability, 45.
 Մերբեզի ինհինա. Center of Curvation, 118, 128.
 Մերբեզի պտտարի. Optical Center, 128.
 Մերբեզի սրգիւթ. Center of Gravity, 27.
 Մըգեսսը զարիպի էլէթրիգ. Galvanic Multiplier, 176.
 Մըգեսսը իսթիլա. Level, 58.
 Մըգեսսը հալա. Barometer, 64.
 Մըգեսսը հերարէթ. Thermometer, 82.
 Մըգեսսը զալվանիզմա. Galvanometer, 176.
 Մըգնաթըւսը պիւ էլէթրիգ. Electro-Magnetism, 178.
 Մըգնաթըւսիւթ. Magnetism, 150, 151.
 Մըգնաթըւսիւթտէն հասըլ օլան էլէթրիգ. Magneto-Electricity, 185.
 Մըգնաթըւսիւթի պիթթէսիւ. Magnetism by Induction, 153.
 Միւ վէ շարգ. Wheel and Axle, 39.
 Միհվէրի ալի. Principal Axis, 118.
 Միհվէրի առէսէ. Axis of Lense, 128.
 Միհվէրի սանի. Secondary Axis, 118.
 Միրաթ. Mirror, 116.
 Միրաթը մուգաար. Concave Mirror, 117.
 Միրաթը մուհատտէպ. Convex Mirror, 117.
 Միւճէրրէտ. Insolated, 159.
 Միւճէրրիտ. Insolater, 159.
 Միւպատէլէի հերարէթ. Exchange of Heat, 90.
 Միւվէլլիտ իւլ հումուզէ. Oxygen, 52, 84.
 Միւվէլլիտ իւլ մա. Hydrogen, 52, 84.
 Միւթէսիֆի էլէթրիգ. Electrical Condenser, 165.
 Միւսէնէմպին. Stereoscope, 148.
 Միւսպէթ. Positive, 151.
 Միւսպէթ եաթուտ զէճաճի. Positive or vitreous, 160.
 Միւսպէթ լէվհա. Positive Plate, 170.
 Մուալլիտ ճէրէտան. Return Current, 180.
 Մուաաիլի հերարէթ. Equivalent of Heat, 109.

Մուխալիյէթ իւլ Տալա. Air Pump, 61.

Մուհատտէպ. Convex,

Մուհատտէպ իւթ թարաֆէյն. Double Convex, 128.

Մուհարրէք ի ումումի. Universal Discharger, 165.

Մուհիսս ի էլէքթրիգ. Electroscope, 160, 162.

Նադիլ ի էլէքթրիգ. Conductor of Electricity, 159.

Նադիլ ի հերարէթ. Conductor of Heat, 87.

Նազար եախօտ տիգդաթ. Observation, 12.

Նազարիյաթ ը քիմիէվիյէ. Chemical Theory, 169.

Նազար ը իլմի. Scientific Observation, 12.

Նիմշէֆաֆ. Translucent, 112.

Նօգթա ի իհթիրագ. Focus, 118.

Նօգթա ի ինհիմատ. Freezing. Point, 82.

Նօգթա ի ղըլեան. Boiling Point, 82.

Շաֆագ ը շիմալի. Aurora Borealis, 168.

Շէրրարէ. Spark, 164.

Շէֆաֆ. Transparent, 112.

Շիպհ ի շէֆաֆ. Translucent, 112.

Շիտտէթ. Intensity, 73, 89, 114.

Շուա. Ray of Light, 112.

Շուա ի ատի. Ordinary Ray, 140.

Շուա ի խարիգ իւլ ատէ. Extra-ordinary Ray, 140.

Չիվի. Wedge, 39.

Պալօն. Balloon, 68.

Պարօմէթրօ. Barometer, 64.

Պէյթ ի մուղլիմ. Camera Obscura, 144.

Պիլլուր. Crystal, 97.

Պուխար. Vapour, 53, 54.

Պուխարն հերարէթ ի խաֆէյէսի. Latent Heat of Evaporation, 101.

Պու'տ ը նազար. Limit of distinct Vision, 141, 146.

Պու'տ ը մէհրագ. Focal Distance, 118, 131.

Պու'տ ը ըոլէթ. Limit of distinct Vision, 141, 146.

Պուպու. Pupil, 145.

Սաթհ ը մահլ. Inclined Plane, 39.

- Սաիգա սիփերի. Lightning Rod, 168.
 Սանի գրոմիլյէթ փօթաս. Bi-cromate of Potas, 172.
 Սատէմէ. Shock, 164.
 Սէպէպ. Cause, 6.
 Սէրթլիք. Hardness, 44.
 Սէտա. Sound, 70.
 Սըզլէթ. Weight, Gravity, 20, 26, 34.
 Սըզլէթ ի իզաֆիլէ. Specific Gravity, 52.
 Սիրայլէթ ի հէրարէթ. Diffusion of Heat, 86.
 Սիֆօն. Siphon, 67.
 Սուգուլթ ը էճսամ. Falling Bodies, 35, 36, 37.
 Սու ճէնտերէսի. Hydraulic Press, 56.
 Վահտէթ ի ինպիսաթ. Coefficient of Expansion, 84.
 Վահտէթ ի հէրարէթ. Unit Heat, 106
 Վասըթա. Medium, 112.
 Վասըթա ի միւթէճանիս. Homogenous Medium, 112.
 Վէշիէ. Coil, 184.
 Վիտա. Screw, 39.
 Վիւսաթ ը իհթիզալիլէ. Amplitude of Vibration, 73.
 Տաիրէ ի պուպու. Iris, 145.
 Տէլք (էլէքթրիգտէ). Frictional Electricity, 157.
 Տիգգաթ եախօտ նազար. Observation, 12.
 Տինամօ. Dynamo, 185.
 Տիւզէն. Tension, 74.
 Տուրպին. Telescope, 142.
 Բազգաս. Pendulum, 38.
 Բազգաս ը մուսավիլ. Compensating Pendulum, 85.
 Բազգաս ը էլէքթրիգ. Electric Pendulum,
 Բէշինալի. Resonous, 160.
 Բութուպէթ ի զէճաճիլէ. Vitreous Humor, 145.
 Բութուպէթ ի մայիէ. Aquious Humor, 145.
 Բութուպէթ ի պիլլուրիլէ. Crystalline Lense, 145.
 Բուլէթ. Vision, 110.
 Փանտիւլ, Pendulum, 38.
 Փէրթէվ. Ray, 112.

Փէրտէ. Pitch, 72.

Փէրտէ ի էսասի. Fundamental Note, 78.

Փիսթօն. Piston, 65.

Քիւթահային. Short-Sighted, 147.

Քիւրէ ի հալա. Atmosphere, 59.

Քէսաֆէթ. Density, 69.

Քիւրիթիլէթ. Sulphate, 175.

Օգթալ. Octave, 79.

Օրդան. Chord, 39.

Ֆաճմ. Carbon, 106.

Ֆարզ և թէլաթիւմ. Wave Theory, 80.

Ֆարզ և սուտուր. Emission Theory, 80.

Ֆօնօգրաֆ. Phonograph, 78.

